DĚJINY
ZJEVENÍ BOŽÍHO
V NOVÉM ZÁKONĚ.

PRO MLÁDEŽ GYMNASIJNÍ

VYDAL

DR. MATĚJ PROCHÁZKA.

SEDMÉ NEZMĚNĚNÉ VYDÁNÍ.

S DVĚMA PŘÍLOHAMI.

Cena 18 K.

Schváleno výnosem ministerstva školství a národní osvěty,
ze dne 23. září 1921 č. 87865.

V PRAZE 1921.
NAKLADATEL I. L. KOBER KNIHKUPECTVÍ.

Národní knihtiskárna I. L. Kobra v Praze.

Úvod.

§ 1. Plnost času.

Čtyři tisíce let čekalo padlé pokolení lidské na zaslíbeného Vykupitele; všecky prostředky, jimiž Bůh člověčenstvo ke spáse připravoval, dosáhly již nejvyšší míry; židé i pohané učiněni již vykoupení schopnými.

Co se týká židů, právě tehda dosáhla u nich touha po zaslíbeném Vykupiteli, k němuž je zákon i proroci odkazovali, nejvyššího stupně. Neboť utvořilo se mezi nimi několik stran, jimiž i u vyvoleného lidu náboženství víc a více ubývalo. U jedněch (fariseů) záleželo pouze v zevnějších obřadech, jež byly prostředkem sobectví; u jiných (saduceův) ustoupila víra mělkému pochybování a zhoubné nevěře. Tato žalostná rozervanost lidu, spojená s politickým nátlakem se strany Římanův, nutně vzbudila v něm touhu po zaslíbeném Vykupiteli. Většina ovšem očekávala v něm toliko mocného panovníka světského, ale byli též mnozí z Israelitů, kteří od Messiáše toužebně očekávali, že vysvobodí lidstvo z bludu a hříchu. Touha tato vzrostla však téměř až v netrpělivost, když se již i znamení jevila, jimiž od proroků příchod Messiášův byl naznačován. Berla, odňatá Judovi, byla již vložena v ruce cizince, Heroda idumejského; rovněž Danielových sedmdesáte letotýdnů již se naplňovalo.

Ale i pohané dospěli vědomí, že vlastní silou a moudrostí nemohou dojíti spásy, neboť náboženství a mravnost byly u nich v nejhlubším úpadku. Většina jich byla oddána přeohavné modloslužbě, při níž i nepravost za cosi božského byla ctěna; mudrcové, jsouce rozdílných a sobě odporných domněnek, dovedli sice víru obecného lidu vyvrátiti, avšak k otázkám náboženským nedovedli podati uspokojivé odpovědi, jaké k upokojení ducha jest nevyhnutelně třeba. Někteří jednotlivci dospěli sice k lepšímu náboženskému poznání, jako na př. Sokrates, Platon a j., neodvážili se však, nemajíce bezpečné záruky svého lepšího přesvědčení, veřejnému bludu odpírati. K této náboženské zaslepenosti přidružila se úžasná nemravnost. Z toho pak vzešla opět mnohonásobná bída vnější. Mocní a bohatí lidé byli bezcitní a nenasytní, chudí, zvláště otroci, utlačováni bez milosrdenství. I nelze diviti se, že při vědomí vlastní slabosti i vnitřní prázdnotě a beznadějnosti mocně vznikala v srdci touha po něčem lepším:

proto právě v tento čas mnozí pohané přešli k židovství (proselyté); temné naděje ve Vykupitele, kterých nabyli pohané jednak z prvotného podání, jednak ze styku se židy, zase ožily; ano všeobecně se doufalo, že velký král světový, který vyjde z Judska, způsobí zlatý věk.*)

Tak vedl Bůh židy a pohany, ač rozdílnými cestami, k jednomu a témuž cíli; židé a pohané toužili po pomoci s hůry, jsouce právě touto touhou schopni spásy, kterou měl Vykupitel přinésti.

Ale netoliko poznáním potřeby pomoci s nebe a touhou po ní jest učiněn svět schopným spásy, nýbrž ještě v jiném směru proklestilo židovstvo i pohanstvo zaslíbenému Vykupiteli cestu. Israel totiž víru v jediného pravého Boha a naději v Messiáše věrně zachoval uprostřed pohanův a i pohany s ní seznámil; přípovědi jemu učiněné zvěstovaly Božský úradek vykoupení a způsob i čas i místo jeho provedení; jeho bohoslužba je nastiňovala, tak že Vykupitel, jak mile v pravdě se objevil, nemohl býti nepoznán. Pohanstvo pak, dosáhši v lidské vzdělanosti, umění a vědě, onoho vrcholu, jakého mohlo se tehda vůbec dosíci, poskytlo k budově království Božího staviva, které křesťanství, osvojivši si jeho krásnou formu, novým obsahem zvelebilo a posvětilo.

Konečně také vnější poměry tehdejšího světa byly příchodu Vykupitele zcela příhodny. Na místo dřívějších říší světových nastoupila dle proroctví Danielova poslední, římská říše, dosáhši tenkráte vrcholu své moci. Strašné války občanské doma utichly; Caesar Augustus bitvou u Aktia (31 př. Kr.) dosáhl samovlády; i panoval mír po říši římské, rozprostírající se po celé tehdáž známé zemi. Celý svět byl pod jedním žezlem, a pohodlné silnice spojovaly i nejvzdálenější krajiny; týž jazyky, táž zřízení a téže zákony, vespolné obcování a obchod sbližovaly rozličné národy.

Takovéto poměry světové byly úplně způsobilé ku přijetí křesťanství, jemuž uloženo, aby bylo náboženstvím světovým.

Tak na všech stranách ražena cesta zaslíbenému Vykupiteli, jenž jediný mohl všeobecné, hluboko cítěné bídě spomoci; i nemeškal Vykupitel déle a přišel skutečně v plnosti času.

§ 2. Osoba Vykupitelova.

Dle Boží přípovědi, dané prvním rodičům v ráji, měl Vykupitel potříti hlavu hadovu, t. j. škodu, ďáblem prvému člověku a veškerému pokolení lidskému učiněnou, napraviti, hřích s jeho následky s něho sníti a spojení člověka s Bohem, jaké bylo před hříchem, obnoviti. Proto záleží vykoupení jednak v osvobození člověka od hříchu a jeho následků, jednak v jeho posvěcení propůjčením milosti Boží.

Měl-li však padlému pokolení lidskému hřích býti prominut a milost jemu darována, byla třeba nejprvé spravedlnosti Boží zadost učiniti. Toho však nedovedl žádný člověk a vůbec žádný tvor. Člověk nemohl učiniti zadost, protože všichni lidé, jsouce v stavu nemilosti, nebyli s to, aby před Bohem něco záslužného vykonali; žádný jiný tvor, protože zhlazení hříchu, jenž jsa urážkou nekonečné bytosti nekonečnou vinu v sobě zavírá, též nekonečného zadostučinění vymáhá, jehožto žádná konečná bytost ani žádný tvor dovésti nemůže. Taktéž opětné nabytí ztracené milosti vyžadovalo, aby získána byla nekonečná zásluha, které konečná bytost opět nemůže dokázati.

Seč nebyl žádný člověk ani žádný tvor, to učinil za nás jednorozený Syn Boží; nebo »když přišla plnost času, poslal Bůh Syna svého, učiněného ze ženy, učiněného pod zákonem, aby ty, kteří pod zákonem byli, vykoupil.« (Gal. 4, 4. 5.) A sv. Jan začíná své evangelium slovy: Na počátku (od věčnosti) bylo Slovo (jednorozený Syn Boží), a Slovo bylo u Boha, a Bůh byl Slovo (Slovo bylo Bůh, bylo Božské bytnosti a přirozenosti, Božská osoba). Všecky věci skrze ně učiněny jsou, a bez něho není nic učiněno, což učiněno jest. V něm byl život, a život byl světlo lidí (byl působitelem pravého, blaženého, na poznání pravdy Boží se zakládajícího života); a světlo ve tmě svítí (svítilo světu, nevědomostí jako nějakou tmou přikrytému, zvláště židům, slepotou mysli a srdce postiženým), a tma ho neobsáhla (zaslepený svět nechápal sv. učení, kterýmž jej chtěl syn Boží osvítiti a oblažiti). A Slovo tělem učiněno jest (vzalo na se člověčenství, tělo i duši) a přebývalo mezi námi; i viděli jsme slávu jeho, slávu jakožto jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy. (Jan 1, 1. 3. 4. 5. 14.)

Věčný úradek Boží o vykoupení člověčenstva sprostředkován tím, že druhá Božská osoba, jednorozený Syn Boží, jsa s otcem jedné přirozenosti a podstaty, v plnosti času se vtělil (stal se člověkem), jako Bůh a člověk (Ježíš Kristus) na zemi žil a dílo vykoupení dokonal.

Vykupitel jest tedy Bůh a člověk zároveň v jedné osobě Božské. Svou lidskou přirozeností mohl netoliko náměstným způsobem spravedlnosti Božské povinné zadostučinění dáti, nýbrž i pravých zásluh dobýti a ve prospěch pokolení lidského je obrátiti. Božskou přirozeností nabývá jeho zadostučinění i zásluha ceny nekonečné a tudíž úplně stačí ke smazání nekonečné viny hříchu.

§ 3. Palestina za času Krista Pána a apoštolův, hledíc ku poměrům zeměpisným a politickým.

Palestina jest země, v níž Vykupitel Ježíš Kristus se narodil, žil a dílo vykoupení vykonal. Za času Kristova dělila se v Předjordánsko a Zajordánsko neboli Pereu.

---

*) Pluribus persuasio inerat, antiquis sacerdotum libris contineri, eo ipso tempore fore, ut valesceret Oriens, profectique Iudaea rerum potirentur. Tacitus (Hist. V. 13.).

Percrebuerat Oriente toto vetus et constans opinio, esse in fatis, ut eo tempore Iudaea profecti rerum potirentur. Sueton. (Vesp. 4.)

Předjordánsko obsahovalo tyto krajiny: Judsko, Samařsko a Galileu.

Judsko sahalo na východ až k řece Jordánu a k Mrtvému moři, na jih ke skalnaté Arabii, na západ k moři Středozemnímu a na sever k Samařsku; bylo nejjižnějším a největším krajem v Předjordánsku. Část severní slula Judsko (v užším smyslu), jižní Idumea. Historicky památná města a místa v Judsku jsou: Jerusalem, hlavní město kraje i celé země. Blízko bravné brány, ve vých. části města, byl rybník Bethesda; na jižní straně hory Moria prýštil pramen Siloah, jehož čistou vodu shromažďovali ve dvou rybnících; ještě jižněji bylo pole krve (hakéldama); Betlem (dříve Efrata nazývaný) byl dvě hodiny jižně od Jerusalema; Hebron v pohoří Judském; Bethania východně od Jerusalema; Betfage mezi Bethanií a Jerusalemem; Emmaus severozápadně od Jerusalema; Jericho severovýchodně od téhož města; Lydda v rovině Saronské; Joppe a Cesarea u moře Středozemního.

Samařsko, prostřední a nejmenší kráj Předjordánska, mělo na východ za hranici řeku Jordán, na jih Judsko, na západ moře Středozemní, na sever Galileu. Obyvatelé tohoto kraje, Samaritáni, žili se židy v nepřátelství nesmiřitelném, ze které příčiny židé všelikého obcování s nimi se zdržovali, a jméno »Samaritán« bylo za přezdívku pokládáno. Historicky památná města v Samařsku jsou Samaří a Sichem (také Sichar zvané).

Galilea, severní kraj, táhl se jihozápadně ke Karmelu, jihovýchodně ke Skythopoli, severně k Tyru, východně přes Jordán a jezero Genesaretské ke Gaulonitidě a Perei; část severní, kdež po většině již bydleli pohané, slula Galilea pohanská. V jižní části, velmi úrodné, dobře vzdělané a lidnaté, bydleli Israelité, jižto sluli Galilejští. Tito byli u ostatních židů v opovržení a vyznačovali se zvláštním nářečím. Galilea byla hlavním dějištěm pozemské činnosti Páně; apoštolové a učedníci Ježíšovi byli taktéž nejvíce rodáci galilejští. Historicky památná města v Galilei jsou: Kafarnaum neb Kapernaum u jezera Genesaretského: Nazaret, Kána, Naim, Tiberias, Bethsaida, na západním břehu jezera Genesaretského, Magdala, Ptolemais u moře Středozemního.

Zajordánsko (Perea) zahrnovalo v sobě šest krajin, kteréž byly: a) Trachonitis, kraj severně od pohoří damašského, na západě ohraničený syrskou pouští. b) Iturea. c) Gaulanitis čili Gaulonitis. d) Auranitis. e) Batanea. f) Perea v užším smyslu, mezi Jordánem, Jabokem a Arnonem. Za Jordánem byla též kromě Skythopole města tak zvaného Desítiměstí (Dekapolis). Desítiměstí jest společné jméno desíti mezi sebou nesouvislých obvodů městských, obydlených pohany, kteráž byla vespolek spojena a byla sice pod vládou Římanův, ale měla své zvláštní výsady. Z těchto měst uvádějí se v N. Z.: Gadara a Gerasa. Kromě nich jsou ještě v Zajordánsku historicky památná města: Cesarea Filipova na úpatí Hermonu.

Bethsaida Julias na severovýchodním břehu jezera Genesaretského; Bethania zajordánská, naproti Jerichu, Machérus.

Palestina byla podrobena za doby Kristovy nadvládě Římanův.*) R. 39 před Kr. byl Herodes, syn Antipatrův, od senátu římského za krále v Judsku slavně prohlášen. Za posledních let jeho života narodila se Spása světa; zpráva o tom přiměla jej ke vraždě dětí betlemských; brzy po tom však, když mnoho vytrpěl, tělo jeho za živa hnisalo, a sobě samému i všem, kteří mu sloužili, se zoškliviv, hroznou smrtí umřel. Po jeho smrti rozdělena Palestina mezi syny jeho tak, že Archelaos obdržel Judsko, Samařsko a Idumeu, Herodes Antipas Galileu a Pereu, Filip severovýchodní část Zajordánska (Itureu a Trachonitis). Archelaos, neméně krutý nežli otec jeho, vypověděn od císaře Augusta do Vienny v Gallii, úděl jeho pak přivtělen k římské krajině Syrii a spravován zvláštními římskými prokuratory (vladaři čili místodržiteli), kteří, jsouce podřízeni praetorovi syrskému, sídlili v Cesarei pomořské a na svátky do Jerusalema přicházívali. Čtvrtý z těchto vladařů byl Pilát pontský, jenž spravoval Judsko od r. 27—36 po Kristu. Velekněžství zadáváno v tu dobu podle přízně a za peníze a jen zřídka zůstávalo déle než jeden rok při jedné a téže osobě. Toliko Anan neb Ananus (Annáš), ustanovený od syrského místodržitele Kvirina, udržel se několik let v důstojnosti velekněžské; po něm přenesena důstojnost velekněžská v krátké době na Ismaele, pak na Eleazara, dále na Šimona a posléze na Josefa, zetě Annášova, jenž slul též Kaifáš.

Po smrti Filipově r. 37 po Kr. císař Tiberius přivtělil jeho díl (tetrarchat) k Syrii, ale Kaligula, nástupce jeho, udělil jej s názvem královským Herodovi Agrippovi I., vnuku Heroda Velikého. Herodes Antipas, dav Jana Křtitele stíti a zhaněv Pána Ježíše, byl r. 39 po Kr. od Kaliguly do Gallie vypovězen, díl jeho pak dán Agrippovi, kterýž obdržev od císaře Klaudia r. 41 po Kr. ještě díl Archelaův, spojil pod svým žezlem veškeré království židovské v té míře, v jaké měl je Herodes Veliký. Aby naklonil si židy, pronásledoval křesťany a dal stíti Jakuba, chtěje totéž učiniti i s Petrem; byl však stížen od Boha nemocí a sešel bídnou smrtí r. 44 po Kr. Po jeho smrti království židovské bylo opět od římských místodržitelů (prokuratorů) spravováno; avšak r. 53 po Kr. nechal Klaudius Agrippovi II., synu Agrippy I., opět jednu část území otcovského na severovýchodě s titulem královským. Agrippa II., před nímž apoštol Pavel se odpovídal, podržel území své i po zkáze Jerusalema a umřel třetího roku panování Trajanova (r. 100 po Kr.). Čtvrtý z prokuratorův, ustanovených po smrti Agrippy I., byl Felix, jemuž byl sv. Pavel po svém zajetí v Jerusalemě odevzdán. Po něm nastoupil Festus, po kterémž následoval Albin a pak Gessius Florus, závodící spolu v lakotě a násilnictví. Ano Gessius úmyslně vehnal židy do vzpoury, aby tak proti němu jejich žalob jakožto žalob odbojců v Římě dbáno nebylo. R. 66 vznikla konečně zjevná vzpoura, která způsobila zkázu Jerusalema (r. 70 po Kr.).

---

*) Císařové římští, kteří vládli od narození Páně až do smrti posledního apoštola, jsou: Caesar Augustus (31 před Kr.—14 po Kr.); Tiberius (14—37); Kajus Kaligula (37—41); Klaudius (41—54); Nero (54—68); Galba, Otho Vitellius (69—70); Vespasian (70—79); Titus (79—81); Domitian (81—96); Nerva (97); Trajan (97—117).

Rodokmen Herodovců v.

Herodes Veliký.

Antipater, od Heroda 5 dní před jeho vlastní smrti usmrcený.	Alex. a Aristobul, oba od Heroda zabiti.	Archelaos, ethnarch v Judsku, vypověděný do Gallie.	Filip, tetrarcha v Iturei a Trachonitidě. † 37 po Kr.	Herodes Antipas, tetrarcha v Galilei (a Perei), r. 39 po Kr. vypověděný do vyhnanství.

Herodes Agrippa I. 37 po Kr., dědic Filipův.
41 po Kr., král všech zemí Heroda Vel.
44 po Kr. umřel.

Herodes Agrippa II., král od 53—100 po Kr.

§ 4. Obsah a rozdělení dějin zjevení Božího Nového Zákona.

Aby padlé pokolení lidské z moci ďáblovy bylo vykoupeno, stal se jednorozený Syn Boží člověkem a jako Bůh a člověk spojil v osobě své trojí úřad: učitelský (prorocký), kněžský a královský. Aby pak jeho vykoupení veškero pokolení lidské stalo se účastným, založil církev a vyvolil apoštoly, aby jimi přispěním Ducha sv. církev uspořádal a rozšířil.

Vše, cokoliv Ježíš Kristus učinil k vykoupení člověčenstva, a cokoliv apoštolé vnuknutím Ducha sv. (inspirací) učinili, aby církev, kteroužto spása všem lidem se sprostředkuje, uspořádali a rozšířili, jest obsahem dějin zjevení Božího Nového Zákona. Zahrnují tedy dějiny zjevení Božího Nového Zákona v sobě čas od narození Spasitele světa až ke zřízení církve skrze apoštoly. Tímto zřízením církve skrze apoštoly zavírá a dovršuje se bezprostřední čili nadpřirozené zjevení Boží; nebo nejde tu již o oznámení nových pravd, ale o zachování a vyvíjení se všeho, co Kristus apoštolům odevzdal.

Dějiny zjevení Božího v N. Z. rozdělují se tudíž na dvě části:

1. Vykoupení člověčenstva Ježíšem Kristem čili dějiny života Ježíšova od jeho vtělení až po jeho na nebe vstoupení.
2. Sprostředkování vykoupení skrze apoštoly čili dějiny založení církve Kristem a její uspořádání a rozšíření skrze apoštoly.

Část prvá.

Vykoupení člověčenstva Ježíšem Kristem

neboli

dějiny života Ježíšova od jeho vtělení až do jeho na nebe vstoupení.

§ 5. Přehled a rozdělení.

Ačkoliv Ježíš Kristus zastával trojí úřad svůj: učitelský (prorocký), kněžský a královský, od svého vtělení neustále, přece v jeho životě brzy ten, brzy onen úřad vystupuje více v popředí. Učitelský (prorocký) úřad Kristův jeví se zvláště v létech jeho veřejného vyučování, kněžský při poslední večeři a při jeho umučení a smrti, královský při jeho oslavení vzkříšením a na nebevstoupením. Část prvá rozděluje se tedy dle převládající činnosti Kristovy na čtyři oddíly, z nichž obsahuje:

1. Prvý dějiny života Ježíšova od jeho vtělení až k jeho veřejnému vystoupení v 30. roce jeho věku čili skrytý život Ježíšův.
2. Druhý život a působení Kristovo ode dne jeho veřejného vystoupení až do večera před jeho umučením čili učitelskou (prorockou) činnost Kristovu.
3. Třetí poslední večeři, umučení a smrt Kristovu čili jeho kněžskou činnost.
4. Čtvrtý vzkříšení a nanebevstoupení čili královský úřad Kristův.

Oddíl prvý.

Dějiny života Ježíšova od jeho vtělení až k jeho veřejnému vystoupení čili skrytý život Ježíšův.

§ 6. Přehled.

Tento oddíl obsahuje: I. Zázračné děje před narozením Vykupitele světa. II. Narození Ježíšovo, jeho věk dětský a jinošský III. Události nedlouho před jeho veřejným vystoupením.

I. Zázračné děje před narozením Vykupitele světa.

§ 7. Zvěstování narození Jana Křtitele.

(Luk. 1, 5—23.)

Dle předpovědi proroka Isaiáše (40, 3. 4. I. d. § 122.) a Malachiáše (3, 1. 4. 5. 6. I. d. § 143.) měl před Messiášem vystoupiti předchůdce a (jako druhý Eliáš) lid na příchod jeho připravovati. K tomu vyvolil Bůh Jana, syna Zachariáše a Alžběty, jenž rodičům teprve v pozdním věku jest dán, a jehožto narození a určení bylo andělem předpověděno.

Za dnů Heroda*), krále judského, žil v městečku v horách judských kněz, jménem Zachariáš, z kněžské třídy Abiášovy.**) Jeho manželka byla z potomků Aronových***) a slula Alžběta. Oba byli uprostřed hříšného lidu spravedlivi před Bohem a chodili ve všech přikázáních a spravedlnostech Páně bez úhony. Neměli dítek, a oba byli již starší. Když jednou Zachariáš, v pořádku své třídy kněžské, konal službu před Bohem, připadl na něj los†), aby zapálil kadidlo ve svatyni, a všel tedy do svatyně; všecko množství lidu bylo však venku a modlili se v době zápalu (kadidla)††). Tu zjevil se mu anděl Páně, stoje na pravé straně oltáře zápalu. Zachariáš, uzřev jej, ulekl se, a bázeň připadla na něj. Anděl však řekl jemu: »Neboj se, Zachariáši, neboť vyslyšena jest tvá modlitba (za dítko); Alžběta, tvá manželka, porodí tobě syna, a nazveš jméno jeho Jan (t. j. Pán jest milostivý). Budeš míti z něho radost velikou, a mnozí budou se radovati z jeho narození; bude zajisté veliký před Pánem. Vína a nápoje opojného nebude píti†††) a ještě v životě matky své (před narozením) bude Duchem sv. naplněn (tudíž hříchu dědičného sproštěn). Mnohé ze synův israelských obrátí ku Pánu Bohu jejich a v duchu a v moci Eliášově předejde před ním1), aby obrátil srdce otců k synům a nevěřící k opatrnosti spravedlivých, »aby připravil Pánu lid dokonalý.« I řekl Zachariáš k andělovi: »Po čem poznám, že se to stane, nebo já jsem stár, a i manželka má jest starší?« Anděl mu odpověděl:

---

*) Tento král vládl od r. 40 př. Kr. do r. 3 po Kristu.

**) Kněžská třída Abiášova byla (dle I. Paral. 24, 10.) osmá z 24 tříd kněžských, které střídavě po týdnu (od soboty do soboty), vyjma troje hlavní svátky, službu v chrámě konali.

***) Po otci byla též z rodu kněžského a po matce z královského rodu Davidova a příbuzná Panny Marie.

†) Jednotlivé třídy rozdělovaly jednotlivé výkony mezi své členy losem.

††) Kadidlo zapalovalo se ve svatyni dvakrát denně, ráno a u večer.

†††) Bude Nazarejský, Bohu posvěcený (IV. Mojž. 6. 1—4).

1) Bude předchůdcem Páně.

»Já jsem Gabriel, který stojím před Bohem, a jsem poslán, abych tyto věci tobě zvěstoval. Aj, budeš němý až do dne, kterého ty věci se stanou, proto že jsi neuvěřil mým slovům.« Potom zmizel.

Lid očekával Zachariáše a divil se, že tak dlouho prodlévá ve svatyni. Když však vyšel a nemohl k nim mluviti (nad nimi se modliti), znamenali, že měl vidění ve svatyni; on pak kynul jim a zůstal němým. Když uplynuli dnové jeho služby, odešel do domu svého.

Zaslíbení Vykupitele. Poněvadž anděl zvěstoval Zachariášovi, že jeho syn předejde před Vykupitelem, zaslíbil též blízký příchod Messiášův (t. j. že přijde po Janovi).

Božství Ježíše Krista. Ve slovech andělových jest naznačeno, že Vykupitel jest Bůh. Anděl řekl: »Mnohé ze synův Israelských obrátí (Jan) ku Pánu, Bohu jejich, a sám předejde před ním.« Kdo rozumí se slovem »před ním«? Pán Bůh; zajisté tedy Vykupitelem, kterého má Jan předcházeti, jest sám Pán Ježíš.

Moc vytrvalé modlitby Po mnoho let prosili manželé, Zachariáš a Alžběta, za syna; ačkoliv modlitba jejich zdála se býti marnou, přece nepřestávali přednášeti své vroucí přání v nábožné modlitbě Pánu. Prosili za syna, který by mohl otce v kněžství následovati, a dostalo se jim syna, velikého světce, proroka Božího a předchůdce Božského Vykupitele. Byla tedy jejich vytrvalost v modlitbě bohatě odměněna.

§ 8. Zvěstování vtělení Syna Božího.

(Luk. 1, 26—38.)

Prorok Isaiáš předpověděl, že Vykupitel nebude pouhým člověkem, nýbrž že bude pravý Bůh (Isai. 9, 6.), že podlé těla vzejde z Davida (11, 1—3.) a narodí se z panny (7, 14.). Tato proroctví vyplnila se, když Syn Boží působením Ducha sv. z Marie panny, vzešlé z královského rodu Davidova, vzal na se člověčenství. Toto velebné tajemství vtělení Syna Božího bylo andělem oznámeno:

Měsíce šestého (po zvěstování narození Janova) poslán jest anděl Gabriel od Boha do Nazareta, města galilejského, ku panně, zasnoubené muži, jménem Josef, z domu Davidova, a jméno panny (bylo) Maria*). Anděl všed k ní (do světnice), řekl: »Zdráva buď, milosti plná, Pán s tebou*), požehnaná ty mezi ženami.« Panna Maria uslyševši to, ulekla se a přemýšlela, jaké by to bylo pozdravení. I řekl jí anděl: »Neboj se, Maria, neb jsi nalezla milost u Boha. Aj, počneš a porodíš syna a nazveš jméno jeho Ježíš **). Ten bude veliký, a Syn Nejvyššího slouti bude, a dá jemu Pán Bůh stolici Davida, otce jeho, a kralovati bude v domě Jakubově na věky, a království jeho nebude konce***). Řekla pak Maria andělu: »Kterak se to stane, když muže nepoznávám?« Anděl jí odpověděl: »Duch svatý sestoupí v tě, a moc Nejvyššího zastíní tebe†); proto též, co svatého z tebe se narodí, slouti bude Syn Boží. Aj, i Alžběta,

---

*) Panna Maria byla jediná dcera sv. Jáchyma, z královského rodu Davidova, a sv. Anny, z kněžské rodiny Aronovy, a dle podání byla jako tříleté děvčátko od svých rodičů přinesena k nábožným pannám, které v chrámě sloužily Pánu. V chrámě byla Panna Maria vyučována a vychovávána a žila tam v pravdě andělský, zcela svatý život v modlitbě, nábožném rozjímání a v práci pro svatyni. Později byla zasnoubena se sv. Josefem, zajisté zvláštním řízením Božím, aby totiž (sv. Josef) byl jejímu Božskému dítku ochráncem, stravovatelem a pěstounem. Panna Maria, která od věčnosti byla za Matku Boží

něna Duchem svatým zvolala: »Požehnaná ty mezi ženami, a požehnaný plod života tvého. Odkud mi to, že matka Pána mého*) přišla ke mně? Nebo, jak zazněl hlas pozdravení tvého v uších mých, zplesalo radostí nemluvňátko v životě mém. Blahoslavená jsi, že's uvěřila; neboť vykonány budou ty věci, kteréž jsou pověděny tobě od Pána.« Řekla pak Maria: »Velebí duše má Hospodina, a zplesal duch můj v Bohu, Spasiteli mém, že shlédl na ponížení dívky své; nebo aj, od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všickni národové; neboť veliké věci učinil mi ten, jenž mocný jest, a jehož jméno svaté. A milosrdenství jeho (trvá) od pokolení až do pokolení těte a nazývali je po jméně otce jeho Zachariášem. Ale matka řekla: »Nikoli, ale slouti bude Jan.« I řekli k ní: »Vždyť není nikoho v příbuzenstvu tvém, kterýž by slul tím jménem.« Kynuli tedy otci jeho, jak by chtěl dítko nazývati. On požádal deštičky a napsal, řka: »Jan jest jméno jeho.« I divili se všickni. Hned pak otevřela se ústa Zachariášova a jazyk jeho, a naplněn jsa Duchem sv. velebil Boha a prorokoval, řka:

»Požehnaný buď Pán Bůh israelský, že navštívil a učinil vykoupení lidu svého. I vzdvihl nám roh spasení v domě Davida, služebníka svého, jakož mluvil skrze ústa svatých proroků svých, kteří jsou od věků, o vysvobození z (moci) nepřátel našich a z ruky všech, kteří nenávidí nás; aby učinil milosrdenství s našimi otci a rozpomenul se na svatou smlouvu svou, na přísahu, kterouž přísáhl Abrahamovi, otci našemu, že nám to dá, abychom z ruky nepřátel našich vysvobozeni beze strachu sloužili jemu v svatosti a spravedlnosti po všecky dny své. A ty, dítě, prorokem Nejvyššího slouti budeš; neboť půjdeš před tváří Páně připravovat cest jeho, aby dáno bylo umění spasitelné lidu jeho na odpuštění hříchův jejich, pro srdečné milosrdenství Boha našeho, v němžto navštívil nás, vyšed z výsosti, aby posvítil těm, kteříž ve tmě sedí a ve stínu smrti: k zpravení nohou našich na cestu pokoje.«

Po všech horách judských rozhlašována jsou všecka ta slova, a všickni, kteří je slyšeli, skládali je v srdci svém, řkouce: »Kým pak to dítě bude?« nebo ruka Páně byla s ním. Dítě pak rostlo a mocnělo duchem a bylo na poušti až do dne zjevení svého lidu israelskému.

Bůh jest nejvýš věrný. Jeho zaslíbení, dané Zachariášovi (Alžběta, manželka tvá, porodí tobě syna), se vyplnilo. I v trestu, který Gabriel nad Zachariášem pro jeho pochybnost vyslovil (Budeš němý až do dne, kterého se ty věci stanou), bylo obsaženo zaslíbení, že totiž přestane býti němým toho dne, kterého vše, co anděl řekl, se stane. Toto zaslíbení rovněž zcela se naplnilo.

Alžbětini sousedé a příbuzní radovali se ze štěstí, jehož se jí dostalo. *Radost nad blahem jiných jest známkou pravé lásky k bližnímu*; proto vyhledává ji na nás apoštol, řka: »Radujte se s radujícími, plačte s plačícími.« (Řím. 12, 15.)

II. Narození Ježíšovo, jeho věk dětský a jinošský.

§ 11. Narození Ježíše Krista.

(Luk. 2, 1—21.)

Již prorok Micheáš (5, 2.) označil Betlem efratský jakožto rodiště zaslíbeného Vykupitele. Císařem římským Augustem provedeno naplnění toho proroctví, neboť daným rozkazem mimovolně pomáhal k vyplnění úradků Božích.

Josef, jemuž Panna Maria byla zasnoubena, nevěděl, co se s Marií stalo. Bůh oznámil tedy i jemu tajemství vtělení Syna Božího. Anděl ukázal se mu ve snách a řekl jemu: »Josefe, synu Davidův, neboj se vzíti k sobě Marii, manželku svou, neboť co v ní zrozeno jest, z Ducha sv. jest: porodí syna, a nazveš jméno jeho Ježíš, který zajisté vysvobodí lid svůj od hříchův jejich.«

V těch dnech (té době) vyšel rozkaz od císaře Augusta, aby byl popsán celý svět.*) Šel tedy každý do města, odkud jeho rodina pocházela, aby se přihlásil; Josef a Maria odebrali se do Betlema, města Davidova, poněvadž byli z královského rodu Davidova. Avšak nenalezli místa (k přenocování) v hospodě, a proto šli do chléva za městem. Když tam byli, Maria porodila Syna svého prvorozeného (jednorozeného), plénkami jej obvinula a položila v jesle. V té krajině byli pastýři, ponocujíce a stráž noční konajíce nad svým stádem.**) A aj, anděl Páně stál vedle nich, a jasnost Boží obklíčila je, a báli se bázní velikou. I řekl jim anděl: »Nebojte se: neboť aj, zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude všemu lidu: dnes narodil se vám v městě Davidově Spasitel, jenž jest Kristus Pán.***) A toto bude vám znamením: Naleznete nemluvňátko v plénkách zavinuté a položené v jeslích.« A hned bylo s andělem množství vojska nebeského, které chválilo Boha, říkajíc: »Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle.«

Když odešli (od nich) andělé do nebe, pastýři řekli vespolek: »Pojďme až do Betlema a vizme věc, která se stala, a již nám Pán oznámil.« Pospíšili si a nalezli Marii a Josefa i nemluvňátko položeno v jeslích. Uviděvše dítko poznali, že pravdivé jest, co jim bylo řečeno o něm. Vypravovali o tom, a všickni, kteří je slyšeli, divili se. Maria však chovala všecka tato slova a uvažovala o nich v srdci svém. Pastýři navrátili se pak, velebíce a chválíce Boha pro všecky věci, které slyšeli a viděli.

A když se naplnilo dní osm, aby obřezáno bylo dítě, nazváno jest jméno jeho Ježíš, kterým nazváno bylo od anděla, prve než se v životě počalo.

Prozřetelnost Boží. Roku 725 před Kristem přednověděl prorok Micheáš, že Spasitel narodí se v Betlémě. Jak mělo se toto proroctví naplniti, když Maria, jež byla za Matku Spasitelovu vyvolena, bydlela v Nazaretě? Prozřetelnost Boží způsobila, že pohanský císař římský nařídil sčítati lid, a že toto nařízení v zemi judské právě v té době se provádělo, kdy Spasitel měl se naroditi. Poslušna jsouc vrchnosti, putovala Panna Maria se sv. Josefem do Betlema, aby se tam v původním sídle svého královského rodu dala zapsati. Tak nevědomky působil císař římský k tomu, aby předpovědění proroka Božího se naplnilo, a »Syn Davidův« aby v městě Davidově se narodil.

---

*) t. j. říše římská.

**) V teplých krajinách východních zůstávají stáda v zimě v létě, ve dne v noci na pastvě a jest třeba, zvláště nočního času, stříci jich před zvěří a zloději.

***) t. j. zaslíbený Messiáš.

Obřezání Páně. Ježíši Kristu, jakožto jednorozenému Synu Božímu, nebylo třeba podrobiti se zákonu o obřízce, ale přece naplnil jej z těchto důvodů: 1. Aby dokázal, že jest potomkem Abrahamovým, neboť bylo předpověděno, že Vykupitel bude synem Abrahamovým. 2. Ježíš Kristus, vtělený Syn Boží, vzal na sebe hříchy člověčenstva, aby za ně dosti učinil. Za tím účelem prolil při obřízce poprvé svou předrahou krev a dokázal tím, že přišel, aby nás krví svou vykoupil. 3. Když Spasitel zákonu o obřízce dobrovolně se podrobil, podal nám příklad pokory a poslušnosti. 4. Konečně podal důkaz, že jest pravým člověkem.

§ 12. Mudrci od východu.

(Mat. 2, 1—12.)

Spasitel světa přišel, aby všem lidem zjednal spasení. Proto všem lidem, židům i pohanům, bylo narození jeho zvěstováno: pastýřům, prvotinám židův, oznámil to anděl; mudrce pak, prvotiny pohanů, přivedla zázračná hvězda k jeslím Spasitele světa do Betlema.

Když narodil se Ježíš v Betlemě Judově za dnů Heroda krále, přijeli mudrci od východu*) do Jerusalema a řekli: »Kde jest novorozený král židovský; nebo viděli jsme hvězdu jeho na východě**) a přijeli jsme klanět se jemu.« Uslyšev to Herodes král, zarmoutil se a celý Jerusalem s ním.***) Shromáždil pak všecka knížata kněžská a učitele lidu a tázal se jich, kde by se Kristus měl naroditi? Oni řekli: »V Betlemě Judově (v pokolení Judově): neb takto psáno jest u proroka Micheáše: Ty Betleme v zemi Judově, nikterak nejsi nejmenší mezi knížaty judskými; neboť z tebe vyjde vévoda, který bude spravovati lid můj israelský.« Tu Herodes tajně povolal k sobě mudrce a vyptával se jich určitě na čas, kdy se jim hvězda ukázala. Pak poslal je do Betlema a řekl jim: »Jděte a pátrejte pilně po dítěti; a když je naleznete, oznamte to mně, abych i já přijda poklonil se jemu.«

Mudrci vyslechnuvše krále, ihned vydali se na cestu do Betlema. A aj, hvězda, kterou viděli na východě, šla před nimi opět, až zastavila se nad místem, kde bylo dítě. Uzřevše pak hvězdu, zaradovali se radostí velikou velmi. Vešli do domu a nalezli dítě s Marií, matkou jeho; padli tedy a klaněli se jemu, a otevřevše poklady své obětovali mu dary: zlato, kadidlo a myrrhu.*) Byvše pak napomenuti ve snách, aby nechodili zpět k Herodovi, jinou cestou vrátili se do krajiny své.

Bůh jest vševědoucí. Bůh dobře znal myšlénky Herodovy a myšlénky mudrců. Věděl, že mudrci ve své dobromyslnosti chtějí Herodovi pověděti, kde jest dítě Ježíš, a že Herodes rozhodl se zabiti dítě. Proto poručil mudrcům, aby nechodili zpět k Herodovi.

Ježíš Kristus jest Bůh a Vykupitel veškerého člověčenstva, židův i pohanů. Jakožto Vykupitel zjevil se hned po narození svém, když se pastýřům prostřednictvím andělovým a pohanům prostřednictvím hvězdy poznati dal. Tím ukázal se spolu jako Pán zástupů (andělův i hvězd), jako všemohoucí Bůh.

Klanění se nejsvětější Svátosti. Témuž Synu Božímu, kterému klaněli se mudrci v chudém dítku Ježíši, klaníme se v nejsvětější Svátosti oltářní plni víry a úcty. Jako hvězda ukázala mudrcům, tak věčná lampa ukazuje nám, kde Ježíš jest přítomen.

§ 13. Obětování Ježíšovo v chrámě.

(Luk. 2, 22—38.)

Syn Boží vtěliv se jako člověk, podrobil se všem zákonům života lidského a jako potomek Abrahamův naplnil zákon židovský; podlé tohoto zákona bylo Božské dítě osmého dne obřezáno a čtyřicátého (dne) obětováno v chrámě, a přinesena za ně předepsaná obět výkupná, uložená prvorozencům.

---

*) Mudrci (magové) zanášeli se vědami a hvězdářstvím; magové požívali u svých vrstevníků veliké vážnosti, tak že bývali v nejdůležitějších věcech náboženských i státních, o radu tázáni. Podle podání byli to tři králové (knížata pastýřská n. emirové).

»Východem« lze rozuměti Chaldeu, Mesopotamii neb i blaženou Arabii; Arabii nasvědčují zvláště dary od mudrců poskytnuté.

**) Pohané dověděli se od vyvoleného lidu Božího o proroctvích messiášských, zejména o proroctví Balaamově; proto očekávání příchodu Velekrále světa tenkráte na východě bylo velmi rozšířeno. (Srovn. úvod § 1.)

Mudrcům, kteří hvězdu jako znak Vykupitelův dle proroctví Balaamova očekávali, Bůh dal skutečně viděti hvězdu, uvnitř pak podněcovala je jeho milost, aby šli za hvězdou. Že hvězda ta nebyla hvězda obyčejná, nýbrž zázračná, vysvítá z toho, co se o ní vypravuje.

***) Král zarmoutil se, poněvadž se bál, že židé, kteří ho pro jeho ukrutnost nenáviděli, kdyby Messiáš skutečně přišel, způsobili by proti němu vzpouru a svrhli by jej s trůnu. Obyvatelé jerusalemští zarmoutili se nad tím proto, že, jestli se Messiáš narodil, pohané věděli o tom dříve nežli oni.

*) Velezajímavé jsou dary mudrcův: zlatem vyznávali královskou důstojnost Spasitelovu, kadidlem jeho Božství, [illegible]

Když se naplnili dnové očišťování Panny Marie podlé zákona Mojžíšova (když bylo Ježíši 40 dní), nesli jej (Maria a Josef) do Jerusalema, aby ho postavili před Pánem*) a aby dali v obět dvě hrdličky nebo dvě holoubátka**). Té doby žil v Jerusalemě spravedlivý a bohabojný muž, jménem Simeon, který s toužebností očekával Vykupitele, neboť Duch sv. zjevil jemu, že neuzří smrti (neumře), leč by prve uzřel Pomazaného Páně. Puzen jsa Duchem sv., přišel do chrámu, když Maria a Josef vnášeli dítě Ježíše do chrámu; vzal je tedy na lokty své, velebil Boha a řekl: »Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého podle slova svého v pokoji; nebo oči mé viděly spasení tvé, kteréž jsi připravil před obličejem všech národů, světlo k zjevení pohanům***) a k slávě lidu svého israelského.« †) Josef a Maria divili se věcem, kteréž praveny byly o dítěti. Simeon pak požehnal jim a řekl k Marii, matce jeho: »Aj, postaven jest tento ku pádu a ku povstání mnohých ††) v Israeli a za znamení, jemuž bude odpíráno †††); a tvou vlastní duši pronikne meč 1), aby zjevena byla mnohých srdcí myšlení.«

V Jerusalemě byla též prorokyně, jménem Anna, vdova osmdesáti čtyř let, kterážto takřka nevycházela z chrámu, sloužíc Bohu posty a modlitbami dnem i nocí. Tato přišedši v touž hodinu, velebila Pána a mluvila o něm všem, kteří čekali vykoupení israelského.

Víra v Ježíše zapuzuje všecky hrůzy smrti. Stařičký Simeon, jakmile uviděl Spasitele, radoval se, že může v pokoji umříti. Vskutku brzy po tom zemřel (dle jednoho podání hned v chrámě prý zemřel) a první přinesl spravedlivým v předpeklí radostné poselství, že Spasitel se narodil, a den spásy že se blíží.

---

*) t. j. představiti jej Hospodinu, jemuž jako prvorozený náležel.

**) Dle zákona Mojžíšova (II. Mojž. 13, 2; IV. Mojž. 8, 16.) byli všickni prvorození ze synů israelských na vděčnou památku ušetření prvorozených v Egyptě zasvěceni službě Boží, již zapravením předepsaného výkupného mohli se sprostiti, poněvadž k obstarávání služeb Božích vyvolené pokolení Levi postačovalo.

***) t. j. aby pohany, žijící v temnotě nevěry, svou Božskou pravdou osvítil.

†) Ke cti a slávě Israele, z kterého Vykupitel vyšel, u něhož divy působil a svou církev založil.

††) t. j. mnozí neuvěří v něho a pro svou nevěru zahynou; mnozí však uvěří v něho a dosáhnou života věčného.

†††) protože jeho učení i činy nesrovnávají se s tím, po čem svět baží.

1) t. j. nevýslovné bolesti proniknou srdce tvé, zvláště při hrozné smrti Syna tvého.

Pokora a poslušnost Panny Marie. Maria byla bez hříchu, nepotřebovala tudíž očištění a přece nešla po 40 dní do chrámu a podrobila se zákonu očišťování, který nebyl závazný pro nejčistší Matku Syna Božího. Z pokory chtěla před světem ukázati se jako obyčejná, hříšná žena; mimo to chtěla dáti příklad poslušnosti všech předpisů zákona.

Přítomnost Ježíše Krista blaží nevýslovně. Simeon velebil Boha, drže Spasitele světa na loktech svých; čím více máme my velebiti Nejvyššího, když téhož Spasitele přijímáme do srdce svého při sv. přijímání.

§ 14. Útěk Ježíšův do Egypta a návrat do Nazareta.

(Mat. 2, 13—23.)

Když mudrci se nevraceli, Herodes kázal všecka pacholátka v Betlemě do věku dvou let usmrtiti; avšak Božské dítě útěkem do Egypta uniklo ukrutnosti Herodově.

Když mudrci navrátili se do své vlasti, ukázal se anděl Páně Josefovi ve snách, řka: »Vstaň, vezmi dítě i matku jeho a utec do Egypta a buď tam, dokavad nepovím tobě; neboť Herodes bude hledati dítěte, aby je zahubil.« Josef v noci vstal, vzal dítě i matku jeho, odebral se s nimi do Egypta a zůstal tam až do smrti Herodovy, aby se naplnilo, co řekl Pán skrze proroka Oseáše (11, 1.): »Z Egypta povolal jsem syna svého.« Herodes očekával nějaký čas návratu mudrců. Když však viděl se oklamána, rozhněval se náramně a kázal usmrtiti všecka pacholata, kteráž byla v Betlemě a v celém okolí jeho do dvou let.*) Tím naplnilo se, co bylo pověděno skrze Jeremiáše proroka, řkoucího: »Hlas v Ráma slyšán jest, pláč a kvílení mnohé: Ráchel oplakávající synů svých, a nedala se potěšiti, proto že jich není.«

Když umřel Herodes, ukázal se anděl Páně Josefovi ve snách v Egyptě a řekl jemu: »Vstaň, vezmi dítě i matku jeho a jdi do země israelské; neboť zemřeli, již hledali bezživotí dítěte.« Josef vstav vzal dítě i matku jeho a šel do země israelské. Ale uslyšev, že Archelaos kraluje v Judsku místo Heroda, otce svého, bál se tam jíti; byv pak napomenut ve snách, obrátil se do krajin galilejských. Tu bydlel v městě, jež slove Nazaret, aby se naplnilo, což pověděno bylo skrze proroky, že Nazaretský slouti bude.**) Pachole pak rostlo a sílilo; bylo plno moudrosti, a milost Boží byla v něm.

---

*) Dítky dvouleté i mladší, počítaje od času, kdy se hvězda mudrcům ukázala, až na dítky, kteréž nedávno se narodily.

**) Nazaretský znamená tolik jak opovržený. Obyvatelé Nazaretští nejen jako Galileané, nýbrž též proto nejvíce byli v opovržení, že jejich město bylo velmi mladého původu a v Starém zákoně ani se nepřipomíná.

Vševědoucnost Boží. Bůh věděl, že Herodes zamýšlí poslati vojáky do Betlema a všecky dítky ve věku do dvou let dáti usmrtiti; proto poručil sv. Josefovi, aby s Božským dítkem v noci dal se na útěk. Bůh znal též smýšlení syna a nástupce Herodova Archelaa; proto dal sv. Josefovi pokyn, aby nechodil do Judska, nýbrž do Nazareta v Galilei.

Spravedlnost Boží. Hnusná nemoc a hrozná smrt Herodova byla zjevným trestem za ukrutnost tohoto krále a zvláště za to, že usiloval zavražditi Božské dítko.

Nevinné dítky položily život svůj za Ježíše, ano místo Ježíše, neboť Herodes dal je zabiti, aby Božské dítko jistě se světa sprovodil. Tak jsou takřka křtem krve od hříchu dědičného očištěny a posvěceny a od Ježíše do nebe přijaty, poněvadž za něho svůj časný život položily.

§ 15. Dvanáctiletý Ježíš v chrámě.

(Luk. 2, 41—52.)

V Nazaretě, kam svatá rodina po návratu z Egypta se odebrala, Spasitel žil ve skrytosti až do třicátého roku věku svého, kdy veřejnou činnost svou počal. Svaté dějiny uvádějí z celé této doby toliko událost, která stala se v dvanáctém roce života Kristova, vystavujíc nám Ježíše za vzor mládeže.

Když byl Ježíš ve dvanácti létech, šli rodiče jeho podle obyčeje svého ke dni svátečnímu*) do Jerusalema. Když vraceli se domů, zůstalo pachole Ježíš v Jerusalemě, aniž věděli o tom rodiče jeho. Poněvadž domnívali se, že jest v zástupu (poutníků), ušli den cesty a hledali ho pak mezi příbuznými a známými.**) Když pak ho nenalezli, vrátili se do Jerusalema a hledali ho. Teprve po třech dnech nalezli jej v chrámě,***) an sedí mezi učiteli, poslouchaje jich a se dotazuje. Všickni, kteří ho slyšeli, žasli nad jeho rozumem a odpovědmi. Rodiče uzřevše ho, divili se, a matka jeho řekla k němu: Synu, proč jsi nám to učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe! I řekl k nim: Proč pak jste mne hledali? Nevěděli jste, že v tom, co jest Otce mého, musím býti? Ale oni neporozuměli slovu, které jim řekl. I šel s nimi Ježíš do Nazareta a byl jim poddán. Matka jeho však zachovávala všecka tato slova v srdci svém. Ježíš prospíval pak moudrostí a věkem i milostí u Boha i u lidí. V Nazaretě žil Ježíš v skrytosti do třicátého roku věku svého a byl považován za syna Josefova.

---

*) Zákon Mojžíšův předpisoval každému Israelitovi, aby putoval třikráte za rok ke dnům svátečním do Jerusalema. (V. Mojž. 16. 16.)

**) Židé cestovávali, muži odděleni od žen, a teprve na večer, v hospodě, scházívala se celá družina cestujících.

***) V jedné předsíni chrámové bylo veřejně zákonu vyučováno. Učitelé sedávali na místě povýšeném, žáci pak a ostatní posluchači u nohou učitelův.

Dvě přirozenosti v jedné (Božské) osobě Ježíše Krista. Ježíš Kristus jest pravý Bůh a pravý člověk zároveň. Jako člověk byl Ježíš dítkem Panny Marie, jako člověk vyrostl v pachole, v jinocha, v mladíka, v muže. Že Ježíš jest též pravý Bůh, dokazují zvláště slova: »V tom, co jest Otce mého, musím býti«, kterými nazývá Boha svým Otcem a tím sám sebe Synem Božím. Zde máme tedy první svědectví Kristovo o jeho Božství.

Poslušnost. Až do třiceti let byl Ježíš své matky a svého pěstouna úplně poslušen: 1. aby svou dokonalou poslušností činil pokání za neposlušnost hříšných lidí; 2. aby dítkám a všem podřízeným podal příklad poslušnosti.

III. Událostí nedlouho před veřejným vystoupením Páně.

§ 16. Jan, předchůdce Páně.

(Mat. 3, Marek 1, Luk. 3.)

Patnáctého léta panování císaře Tiberia, když Pontský Pilát spravoval Judsko, Herodes byl tetrarchou v Galilei Filip, bratr jeho, tetrarchou krajiny iturejské a trachonitské a Lysaniáš tetrarchou abylinským, za velekněží Annáše a Kaifáše,*) rozkázal Pán Janovi, synu Zachariášovu, na poušti, aby jako předchůdce Kristův vystoupil.**) Jan, uposlechnuv rozkazu Božího, kázal v krajině Jordánské, křtil a vybízel ku pokání slovy: »Čiňte pokání; nebo přiblížilo se království nebeské!«

Měl roucho ze srsti velbloudí a kožený pás okolo beder svých, a pokrmem jeho byly kobylky a med lesní. Obyvatelé Jerusalema a celého Judska přicházeli k němu, dávali se od něho v řece Jordáně křtíti a vyznávali hříchy své.

Uzřev Jan, že mnozí farizeové a saduceové jdou k jeho křtu, řekl jim: »Pokolení hadí (lstivé), kdo naučil vás utíkati před blížícím se trestem? Protož vydávejte hodné ovoce pokání a neříkejte: Máme otce Abrahama; neboť pravím vám: Bůh může Abrahamovi z tohoto kamení vzbuditi syny. Již sekera přiložena jest ke kořeni stromů. Protož každý strom, který nenese ovoce dobrého, bude vyťat a na oheň uvržen.« I tázali se ho lidé, řkouce: »Co tedy máme činiti?« Jan řekl jim: »Kdo má dvě (svrchní) roucha, dej (jedno) nemajícímu, a kdo má pokrmy, učiň tolikéž.« Přišli též celní, dávali se křtíti a říkali: »Mistře, co máme činiti?« On řekl jim: »Neberte nic více, než co vám ustanoveno jest.« Pak tázali se ho též vojáci, říkouce: »Co my máme činiti?« I řekl jim: »Nikoho neutiskujte aniž křivdy mu čiňte a mějte dosti na svém platu.«

---

*) Annáš byl veleknězem od r. 6—19 po Kr. Když nastoupil tento úřad Kaifáš, zůstal, jak se podobá, Annáš jeho náměstkem, nebo zastávali oba střídavě ob rok moc velekněžskou.

**) Bylo to r. 28 po narození Páně.

Mnozí lidé myslili o Janovi, není-li snad Kristus. Proto řekl Jan: »Já křtím vás vodou; ale přijde mocnější, než jsem já, jemuž nejsem hoden rozvázati řeménky u obuvi jeho;*) ten bude vás křtíti Duchem svatým a ohněm.**) V ruce má věječku a vyčistí humno své; pšenici shromáždí do své obilnice, ale plevy bude páliti ohněm neuhasitelným.«***)

Úkol sv. Jana Křtitele byl dvojí: 1. slovem a příkladem kázati židům pokání a tím učiniti je ku přijetí milosti vykoupení způsobilými, 2. poukázati bezprostředně na Messiáše a vydati o něm svědectví.

Křest sv. Jana Křtitele nebyl svátostí a nemohl člověka očistiti ani posvětiti, nýbrž měl člověku toliko připomínati, že vnitřního očištění od hříchů potřebuje a že pravým pokáním má se k němu připraviti. Spoln byl předobrazem křesťanského křtu, v kterém bývá člověk Duchem sv. od hříchův očištěn a posvěcen.

§ 17. Křest Ježíšův.

(Mat. 3. Mar. 1. Luk. 3.)

Pán Ježíš žil do 30. roku věku svého ve skrytosti v Nazaretě, poněvadž dle obyčeje země judské před tímto rokem věku nikomu nebylo dovoleno veřejně vyučovati. Na veřejnost vystoupil Pán Ježíš v 30. roce věku svého křtem v řece Jordáně.

Když Jan křtil v řece Jordáně, přišel k němu Ježíš z Galilee, aby byl pokřtěn od něho. Jan velmi zbraňoval jemu, řka: Já potřebuji od tebe pokřtěn býti, a ty jdeš ke mně? Ježíš odpověděl: Nech jen, ať se to stane, neboť sluší se, abychom naplnili každou spravedlnost (každé Božské nařízení). Tu připustil ho Jan.

Když byl Ježíš pokřtěn, ihned vystoupil z vody a modlil se. Hle, tu otevřelo se nebe, a Duch sv. sestoupil v podobě holubice na něho, a s nebe slyšán byl hlas: Tento jest syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil.

Proč dal se Ježíš od Jana křtíti? 1. Nepotřeboval ani pokání ani křtu, neboť byl bez hříchu; ale vzal na sebe hříchy naše, aby za ně trest vytrpěl, proto ponížil sebe sám, vřadil se mezi hříšníky a poslušně podrobil se křtu, jako dříve podrobil se též obřezání a obětování v chrámě. 2. Podalť nám tím příklad pokory a poslušnosti a poučil nás, abychom i my »každou spravedlnost naplnili«, t. j. všech nařízení Božích poslušni byli. 3. Křtem Svým očistil vodu a dal jí moci lidi očišťovati a posvěcovati, t. j. ustanovil svátost křtu, v které vodou milosti vykoupení účastni se stáváme.

Nebe prohlašuje Ježíše za Messiáše a Syna Božího. Otevření se nebe, sestoupení Ducha sv. a hlas s nebe sloužil k tomu, aby představil lidu Ježíše jakožto zaslíbeného Vykupitele a dosvědčil jeho nebeské poslání. Otevření se nebe ukazuje, že nebe, od pádu člověka zavřené, bude Ježíšem opět otevřeno. Viditelné zjevení se Ducha sv. potvrzuje, že Ježíš jest pln Ducha sv., že v něm přebývá plnost Boží milosti a moudrosti, a že jest ten, který Duchem sv. křtí (Jan 1. 33.). Hlas Boží (Boha Otce) dosvědčuje, že tento Ježíš, který rovněž jako hříšný syn Adamův křest přijal, jest milý Syn Boží, kterého Otec z lásky k nám vydal, a na němž v jeho ponížení spočívá zalíbení Otcovo.

Tajemství největější Trojice Boží. Již v Starém zákoně bylo několikráte naznačeno, že jsou tři Božské osoby, na př. »duch Boží vznášel se nad vodami« (1. Mojž. 1. 2.), »Učiňme člověka k obrazu a podobenství svému« (I. Mojž. 1. 26.), »Já budu jemu za Otce, a on bude mi za syna« (II. Král. 7. 14.); v Novém zákoně bylo toto veliké tajemství archandělem Gabrielem úplně zjeveno: »Duch svatý sestoupí v tebe … bude slouti Syn Boží«, avšak tohoto zjevení dostalo se toliko Panně Marii; při křtu Páně v řece Jordáně bylo však tajemství o jednom Bohu ve třech osobách po prvé veřejně a slavně prohlášeno. Bůh Otec volá s nebe, Bůh Syn modlí se na břehu řeky Jordánu, Bůh Duch sv. vznáší se v podobě holubice nad hlavou Ježíšovou.

Ježíš, Pomazaný Páně. Viditelným sestoupením Ducha sv. v podobě holubice jest dokázáno, že v Kristu jest plnost Ducha sv., že jako nejvyšší kněz, učitel (prorok) a král jest Pomazaný, Kristus. Tím byl Ježíš slavnostně ve svou veřejnou činnost jako Vykupitel uveden. V Starém zákoně bývali totiž králové olejem pomazáni a tímto pomazaním přijimali pro svůj stav potřebné dary milosti. Ježíš však byl bez vnějšího znamení oleje bezprostředně od Ducha sv. pomazán; tím přijal nejvyšší pomazání a jest nejpřednější mezi všemi pomazanými, jediným a nejvyšším způsobem Pomazaný, Kristus.

§ 18. Ježíš pokoušen od ďábla.

(Mat. 4, 1—11. Mark. 1, 12. Luk. 4, 1—13.)

Jako první Adam, tak i druhý Adam, Ježíš Kristus, byl od ďábla pokoušen, avšak s tím velikým rozdílem, že první Adam, pokoušen jsa ďáblem, podlehl, kdežto druhý mu odolal — nad ďáblem zvítězil.

Po křtu v řece Jordánu veden jest Ježíš Duchem sv. na poušť, aby byl pokoušen od ďábla.*) Když se tam čtyřicet dní a čtyřicet nocí postil, zlačněl. Tu přistoupil k němu pokušitel a řekl jemu:

---

*) t. j. býti jeho nejmenším služebníkem.

**) Křest Janův pohroužením ve vodu a vyznáváním hříchů naznačoval toliko pokání a byl přípravou na příští Kristovo: ale křest Kristův uděluje i posvěcující milost Ducha sv.

***) Dobří budou přijati v příbytky Páně, zlí pak budou uvrženi v plamen, který nikdy neuhasne.

*) Jako první člověk, Adam, otec pokolení lidského, od ďábla byl pokoušen, tak i Ježíš, druhý Adam, byl od ďábla pokoušen, aby dobyl, co bylo prvním Adamem ztraceno, i aby dal příklad, jak my pokušení ďáblovo přemáhati máme.

Jsi-li Syn Boží, rci, ať toto kamení jsou chlebové.*) Ježíš odpověděl: Jest psáno: Člověk není živ samým chlebem, nýbrž každým slovem, jež vychází z úst Božích.

Po té ďábel uvedl Ježíše do svatého města, postavil ho na střeše chrámové**) a řekl jemu: Jsi-li Syn Boží, spusť se dolů; neboť psáno jest: Andělům svým přikázal o tobě, a na rukou ponesou tebe, abys snad neurazil o kámen nohy své. Ježíš odpověděl jemu: Též psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.†) Potom opět ďábel pojal Ježíše na velmi vysokou horu, ukázal mu všecka království světa a slávu jejich a řekl jemu: Toto všecko dám tobě, jestliže padneš a mně se pokloníš. Tu dí mu Ježíš: Odejdi, satane! neboť jest psáno: Pánu Bohu svému budeš se klaněti a jemu samému budeš sloužiti.††) I opustil ho ďábel, a aj, přišli andělé a sloužili jemu.†††)

Pokušení Ježíšovo přicházelo vně, od ďábla. V nitru Ježíšovu nemohlo pokušení povstati, neboť Ježíš měl sice dvojí vůli, Božskou a lidskou, ale jeho lidská vůle byla stále úplně v souhlase s jeho Božskou vůlí, tak že nikdy nemohl hřešiti. Měl-li tedy Ježíš býti pokoušen, mohlo pokušení jen zevně přijíti.

§ 19. Jan vydává svědectví o Ježišovi.

(Jan 1, 15—34.)

Jan vydává nové svědectví o Ježíši. Hlasitě volal: Tento byl, o němž jsem pravil: Kterýž po mně přijde, přede mnou učiněn jest; neboť byl dříve nežli já. Z plnosti jeho my všickni vzali jsme hojnost milostí. Nebo zákon skrze Mojžíše jest dán, milost a pravda skrze Ježíše Krista se stala. Boha nikdy žádný neviděl: jednorozený Syn, kterýž jest v lůně Otce, pověděl nám o něm všecko, co třeba věděti, abychom ho náležitě znali. Neboť takové svědectví vydal Jan,

---

*) Nejprve pokoušel ďábel Pána Ježíše žádosti těla; chtěl totiž pokušitel, aby Kristus své Božské moci užil k ukojení vlastních potřeb (poživavosti). Podvoliti se tomu bylo by bývalo zneužitím moci Božské k sobeckým účelům.

**) Střecha podloubí, jež přiléhalo k nejhlubšímu srázu hory chrámové.

†) Po druhé pokoušel ďábel Pána Ježíše ku pýše a opovážlivosti, ale Kristus odbyl jej slovem Božím, kterýmž Israel vystříhá se opovážlivosti.

††) Třetí pokušení bylo nejlákavější, nejnebezpečnější — pokušení k žádosti očí. Ďábel, dělaje se přímo knížetem tohoto světa, slibuje Kristu, že mu dá všecko, bude-li se mu klaněti; neboť to byl poslední pokus ďáblův, aby se postavil na místo Boží.

†††) T. j. přinesli mu, čeho svaté jeho člověčenství potřebovalo, a klaněli se jemu.

kdyžtě židé jerusalemští (velekněží a zákoníci) vyslali k Janovi kněze a levity, aby se ho tázali: »Ty kdo jsi?« On vyznal: »Já nejsem Kristus!« »Jsi-li Eliáš?« Odpověděl: »Nejsem.« »Kdo tedy?« tázali se ho dále. »Jsi-li prorok?« Odpověděl: »Nejsem.« Tedy řekli jemu: »Kdo jsi? Ať dáme odpověď těm, kteří nás poslali. Co pravíš sám o sobě?« Řekl: »Já jsem hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Páně, jak pověděl Isaiáš prorok.«

Vyslaní farizeové tázali se ho pak: »Proč křtíš, když nejsi Kristus, ani Eliáš, ani prorok?« Jan odpověděl: »Já křtím vodou; ale uprostřed vás stojí, kterého vy neznáte. Ten jest, který přijde po mně, jenž byl přede mnou; kterému já nejsem hoden rozvázati řeménky obuví jeho.« To stalo se v Bethanii za Jordánem, kde Jan křtil.

Druhého dne Jan uviděl Ježíše, jak jde k němu, i řekl: Hle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa.*) Ten jest, o kterém jsem pravil: Po mně přichází muž, který jest učiněn přede mnou; nebo byl dříve, nežli já. Já jsem ho neznal,**) ale kterýž poslal mne křtít vodou, řekl mi: Nad kým uzříš Ducha sestupujícího a na něm zůstávajícího, ten jest, který křtí Duchem svatým. Já jsem viděl a svědectví vydal, že tento jest Syn Boží.

Svědectví Janovo o Ježíši. a) Jan nazývá Ježíše »Beránkem Božím«, beránkem obětním, kterého Bůh vydal. Tím naznačuje, že Ježíš bude obětován krvavým způsobem, že nevinně a ochotně bude trpěti, a že dojde naplnil svého beránek velikonoční a ostatní předobrazné oběti Starého zákona

b) Jan praví dále, že Ježíš »snímá hříchy světa«, tedy netoliko hříchy národa israelského, nýbrž i hříchy pohanů, hříchy všech lidí. Poznal tedy v Ježíši Vykupitele celého světa.

c) Jan praví dále, že Ježíš, který po něm se narodil, byl před ním, a naznačuje tím, že Ježíš (jako Bůh) jest od věčnosti.

d) Konečně dí sv. Jan, že vydává svědectví (poněvadž slyšel hlas s nebe při křtu Ježíšově), že Ježíš jest Syn Boží.

---

*) t. j. kterýž bude jako beránek obětován na vykoupení světa.

**) t. j. nevěděl jsem, že by měl býti zaslíbený Messiáš.

Oddíl druhý.

Prorocká neboli učitelská činnost Ježíše Krista, t. j. dějiny života a působení Ježíšova od veřejného jeho vystoupení až do večera před jeho umučením.

§ 20. Ježiš Kristus jest prorok.

Kristus byl jako prorok-učitel netoliko v Starém zákoně předpovídán, nýbrž od svého nebeského Otce za učitele, jejž všíckni mají slyšeti, prohlášen; sám pak prohlásil učitelský úřad za část své messiášské činnosti a vykonával jej netoliko veřejně, nýbrž i v užším a nejužším kruhu svých učeníkův a apoštolův.

Že Kristus jest nejvyšší prorok, vysvítá:

1. Z jeho učení, a to a) z jeho obsahu; neboť úradek a vůli Boží, kterým zákon a proroci Starého zákona mohli jen nedokonale učiti, nejdokonaleji zjevil a zvěstoval, v této činnosti i Starý zákon naplnil a Nový zákon křesťanské dokonalosti a lásky dal. b) Z vážnosti a moci, s jakou učil; neboť učil jako ten, jenž má moc. c) Ze způsobu, kterým nauky své přednášel; neboť užíval obrazův a podobenství, jimiž nejvznešenější nadsmyslné pravdy i nevzdělancům názornými a jasnými činil.

2. Z vlastního života jeho; neboť tento úplně shoduje se s jeho naukou; čemu učil, to také sám činil; život jeho jest tak bezúhonný, že ani bystré oko nepřátel nejmenší poskvrny na něm neshledalo, nýbrž že v něm všechny ctnosti v největším lesku se stkví, neboť jest nejdokonalejším vzorem mravní dokonalosti.

3. Z jeho zázraků, které činil na bezživotné přírodě, na nemocných, na mrtvých a posedlých. Činil však divy v tak velikém počtu, jako žádný posel Boží před ním; ano, čině je z vlastní moci dokazoval, že jest netoliko vyslancem Božím, jako jiní proroci, nýbrž že jest sám Bůh.

Již učitelskou činností dokázal Kristus, že jest Vykupitelem; nebo:

a) jeho učením jest naše poznání z temnoty, z nevěry a pověry vyproštěno, nejdokonalejším poučením o bytosti Boží a jeho nejsvětější vůli, o našem určení i o prostředcích k jeho dosažení obohaceno a tudiž v pravdě osvíceno, a tím i odstraněn následek prvotného hříchu, zatemnění rozumu.

b) Naše vůle bývá mocí a milostí, v nauce jeho obsaženou, netoliko ke všemu dobrému posilněna a povzbuzena, ale v jeho osobě staví se nám před oči též účinný vzor pravé dokonalosti, jehož můžeme i máme následovati. Nehledíc ani k nadpřirozenému působení milosti, kteréž nám zjednal, bývá naše vůle jeho příkladem posílena a tak odklizen následek prvotného hříchu, slabost vůle.

c) I zázraky, jež činil, náležejí k jeho dílu messiášskému, k jeho vykupitelské činnosti; neboť hříchem pozbyl člověk vlády nad přírodou, bída, nemoc a smrt staly se pak jeho údělem, a upadl pod vládu a v porobu zlého ducha. Kristus, osvědčiv se býti pánem přírody tím, že nemocné uzdravoval, mrtvé křísil a posedlé z moci ďáblovy vysvobozoval, dokázal, že přišel odstranit i těchto následků hříchu.

Kristus Pán omezil svou učitelskou činnost úmyslně na lid vyvolený a jen v několika případech tyto meze překročil, pomáhaje a vyučuje též mezi pohany a Samaritány; neboť potomkům Abrahamovým mělo se spasení dle zaslíbení Božího nejprve nabídnouti. Avšak vyjádřil se Pán docela jasně a otevřeně, že tato stěna hradby bude zbořena, ano mnohokráte učil, že pohané předejdou vyvolený, ale zatvrzelý lid do království Božího.

Výsledek jeho činnosti nebyl u všech posluchačů stejný. Mnozí věřili v něho vidouce divná znamení, která činil. K těm náležejí zvláště jeho učeníci a dvanácte apoštolů, které povolav, aby ho následovali, učinil, s Petrem v čele, představenými věřících a které k tomuto účelu potřebným plnomocenstvím opatřil. U jiných však potkal se s prudkým odporem a skutečným pronásledováním. Nejrozhodnějšími odpůrci jeho byli fariseové, velekněží a zákoníci. Tito nenáviděli ho už proto, že nevyšel z jejich škol a neučil po jejich způsobu; avšak ještě větší nenávist pojali k němu, když veřejně vytýkal jim převrácenost jejich učení a obcování a káral je z pokrytství, ctižádosti a lakomství; mimo to ještě vážnosti a vlivu jejich u lidí tou měrou ubývalo, kterou přibývalo vážnosti a přívrženců Kristových. Nenávist ta jevila se utrhačstvím a rouháním se jemu, úskočnými otázkami jemu dávanými, opětovaným pokusem o jeho zajetí a konečně usnesením se velerady, že jej usmrtí. Kristus však zmařil všecky hříšné záměry svých nepřátel, vyhnuv se jejich úkladům, až posléze nastala hodina, v níž dle vlastního rozhodnutí dobrovolně chtěl pro spásu člověčenstva vydati se na smrt.

Podle tříleté učitelské činnosti Kristovy rozděluje se tento oddíl ve tři občasí.

Občasí prvé.

První rok prorocké neboli učitelské činnosti Ježíše Krista.

§ 21. Přehled.

1. Kristus, překonav troje pokušení ďáblovo, odešel z pouště. Na cestě do Galilee povolal první své učeníky a učinil v jejich přítomnosti v Káně galilejské první zázrak svůj. Pak odebral se do Kafarnaum a odtud po několika dnech na slavnost velikonoční do Jerusalema.

2. V Jerusalémě vyčistiv chrám činil divy a zázraky, tak že mnozí v něho uvěřili; mezi nimi byl i Nikodem, člen velerady židovské, který v noci docházel k Ježíši, aby slyšel jeho učení. Potom dlel Pán Ježíš v Judsku. V této době byl Jan, jenž opětně před svými učeníky vydal svědectví o Kristu, od Heroda do žaláře uvržen.

3. Tato událost, jakož i žárlivost fariseů pro počet denně přibývající učeníků Ježíšových, přiměly Krista k tomu, že nastoupil zpáteční cestu z Judska skrze Samaří do Galilee. U studnice Jakubovy, blíže Sichem, dal se jako Messiáš poznati Samaritánce a meškal pak dva dny u Samaritánů. Potom odebral se opět do Kány galilejské, kde nemocného syna úředníka královského v Kafarnaum uzdravil; odtud odešel do Nazareta, kde obyvatelé, vyvrhše jej ze sbornice, pokoušeli se o to, aby jej zabili. Po té odebral se do Kafarnaum.

4. V Kafarnaum uzdravil posedlého ďáblem, uzdravil tchyni Šimonovu v jeho domě, kázal v synagogách galilejských a vstoupil na lodičku Šimonovu na jezeře genesaretském. Po zázračném zahrnutí ryb Šimon se svými tovaryši opustil vše a následoval Ježíše. Po návratu do Kafarnaum Ježíš uzdravil dnou sklíčeného a povolav celníka Leviho, dostavil se na jeho hostinu. Když pak učeníci jeho, jdouce polem, trhali v sobotu klasy, zastával se jich Mistr proti nařčení fariseův, jakoby rušili sobotu. Potom uzdravil Ježíš v Kafarnaum člověka s uschlou rukou v sobotu, a opět opustiv město, vyvolil sobě dvanáct apoštolův a učinil k nim a k zástupům lidu, za ním se hrnoucím, kázání na hoře. Ukončiv je sestoupil s hory a ubíral se do Kafarnaum; na cestě očistil malomocného, tam pak uzdravil služebníka setníka pohanského.

5. Z Kafarnaum odebral se Pán Ježíš na slavnost židů v Jerusalemě. Na cestě vzkřísil mládence naimského, a dav odpověď dvěma učeníkům, poslaným od uvězněného Jana, mluvil po jejich odchodu o Janovi k lidu.

§ 22. První učeníci Ježíšovi.

(Jan 1. 35—51.)

Druhého dne (po vydání svědectví o Ježíšovi) stál Jan s dvěma z učeníků svých u řeky Jordánu. Když viděl Ježíše, že jde, řekl: »Hle, Beránek Boží!« Uslyševše dva jeho učeníci, co řekli, šli za Ježíšem. Ježíš obrátil se a uzřev je, že jdou za ním, dí jim: »Co hledáte?« Oni řekli: »Rabbi, t. j. mistře, kde bydlíš?« Dí jim: »Pojďte a vizte!« Šli a zůstali u něho ten den. Tito dva učeníci sluli Ondřej a Jan. Ondřej měl bratra, jménem Šimona; vyhledal ho a řekl jemu: »Nalezli jsme Messiáše«, a uvedl ho k Ježíšovi. Když Ježíš ho viděl, řekl: »Ty jsi Šimon, syn Jonášův; od nynějška budeš slouti Kefas, jenž se vykládá Petr.«

Na zejtří chtěl Ježíš jíti do Galilee. Tu nalezl Filipa a řekl jemu: »Pojď za mnou!« Filip nalezl Nathanaele a řekl jemu: »Nalezli jsme toho, o kterém psal Mojžiš a proroci; jest to Ježíš z Nazareta.« Nathanael řekl jemu: »Může z Nazareta co dobrého býti?« Filip odpověděl: »Pojď a viz!« Když viděl Ježíš, že Nathanael jde k němu, řekl: »Aj, Israelský, v němž není lsti.« Nathanael řekl: »Odkud mne znáš?« Ježíš odpověděl: »Prve nežli tě Filip zavolal, když jsi byl pod fíkem, viděl jsem tebe.« Nathanael zvolal: »Mistře, ty jsi Syn Boží, ty jsi král israelský.« Ježíš odpověděl: »Že jsem tobě řekl, že viděl jsem tě pod fíkem, věříš: větší věci nad to uzříš.«

Sám Ježíš zjevil svou Božskou přirozenost: 1. tím, že poznal a oznámil, co bylo před ním, jeho člověčenstvím, tajeno a od něho vzdáleno (znal Šimona a Nathanaele a věděl, že Nathanaele zavolal Filip, a že Nathanael byl pod fíkem); 2. tím, že vyznání Nathanaelova (ty jsi Syn Boží) neodmítl, nýbrž potvrdil a zároveň jej ujistil, že bude ještě větší věci viděti.

Základ církve. Povoláním prvních učeníků Ježíš položil hned při svém prvém veřejném vystoupení základ církve. Z prvu dleli učeníci jen občas u Ježíše; teprv později zvolil Spasitel 12 apoštolů za své stálé průvodce a žáky.

Skála církve. Bůh mění jméno jen těch lidí, jež k velikým věcem určuje (na př. Jakub nazván Israelem, kteréžto jméno přechází na celý národ a vyjadřuje jeho povolání). Změnou jména Šimon v Petra dává Spasitel na srozuměnou, že volil tohoto učeníka za skálu své církve, jež nebude otřesena.

§ 23. První zázrak Ježíšův o svatbě v Káně galilejské.

(Jan 2, 1—12.)

Třetího dne po rozmluvě s Nathanaelem konala se svatba v Káně galilejské, a Maria, matka Ježíšova, byla na svatbě. Také Ježíš a jeho učeníci byli pozváni. Když došlo víno, řekla k němu matka Ježíšova: »Nemají vína.« Ježíš odpověděl: »Co já a ty ženo, máme o to se starati? ještě nepřišla má hodina.« I řekla Maria k služebníkům: »Cožkoli vám řekne, čiňte.«

Stálo pak tam šest kamenných štoudví k umývání před jídlem a po jídle, jako měli židé obyčej; každá z nich měla dvě nebo tři míry. Ježíš řekl služebníkům: »Naplňte štoudve vodou.« I naplnili je vrchem. Pak řekl jim Ježíš: »Nyní nálévejte a neste pořadateli svatby.« Učinili tak. Pořadatel okusil vody vínem učiněné, ale nevěděl, odkud víno jest. Zavolal ženicha a řekl jemu: »Každý předkládá nejprve dobré víno a horší teprve, když se hosté dostí napili; ale ty jsi zachoval dobré víno až dosavad.«

Tento počátek divův učinil Ježíš v Káně galilejské; zjevil jím svou slávu, a učeníci jeho uvěřili v něho.

Účel zázraků Ježíšových: 1. Aby lidi k víře ve Své Božské poslání a v pravdu svého učení přiměl; 2. aby lidi (netoliko slovy, ale i) skutky poučil; 3. aby lidem v utrpení a bídě pomáhal.

Moc přímluvy Panny Marie. První zázrak, kterým učeníci Ježíšovi ve víře byli utvrzeni, učinil Ježíš na přímluvu Panny Marie, neboť jí byl vyzván, aby již v Káně (nikoliv teprve v Jerusalemě) svou slávu patrným zázrakem zjevil. Panna Maria ráda pomáhá svou přímluvou, ale musíme též dbáti jejího napomenutí: Cokoli vám řekne, čiňte.

§ 24. Ježíš čistí chrám.

(Jan 2, 13—22.)

Když byla blízko velikonoc židovská, přišel Ježíš se svými učeníky do Jerusalema. V předsíni chrámové nalezl prodavače volův, ovcí a holubův i penězoměnce, sedící při stolech. Udělal z provázků bič a vyhnal všecky prodavače z chrámu, ovce i voly jejich, penězoměncům peníze rozsypal a stoly zpřevracel. Prodavačům holubů řekl: »Odkliďte to odsud a nečiňte domu Otce mého domem kupeckým.« Učeníci jeho rozpomenuli se při tom, že psáno jest: Horlivost o tvůj dům strávila mne. (Žalm 68, 10.)

Avšak židé řekli jemu: »Čím dokazuješ, že máš moc tyto věci činiti?« Ježíš odpověděl: »Zrušte chrám tento, a já ve třech dnech jej zase vzdělám.« Židé měli za to, že mluví o chrámu z kamene; proto řekli: »Čtyřicet šest let jest stavěn chrám tento, a ty ve třech dnech jej zase vzděláš?« Ježíš však mluvil o chrámu svého těla. Proto když vstal Ježíš z mrtvých, rozpomenuli se jeho učeníci, že to řekl, i uvěřili písmu a řeči, kterou mluvil.

O svátečních dnech velikonočních v Jerusalemě mnozí uvěřili v Ježíše (že jest Messiáš), když viděli divy, které činil. Avšak Ježíš sám se jim nesvěřil (neprohlásil), že jest Messiáš, protože je všecky znal; neboť věděl, co bylo v člověku.*)

Ježíš Kristus potvrzuje Své Božství: zázrakem a proroctvím.

V chrámě před mnohými Israelity zřejmě vydává se Ježíš za Syna Božího, když chrám, dům Boží, jmenuje domem Otce svého. (Je-li však Bůh jeho Otcem, jest sám Syn Boží.) Určitě předpověděl, že jej židé usmrtí (chrám těla jeho zboří), ale že třetího dne opět vstane.

Chování se v chrámě Božím. Pln svaté horlivosti káral a trestal Ježíš kupce a prodavače, již v předsíni chrámové neuctivě se chovali. Poněvadž katolický chrám ještě mnohem světější jest nežli chrám israelský, zasluhují křesťané, kteří v okolí chrámu, nebo docela v chrámě samém neuctivě se chovají, mnohem ostřejšího pokárání a mnohem většího trestu.

---

*) Věděl, že jejich víra povstala toliko z pomíjejícího dojmu zázraku.

§ 25. Nikodem u Ježíše.

(Jan 3, 1—21.)

V Jerusalemě byl vznešený a bohatý člen židovské velerady, jménem Nikodem. Ten v noci přišel*) k Ježíšovi a řekl jemu: Mistře, víme, že jsi učitel, který od Boha přišel; neboť nikdo nemůže činiti divů, které ty činíš, není-li Bůh s ním. Ježíš odpověděl: Amen, amen pravím tobě: nenarodí-li se kdo z nova z vody a z Ducha svatého, nemůže vjíti do království Božího. Co narodilo se z těla, tělo jest: a co narodilo se z ducha, duch jest (t. j. jiné jest tělesné, jiné duchovní zrození). Nikodem tázal se: Kterak to může býti? Ježíš odpověděl: Jako Mojžíš vyvýšil hada na poušti, tak vyvýšen bude Syn člověka, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Bůh neposlal Syna svého na svět, aby soudil svět (pro hříchy ho odsoudil a trestal), ale aby svět skrze něho byl spasen. Kdo v něho věří, nebude souzen: ale kdo nevěří, již jest (sám sebou) odsouzen (a neujde trestu), že nevěří ve jméno jednorozeného Syna Božího. Tento pak jest soud**), že světlo přišlo na svět, ale lidé milovali více tmu nežli světlo; neboť jejich skutkové byli zlí. Zajisté každý, kdo činí zlé, nenávidí světla a nejde k světlu, aby jeho skutkové nebyli trestáni; ale kdo jedná dle pravdy, jde k světlu, aby jeho skutkové byli zjeveni, protože v Bohu (dle vůle a ke cti Boží) učiněni jsou.

Ježíšovy zázraky dokazují Božské jeho poslání. Z nich poznal Nikodem, že Ježíš jest od Boha poslaný učitel (»Nikdo nemůže činiti divů, které ty činíš«), že tedy vše, čemu učí, jest pravda. Proto věřil též, když Ježíš zjevoval mu veliká tajemství o nejsvětější Trojici, vtělení a vykoupení.

Potřeba křtu. Jen kdo znova zrozen jest křtem z vody a z Ducha sv., má podíl na království Božím. Křtem stává se člověk údem království Božího na zemi, t. j. církve Ježíše Krista, a dědicem království Božího v nebesích. Jest tedy křest k blaženosti nevyhnutelně potřebný.

§ 26. Učeníci Ježíšovi křtí v Judsku. Poslední svědectví Janovo o Kristovi a jeho vsazení do žaláře.

(Jan 3, 22—30. 4, 1—3. Mat. 14, 3—5. Mar. 6, 17—20. Luk. 3, 19—20.)

Z Jerusalema, hlavního města Judska, odešel Ježíš se svými učeníky na venkov, kde s nimi přebýval a (skrze ně) křtil.***)

---

*) Poněvadž ostýchal se veřejně k Ježíšovi se přiznávati. Když byl Ježíš vyzdvižen na kříž, vyznal Nikodem bez bázně, že jest jeho učeníkem.

**) t. j. příčina odsouzení a trestu světa.

***) Dle domnění sv. Augustina pokřtil Pán Ježíš své učeníky nebo některé z nich; tito pak křtili opět jiné lidi. Pravdě podobno, že tento křest byl týž, jako onen, jejž Kristus na svátost povýšil.

Avšak i Jan křtil, a to v Ennoně u Sálima. Jeho učenici žehrali na to, že Ježíš křtí, a proto řekli k svému mistrovi: Mistře, hle ten, kterýž byl u tebe za Jordánem, a jemuž jsi vydal svědectví, křtí, a všickni jdou k němu. Jan však odpověděl: Člověk nemůže osvojovati si ničehož, nežli co jemu jest dáno s nebe. Vy sami mi dosvědčíte, že jsem řekl: Já nejsem Kristus, nýbrž jsem jen před ním poslán. Kdo má nevěstu, jest ženichem; přítel ženichův však, kterýž tu stojí a slyší ho, raduje se velice z hlasu ženichova. Nyní jest tato má radost naplněna. On musí růsti, já pak se menšiti.*)

Tímto svědectvím o Ježíšovi ukončil předchůdce Páně svůj úkol. Brzy potom dal Herodes, tetrarcha Galilee a Peree, Jana zajmouti a svázaného uvrci do žaláře.**)
diadu, manželku bratra svého, když tento byl ještě na živě, za manželku; Jan, mimo pro jiné jeho zlé skutky, domlouval jemu: »Není dovoleno tobě míti manželku bratra svého.«

Pokora. Sv. Jan Křtitel nevyhledával, aby sám byl ctěn, nýbrž aby Ježíš byl ctěn, za jehož předchůdce (připravovatele cesty) od samého Boha byl povolán. Já nejsem Kristus, nýbrž jsem před ním, dí sv. Jan. Jako jitřenka před vycházejícím sluncem bledne a mizí před zrakoma našima, tak rád chtěl Jan Křt. před Ježíšem ustoupiti zpět. »On musí růsti, já pak se menšiti.«

§ 27. Ježíš u studnice Jakubovy u města Sichar.

(Mat. 4, 12. Jan 4, 3—40.)

Ježíš uslyšev, že Jan uvržen jest do žaláře, a poznav, že fariseové strojí úklady jeho životu, opustil Judsko a odešel opět do Galilee. Šel Samařskem a přišel k samařskému městu Sichar. Tu byla studnice Jakubova. Ježíš, unaven cestou, sedl si u studnice, kdežto jeho učeníci odešli do města nakoupit pokrmů. Byla asi hodina šestá (polední). Tu přišla z města žena Samaritánka vážit vody. Ježíš řekl jí: Dej mi píti! Samaritánka odpověděla: Kterak ty, jsa žid, žádáš ode mne píti? Ježíš odpověděl: Kdybys věděla, kdo jest, který praví tobě: Dej mi píti, ty snad bys jeho prosila, a byl by dal tobě vody živé. Žena řekla jemu: Pane, ani nemáš, čím bys

vody navážil, a studnice jest hluboká; odkud tedy máš vodu živou? Což jsi větší než otec náš Jakub, který dal nám tuto studnici? Ježíš odpověděl: Kdo pije z této vody, žízni opět; ale kdo napije se vody, kterou já dám jemu, nebude žízniti na věky. Na to řekla žena: Pane, dej mi té vody, abych nežíznila více, aniž chodila sem vážit. Ježíš řekl ženě: Jdi, zavolej svého muže a přijď sem. Žena odpověděla: Nemám muže. Ježíš řekl: Dobře jsi řekla, nemám muže; nebo měla jsi pět mužův, a kterého máš nyní, není tvůj muž. Žena pravila: Pane, vidím, že jsi prorok. Naši otcové klaněli se na této hoře (Garizim), a vy (židé) pravite, že v Jerusalemě jest místo, kdež náleží se klaněti. Ježíš odpověděl: Ženo, věř mi, že přichází hodina, kdy ani na této hoře, ani v Jerusalemě nebudete klaněti se Otci. Hodina ta už nyní jest, kdy praví ctitelé budou se klaněti Otci v duchu a v pravdě; nebo Bůh jest duch, a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a v pravdě mají se mu klaněti. Žena řekla: Vím, že Messiáš přijde, kterýž slove Kristus; když přijde, oznámí nám všecko. Ježíš jí odpověděl: Já jsem (to), kterýž mluvím s tebou.

Když Ježíš ještě se ženou mluvil, přišli jeho učenici. Žena, nechavši vědra svého státi, odešla do města a řekla lidem: Pojďte a vizte člověka, kterýž pověděl mi všecko, cokoli jsem učinila, není-li snad Kristus? Zatím řekli učeníci k Ježíšovi: Mistře, pojez! Ježíš jim odpověděl: Já mám pokrm, o němž vy nevíte. Můj pokrm jest, činiti vůli toho, kterýž mne poslal abych dokázal dílo jeho.

Z města přišli pak Samaritáni k Ježíšovi a prosili ho, aby u nich zůstal. I zůstal u nich dva dni. Mnozí v něho uvěřili a řekli pak ženě: Již ne pro tvou řeč věříme; neboť sami jsme slyšeli (jej) a víme, že tento v pravdě jest Spasitel světa.

Ježíš jest Messiáš, t. j. od Boha zaslíbený Vykupitel. Jako Spasitel sám dal se Samaritánce poznati: »Já jsem to, kterýž mluvím s tebou.«

Ježíš jest pln milosti a pravdy. Živá voda, kterou Kristus rozdává, jest jeho Božské učení a jeho Božská milost. Tyto udělují duši nadpřirozený život (bez milosti jest duše mrtva, ve stavu smrtelného hříchu) a přivádějí k životu věčnému. Lidská duše žízní po pravdě, blaženosti a štěstí, tuto žízeň tiší Kristus svým učením a svou milostí, neboť kdo věří jeho učení a žije v jeho milosti, má pokoj sám s sebou a s Bohem, nalézá útěchu a upokojení ve všech změnách životních a dosahuje nevystihlé blaženosti nebeské.

§ 28. Ježíš uzdravuje v Káně galilejské syna královského úředníka v Kafarnaum.

(Jan 4, 43—53.)

Po dvou dnech opustil Ježíš město Sichar a odešel do Galilee. Galilejští přijali jej (vděčně), poněvadž viděli, co činil v Jerusalémě na den sváteční. Nejprve Ježíš šel opět do Kány. Tam přišel za ním královský úředník, jehož syn byl nemocen v Kafarnaum, a prosil ho, aby sestoupil a uzdravil syna jeho, který počínal umírati. Ježíš řekl: Neuzříte-li divův a zázrakův, neuvěříte. Královský úředník prosil opět: Pane, sestup, než umře syn můj. Na to řekl Ježíš: Jdi, syn tvůj jest živ. Úředník uvěřil slovům Ježíšovým a šel. Na cestě potkali se s ním již jeho služebníci, kteří mu zvěstovali, že syn jeho jest živ. Tázal se jich tedy na hodinu, v kterou lépe se měl, a oni řekli: Včera o sedmé hodině přestala ho zimnice. Tu poznal otec, že to byla táž hodina, v kterouž řekl jemu Ježíš: Syn tvůj jest živ. Uvěřil pak v Ježíše a celý dům jeho.

---

*) Jan, chtěje svým učeníkům poměr svůj ke Kristu znázorniti a je ze žehravosti proti němu vyléčiti, nazývá se přítelem ženichovým (Ježíšovým) a raduje se, že spojení s nevěstou (s člověčenstvem) se uskutečňuje.

**) Jan vsazen do žaláře na tvrzi Macheruntě za mořem mrtvým na hranicích skalnaté Arabie. Vazba jeho nebyla však krutá; ji učiněno jednak po vůli Herodiadě, jednak byla ochranou pro Jana proti mstivým úkladům Herodiadiným. Učeníkům Janovým bylo dovolováno, aby svého mistra v žaláři navštěvovali.

Pevná víra dochází vyslyšení. Královský úředník, starostliv jsa o uzdravení svého syna, prosil Pána Ježíše, aby sestoupil a uzdravil syna jeho. Víra v Ježíše byla příčinou, že královský úředník prosil Pána Ježíše za uzdravení svého syna, a pevná víra v slova Ježíšova: »Jdi, syn tvůj jest živ« byla příčinou jeho uzdravení.

Pán Ježíš činil zázraky: 1. aby dokázal, že jest pravý Bůh; 2. aby lidé v něho jako v Boha uvěřili. »Neuzříte-li divův a zázraků, neuvěříte«; 3. aby lidem v bídě a utrpení pomáhal.

§ 29. Ježíš ve sbornici nazaretské.

(Luk. 4, 16—30., Mat. 4. 13. (13, 54—58), Mark. 1. 14 n., Jan 4, 43 n.)

V Galilei učil Ježíš ve sbornicích.*) I do Nazareta přišel a vešel, jak měl v obyčeji, v sobotu do sbornice (synagogy). Vstal na znamení, že z jedné ze svatých knih chce předčítati. Podána jest mu kniha Isaiaše proroka. Rozvinuv ji, nalezl v ní místo, kde jest psáno: Duch Páně nade mnou; pročež pomazal mne a poslal mne kázat evangelium chudým, uzdravovat skroušených srdcem, zajatým zvěstovat propuštění, slepým vidění, soužených propouštět na svobodu, zvěstovat vzácného léta Páně a dne odplaty. Pak svinul knihu, dal ji služebníkovi a sedl. Oči všech ve sbornici byly obráceny na něho. Mluvil tedy k nim: Dnes naplnilo se toto místo písma před vámi.

Všichni divili se libým slovům, kteráž plynula z jeho úst, ale neuvěřili v něho, nýbrž říkali: »Není-li tento syn Josefa tesaře?«

---

*) Sbornice (synagogy) byly veřejná shromaždiště židů k modlitbám, ke čtení zákona a vůbec ke konání náboženských úkonů; oběti nebyly Bohu ve sbornicích přinášeny. Každá sbornice měla svého představeného a své sluhy. Uprostřed sbornice bylo vyvýšené místo, kde byla kniha zákona; jen mužům, osvědčeným moudrostí a proslulým zásluhami, bylo dovolováno zákon čísti a vykládati.

Ježíš však pravil k nim: »Žádný prorok není vzácný ve své vlasti. Mnoho vdov bylo v Israeli za dnův Eliášových, kdy zavřeno bylo nebe tři léta a šest měsícův, a byl veliký hlad po vší zemi; ale k žádné z nich nebyl poslán Eliáš, nežli ke vdově do Sarepty sidonské. Taktéž mnoho malomocných bylo v lidu israelském za Elisea proroka, ale žádný z nich nebyl očištěn, než Náman syrský.« Tu naplněni jsou všickni ve sbornici hněvem. Vstali, vyvedli Ježíše ven z města a vedli jej až na vrch hory, na níž bylo město jejich vzděláno, aby jej svrhli dolů. On však šel prostředkem jich a unikl.

Ježíš jest Messiáš, Kristus, ježto řekl: Co Isaiáš o Messiáši předpověděl, na mně a skrze mne se naplňuje.

Ježíš jest Syn Boží. To dokázal velikým zázrakem, který učinil v Nazaretě. Unikl prostředkem rozhněvaných Nazaretských, kteří jej obklopovali, do něho vráželi, aniž mohli mu co učiniti. Tento zázrak dokazuje jeho Božskou moc a dosvědčuje, že nikdo nemohl učiniti zlého, když Ježíš nechtěl.

§ 30. Ježíšovy zázraky v Kafarnaum.

(Mar. 1, 21, 29—30. Luk. 4, 31, 44.)

Z Nazareta odebral se Ježíš do Kafarnaum a bydlel tam. Jednu sobotu, když učil ve sbornici, byl mezi posluchačstvem člověk posedlý ďáblem. Tento mluvil nahlas: Nech nás, co jest tobě po nás, Ježíši Nazaretský? Přišel jsi nás zatratit? Vím, kdo jsi, Svatý Boží. Avšak Ježíš poručil zlému duchu: Umlkni a vyjdi z člověka! Po té ďábel, polomcovav člověkem, vyšel z něho. Všecky přítomné pojala hrůza, a řekli vespolek: Co jest to? On poroučí i zlým duchům a poslouchají ho?

Ze sbornice šel Ježíš do domu Šimona Petra a jeho bratra Ondřeje. Tchyně Petrova byla trápena těžkou zimnicí, i prosili ho za ni. Ježíš přistoupiv k ní, vzal ji za ruku a postavil ji. Ihned opustila ji zimnice; vstala a posluhovala Ježíši a jeho učeníkům.

Když zapadlo slunce, přinášeli k němu všecky nemocné a zlým duchem posedlé. Celé město bylo shromážděno u dveří. Ježíš vzkládal na nemocné ruce a uzdravoval je. Z mnohých vycházeli též zlí duchové, kteří volali: »Ty jsi Syn Boží.« On však jim hrozil a nenechal jich mluviti. Ráno vstav Ježíš velmi časně, odebral se na pusté místo a tam se modlil. Lid hledal ho a zdržovali jej, aby neodcházel od nich. Ale Ježíš řekl: I jiným městům musím zvěstovati evangelium o království Božím; neboť proto jsem poslán. Potom procházel Galilei a kázal ve sbornicích.

Božství Ježíšovo. Podivuhodné zázraky, které činil Ježíš u přítomnosti mnohých lidí, jsou důkazem jeho Božské všemohoucnosti. Nemocnou tchyni Petrovu vzal za ruku, a hned byla zdráva. Na nemocné, kteří byli přineseni před dům-Petrův, vzkládal ruce, a okamžitě byli zdrávi. Vyháněl ďábly a donutil je svým slovem, že mlčeli. »Co jest to?« tázal se lid, »že poroučí i zlým duchům, a poslouchají ho?« To jest důkazem, že Ježíš jest pánem netoliko tvorstva viditelného, ale i neviditelného, že jest Bůh.

Zášť a moc ďáblova. Z nenávisti a zášti ďábel hledí člověka vším způsobem poškoditi. Před příchodem Ježíšovým ďábel měl vskutku velikou moc na zemi, zvláště u modloslužebníků. Když přišel Spasitel, aby ďábla přemohl, činil zlý duch zoufalý odpor, aby svou moc nad lidmi podržel. Proto právě v této době bylo mnoho posedlých, již dle úradku Božího měli sloužiti k tomu, aby moc a slávu Kristovu zjevili.

§ 31. Hojné zalovení ryb.

(Luk. 5, 1—11.)

Jednoho dne, když Ježíš stál u jezera genesaretského, hrnuli se k němu zástupové, aby slyšeli slovo Boží. Uzřel dvě lodi státi u břehu; rybáři z nich vystoupili a prali sítě. Ježíš vstoupil na loď, která byla Šimonova, a prosil ho, aby maličko odrazil ji od země. Pak se posadil a učil zástupy s lodi.

Když přestal mluviti, řekl k Šimonovi: Zajeď na hlubinu, a vrzte sítě své k lovení. Šimon odpověděl: Mistře, celou noc jsme pracovali a nic jsme nechytili; ale k tvému slovu vrhneme síť. Když to učinili, zahrnuli tak veliké množství ryb, že síť jejich se trhala. Dali tedy pokyn svým druhům, kteří byli v jiné lodi, aby přišli a pomohli jim. I přišli a naplnili obě lodičky, tak že téměř se potopovaly.

Uzřev to Šimon Petr, padl Ježíši k nohám a řekl: Pane, odejdi ode mne; neboť jsem člověk hříšný. Divilť se a všickni, kteří byli s ním, množství ryb, jež ulovili; rovněž i Jakub a Jan, synové Zebedeovi, kteří byli druhové Šimonovi. Ježíš řekl k Šimonovi: Neboj se; od tohoto času lidi budeš loviti! Přivezše pak lodi ku břehu, opustili vše a následovali ho.

Působení apoštolův a církve Krisťovy zobrazuje se bohatým lovem ryb. Moře jest svět. Ryby jsou ve světě žijící lidé. Lodička po jeho vůli tam, kde učeníci rozprostřeli svou síť.

Působením apoštolův a církve Krístovy zobrazuje se bohatým lovem ryb. Moře jest svět. Ryby jsou ve světě žijící lidé. Lodička jest církev. Veslařem lodičky (církve) jest Petr (papež, jakožto nástupce Petrův); řídí lodičku pomocí svých soudruhů (apoštolů, po případě biskupů), vrhá síť, když káže učení Krístovo a ty, již v ně věří, křtem přijímá do církve. V lodičce Petrově, t. j. v katolické církví, jest Kristus, ježto v církvi a skrze církev lidi učí, posvěcuje a k blaženosti přivádí (pokračuje ve svém úřadě učitelském, kněžském a královském). Nebezpečí potopení, které hrozilo lodičce Petrově, poukazuje na to, že církev bude vysazena mnohým pronásledováním a nebezpečím. Trhliny v síti, kterými mohly mnohé ryby uniknouti, poukazují, že mnohé duše bludným učením a rozkoly církevními budou opět odcizeny. — Již první zabrnutí ryb, které učinil Petr o svátku letnic, bylo velice hojné, neboť 3000 lidí dalo se pokřtíti. Druhým kázaním (po uzdravení chromého od narození) vystoupil počet křesťanských mužů v Jerusalemě na 5000. Obrácení světa neučenými rybáři jest z největších zázraků Božích.

§ 32. Šlakem poražený uzdraven. Matouš povolán.

(Mat. 9, 1—13. Mar. 2, 1—17. Luk. 5, 17—32.)

Po nějakém čase Ježíš přišel do města svého (Kafarnaum) a učil v jednom domě *). Když se to rozhlásilo, spěchal tam, kde kdo byl, aby jej slyšel, tak že netolíko celý dům, ale i všecky vchody do něho byly přeplněny lidmi. Tu přinesli čtyři muži člověka šlakem poraženého na loži a chtělí jej položiti před Ježíše. Poněvadž však pro množství lidu nemohli k Ježíši, vystoupili na střechu a spustili odtud nemocného na loží k nohám Ježíšovým. Vida Ježíš víru jejich, řekl k nemocnému: Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji.

Mezi posluchačí byli též fariseové a zákoníci, kteří myslili sami u sebe: Tento se rouhá, nebo kdo může odpustiti hříchy, leč sám Bůh? Ježíš však, vida myšlénky jejich, řekl: Proč myslíte zlé věci v srdcích svých? Co jest snáze říci: Odpouštějí se tobě hříchové tvojí, či říci: Vstaň a choď? Ale abyste věděli, že má Syn člověka moc na zemi odpouštětí hříchy, řekl k nemocnému: Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého. Nemocný hned vstal, vzal lože své a velebě Boha odešel do domu svého. Všichni přítomní divili se tomu a chválili Boha, řkouce: »Viděli jsme dnes dívné věci!«

Ježíš vyšel opět za město k moři (jezeru genesaretskému), a když přišel k němu lid, učil jej. Jda mimo celnici, uviděl Levího nebo Matouše, syna Alfeova, sedícího na celné, a řekl jemu: Následuj mne! Matouš vstal, opustil vše a následoval ho. Pln vděčností připravil ještě Pánu v domě svém veliké hody, a přišli mnozí celníci**) a hříšníci a sedli k stolu s Ježíšem a s učeniky jeho. Nad tím horšili se fariseové a zákonici a domlouvali učeníkům Ježíšovým: Proč jí a pije mistr váš s celníky a hříšníky? Ježíš uslyšev to, odpověděl: Zdraví nepotřebují lékaře, ale nemocní. Nepřišel jsem volat ku pokání spravedlivých, ale hříšníků.

---

*) Nepochybně v domě Petrově, kdež obyčejně prodléval.

**) Od té doby, co Judsko dostalo se v poddanství římské, uložena mu cla, daně a jiné roční poplatky. Celníci a publikáni měli za povinnost tyto státní peníze sháněti. Jako Římané, tak i dávky jimi předepsané i jejich výběrčí bylí u židů v nenávisti. Publikáni byli dvojí: nadcelníci (principes publicanorum), kteři bezprostředně od Římanů byli ustanoveni, aneb od nich bezprostředně důchody najímali, a celníci (publicani), kteři byli od nadcelníků po městech a vesnicích ustanovováni.

Důkazy Božství Kristova. 1. Ježíš viděl lítost, víru a naději v duši člověka dnou sklíčeného, věděl též tajné myšlenky v srdcích fariseů atd., jest vševědoucí. Poněvadž však vševědoucí jest jen Bůh, tedy jest Ježíš Bůh. 2. Ježíš jest všemohoucí, neboť slovem svým ihned uzdravil dnou sklíčeného člověka. Jako působilo »Buď« při stvoření, tak působilo jeho slovo »Vstaň«. 3. Ježíš z vlastní moci odpustil hříchy muži dnou sklíčenému; to však může (jak fariseové docela správně mysleli) činiti jedině Bůh, který hříchem jest urážen a v srdce hříšníkovo vidí, musí tedy Ježíš býti Bůh.

Cena duše. Ježíš uzdravil člověka dnou sklíčeného nejprve na duši, pak na těle. Tím chtěl nás poučiti, že přišel, aby naše duše vykoupil a spasil, že duše má větší cenu nežli tělo, a že zdraví tělesné může býti prospěšno jen tomu, kdo jest zdráv na duši.

§ 33. Kristus ospravedlňuje své učeníky, že trháním klasů nerušili soboty. Uzdravuje člověka s uschlou rukou.

(Mat. 12, 1—15. Mar. 2, 23—28. 3, 1—7. Luk. 6, 1—11.)

Ježíš šel v sobotu obilím; učeníci jeho jsouce lační, počali trhati klasy a jísti. Uzřevše to fariseové, řekli jemu: »Hle, učeníci tvoji činí, čeho nesluší v sobotu činiti.*) Ježíš řekl jim: Nečtli jste, co učinil David, když zlačněl, spolu s těmi, kteří byli s ním? jak vešel do domu Božího a se svými průvodci chleby posvátné jedl, kterých neslušelo jísti jemu, leč samým kněžím? Anebo, zda-li nečtli jste v zákoně, že v sobotu kněží v chrámě sobotu znesvěcují**) a jsou bez viny? Já však pravím vám, že tu větší jest nežli chrám. Kdybyste věděli, co to jest: Milosrdenství chci a ne oběti, nikdy byste těchto nevinných netupili. Sobota učiněna jest pro člověka a ne člověk pro sobotu. Proto jest Syn člověka i pánem soboty.***)

V jinou sobotu šel Ježíš do sbornice a učil. Právě tam byl člověk, který měl pravou ruku uschlou. Fariseové a zákoníci dávali pozor, uzdraví-li jej Ježíš v sobotu, aby měli, z čeho by jej (jako rušitele soboty) obžalovali. Ježíš věda jejich myšlénky, řekl proto člověku s uschlou rukou: »Vstaň a vstup do prostředka!«

---

*) Podle zákona Mojžíšova (5. Mojž. 23, 25.) bylo dovoleno lačným klasy trhati; ale podle malicherných zákazů fariseů v sobotu nemělo se to díti.

**) t. j. zabíjením obětí a rozličnou jinou těžkou prací, i při obětování potřebnou?

***) Proto může Syn člověka pro potřebu lidskou dovoliti, aby pokoj sobotní byl rušen.

Když nemocný člověk dle rozkazu Ježíšova učinil, tázal se Ježíš přítomných fariseův a zákoníků: Sluší-li se v sobotu dobře činiti či zle? život zachovati, či zkaziti? A dále: Který člověk, mající jednu ovci, a ta kdyby upadla do jámy v sobotu, nesáhne a nevytáhne jí? Zdalíž není člověk mnohem lepší nežli ovce? Sluší tedy v sobotu dobře činiti. Ale oni mlčeli. Ježíš pohleděv na ně s hněvem, řekl člověku: Vztáhni ruku svou! Vztábl ji, a byla zdráva. Fariseové pak šli a radili se s Herodiány, jak by Ježíše zahubili. Ježíš poznav to, odebral se se svými učeníky k moři, a zástup mnohý z Galilee a Judska následoval ho.

V den sváteční velí církev odpočívati od služebné práce a konati skutky pobožnosti. Služebná je práce, která s hlukem a namáháním za výdělkem se koná. Církev velí křesťanům v den sváteční odpočívati od služebné práce proto, aby toho dne mohli konati skutky pobožnosti: obcovati celé mši sv., kázaní, odpoledním pobožnostem, konati skutky lásky k bližnímu.

§ 34. Vyvolení apoštolův.

(Mat. 9, 35—38. 10, 1—4. Mar. 3, 13—19. Luk. 6, 12—19.)

Ježíš obcházeje města a vesnice, učil ve sbornicích jejich, kázal evangelium o království Messiášově a uzdravoval všelikou nemoc a všeliký neduh v lidu. Když viděl za sebou zástupy, měl lítost nad nimi, že byli umořeni (souženi) a rozptýleni jako ovce bez pastýře. Řekl tedy svým učeníkům: Žeň zajisté jest mnohá, ale dělníků málo.*) Proto, proste Pána žně, aby poslal dělníky na žeň svou.

Potom Ježíš vstoupil na horu a přes noc trval na modlitbě. Když byl den, povolal k sobě svých učeníkův a vyvolil z nich dvanácte, kteréž nazval apoštoly. Jména dvanácti apoštolů jsou: První Šimon, jenž slove Petr, a Ondřej, bratr jeho; Jakub, syn Zebedeův, a Jan, bratr jeho; Filip a Bartoloměj (Nathanael); Tomáš a Matouš celník; Jakub, syn Alfeův, a Thadeus (Juda Thadeus); Šimon Kananejský (t. j. horlivec) a Jidáš Iškariotský (rodák z Kariotu), kterýž ho potom zradil. Dal jim též moc uzdravovati neduhy a vymítati ďábly.**)

Nežli Kristus vyvolil své apoštoly, modlil se celou noc, aby dostalo se jim všech milostí, jichž k vykonání svého poslání potřebovali. Za příkladem

---

*) Lid prahl po spáse, po nauce a vyproštění z bídy; ale nedostávalo se kazatelův a přisluhovatelův. Zákoníci žili toliko sobě a nad to ještě sváděli lid na scestí.

**) Dar činiti divy, potřebný k založení církve, byl význačnou mocí apoštolův, proto se zvláště vytýká; jinak měli apoštolé ke spravování založené církve touž moc, jakou mají nyní biskupové a kněží.

Kristovým koná církev svatá o suchých dnech pobožnosti, aby hodné kněze a biskupy na Bohu vyprosila.

Pán Ježíš vyvolil sobě za apoštoly chudé, nepatrné a nevzdělané rybáře a nikoli muže mocné a učené, aby rozmáhání se víry jebo nepřipisovalo se vědě a výmluvnosti. (Sv. Jeronym.) Ano, právě rychlé rozšíření víry Kristovy skrze apoštoly, na pohled k tomu nezpůsobilé, jest důkazem Božského původu nauky křesťanské.

§ 35. Řeč na hoře.

1. Řeč na hoře slove obšírná řeč, kterou měl Pán Ježíš s hory (blahoslavenství) ke svým učeníkům a k lidu kolem sebe shromážděnému. S počátku Pán Ježíš líčí v tak zvaném osmeru blahoslavenství (či v osmeru blahoslavení) názorným způsobem povahu království Božího a ráz synů toho království vůbec a úlohu apoštolů zvláště.

2. Po úvodu Kristus Pán vydává sám sebe za naplnitele a dokonatele Starého zákona a dokazuje, že zákona toho třeba netoliko dle slov, nýbrž i dle ducha ostříhati, že netoliko vnější skutek, ale i myšlení náleží pod zákon.

3. Dokazuje, že křesťanská spravedlnost jest opakem jednání farizejského, které nemá žádné ceny před Bohem.

4. Varuje přílišného bažení po statcích pozemských, úzkostlivého pečování o zachování života a nelaskavého posuzování jiných.

5. Konečně napomíná k vytrvalé modlitbě a vyzývá nás, abychom snažili se po úzké cestě těsnou branou vjíti do nebe; pak vystříhá před lživými proroky a věrou neplodnou a přirovnává pouhé posluchače slova svého k domu, vystavěnému na písku, pravé posluchače pak a spolu plnitele svého slova k domu, vystavěnému na skále.

Obsah řečí na hoře.

§ 36. 1. Osmero blahoslavenství. Úloha apoštolů v království Božím.

(Mat. 5. 1—16. Luk. 6. 17—19.)

Když Ježíš vyvolil dvanácte apoštolů, sestoupil s nimi s hory a stanul na místě rovném, kde byl zástup jeho učeníkův a veliké množství lidu z celého Judska i z Jerusaléma, od přímoří i z Tyra a Sidona, kteří přišli, aby ho slyšeli a od neduhů svých uzdraveni byli. Ježíš uzřev zástupy, vstoupil opět na horu (blahoslavenství)[*]; když se posadil, přišli k němu učeníci; i otevřev ústa svá učil je, řka:

Blahoslavení chudí duchem, nebo jejich jest království nebeské.[1] Blahoslavení tiší; nebo oni zemí vládnouti budou.[2] Blahoslavení lkající; nebo oni potěšeni budou.[3] Blahoslavení, kteří lační a žízní po spravedlnosti, nebo oni nasyceni budou.[4] Blahoslavení milosrdní, nebo oni milosrdenství dojdou.[5] Blahoslavení čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou.[6] Blahoslavení pokojní, neb oni synové Boží slouti budou.[7] Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost;[*] nebo jejich jest království nebeské.

Dále řekl Ježíš k apoštolům a učeníkům: Blahoslavení jste, když vám budou zlořečiti a protivenství činiti a všecko zlé o vás lhouce mluviti budou pro mne; radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích; tak zajisté protivenství činili i prorokům, kteří byli před vámi. Vy jste sůl země;[**] jestliže sůl zmařena bude, čím bude soleno? K ničemu nehodí se více, než aby ven byla vyvržena a od lidí pošlapána. Vy jste světlo světa;[***] město na hoře ležící nemůže býti skryto. Také nerozžehuje se svíce a nestaví se pod kbelec, nýbrž na svícen, aby svítila všem, kteří v domě jsou.[†] Tak svěť světlo vaše před lidmi, aby viděli dobré skutky vaše a oslavovali Otce vašeho, jenž jest v nebesích.

---

[*] Hora blahoslavenství jest 9 km na západ od Tiberiady, má dva vrcholy a slove též »Horou Ježíše Krista«, poněvadž Kristus častěji na ni se modlil, a »horou apoštolů«, poněvadž tu Ježíš apoštoly vyvolil.

[1] Blahoslaveni jsou (zde i na věčnosti), kteří majíce nedostatek, trpělivě jej snášejí, a kteří majíce statky tohoto světa, tak o nebeské věci se přičiňují, jako by pozemských ani neměli.

[2] Blahoslavení jsou, kteří netrpělivost, hněv, závist, pomstu a ostatní vášně své ovládají; neboť budou všude v pokoji žíti a příštím dědictvím vládnouti.

[3] Blahoslaveni jsou, kteří pociťují lítost a bolest nad hříchy svými: neboť dosáhnou jich odpuštění a budou tím již zde potěšeni.

[4] Blahoslaveni jsou, kteří touží po ctnosti a blaženosti v Bohu; nebo jich tužba bude ukojena.

[5] Blahoslaveni jsou, kteří majíce útrpnost s bližním, skutkem mu pomáhají, jakkoli mohou.

[6] Blahoslaveni jsou, kteří mají čisté srdce, t. j. jsou prosti vůbec všech hříšných, zvláště však nečistých myšlének a žádostí; neboť už zde budou vždy lépe poznávati Boha a jednou budou též na jeho tvář patřiti.

[7] Blahoslaveni jsou, kteří zakládají sobě na pokoji i s bližními svými. Vládne v nás pokoj, když se obnoví pravý pořádek, jenž hříchem byl porušen, když tělo poslouchá ducha, duch pak Boha (sv. Aug.). Toť stav dokonalosti, a takoví lidé mají synovství Boží.

[*] Třeba až k smrti pro učení mé.

[**] Vaší povinností jest lidi na zemi mravní hniloby chrániti a je Bohu milými činiti.

[***] Vy jste určeni k tomu, abyste svět naukou Kristovou osvěcovali.

[†] Vystupte z úkrytu směle, beze strachu před pronásledováním, a působte otevřeně, slovem i skutkem.

V osmeru blahoslavenství Božský Spasitel ukazuje cestu, kteráž vede k nebi — k Bohu. Kdo chce dosíci blaženosti věčné, jest mu k tomu především třeba očištění (trpělivostí, tichostí, pokáním) a posvěcení (touhou po dosažení všech ctností, zvláště však láskou). Sjednocení s Bohem děje se dokonalou čistotou srdce, pokojem a trpěním pro Boha.

Úloha úřadu kněžského. V obou obrazech, o soli i o světle, Ježíš ukazuje svým apoštolům a učeníkům, jak veliký úkol mají v jeho království (církvi). V prvním obraze vyličuje jim Ježíš úlohu jejich úřadu kněžského. Tímto obrazem chce Ježíš říci: Jako sůl činí pokrmy chutnými a chrání jich před hnilobou, tak i vy máte hříšné lidi vésti ke ctnosti a svatosti, aby příjemni byli před Bohem, a abyste ochránili je před hnilobou hříchu.

Úlohu učitelského úřadu apoštolův a učeníků líčí Ježíš obrazem o světle světa. Mají, chce Spasitel říci, temnotu světa, tonoucího v hříších a nevěře, učením svým zapuzovati a svými skutky a ctnostmi všem na cestě k nebi svítiti, poněvadž jako představení věřících budou zaujímati vznešené místo a oči všech na sebe obraceti.

§ 37. 2. Zákon křesťanský — zdokonalený zákon Mojžíšův.

(Mat. 5, 17—48.)

V další řeči své Kristus doznává o sobě, že přišel zákona Mojžíšova doplnit a zdokonalit, a ukazuje, že dlužno ostříhati zákona netoliko dle písmene, ale i podle ducha, a že zákonu nepodléhá toliko čin vnější, nýbrž i vnitřní smýšlení. Oproti fariseům vysvětluje, jak třeba rozuměti pátému přikázání, jakož i příkazu, vztahujícímu se na přísahu a odvetu, a dokazuje, že láska k bližnímu zahrnuje v sobě i lásku k nepřátelům.

Nedomnívejte se, že jsem přišel rušit zákona aneb proroků, neboť nepřišel jsem ho rušit, nýbrž naplnit.*) Amen, pravím vám, dokud nepomine nebe i země, ani jedno písmeno, ani jedna tečka ze zákona nepomine, až se všecko stane. Proto zrušil-li by někdo nejmenší z těchto přikázání a učil by tak lidi, nejmenší bude v království nebeském; kdo však je činil a jemu učil, veliký bude v království nebeském.

Pravím vám, nebude-li spravedlnost vaše dokonalejší, nežli zákoníkův a fariseů, nevejdete do království nebeského. Slyšeli jste, že řečeno jest starým: Nezabiješ; pakli by někdo zabil, hoden bude soudu. Ale já pravím vám, že každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu. Kdo by však řekl bratru svému rácha (ničemníku), hoden bude rady (vyššího soudu, většího trestu); a kdo by mu řekl: blázne (bezbožníku, neznabohu), hoden bude pekelného

ohně. Přinášíš-li tedy dar svůj na oltář a při tom rozpomeneš se, že bratr tvůj má něco proti tobě, nechej daru svého před oltářem a jdi, dříve smiř se s bratrem svým a potom přijď a obětuj dar svůj. Udobři se s protivníkem svým záhy, dokavad jsi s ním (jsi živ) na cestě, aby snad nevydal tebe (protivník) soudci, a soudce dal by tě služebníkovi, a byl bys uvržen do žaláře. Amen, pravím tobě, nevyjdeš odtud, dokud nenavrátíš posledního penízku.

Slyšeli jste že řečeno jest starým: Nebudeš křivě přísahati, ale splníš Pánu přísahy své. Ale já pravím vám, abyste nikterak (bez potřeby) nepřísahali, ani skrze nebe, nebo jest trůn Boží; ani skrze zemi, nebo jest podnož jeho; ani skrze Jerusalém, neb jest to město velikého krále, ani skrze svou hlavu nebudeš přísahati, nebo nemůžeš jednoho vlasu učiniti bílým neb černým. Ale buď řeč vaše: ano, ano, ne, ne; což pak jest nad to více, to od zlého jest.*)

Slyšeli jste, že bylo řečeno: Oko za oko a zub za zub. Já pak pravím vám, abyste neodpírali zlému; ale udeří-li tě někdo v pravé líce tvé, nastav mu i druhé; a tomu, kdo chce s tebou se souditi a sukni tvou ti vzíti, nech mu i pláště, a nutil-li by tě někdo jíti míli jednu, jdi s ním i jiné dvě. Prosícímu tebe dej a od toho, kdo by chtěl od tebe si vypůjčiti, neodvracej se.

Slyšeli jste, že bylo řečeno: Milovati budeš bližního svého a nenáviděti budeš nepřítele svého (jak zákoníci křivě učí). Ale já pravím vám: Milujte nepřátele své, dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vám protivenství činí a utrhají vám, abyste byli synové Otce svého, jenž jest v nebesích, jenž slunci svému velí vzcházeti na dobré i na zlé a dává déšť spravedlivým i nespravedlivým. Nebo milujete-li (toliko) ty, kteří vás milují, jakou odplatu míti budete? zdaliž i celníci toho nečiní? A budete-li pozdravovati (toliko) bratří svých, což obzvláštního nad jiné činíte? zdaliž i pohané toho nečiní? Buďtež tedy vy dokonalí, jako i Otec váš nebeský dokonalý jest.

Ježíš jest Božský zákonodárce. Spasitel vystupuje svrchu podanými předpisy jako zákonodárce Nového zákona a mluví s Božskou všemohoucností. Tím jest nad Mojžíše a proroky; neboť tito mluvili a přikazovali jménem Božím, Ježíš však přikazuje ve svém jménu vlastním.

---

*) Pán Ježíš naplnil zákon, poněvadž jej, v čem byl neúplný, nedokonalý, doplnil a zdokonalil; a naplnil zákon, poněvadž jej sám zachovával, až i na něm naplnilo se všecko, co o něm v zákoně jest psáno.

*) Božský Spasitel učí, že ani Bohem, ani věcmi jemu příslušejícími nemáme lehkomyslně a bez potřeby přísahati. Právní přísaha, t. j. přísaha ve věci důležité, zvláště před soudem, se nezapovídá. Musí-li však učiněna býti, pochází to ze zlého, t. j. z toho, že lidé jsou lživí a ku přetvářkám náchylni; kdyby všickni mluvili pravdu, nebylo by třeba k dotvrzení nějaké výpovědi přísahy.

Zákon Ježíše Krista (křesťanský zákon mravní) jest dokonalý, neboť zapovídá netoliko zlé skutky, nýbrž i zlá slova a zlé myšlenky. Nežádá toliko polepšení člověka na vnějšek, nýbrž polepšení a posvěcení celého člověka, zušlechtění člověka zevnitř na vnějšek.

Páté přikázání Boží. Zvláště učí Ježíš, že v pátém přikázání nezapovídá se toliko vražda, ale i nepřátelské smýšlení a řeči.

Přísaha dle učení Kristova sama o sobě není hříšná (ana jest náboženským, posvátným úkonem), ale zneužívání jí jest hříšné, a proto nemá se bez nutné potřeby činiti. Sám Pán Ježíš přisahal před veleradou, že jest Syn Boží.

Přikázání lásky k bližnímu rozšiřuje Pán Ježiš na všecky lidi i na naše osobní nepřátele. Zároveň žádá Spasitel, aby láska naše byla upřímná, nezištná a obecná.

Křesťanská dokonalost. Konečně žádá Ježiš, abychom neustále se zdokonalovali, vystavuje nám za vzor Boží dokonalost.

§ 38. 3. Křesťanská spravedlnost jest opak spravedlnosti farizejské.

(Mat. 6, 1—18.)

Pán Ježíš dokázav, že zákona dlužno ostříhati netoliko dle písmene, nýbrž i dle ducha, čili dokázav, že nejen vnější čin, ale i vnitřní smýšlení podléhá zákonu, učí dále, z jakého úmyslu a z jakých pohnutek úkony se zákonem se srovnávající, t. j. dobré skutky, mají býti konány, aby se Bohu líbily a pro člověka záslužny byly.

Varujte se činiti dobré skutky své před lidmi, abyste od nich byli viděni; jinak nebudete míti odplaty u Otce svého, který jest v nebesích. Dáváš-li tedy almužnu, netrub před sebou, jako činí pokrytci ve sbornicích a na ulicích, aby byli od lidí chváleni; amen, pravím vám, obdrželi již odměnu svou (chválu lidskou). Ty však když dáváš almužnu, ať neví levice tvá, co činí pravice tvá, aby almužna tvá byla v skrytě, a Otec tvůj, který vidí v skrytě, odmění tebe.

A když se modlíte, nebuďte jako pokrytci, kteří rádi ve sbornicích a na rozích ulic stojí a se modlí, aby byli od lidí viděni. Amen, pravím vám: obdrželi již odměnu svou. Ty však když se modlíš, vejdi do svého pokojíka, zavři dvéře a pomodli se k Otci svému v skrytě;*) a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odmění tebe. Když pak se modlíte, nemluvte mnoho, jako pohané, kteří domnívají se, že pro mnohé mluvení budou vyslyšeni.**) Tudíž nepřirovnávejte se jim, neboť ví Otec váš, čeho potřebujete, dříve než prosíte. Proto takto se budete modliti: Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se

---

*) Pokojíkem vyrozumívají sv. otcové srdce čili mysl člověka. Do nitra srdce sluší vstoupiti při modlitbě a tak každé cizí myšlence brániti.

**) Vyslyšení modlitby nezávisí na slovech, nýbrž na smýšlení modlícího se.

jméno tvé.*) Přijď království tvé.†) Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes.††) A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům. A neuvoď nás v pokušení, ale zbav nás zlého. Amen. Nebo odpustíte-li lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec váš nebeský viny vaše. Pakli neodpustíte lidem, ani otec váš neodpustí vám hříchů vašich.

Když pak se postíte, nebývejte smutni, jako pokrytci; neboť pošmuřují tváři svých, aby lidé viděli, že se postí. Amen, pravím vám: obdrželi již odměnu svou. Ty pak když se postíš, pomaž hlavy své a umyj tvář svou, aby lidé nepozorovali, že se postíš, nýbrž jen Otec tvůj, kterýž jest v skrytě; a Otec tvůj, jenž vidí v skrytě, odplatí tobě.

Dobrý úmysl. Modlitba, půst a almužna jsou dobré skutky, které jen tenkráte jsou bohumilé a záslužné, konají-li se s dobrým úmyslem, totiž k uctění Boha. Kdo při konání dobrého jen sám sebe na mysli má, jen své cti vyhledává, nemůže očekávati odměny od Boha.

Veřejné uctívání Boha. Napomenutí Spasitelovo »Jdi do pokojíka svého« nesmí falešně vykládáno býti. Spasitel nezavrhuje jím veřejných modliteb v chrámu Páně, vždyť sám chodíval do chrámu, jakož i apoštolé a první učeníci. Veřejné a společné uctívání Boha jest nutné a bohumilé, ale člověk musí při něm čest Boží, nikoliv vlastní, na mysli míti.

Soukromou pobožnost (modlitby, které nejsou společné) má člověk, pokud možno, v skrytě konati, aby hledáním chvály lidské nestala se před Bohem bezcennou.

§ 39. 4. O pravých pokladech, čili křesťanská spravedlnost — poslední cíl náš.

(Mat. 6, 19—34. a 7, 1—5.)

Kristus odvrací od přílišného bažení po statcích pozemských, protože jsou nejisté a pomíjející, že zaslepujíce ducha odvracejí srdce od služby Boží a přitahují k sobě; dále od péče příliš úzkostlivé o zachování života, uváděje na paměť prozřetelnost Božskou a neprospěšnost úzkostlivého pečování; posléze od nelaskavého posuzování jiných, a stanoví spravedlnost za cíl, k němuž především máme směřovati.

---

*) »Jménem« rozumí se podstata Boží — Bůh. Učiň, Pane, aby všickni lidé tě poznali, ctili a milovali.

†) Dej církvi své, aby po veškeré zemi se rozšířila, a milost tvá aby vládla v srdcích všech.

††) Chlebem rozumí se vše, čeho k zachování duše i těla třeba — slovo Boží, tělo Páně, denní potrava.

Neshromažďujte sobě pokladů na zemi (pozemských), kteréž rez a mol kazí, a které zloději vykopávají a kradou; ale shromažďujte sobě poklady v nebi (nebeské), kterých ani rez ani mol nekazí, a kterých zloději nevykopávají aniž kradou. Nebo kde jest poklad tvůj, tam jest i srdce tvé.

Nikdo nemůže dvěma pánům (sobě odporujícím) sloužiti: nebo zajisté bude jednoho nenáviděti a druhého milovati, aneb jednoho se přidrží a druhým pohrdne. Nemůžete sloužiti Bohu i mammoně *). Proto pravím vám, nepečujte (příliš úzkostlivě) o život svůj, co byste jedli, ani o tělo své, čím byste se odívali. Není-li život více než pokrm a tělo více než oděv? **) Pohleďte na ptactvo nebeské: neseje, ani žne, ani shromažďuje do stodol, a Otec váš nebeský živí je. Zdaž vy nejste dražší nežli ono? Kdo pak z vás svým pečováním může přidati ku postavě své (na prodloužení života svého) loket jeden? A o oděv proč se staráte? Patřte na kvítí polní, kterak roste: nepracuje, aniž přede; avšak pravím vám, že ani Šalamoun ve vší slávě své nebyl tak oděn, jako jedno z nich. Jestli tedy Bůh trávu polní, která dnes jest a zítra do peci vhozena bývá, tak odívá, čím více vás, malé víry? Nepečujte tedy, (úzkostlivě) říkajíce: Co budeme jísti, nebo co budeme píti, nebo čím budeme se odívati? Nebo toho všeho pohané hledají; víť zajisté Otec váš, že toho všeho potřebujete. Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a to vše bude vám přidáno.

Nesuďte, abyste nebyli souzeni;***) nebo jakým soudem budete souditi, takovým budete souzeni, a jakou měrou budete měřiti, takovou bude vám zase odměřeno. Což mrvu v oku bratra svého vidíš a břevna v oku svém necítíš? Aneb jak můžeš bratru svému říci: Nech, ať vyvrhu mrvu z oka tvého; a hle, břevno jest v oku tvém? Pokrytče, vyvrz nejprve břevno ze svého oka a pak hleď, jak bys vyvrhl mrvu z oka bratra svého.†)

Důvěra v Boha. Nemáme o pozemské věci (pokrm, oděv) vůbec se starati? Máme a musíme dle sil o něco pečovati, ale nikoliv úzkostlivě, nýbrž s důvěrou v Boží dobrotivost, moudrost a všemohoucnost. Máme pracovati, ale také se modliti, poněvadž veškeré přičinění naše bez požehnání Božího nic nám neprospívá.

Dobré skutky. Poklady v nebi jsou skutky nábožnosti, sebezapírání a lásky k bližnímu. Při smrti musíme vše i tělo své opustiti, jen dobré skutky nás doprovázejí a zjednávají nám milosrdenství při soudu na věčnosti.

---

*) Mammon, syrsky Mammona, znamená především místo, kde se něco schovává, pak též, co se schovává, poklad. Na tomto místě mluví se o ní jako o osobě, jako o modle. Mammoně sloužiti jest tedy bohatství a věci časné za nejvyšší dobré míti, o ně nezřízeně pečovati a na nich všecko své štěstí zakládati.

**) Bůh, jenž dal vám život a tělo, postará se také o výživu vaši.

***) Kristus nezavrhuje nálezu soudcovského, nýbrž zapovídá toliko nelaskavé posuzování jiných.

†) Začni nejprve opravovati vlastní chyby a pak teprve cizí.

§ 40. 5. Závěrečná napomenutí a výstrahy.

(Mat. 7, 7—29.)

Proste, a bude vám dáno; hledejte, a naleznete; tlucte, a bude vám otevřeno. Nebo každý, kdo prosí, béře; a kdo hledá, nalézá, a tomu, kdo tluče, bude otevřeno.

Vcházejte úzkou branou, nebo široká jest brána a prostranná cesta, která vede k zahynutí, a mnoho jest těch, kteří vcházejí skrze ni. Však těsná jest brána a úzká cesta, která vede k životu, a málo jest těch, kteří ji nalézají.*)

Střezte se falešných proroků, kteří přicházejí k vám v rouše ovčím, uvnitř však jsou vlci hltaví; po ovoci (skutcích) jejich poznáte je. Zdaž sbírají se s trní hrozny, aneb s bodláčí fíky? Tak každý strom dobrý ovoce dobré nese, avšak zlý strom zlé ovoce nese. Dobrý strom nemůže zlého ovoce nésti, ani strom zlý dobré ovoce vydávati. Každý strom, který nenese dobrého ovoce, bude vyťat a na oheň uvržen. Tedy po ovoci jejich poznáte je. Ne každý, kdo mně říká: Pane, Pane,**) vejde do království nebeského, ale kdo činí vůli Otce mého, kterýž v nebesích jest, vejde do království nebeského.

Protož každý, kdo slyší tato má slova a koná je, bude podoben muži moudrému, který vystavěl dům svůj na skále; i spadl příval, přišly řeky, a váli větrové a obořili se na ten dům, a nepadl; nebo založen byl na skále.***) A každý, kdo slyší tato má slova a nečiní jich, bude podoben muži bláznivému, který vystavěl dům svůj na písku; i spadl příval, přišly řeky, a váli větrové a obořili se na ten dům; i padl, a pád jeho byl veliký.

Když dokonal Ježíš tyto řeči, divili se zástupové jeho učení; nebo učil je jako mající moc a ne jako jejich zákoníci a fariseové.

---

*) Úzkou branou jsou přikázaní a předpisy evangelia; široká brána a prostranná cesta, kteráž vede k záhubě, k věčnému zavržení, znamená bezuzdnou žádostivost. (Sv. Augustin.)

**) Kdo se ke mně jen povrchně a slovy přiznává.

***) Skála všem protivenstvím a útokům, všem pokušením odolávající, jest pevná a živá víra.

Falešní proroci jsou lidé, kteří ve věcech víry nebo mravův učí něčemu, co odporuje učení Ježíše Krista a jeho svaté církve, a proto jest to falešné, tedy učitelé nevěry, bludaři, svůdci. Tací jsou vlci hltaví, poněvadž jiné k těžkým hříchům svádějí a tím duše ve věčnou záhubu vrhají.

Ježíš jest největší prorok. Na něm naplnilo se proroctví Mojžíšovo (V. Mojž. 18. 15): »Proroka z národu tvého a z bratří tvých, jako mne, vzbudí tobě Hospodin, Bůh tvůj: jeho budeš poslouchati.« Učil z vlastní (Božské) moci zákonu nové úmluvy, který jest mnohem vznešenější a dokonalejší, nežli zákon úmluvy staré a lidi k ctnosti a dokonalosti nabádá.

§ 41. Uzdravení malomocného a služebníka setníka pohanského.

(Mat. 8, 1—13. Mar. 1, 40—45. Luk. 5, 12—16.)

Ježíš sestoupil s hory a nastoupil cestu do Kafarnaum; veliký zástup lidí šel za ním. Tu přišel malomocný,*) padl před ním na kolena a řekl: Pane, chceš-li, můžeš mne očistiti. Ježíš vztáhl ruku svou, dotekl se ho a řekl: Chci, buď čist! A hned byl nemocný čist od malomocenství svého. Potom řekl mu Ježíš: Hleď, abys to nikomu neříkal, ale jdi, ukaž se kněži a obětuj dar, který přikázal Mojžíš na svědectví jim.

Když přišel Ježíš do Kafarnaum, přistoupil k němu setník a prosil ho, řka: Pane, služebník můj, raněn jsa mrtvicí, leží doma a zle se trápí. Ježíš řekl jemu: Já přijdu a uzdravím ho.**) Setník odpověděl: Pane, nejsem hoden, abys všel pod střechu mou, ale toliko rci slovo, a uzdraven bude služebník můj. Nebo i já, člověk pod vrchní mocí postavený,***) mám pod sebou vojáky, a řeknu-li tomuto: Jdi, i jde; a jinému: Přijď, i přijde, a služebníku svému: Učiň to, i učiní. Slyše to Ježíš, divil se a jdoucím za sebou řekl: Amen, pravím vám, tak veliké víry nenalezl jsem v Israeli. Pravím vám, že přijdou mnozí od východu i od západu a budou stoliti v království nebeském s Abrahamem, s Isákem a s Jákobem, synové království (židé) však budou vyvrženi do temnoty vnější, kde bude pláč a skřípění zubů. Pak řekl Ježíš setníkovi: Jdi, a jak jsi uvěřil, staniž se tobě. A v tutéž hodinu byl služebník zdráv.

Proroctví Ježíšovo o rozšíření jeho církve jest důkazem jeho Božství. Pohanský setník věří, fariseové a jejich přívrženci nevěří. Při této příležitosti předpovídá Ježíš, že mnozí pohané po celé

---

*) Malomocenství byla za starých dob velmi obyčejná nemoc, která začínala někdy dosti malou poskvrnou, ale pak po celém těle se rozlezla, ano i nezhojitelná byla.

**) Setník tento, jak se podobá, byl pohanem.

***) t. vyšší moci podřízený a zase jiným představený, moha jím rozkazovati.

zemi v něho uvěří a stanouce se věrou svou syny Abrahamovými, tímto královstvím nebeským vládnouti budou; oproti tomu že Israelité, skuteční synové Abrahamovi, kteří především do království Messiášova jsou povoláni, po většině v něho nevěří a království nebeského nedosáhnou, nýbrž pro nevěru svou zahynou.

Ježíšova dobrota a milosrdenství. Spasitel nezapudil od sebe malomocného, slitoval se nad ním, vyslyšel jeho modlitbu a dotekl se ho, ač byl za nečistého považován. Až podnes nezapuzuje Ježíš od sebe hříšníka, ať jest sebe větší, jen když věří a pokání činí. Spasitel byl též ihned ochoten k nemocnému služebníkovi jíti a jej uzdraviti. Podnes sestupuje Ježíš netoliko do domu našeho, nýbrž i do srdce našeho (při sv. přijímání), aby nás, slabé služebníky své, posilnil a v milosti své udržel.

§ 42. Vzkříšení mládence v městečku Naim; poslání Jana Křt. k Ježíši.

(Jan 5, 1. Luk. 7, 11—35. Mat. 11, 2—30.)

Po té šel Ježíš do města, které slulo Naim; s ním šli učeníci jeho a veliký zástup lidí. Když se přibližoval ke bráně města, nesen byl z města mrtvý, jediný syn matky své, která byla vdova; zástup lidí z města provázel matku. Když Pán viděl plačící matku, byl milosrdenstvím nad ní pohnut a řekl k ní: »Neplačiž«. Pak přistoupil a dotekl se mar; ti, kdo jej nesli, zastavili se. Ježíš řekl: Mládenče, pravím tobě, vstaň! Tu mrtvý vstal a začal mluviti. I dal ho Ježíš jeho mateři. Všecky přítomné pojala bázeň, a velebili Boha řkouce: Veliký prorok povstal mezi námi, a Bůh navštívil lid svůj. Pověst o podivuhodném vzkříšení mrtvého rozšířila se v celém Judsku a v celém okolí, a učeníci Janovi zvěstovali to svému mistru ve vězení.

Jan, uslyšev ve vězení o skutcích Kristových, poslal dva z učeníků svých k Ježíšovi a řekl jemu: Jsi-li ty ten, který přijíti má, či jiného čekati máme?*) Místo odpovědi ukázal Ježíš na zázraky, které právě na mnohých nemocných, trpících, posedlých a slepých učinil, a řekl: Jděte a oznamte Janovi, co jste slyšeli a viděli. Slepi vidí, kulhaví chodí, malomocní jsou očištěni, hluší slyší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým zvěstuje se evangelium, a blahoslavený jest, kdo nade mnou se nehorší. Když poslové Janovi odešli, mluvil Ježíš k zástupům o Janovi: Co jste vyšli na poušť spatřit?

---

*) Sv. Jan byl o vysoké důstojnosti Vykupitelově dokonale poučen, což vysvítá ze svědectví, jež vydal o Kristovi; že ani v žaláři o ní nepochyboval, dokazuje výrok Páně, že Jan není třtinou větrem se klátící. Podal tedy otázku tu na Krista ne pro sebe, nýbrž pro své pochybující učeníky, aby je k víře v Messiáše přivedl.

Třtinu-li větrem se klátící? Anebo co jste vyšli vidět? Člověka-li měkkým rouchem oděného? Hle, kteří měkká roucha oblékají, jsou v domech královských. Anebo co jste vyšli vidět? Proroka-li? Ano, pravím vám, on jest více než prorok; neboť on jest, o němž jest psáno: Aj, já posílám anděla svého před tváři tvou, který připraví cestu tvou před tebou. Amen, pravím vám, mezi syny lidskými není většího nad Jana Křtitele. A ode dnů Jana Křtitele až dosud království nebeské násilí trpí, a ti, kteří násilí užívají, uchvacují je.

Kristus Pán z vlastní moci vzkřísil mládence v městečku Naim, čímž dokázal, že svrchovanou moc Božskou, kteráž jediná může mrtvé křísiti, skutečně má, a že právě jako Otec má moc obživovati, kohokoli chce.

Božský Spasitel vzdává největší chválu sv. Janu Křtiteli v jeho nepřítomnosti, když už ve vězení strádal, čímž dává na jevo, abychom o bližním v jeho nepřítomnosti dobré věci mluvili a přátel svých v neštěstí neopouštěli, nýbrž se jich ujímali.

Občasi druhé.

Druhý rok prorocké neboli učitelské činnosti Ježíše Krista.

§ 43. Přehled.

1. Ježíš, došed k svátku židů do Jerusalema, uzdravil u rybníka Bethsaidy člověka 38 let nemocného a v následující potom řeči dokazoval, že jest Syn Boží a že koná skutky Otce svého.

2. Pán Ježíš, vraceje se do Kafarnaum, byl v Galilei od farisea, jménem Šimona, pozván k stolu, kde odpustil hříchy hříšnici, která jeho nohy mastí mazala a slzami smáčela.

3. Přibyv do Kafarnaum, uzdravil posedlého, jenž byl hluchý a němý, a vyvracel obviňování, že Belzebubem vymítá ďábly. Pak u jezera genesaretského pronesl několik podobenství o království nebeském a utišiv bouři na moři, uzdravil v krajině Gadarenův dva posedlé. Navrátiv se do města, vzkřísil dceru Jaira, představeného sbornice, když dříve ještě neduživá paní, dotknuvši se podolka roucha jeho, nabyla zdraví; pak navrátil dvěma slepcům zrak. Po těchto událostech Pán Ježíš obcházel s učeníky všecka města i vesnice v Galilei, učil ve sbornicích a zvěstoval poselství o království Božím. Dojat jsa opuštěností lidu, vyslal apoštoly, opatřené zvláštním návodem a mocí činiti divy, do vší krajiny vůkol, kdežto sám učil po městech israelských. Když blížila se veliká noc, sešli se apoštolové s Mistrem svým opět v Kafarnaum; zatím dal Herodes Jana Křtitele stíti. Ježíš, chtěje možným úkladům Herodovým se vyhnouti a svým učeníkům nějakého odpočinku popřáti, odešel s nimi na východní stranu moře galilejského na poušť u města Bethsaidy Julias. Zde nasytil u jezera genesaretského 5000 mužů pěti chleby a dvěma rybami, a chodě okolo čtvrtého nočního bdění po moři a ukázav se tak apoštolům, u večer v loď vstoupivším, učinil následujícího dne v Kafarnaum k zástupům s pouště tam přibylým řeč o chlebě nebeském; zároveň však zastával se učeníků svých proti výtkám fariseův a zákoníků, že požívají chleba neumytýma rukama.

§ 44. Ježíš uzdravuje člověka 38 let nemocného a zjevuje se jako Syn Boží.

(Jan 5, 2—29.)

V Jerusalémě jest rybník bravný, který slove hebrejsky Bethesda (dům lásky) a má patero podloubí.*) V nich leželo veliké množství neduživých, slepých, kulhavých, schnoucích, očekávajících hnutí vody. Nebo anděl Páně sestupoval v jisté době do rybníka, a voda začala se pohybovati. Kdo první po hnutí vody do rybníka sestoupil, býval uzdraven, ať kteroukoli nemocí byl trápen.

Byl tu také člověk, který byl třicet osm let nemocen. Ježíš, uzřev jej tu ležeti a věda, že již dlouhý čas jest nemocen, dí jemu: Chceš-li býti zdráv? Nemocný odpověděl: Pane, nemám člověka, který by mne, když se voda pohne, do rybníka vnesl, a než já sám tam přijdu, sestoupí jiný přede mnou. Ježíš řekl jemu: Vstaň, vezmi lože své a choď! Ihned byl člověk zdráv, vzal lože a chodil. Byla však toho dne sobota. Proto řekli židé k uzdravenému: Jest sobota, nesluší tobě nositi lože své. On jim odpověděl: Který mne uzdravil, řekl mi: Vezmi lože své a choď! Tedy tázali se ho: Kdo jest? Nebo Ježíš uchýlil se od zástupu, na tom místě shromážděného.

Potom Ježíš nalezl ho v chrámě a řekl jemu: Hle, jsi zdráv; již nehřeš, aby se ti něco horšího nepřihodilo.**) Tu šel člověk a oznámil židům, že Ježíš jej uzdravil. Proto pronásledovali židé Ježíše, že v sobotu to učinil. Ježíš však odpověděl jim: Otec můj až posavad dobře činí, i já dobře činím. Proto židé tím více hleděli ho zabiti, poněvadž netoliko rušil sobotu, ale poněvadž i Boha nazýval svým Otcem a rovným se činil Bohu.

---

*) Kryté chodby pro nemocné. Rybník bravný byl za bravní branou na východní straně Jerusaléma a má jméno po obětním bravu, který v něm byl napájen a myt a branou, rovněž tak zvanou, do chrámu honěn.

**) Nemoc ta byla tedy pokutou za jeho hřích.

Tedy řekl Ježíš: Amen, amen, pravím vám, cokoli činí Otec, činí i Syn.*) Jako otec křísí mrtvé a obživuje, tak i Syn, které chce, obživuje. Otec nesoudí nikoho, ale veškeren soud předal Synovi, aby všickni ctili Syna, jako ctí Otce. Kdo nectí Syna, nectí Otce, který ho poslal. Amen, amen, pravím vám: kdo slyší slovo mé a věří tomu, který mne poslal, má život věčný a nepřijde na soud,**) ale přešel ze smrti do života. Amen, amen, pravím vám: přichází hodina a nyní jest, kdy mrtví uslyší hlas Syna Božího, a kteří uslyší, budou živi. Nebo jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synovi, aby měl život sám v sobě; a dal jemu moc konati soud, nebo Syn člověka jest.***) Nedivte se tomu; nebo přichází hodina, v kterou všickni, kteří v hrobech jsou, uslyší hlas Syna Božího; i půjdou, kteří dobře činili, na vzkříšení života; kteří pak zle činili, na vzkříšení soudu (zavržení).

Božství Ježíše Krista jeví se stále jasněji, neboť v tomto příběhu jedná a mluví Ježíš jako Bůh. Byl to skutek přebývající v něm všemohoucnosti Boží, že Ježíš nemocného, který 38 let byl chromý, slovem svým: »Vstaň, vezmi lože své a choď!« okamžitě uzdravil a tak posílil, že sám mohl lože své domů nésti.

Opětný pád do hříchu. Spasitel varoval uzdraveného před opětným pádem do hříchu, poněvadž hřích snadno k nekajicnosti a tím k věčnému zavržení přivádí

§ 45. Kající hříšnice.

(Luk. 7, 36—50.)

Jeden z fariseů, jménem Šimon, prosil Ježíše, aby pojedl s ním. Ježíš všel do domu jeho a posadil se za stolem.†) Dověděvši se o tom žena hříšnice, kteráž byla v městě, přišla s alabastrovou nádobou, plnou drahé masti, a stojíc ze zadu u nohou Ježíšových,††) počala je

slzami smáčeti, vlasy hlavy své je utírala, líbala a mastí mazala. Uzřev to fariseus, který ho pozval, pravil sám u sebe, řka: Kdyby tento byl prorok, věděl by, kdo a jaká jest žena, která se ho dotýká, že jest hříšnice. Ježíš mu odpověděl: Šimone, chci ti něco pověděti. On řekl: Mistře, pověz! Jakýs věřitel měl dva dlužníky: jeden byl mu dlužen pět set peněz a druhý padesát. Když však neměli, odkud by zaplatili, daroval to oběma. Který ho tedy více miluje? Šimon odpověděl: Mám za to, že ten, kterému více daroval. Ježíš řekl jemu: Právě jsi rozsoudil. Obrátiv se pak k ženě, řekl Šimonovi: Vidíš tuto ženu? Všel jsem do domu tvého, a nedal jsi mi na nohy vody; ale tato slzami smáčela nohy mé a vlasy svými je vytírala. Nepolíbil jsi mne, ale tato nepřestala líbati nohou mých. Nepomazal jsi olejem hlavy mé, ale tato mastí pomazala nohy mé. Proto pravím tobě: Odpouštějí se jí hříchové mnozí; nebo milovala mnoho; komu pak méně se odpouští, méně miluje. I řekl k ní: Odpouštějí se ti hříchové. Počali pak, kteří tu spolu za stolem seděli, mezi sebou říkati: Kdo jest tento, že i hříchy odpouští? I řekl k ženě: Víra tvé tebe spasila; jdi v pokoji!

Ježíš zjevuje svou všemohoucnost, ježto zná myšlenky Šimonovy a kajicnost hříšnice. Zároveň zjevuje se jako dobrotivý a milosrdný Vykupitel, který nepřišel nás soudit, ale spasit, který nezavrhuje od sebe hříšníka, nýbrž milostí Svou jej k Sobě táhne a kajícímu odpouští. Tak nečiní ani kající ženě výčitek, hájí ji proti nemilosrdnému Samaritánu, chválí ji pro její kající skutky, odpouští jí hříchy a tak vlévá sladkou útěchu do jejího rozervaného srdce.

Ježíš jest věřitel, u něhož mají všickni hříšníci dluhy, kterých nemůže nikdo smazati, za jejichž odpuštění každý jeho prositi musí; neboť jest nejvýš svatý Bůh, který bývá hříchem urážen, a z vlastní moci odpouští hříchy, což může činiti toliko Bůh.

Vzor kajicnosti. Magdalena jest vzorem pravé kajicnosti svým obrácením, svou lítostí, svým vyznáním, svým dostiučiněním a svou stálostí.

Víra jest, jak na Magdaleně vidíme, kořenem ospravedlnění. Proto praví Ježíš: »Víra tvá tebe spasila.« Z víry vycházela její dokonalá lítost.

§ 46. Hřích proti Duchu sv. Blahoslavení Panny Marie.

(Mat. 12, 22—45. Mar. 3, 28—30. Luk. 11, 14—32.)

Ježíš vrátil se do Galilee a procházel, hlásaje učení své a uzdravuje nemocné, města a vesnice. Tu přiveden byl k němu člověk, který, jsa posedlý ďáblem, byl slepý a němý. Když Ježíš vymítl ďábla, mluvil němý a viděl opět. Zástup divil se tomu a řekl: Není-li tento syn Davidův? Ale fariseové řekli: Tento nevymítá zlých duchů jinak, než Belzebubem, knížetem zlých duchů. Ježíš znaje

---

*) Oba působí stejnou měrou, protože jsou jedné přirozenosti a podstaty, Božská díla Synova jsou taktéž díla Otcova.

**) t. j. nepřijde k odsouzení, jehož sobě zasluhují, kteří mé učení zavrhují.

***) Syn má tuto moc nejen dle svého Božství, nýbrž zvláště proto, že se vtělil a vzal na sebe dílo vykoupení; soud pak jest posledním dějem téhož vykoupení, a tudíž Vykupiteli náleží konati soud.

†) Po způsobu východňanů ležel Ježíš u stolu na polštáři tak, že tvář jeho byla obrácena k stolu, nohy však nebyly pod stolem, nýbrž byly v opáčném směru ke stěně obráceny.

††) Dle všeobecné domněnky církve jest žena tato Marie Magdalena, t. j. Maria z Magdaly, táž, která Pána šest dní před jeho smrti po druhé mastí pomazala, sestra totiž Lazarova a Martina.

myšlení jejich, řekl jim: Každé království rozdělené proti sobě (v kterém povstane jeden proti druhému) zpustne, a žádné město ani dům, rozdělený proti sobě, neostojí (zahyne). Jestliže ďábel ďábla vymítá, jest proti sobě rozdělen; kterak tedy ostojí jeho království? Pakli já Duchem Božím (mocí Boží) ďábly vymítám, tedy přišlo k vám království Boží. Pak řekl jim dále: Každý hřích a rouhání bude lidem odpuštěno; ale rouhání Duchu svatému nebude jim odpuštěno. A kdokoli by řekl slovo proti Synu člověka, bude jemu odpuštěno; ale kdo by mluvil proti Duchu svatému, nebude mu odpuštěno ani v tomto věku, ani v budoucím.*) Po ovoci poznává se strom. Pokrytci, kterak můžete mluviti dobré věci, jsouce zlí? Nebo z plnosti srdce ústa mluví. Pravím však vám, že lidé z každého prázdného slova, které budou mluviti, vydají počet v den soudný. Nebo ze svých slov budeš ospravedlněn a z řečí svých budeš odsouzen.**)

Tu řekli mu někteří zákoníci a fariseové: Mistře, chceme od tebe znamení (zázrak) viděti.***) Ježíš odpověděl: Pokolení zlé a odrodilé hledá znamení, a nebude dáno jemu, leč znamení Jonáše proroka. Nebo jako Jonáš byl v břiše velryby tři dni a tři noci, tak bude Syn člověka v srdci země tři dni a tři noci.†) Muži Ninivetští povstanou na soudu proti pokolení tomuto a odsoudí je, protože ke kázání Jonášovu činili pokání, a hle, větší nežli Jonáš jest tuto. Královna jihu povstane na soudu proti pokolení tomuto a odsoudí je; nebo přijela od končin země uslyšet moudrosti Šalamounovy; a hle, více nežli Šalamoun jest tuto.

Když Ježíš toto mluvil, pozdvihla žena ze zástupu hlasu svého a řekla jemu: Blahoslavený život, kterýž tebe nosil, a blahoslavené prsy, kterých jsi požíval.††) Ježíš pak řekl: Ovšem blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostříhají ho.

Proti Duchu sv. hřešiti jest tolik, jako milostí Boží vědomě a dobrovolně pohrdati a ji zamítati; příčina, pro kterou hříchy proti Duchu sv. se neodpouštějí, jest v člověku, který nechce se obrátiti, a nikoli v nesmiřlivosti Boží, neboť Bůh chce, aby všickni lidé byli spaseni.

Poněvadž některé hříchy na zemi neodpuštěné ještě na onom světě mohou býti prominuty, následuje z toho, že jest očistec, a poněvadž některé hříchy ani v tomto věku, ani v budoucím nemohou býti odpuštěny, zajisté musí býti zavržení věčné.

§ 47. Sedmero podobenství o království Božím.

(Mat. 13, 1—52. Mar. 4, 1—34. Luk. 8, 4—18. 13, 9—21.)

Jednoho dne vyšel Ježíš z domu (v Kafarnaum) a posadil se na břehu moře (genesaretského). I sešli se k němu mnozí zástupové tak, že Ježíš vstoupiv na lodičku seděl, a veškeren zástup stál na břehu. Ježíš mluvil pak mnoho v podobenstvích,*) řka:

1. Vyšel rozsévač rozsévat semene svého. Když rozséval, padla některá (zrna) vedle pole na cestu a byla pošlapána, a ptáci nebeští sezobali je. Jiná padla na skálu, a když vzešla, uvadla, protože neměla vláhy. Jiná padla mezi trní, a trní rostlo spolu a udusilo je. Jiná padla v zemi dobrou a vzešla a přinesla užitek až stonásobný. Když Ježíš toto pověděl, zvolal: Kdo má uši k slyšení, slyš! Učeníci tázali se ho, co znamená toto podobenství? Ježíš řekl: Símě jest slovo Boží. U kterých padá símě vedle pole na cestu, jsou ti, kteří slovo Boží slyší; ale potom přichází ďábel a vyjímá slovo ze srdce jejich, aby neuvěřili a spasení nebyli.**) U kterých padá símě na skálu, jsou ti, kteří, když slyší slovo Boží, s radostí je přijímají; ale ti nemají kořenů, poněvadž nějaký čas věří a v čas pokušení odstupují.***) U kterých padá símě mezi trní, jsou ti, kteří slyšeli slovo Boží, ale pak nastanou jim starosti světské, péče o bohatství, rozkoše života a ostatní náruživosti, které udusí slovo Boží, tak že zůstává bez užitku. Ale u kterých padá v zemi dobrou, jsou ti, kteří slovo Boží slyší, v srdci dobrém a výborném je chovají a užitek přinášejí v trpělivosti.

2. Dále mluvil Ježíš, řka: Království nebeské jest podobno člověku, který nasil dobrého semene na poli svém. Když lidé spali,

---

*) Člověk, který v hříšnosti zašel tak daleko, že poznané pravdě odpírá, vnitřních vnuknutí (účinků milosti, od Ducha sv. pochodící) není poslušen, nebude činiti pokání a tudíž nedojde ani odpuštění.

**) Člověk mluví, jaký jest, a podle toho bude souzen, t. j. buď ospravedlněn neb odsouzen.

***) Uznáme tě za mistra, ukážeš-li nám zázračné znamení na nebi, nějaký mimořádný, nebeský zjev; nebo zemská znamení, jako uzdravování nemocných, nám nedostačují, protože mohou i z jiných sil, totiž od ďábla (dle jejich domněnky) pochoditi.

†) Tři dni a tři noci dle mluvy hebrejské třeba považovati, že Ježíš něco z prvního dne, pak celý druhý den a posléze maličko z třetího dne pobude v hrobě.

††) Jak šťastná matka, která takového syna porodila a živila.

---

*) Podobenství (parabola) jest vypravování událostí, která mohla se přihoditi, ale nepřihodila se a jen proto byla vymyšlena, aby se jí nějaká pravda znázornila.

**) Jsou ti, kteří nepozorně slyší slovo Boží, nevkládají ho v srdce své ani ho na sebe nepotahují.

***) Skalnatou půdou, jen poněkud prstí pokrytou, jsou ti, kteří s radostí přijímají slovo Boží, ale jsouce nestálé vůle, nedají jemu plnou sílou v sobě působiti.

přišel jeho nepřítel, nasil koukole mezi pšenici a odešel. Když bylina vzrostla, ukázal se i koukol. Tu přišli služebníci hospodářovi a řekli jemu: Pane, nenasil-li jsi dobrého semene na poli svém? Odkud má tedy koukol? I řekl jim: Nepřítel člověk to učinil. Služebníci řekli jemu: Chceš-li, půjdeme a vytrháme jej? On odpověděl: Ne, abyste snad trhajíce koukol nevytrhali spolu s ním i pšenice. Nechte oboje spolu růsti až do žně, a v čas žně řeknu žencům: Seberte nejprve koukol a svažte jej v snopky ke spálení; pšenici však shromážděte do stodoly mé. Potom přišli učeníci k Ježíšovi a řekli jemu: Pane, vylož nám podobenství o koukoli na poli. Ježíš řekl: Rozsévač dobrého semene jest Syn člověka; pole jest svět; dobré símě jsou synové království (praví křesťané), a koukol jsou synové zlého. Nepřítel, který koukol rozséval, jest ďábel; žeň jest konec světa, a ženci jsou andělé. Jako sbírá se koukol a pálí v ohni, tak bude též při skonání světa. Syn člověka pošle anděly své, kteří shromáždí z jeho království všechny, kteří dávali pohoršení a činili nepravost, a uvrhnou je do peci ohnivé; tam bude pláč a skřípění zubů. Spravedliví však zastkví se jako slunce v království Otce svého. Kdo má uši k slyšení, slyš.

3. Jiné podobenství předložil Ježíš lidu, řka: Království nebeské jest podobno zrnu hořčičnému, které vzal člověk a nasil na poli svém. Toto (símě) jest sice nejmenší mezi všemi semeny, ale když vzrostlo, jest největší mezi všemi bylinami, a stává se stromem, tak že ptáci nebeští přilétají a bydlí na jeho ratolestech.

4. Dále mluvil Ježíš: Království nebeské jest podobno kvasu, který vzala žena a zadělala do tří měřic mouky, až zkysalo všecko.*)

5. Království nebeské jest podobno pokladu, skrytému v poli, jejž nalezna člověk, skrývá jej a z radosti nad ním jde a prodá vše, co má, a koupí pole to.

6. Království nebeské jest podobno kupci, hledajícímu dobrých perel. Když nalezne drahou perlu, odejde, prodá všecko, co má, a koupí ji.

7. Království nebeské jest podobno síti, vržené do moře, do které chytají se ryby všeho druhu. Když jest plna, vytáhne se na břeh, a dobré ryby vybírají se z ní do nádob, špatné pak se vyhazují. Tak bude při skonání světa. Vyjdou andělé a oddělí zlé od spravedlivých a uvrhnou je do peci ohnivé: tam bude pláč a skřípění zubů.

---

*) Podobenstvím o zrnu hořčičném Pán Ježíš předpovídá rychlé šíření se církve po veškeré zemi; podobenstvím o kvasu vystavuje vnitřní působnost církve, t. j. vnitřní změnu, kterou způsobí jak v jednotlivcích, tak v celých národech.

V takovýchto podobenstvích mluvil Ježíš k zástupům a bez podobenství nemluvil k nim, aby se naplnilo, co bylo pověděno skrze proroka řkoucího: V podobenstvích otevru ústa svá a povím skryté věci od ustanovení světa.

Zlé v církvi Boží. Aby apoštolé a všickni hlasatelé evangelia mysli nepozbývali, když přes všecko jejich přičinění mnozí se neobracejí, Spasitel učí podobenstvím o koukoli mezi pšenicí, že v jeho církvi zlé vedle dobrého bude trvati dále, a že úplné oddělení zlých od dobrých nastane teprve na konec světa.

Proč trpí Bůh zlé v církvi své? 1. Protože člověku dal svobodnou vůli; 2. aby hříšník měl čas k obrácení; 3. aby spravedliví byli zkoušeni a tím větší zásluhy si nashromáždili.

Rozšíření církve. Podobenství o zrnu hořčičném znamená: Jako z malého zrna hořčičného vyrůstá veliký strom, tak církev, království Kristovo, má sice malý, nepatrný počátek, ale bude stále se rozšiřovati, bude největším královstvím na zemi, a všickni národové k ní se přidají.

§ 48. Bouře na moři.

(Mat. 8, 23—27. Luk. 8, 22—25. Mar. 4, 35—40.)

Ježíš vida mnohé zástupy kolem sebe, kázal přeplaviti se přes moře. Když vstoupil na lodičku, následovali ho učeníci jeho. A hle, veliká bouře povstala na moři, tak že lodička přikrývala se vlnami. Ježíš však spal. Učeníci jeho přistoupili k němu, zbudili ho a řekli: Pane, zachraň nás, hyneme! Ježíš řekl jim: Co se bojíte, malověrní? Potom Ježíš vstal, přikázal větru a moři, a bouře se utišila. Lidé divili se pak a říkali: Kdo jest tento, že i vítr i moře ho poslouchají?

Dvě přirozenosti v Ježíši Kristu: jako člověk spí, jako Bůh přikazuje bouři.

Slabá víra učeníků. Ježíš vytýká učeníkům, že jsou malověrní, poněvadž mysleli, že spící Ježíš nemůže pomoci. Zapomněli, že Božství jeho nespí, nýbrž stále bdí a svých chrání.

Obraz církve bojující, již řídí papež jakožto nástupce sv. Petra. Církvi jest bojovati s mnohými útisky, avšak Kristus jest v jejím středu (u vesla), a když se i zdá, že delší dobu spí, přece zná utrpení a nebezpečí, jež jeho církev skličují, a najednou vstane a přikáže bouřím — a církvi bude její svoboda a její mír navrácen.

§ 49. Ježíš uzdravuje nemocnou ženu, křísí dceru Jaírovu, uzdravuje dva slepé a posedlého, který byl němý.

(Mat. 9, 18—38. Mar. 5, 21—43. Luk. 8, 40—56.)

Když Ježíš vrátil se přes moře zpět, přijal ho lid na břehu shromážděný s radostí. Tu přišel představený sbornice, jménem

Jairus. Měl jedinou dceru dvanáctiletou, která mu umírala. Tento představený padl k nohám Ježíšovým a prosil ho: Pane, dcera má skonává; pojď, vlož na ni svou ruku, a bude žíti. Ježíš šel s ním; učeníci a veliký zástup lidí doprovázeli ho, a kolem něho byla tlačenice veliká. Toho použila žena, která krvotokem dvanácte let trpěla a všecken statek svůj vynaložila, aniž mohla od lékařův uzdravena býti. Protlačila se zástupem k Ježíšovi a dotkla se v zadu podolka roucha jeho;*) neboť řekla u sebe: Dotknu-li se jen roucha jeho, budu zdráva. Ihned pocítila, že uzdravena jest od svého neduhu. Ježíš pak se obrátil a řekl: Kdo dotekl se roucha mého? Petr řekl: Mistře, vidíš, že zástup tě tiskne, a pravíš: Kdo se mne dotekl? Ježíš odpověděl: Někdo se mne dotekl; neboť vím, že moc ode mne vyšla. I hleděl vůkol, aby uzřel tu, která to učinila. Žena vidouc, že není tajno, co se s ní stalo, přistoupila k Ježíšovi třesouc se, padla před jeho nohama a pověděla přede vším lidem, proč se ho dotkla a kterak ihned uzdravena jest. Ježíš řekl jí: Dcero, víra tvá tě uzdravila; jdi v pokoji!

Když Ježíš ještě mluvil, přišel někdo ku představenému sbornice a řekl jemu: Dcera tvá umřela; neobtěžuj dále mistra. Ježíš uslyšev tato slova, řekl jemu: Neboj se, toliko věř, a bude opět živa! Ježíš přišed do domu Jairova, uzřel množství lidí, kteří plakali a kvíleli.**) Tu řekl jim: Neplačte, nebo neumřela dívka, ale spí.***) I posmívali se jemu, vědouce, že umřela. Když pak zástup k rozkazu Ježíšovu vyšel ven, vstoupil Ježíš s otcem a matkou dívčinou a s učeníky svými Petrem, Jakubem a Janem do světnice, kde dívka ležela. Pak jav dívku za ruku, zvolal, řka: Dívko, vstaň! Ihned navrátil se duch její, a vstala. Rodiče její divili se náramně, ale Ježíš přikázal jim, aby nikomu neříkali, co se stalo. Ale pověst o tom roznesla se po celé zemi.

Když Ježíš odcházel odtud, šli za ním dva slepí a volali: Synu Davidův, smiluj se nad námi! Když pak všel do domu (do svého příbytku), přistoupili k němu slepí, a Ježíš obrátiv se k nim, tázal se jich: Věříte, že mohu vás uzdraviti? Oni odpověděli: Ovšem, Pane! Tedy dotekl se očí jejich, řka: Podle víry vaší staniž se vám! I otevřeny jsou oči jejich. Ježíš pak řekl jim: Hleďtež, ať nikdo se o tom nedoví. Ale oni vyšedše, rozhlásili jej po celé krajině.

---

*) Žena ta, jsouc pokládána pro svůj neduh za nečistou, hleděla úkradkem ku Pánu se dostati.

**) Hned po skonání člověka přivoláváni pištci a plačnice, aby pískáním a zpěvem žalostných písní želeli ztráty.

***) Nebo vzkřísím dívku z mrtvých, tak že smrt její ukáže se býti toliko snem.

Když tito (slepí) vyšli, přivedli k němu člověka, který byl němý a ďáblem posedlý. Když ďábel byl z něho vyhnán, mluvil němý, a lid divě se tomu pravil: »Nikdy nic takového nebylo viděti v Israeli.« Ale fariseové říkali: »Skrze knížete ďáblů vymítá ďábly.«

Důkazy Božství Kristova. 1. Zázračné uzdravení nemocné ženy, dvou slepých a němého svědčí, že Ježíš jest všemohoucí, a že Božská moc, která okamžitě a jistě nemoc uzdravuje a úplné zdraví zjednává, jest v něm a z něho vychází. 2. Při tomto uzdravení zjevil Ježíš též svou vševědoucnost. Nepozorovaně, v tlačenici dotkla se žena v zadu jeho roucha, ale Ježíš věděl to a věděl též, že dotknutím se jeho byla uzdravena. 3. Vzkříšení mrtvé dívky svědčí, že Ježíš jest Pánem života a smrti, původcem života, t. j. Bůh.

Pokora a důvěra Jairova, ženina a slepých. Bohatý a vznešený představený sbornice vrhá se pokorně před chudým Ježíšem Nazaretským na zemi a prosí o pomoc. Nemocná žena považuje se za nehodnu přednésti záležitost svou Spasiteli; a když byla uzdravena, třesouc se padla k nohám Ježíšovým a vypověděla přede vším lidem, jakého neduhu byla sproštěna. Slepí šli za Ježíšem, a když se zastavil, volají úpěnlivě: Synu Davidův, smiluj se nad námi!

§ 50. Ježíš rozesílá a poučuje apoštoly.

(Mat. 10, 1—42. Mar. 6, 6—13. Luk. 9, 1—6.

Ježíš svolav dvanácte učeníků svých, dal jim moc nad zlými duchy (ďábly), aby je vymítali a aby uzdravovali všelikou nemoc a všeliký neduh. Posílaje je po dvou, aby kázali království Boží a uzdravovali nemocné, řekl jim: K pohanům nechoďte, ani do měst samařských nevcházejte, ale raději jděte k ovcím domu israelského, kteréž zahynuly. K těmto jděte a kažte: Přiblížilo se království nebeské! Nemocné uzdravujte, mrtvé křiste, malomocné očišťujte, ďábly vymítejte; darmo jste vzali, darmo dávejte. Nemějte (s sebou) zlata ani stříbra, ani peněz v opascích svých, ani mošny na cestě, ani dvou sukní, ani obuvi, ani holi; hoden zajisté dělník pokrmu svého. Do kteréhokoli města nebo městečka vejdete, ptejte se, kdo v něm jest hodný, a tam pobuďte, dokud nevyjdete. Vcházejíce do domu pozdravte ho, říkouce: Pokoj buď domu tomuto. Bude-li ten dům toho hoden, přijde pokoj váš naň; pakli nebude hoden, pokoj váš navrátí se k vám.*) Kdo nepřijme vás ani neposlechne řeči vašich, vycházejíce ven z domu neb z města toho, setřete prach s nohou svých.*) Amen, pravím vám: Snesitelněji bude v den soudný na zemi Sodomských a Gomorských, než městu tomu. Aj, já posílám vás jako ovce mezi vlky (beze zbraně); proto buďte opatrni jako hadové a sprostní jako holubice. Střezte se lidí; nebo budou vás vydávati do rad (před nejvyšší soud), a v shromážděních svých budou vás bičovati. I před vladaře a krále vodění budete pro mne na svědectví jim a pohanům. Když pak vydají vás, nepřemyšlejte, kterak aneb co byste mluvili; bude zajisté dáno vám v tu hodinu, co byste mluvili; nebo nejste to vy, již mluvíte, ale Duch Otce vašeho, jenž mluví ve vás.

---

*) Dobré od vás pro ně žádané nebude na nich naplněno, ale k vašemu užitku se obrátí.

Budete nenáviděni ode všech pro jméno mé; ale kdo setrvá až do konce, bude spasen. Když budou vás pronásledovati v jednom městě, utecte do jiného. Amen, pravím vám, nesejdete měst israelských, až přijde Syn člověka. Neníť učeník nad mistra, ani služebník nad pána svého.**) Dostiť jest učeníkovi, je-li jako mistr jeho, a služebníkovi, je-li jako pán jeho. Jestliže hospodáře Belzebubem nazývali, čím více jeho domácí. Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ale duše nemohou zabiti, nýbrž bojte se raději toho, který může i duši i tělo zatratiti do pekelného ohně. Neprodávají se dva vrabci za penízek? A ani jeden z nich nepadne na zemi bez Otce vašeho. Vaši vlasové hlavy též všickni sečteni jsou. Protož nebojte se; neboť lepší jste nad mnoho vrabců. Kdožkoli tedy vyzná mne před lidmi, toho i já vyznám před otcem svým, jenž jest v nebesích; kdož by však zapřel mne před lidmi, i já zapru ho před Otcem svým, jenž jest v nebesích. Kdo miluje otce neb matku více nežli mne, není mne hoden, a kdo miluje syna nebo dceru více nežli mne, není mne hoden, a kdo nebéře na sebe kříže svého a nenásleduje mne, není mne hoden. Kdo nalezne život svůj, ztratí jej, a kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej. Kdo vás přijímá, mne přijímá, a kdo mne přijímá, přijímá toho, kterýž mne poslal. Kdožkoli podá nápoje jednomu z těchto nejmenších toliko číši vody studené ve jménu učeníka, amen, pravím vám, neztratí odplaty své.

Když Ježíš dokonal přikázání dvanácti učeníkům svým, odebral se odtud, aby učil a kázal v městech jejich (galilejských). Apoštolé chodili pak po městečkách vůkol, kázali, aby lidé činili pokání, a zlé duchy vymítali, mazali olejem mnohé nemocné a uzdravovali je.

---

*) Na znamení, že chcete býti čisti viny zatvrzelosti jejich, když milosti Boží pohrdli.

**) Nemůžete nároků činiti na lepší osud, nežli jest osud můj.

Každý křesťan má povinnost Krista a jeho učení vyznávati a nemá nikterak jeho zapříti, byť i smrt pro to bylo mu podstoupiti.

Mazání nemocných olejem, které činili učeníci Ježíšovi, nebylo svátostí pomazání nemocných, avšak jest jeho předobrazem a přípravou k němu. Mazání to působilo vně, sílilo a uzdravovalo tělo; svátost pomazání nemocné uzdravuje a sílí duši.

Vysoká důstojnost apoštolův a jich nástupců záleží v tom, že jsou praví a vlastní zástupci Kristovi. Kdo je přijímá, přijímá Krista; kdo je slyší, slyší Krista; kdo jim dobré činí, činí je samému Spasiteli.

Kněžství. Když Ježíš mimo apoštoly vyvolil a vyslal ještě 72 učeníky, ustanovil je za pomocníky svých apoštolů a svěřil jim úřad kněžský, aby pod dozorem apoštolů na jeho vinici pracovali.

§ 51. Jan Křtitel sťat.

(Mat. 14, 1—12. Mar. 6, 21—29. Luk. 9, 7—9.)

Herodias ukládala o život Jana Křtitele, ale Herodes věda, že je muž spravedlivý a svatý, chránil ho a činil mnoho dle rady jeho. (Srovn. § 26.)

Když Herodes v den svých narozenin připravil večeři knížatům svým, tisícníkům a předním z Galilee, přišla na ni též dcera Herodiadina, tančila a líbila se Herodovi a spoluhodovníkům. Pročež Herodes s přísahou zaslíbil dívce: Začkoli budeš prositi, dám tobě, byť to byl polovice mého království.

Dívka šla k své matce a ptala se jí: Zač mám prositi? Matka odpověděla: Za hlavu Jana Křtitele. Dcera šla pak s chvátáním ke králi a prosila ho, řkouc: Chci, abys mi dal hned na mise hlavu Jana Křtitele. Král se zarmoutil; ale pro přísahu a pro spoluhodovníky (svědky přísahy) nechtěl jí zarmoutiti (jí to odepříti), rozkázal tedy katovi, aby přinesl hlavu Janovu na míse. Tento šel a sťal Jana v žaláři; hlavu jeho položil na mísu a dal ji dívce, a dívka dala ji své matce.*) Učeníci Janovi uslyševše o tom přišli, vzali tělo jeho a pochovali je v hrobě. Pak šli a pověděli to Ježíšovi.

Přísaha. Herodes hřešil, poněvadž lehkomyslně, bez potřeby přisahal. Musel-li, protože přisahal, vyhověti hříšné žádosti, aby padla (sťata byla) hlava Janova? Nikolív, neboť přísaha, že zlé učiníme, jest neplatná. Hřeší, kdo takovou přísahu činí, a po druhé hřeší, kdo dle ní jedná.

Bázeň před lidmi přiměla Heroda, že učinil po ukrutné žádosti dívčině. Styděl se před hostmi nesplniti slibu, který patrně zcela jinak byl míněn. Boha velice těžkým hříchem uraziti nebál se; ale falešného úsudku lidí se ostýchal; proto přikázal vraždu v den (svých narozenin), ve který mocnáři obyčejně milost udělují.

---

*) Herodovi a Herodiadě nastala hodina odplaty; od císaře Kaliguly byli posláni do Lyona do vyhnanství, kde dle zprávy Josefa Flavia umřeli v největší bídě.

§ 52. Ježíš nasycuje 5000 mužů na poušti a chodí po moři. Připovědění nejsvětější Svátosti.

(Mat. 14, 13—34. Mar. 6, 30—53. Luk. 9, 10—17. Jan 6, 1—70.)

Když Ježíš dověděl se, že Jan byl sťat, odešel z území Herodova,*) přeplul s učeníky svými moře galilejské a odebral se na místo pusté v soukromí. Byla blízko veliká noc, den sváteční židovský. Ale i na poušť následoval ho veliký zástup lidu. Ježíš slitoval se nad nimi, učil je a uzdravoval jejich nemocné. Když byl večer, přistoupili k němu učeníci jeho, řkouce: Pusté jest místo, a hodina (ke koupi) již minula; rozpusť zástupy, ať jdouce do městeček nakoupí sobě pokrmů. Ježíš řekl jim. Není jim třeba odcházeti, dejte vy jim jísti. Učeníci odpověděli: Nemáme zde než pět chlebův a dvě ryby. Ježíš řekl jim: Přineste mi je sem. Pak rozkázal zástupu posaditi se na trávě, vzal pět chlebův a dvě ryby a vzhlédnuv k nebi požehnal, lámal a dával chleby učeníkům a učeníci zástupům. I jedli všickni a nasyceni jsou, a ještě sebrali ostatky drobtů, plných dvanácte košů. Těch pak, kteří jedli, bylo pět tisíc mužů, kromě žen a dětí. Lidé uzřevše div, kterýž učinil Ježíš, pravili: Tento jest jistě prorok, kterýž má přijíti na svět. Ježíš poznav, že by chtěli přijíti, aby jej chytili a učinili králem, přinutil učeníky své, aby vstoupili na lodičku a předešli jej přes moře; sám odešel pak opět na horu, aby se modlil.

Když plavili se učeníci do Kafarnaum, lodička uprostřed moře zmítala se vlnami; nebo byl vítr nepříznivý. Při čtvrtém bdění nočním**) bral se k nim Ježíš, jda po moři. Učeníci vidouce jej jdoucího po moři, ulekli se a řekli: Strašidlo jest to! a strachem křičeli. Ježíš promluvil k nim, řka: Doufejtež, jáť jsem, nebojte se. Petr odpověděl: Pane, jsi-li to ty, rozkaž mi, abych přišel k tobě po vodě. Ježíš řekl: Pojď! Petr vystoupiv z lodičky, šel po vodě, aby přišel k Ježíšovi. Vida však vítr prudký, bál se a počav tonouti, volal: Pane, zachraň mne! Ježíš vztáhl ihned ruku, uchopil jej a řekl jemu: Malověrný, proč jsi pochyboval? A jak vstoupili na lodičku, přestal vítr. Ti, kteří byli na lodičce, přistoupivše klaněli se jemu, řkouce: Jistě Syn Boží jsi. Přeplavivše se přišli do země genesaretské (Kafarnaum).

Druhého dne, když uzřel zástup (od Ježíše zázračně nasycený), že není tu Ježíše ani jeho učeníků, vstoupili na lodi a přeplavili se do Kafarnaum, hledajíce Ježíše. Nalezše ho řekli jemu: Mistře, kdy jsi sem přišel? Ježíš jim odpověděl: Amen, amen, pravím vám: hledáte mne ne proto, že jste viděli divy, ale že jste jedli z chlebův a nasyceni jste. Pracujte o pokrm, ne o ten, kterýž hyne, ale kterýž zůstává k životu věčnému, jejž Syn člověka dá vám. Tedy řekli k němu: Pane, dávej nám vždycky chléb ten. I řekl jim Ježíš: Já jsem chléb života: kdo přichází ke mně, nebude lačněti, a kdo věří ve mne, nikdy nebude žízniti. Já jsem chléb živý, kterýž jsem s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba tohoto, bude živ na věky; a chléb kterýž já dám, tělo mé jest (jež vydám na smrt za život světa). Židé hádali se vespolek, řkouce: Kterak může nám dáti tělo své k jedení? Ježíš řekl jim: Amen, amen, pravím vám: nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života.*) Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den nejposlednější. Nebo tělo mé právě jest pokrm, a krev má právě jest nápoj.**) Kdo jí mé tělo a pije mou krev, přebývá ve mně, a já v něm. Jako mne poslal živý Otec, i já živ jsem pro Otce: tak i ten, kdo jí mne, bude živ pro mne. Toť jest chléb, který s nebe sestoupil; ne jako otcové vaši jedli mannu a zemřeli. Kdo jí chléb tento, živ bude na věky.***) Mnozí z učeníků jeho uslyševše to, řekli: Tvrdá jest tato řeč, kdo může ji slyšeti? Mnozí z učeníků jeho odešli a už s ním nechodili. Ježíš řekl ke dvanácti: Zdaliž i vy chcete odejíti? Šimon Petr odpověděl: Pane, ke komu půjdeme? Tyť máš slova života věčného! A my jsme uvěřili a poznali, že jsi ty Kristus (Messiáš), Syn Boží.

Pán Ježíš zjevil opět dvěma zázraky (rozmnožením chlebů a chůzí po moři) svou všemohoucnost a dobrotu a ukázal, že jest Pánem přírody, jenž velí, a stane se, cokoli a jak chce.

---

*) Herodes přál si viděti Ježíše (Luk. 9. 9) nepochybně, aby jej mohl též usmrtiti. Ale Spasitel chtěl mu uniknouti, poněvadž ještě hodina smrti jeho nenastala.

**) Dle římského počtu rozdělovala se noc na čtyři bdění neboli části, každé o třech hodinách. Čtvrté začínalo naší třetí hodinou z rána, kdy jest v Palestině i v létě ještě tma, poněvadž tam slunce po celý rok teprve okolo 6. hodiny vychází.

*) Kdožkoli křtem k životu jest obrozen, tomu třeba, aby život ten požíváním svatých tajemství v sobě zachovával. Pročež velí církev svatá, aby každý křesťan aspoň jednou v roce přistoupil k stolu Páně.

**) Neboť budete moci tělo mé jísti a krev mou píti, protože vám oboje za pokrm a nápoj (pod způsobami chleba a vína) podám.

***) Poněvadž Spasitel mluví tuto jedině o jedení chleba, stačí také požívání Pána Ježíše pod jedinou způsobou chleba. (Sněm. Trid., sez. 21., kap. 1.)

Kristus požehnáním chlebů dává nám naučení, že jídla a nápoje máme poživati vděčně k Bohu pozírajíce a tím požívání samo posvěcovati.

Rozkazem sebrati ostatky drobtův, aby nezhynuly, napomíná nás Pán, abychom s Božími dary a milostmi moudře spořili a jich lehkomyslně neutráceli.

V řeči, kterouž měl Pán Ježíš po zázračném nasycení 5000 mužův, připověděl ustanovení nejsvětější Svátosti oltářní. Z řeči té plyne:

a) Že Kristus Pán podává nám v této Svátosti pod způsobami chleba a vína tělo své a krev svou.

b) Že věřící jsou povinni nejsvětější Svátost oltářní přijímati.

c) Že kdo ji hodně přijímá, stává se účastným největších milostí, které jsou: nejvroucnější spojení s Kristem, zachování nadpřirozeného života duše a slavné z mrtvých vstání.

§ 53. Kristus kárá převrácená ustanovení fariseův.

(Mat. 15, 1—20. Mar. 7, 1—23.)

Fariseové a zákoníci, přibylí z Jerusalema, uzřevše některé z učeníků Ježíšových, že neumytýma rukama jedí chléb, haněli je, řkouce Ježíšovi: Proč učeníci tvoji přestupují ustanovení starších? Nebo neumývají rukou svých, když mají jísti chléb. Ježíš odpověděl jim: Proč i vy přestupujete přikázání Boží pro ustanovení vaše? Nebo Bůh řekl: Cti otce i matku, a kdo zlořečí otci neb mateři, ať umře. Ale vy pravíte: Kdo řekne otci neb mateři: Korban (t. j. dar), kterýž jest ode mne, tobě prospěje, a nedopouštíte mu nic více učiniti otci svému neb mateři, rušíce slovo Boží ustanovením svým, jež jste učinili, a mnohé podobné věci činíte. Pokrytci, dobře prorokoval o vás Isaiáš, řka: Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne. Povolav k sobě zástupy řekl jim: Slyšte a rozumějte! Ne co vchází v ústa, poskvrňuje člověka, ale co z úst vychází, poskvrňuje člověka. Nebo co vychází z úst, jde ze srdce a poskvrňuje člověka. Ze srdce zajisté vycházejí zlá myšlení, vraždy, krádeže, křivá svědectví, rouhání; to jsou věci, které poskvrňují člověka, ale neumytýma rukama jísti neposkvrňuje člověka.

Kristus Pán osvobodil apoštoly ostříhání libovolných ustanovení fariseů; tím však nesprostil věřících závazku co nejsvědomitěji zachovávati přikázání církve; nebo přikázání tato nejsou libovolná ustanovení lidská, nýbrž pocházejí od moci duchovní Kristem samým ustanovené, směřujíce jedině k tomu, aby přikázání Boží určitěji a jistěji vykonávána byla.

Občasí třetí.

Třetí rok prorocké neboli učitelské činnosti Ježíše Krista.

§ 54. Rozdělení.

Poněvadž Ježíš Kristus v tom roce zavítal třikráte do Jerusalema, a to o slavnosti stánkův, o slavnosti svěcení chrámu a o poslední slavnosti velikonoční, lze pro snadnější přehled rozeznávati v tomto občasí tři menší období:

1. od slavnosti velikonoční až po slavnost stánkův,
2. od slavnosti stánkův až po slavnost posvěcení chrámu,
3. od slavnosti posvěcení chrámu až k večeru před jeho umučením.

Období prvé.

§ 55. Přehled.

1. Když lid bral se do Jerusalema, aby tam slavil velikonoc, zůstal Ježíš v Galilei, protože židé v Jerusalemě hleděli ho usmrtiti, a působil a učil zároveň v severozápadní části Galilee, v krajinách tyrských a sidonských, a zbavil dceru Syrofeničanky ďábla. Když lid po slavnosti velikonoční vracel se z Jerusalema, Ježíš přišel z končin tyrských a sidonských na východní stranu moře galilejského do krajiny desíti měst. Uzdraviv hluchoněmého, nasytil na poušti bethsaidské 4000 mužů sedmi chleby a několika rybami; pak přeplavil se s učeníky svými v krajinu magdalskou (jižně od města Tiberiady) a vrátil se odtud opět do Bethsaidy, kde slepého učinil vidoucím a na zpáteční cestě dal učeníkům svým výstrahu před kvasem fariseův.

2. Z Bethsaidy odebral se Ježíš po východní straně Jordánu do krajiny Cesaree Filipovy, kde Petrovi, Božství jeho slavně vyznavšímu, zaslíbil vrchní pastýřství, předpověděl umučení své a mluvil o následování sebe. Potom po šesti dnech proměněn jest na hoře, a uzdraviv na cestě do Kafarnaum posedlého a spolu náměsíčného, mluvil opět o svém nastávajícím umučení.

3. Přibyv do Kafarnaum kázal Petrovi, aby zaplatil staterem, nalezeným v ústech ryby, za Pána i za sebe daň chrámovou; pak napomínal Kristus učeníků svých ku pokoře a varuje jich pohoršení, poučoval je o povinnosti pokárání a smířlivosti.

4. Když se blížila slavnost stánků, šel Ježíš s učeníky svými do Jerusalema, avšak nikoli veřejně, nýbrž jako podtají. Obyvatelé městečka samaritánského odepřeli mu hospody, a když Jan a Jakub chtěli za to oheň s nebe k jejich zahlazení svolati, byli od Pána pokáráni. Na další

cestě mluvil o svém následování, vyslal před sebou po dvou ze svých dvaasedmdesáti učeníkův, a dav jim podobná pravidla chování, jako apoštolům, velebil při jejich návratu Otce svého v nebesích. Po té odkázal zákonika jej pokoušejícího na potřebnou lásku k Bohu a k bližnímu k dosažení života věčného a ukázal mu v podobenství o milosrdném Samaritánovi, že každý člověk, i nepřítel, jest naším bližním a má býti milován. V Bethanii přijat jsa pohostinsky od Marty a Marie, mluvil o jediném potřebném.

§ 56. Žena chananejská.

(Mat. 15, 21—28. Mar. 7, 24—30.)

Ježíš vyšed z Kafarnaum, odebral se do krajin tyrských a sidonských. Žena z této krajiny (pohanka)*) zvolala, řkouc jemu: Pane, synu Davidův, smiluj se nade mnou. Dcera má zle jest trápena zlým duchem. Ježíš neodpověděl jí slova.**) Poněvadž však nepřestávala volati, přistoupili k němu učeníci jeho a prosili ho řkouce: Propusť ji (odpověz jí), nebo volá za námi. Ježíš odpověděl: Nejsem poslán než k ovcím domu israelského, kteréž zahynuly. Ale žena přišla a klaněla se jemu, řkouc: Pane, pomoz mi. Ježíš odpověděl: Není dobré vzíti chléb synům a dáti jej psům.***) Žena řekla: Tak jest, Pane! Ale i štěňátka jedí drobty, kteréž padají se stolů pánů jejich.†) Tedy řekl jí Ježíš: Ó, ženo, veliká jest víra tvá, staň se tobě, jak chceš. I uzdravena jest dcera její v tu hodinu.

Pán Ježíš byl zdánlivě zatvrzelý k ženě: a) aby apoštoly jich vlastním citem ze zakořeněného předsudku vyléčil; b) aby ženu zkoušel a tvrdou zkouškou víru její zvýšil; c) aby chováním ženiným velikou cenu víry a bohumilé modlitby naznačil.

---

*) Žena původu chananského. Od Chanaanitů pocházeli obyvatelé tyrští a sidonští, později od Řeků Foiničany nazývaní.

**) To učinil Ježíš, aby zkoušel její víru, naději, pokoru a vytrvalost a poskytl jí příležitosti, aby veřejně osvědčila své zbožné smýšlení.

***) Kristus mluví zde po způsobu židů, kteři pohany jako poskvrněné modláře nazývali psy. Řeč tato, na pohled poněkud tvrdá, měla za účel, před oči lidské na jevo vynésti poklad pokory a víry, v srdci jejím skrytý.

†) Ano, jsem toliko štěňátko, nehodné seděti s dětmi u stolu; ale že drobty se stolů připadávají štěňátkům, i mně aspoň této nejmenší z milostí svých uštědřiž.

§ 57. Ježíš uzdravuje hluchoněmého v krajině desíti měst a nasycuje 4000 mužů.

(Mat. 15, 29—38. Mar. 7, 31—37. 8, 1—9.)

Ježíš vyšed z krajin tyrských, přišel Sidonem k moři galilejskému prostředkem krajiny desíti měst. Tu přivedli mu hluchoněmého a prosili ho, aby na něho ruku vložil. Ježíš pojal hluchoněmého soukromí ven ze zástupu, vložil prsty své v uši jeho a slinou*) dotekl se jazyka jeho. Pak vzezřel k nebi, vzdechl a řekl jemu: Efeta, to jest, otevři se. Ihned otevřeny jsou uši jeho, a rozvázán jest svazek jazyka jeho, a mluvil právě. Ježíš přikázal jim, aby toho nikomu neříkali. Ale čím více jim přikazoval, tím více to rozhlašovali a tím více divili se, řkouce: »Dobře všecky věci učinil, i hluchým rozkázal slyšeti a němým mluviti.«

Potom Ježíš vstoupil na horu a posadil se tam. I přistoupili k němu mnozí zástupové, majíce s sebou němé, slepé, kulhavé, mdlé a mnohé jiné, a kladli je k nohám jeho; i uzdravoval je, tak že zástupové se divili, vidouce němé mluviti, kulhavé choditi, slepé viděti a velebili Boha israelského. Ježíš pak svolav učeníky své, řekl: »Líto mi zástupu; neboť již tři dni jsou se mnou a nemají, co by jedli; propustiti je lačné do domů jejich nechci, aby nezhynuli na cestě; neboť někteří z nich z daleka přišli.« Učeníci jeho mu odpověděli: »Odkud bude kdo moci nasytiti je chleby zde na poušti?« Ježíš otázal se jich: »Kolik chlebů máte?« Učeníci řekli: »Sedm.« I kázal Ježíš zástupu posaditi se na zemi. Pak vzal sedm chlebů, díky učiniv lámal a dával učeníkům svým, aby předkládali zástupu. Měli též málo rybiček; i ty požehnal a kázal je předkládati zástupu. I jedli a nasyceni jsou; a sebrali, co pozůstalo drobtů, sedm košů. Těch, kteří jedli, bylo okolo čtyř tisíců mužů, kromě žen a dětí; i rozpustil je. Potom vstoupiv s učeníky svými na loď, plavil se do krajin dalmanutských.

Hluchoněmému jest podobno veškeré člověčenstvo, neboť rovněž jest hlucho ku poslouchání nauky spásy a němo k vyznávání své bídy. Teprve všeoživující mocí Spasitelovou otvírá se smysl jeho a rozvazuje se jeho jazyk.

Učeníci Páně ochotně dělili se o několik chlebův a rybiček s lačným zástupem, jejž potom Pán zázračně nasytil, čímž dalí krásný, následování hodný příklad účinné lásky k bližnímu.

---

*) Ježíš chtěje nemocného uzdraviti, koná úkony, které samy o sobě nebyly s to, aby způsobily uzdravení nemocného, které však dávají na jevo, jak zázračné síly propůjčilo Božství jeho posvátnému tělu.

§ 58. Ježíš dává výstrahu před kvasem farisejským a uzdravuje slepého.

(Mat. 16, 1—12. Mar. 8, 11—26.)

Fariseové a saduceové přistoupili k Pánu Ježíši, pokoušejíce ho prosbou, aby jim znamení s nebe ukázal. Ježíš řekl jim: Večer říkáte: Zítra bude pěkné počasí, nebo nebe se červená; a ráno: Dnes bude nečas, nebo se červená zasmušilé nebe. Podobu nebe umíte tedy posouditi, ale znamení časů nemůžete poznati?*) Národ zlý hledá znamení, a nebude dáno jemu, leč znamení Jonáše proroka! Opustiv je, vstoupil opět na loď a přeplavil se přes moře. Avšak učenici zapomněli zásobiti se pokrmy a neměli nežli jeden chléb s sebou na lodi. Když tedy Ježíš řekl jim: Varujte se kvasu farisejského a saducejského, myslili u sebe: Praví nám toto, že jsme nevzali chleba. Věda to Ježíš řekl: Co uvažujete o tom, že nemáte chleba? Nerozumíte ještě, ani nepamatujete se na pět chlebů pro pět tisíc lidí, a kolik košů drobtů jste sebrali? ani na sedm chlebů pro čtyři tisíce lidu, a kolik košů drobtů jste sebrali? Proč nerozumíte, že ne o chlebu pravil jsem vám: Varujte se kvasu farisejského a saducejského? Srozuměli tedy, že neřekl, aby varovali se kvasu chlebův, ale učení fariseův a saduceů.

Když přišli do Bethsaidy, přivedli k němu slepého a prosili ho, aby se ho dotekl. Ježíš ujav slepého za ruku, vyvedl jej ven z městečka a plinuv na oči jeho a vloživ naň své ruce, otázal se ho, zdaž co vidí? Slepý pohleděv řekl: Vidím lidi, chodící jako stromy. Potom opět vložil ruce na oči jeho; i počal viděti a uzdraven jest tak, že jasně viděl všecko.**) Odeslal jej pak do domu jeho, řka: Jdi do domu svého, a když vejdeš do městečka, neříkej o tom nikomu.

---

*) Znamenim nebe, ač klamným, rozumíte a předpovídáte (z nich pohodu neb nepohodu, ale znamením času, z nichž zřejmě vysvítá, že Messiáš jistě přišel, nechcete rozuměti. Tato znamení času záležela v naplnění všeho, co proroci o osobě a úřadu Messiášově předpovídali, dále ve vypršení létotýdnů, nejvíce však v odnětí vlády židům.

**) Pán uzdravoval lidi brzy tím, brzy oním způsobem; tu vzkládáním rukou, tu žehnáním, tam pouhými slovy, tu přítomen, tam nepřítomen, tu okamžitě, tam znenáhla, jakož i zde učinil, aby dokázal, že moc jeho není vázána ani časem, ani místem, ani tím, ani oním prostředkem, nýbrž že všechno, kde, kdy a jak chce, po svém dobrozdání činiti může.

Jako učenici měli varovati se učení fariseův a saduceův, tak i nám dlužno vystříhati se zásad lidí zlých, zvláště bludařův a nevěrcův.

Pán vyved slepého z Bethsaidy, ze společnosti nevěrcův, uzdravil jej; rovněž tak nemohou hříšnici obráceni býti, dokud své společnosti se zlými nenechají.

§ 59. Petr vyznává Krista Synem Božím, začež dostává se mu od něho popřednictví. Ježíš předpovídá své umučení.

(Mat. 16, 13—28. Mar. 8, 27—39. Luk. 9, 18—27.)

Když Ježíš přišel s učeníky svými (z Bethsaidy) do krajin Cesaree Filipovy, otázal se učeníků svých, řka: Kým praví lidé býti Syna člověka? Učeníci řekli: Někteří Janem Křtitelem, jiní Eliášem, jiní pak Jeremiášem, aneb jedním z proroků. Ježíš táže se dále: Vy pak kým mne býti pravíte? Odpověděv Šimon Petr, řekl: Ty jsi Kristus, Syn Boha živého. Ježíš řekl jemu: Blahoslavený jsi, Šimone, synu Jonášův; neboť tělo a krev (pouhý rozum) nezjevily tobě (toho), ale Otec můj, kterýž jest v nebesích. Já pak pravím tobě, že ty jsi Petr (skála), na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou.*) Tobě dám klíče království nebeského,**) a cožkoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.***) Pak přikázal učeníkům svým, aby nikomu neříkali, že jest Ježíš Kristus.

Od té chvíle počal Ježíš učeníkům svým oznamovati, že jest mu jíti do Jerusaléma a mnoho trpěti od starších a zákoníkův a od knížat kněžských a býti zabitu a třetího dne z mrtvých vstáti.

---

*) Brány jsou zde částí místo celku, tedy místo celé říše pekelné.

**) T. j. učiním tě svým náměstkem na zemi a dám tobě (i nástupcům tvým, papežům) nejvyšší moc zákonodárnou i soudnou. Klíče byly odznakem nejvyššího náměstného dozorství a moci nad palácem a říší.

***) »Svázati a rozvázati« znamená nejprve tolik jako království nebeské zavírati a otvírati, do církve přijímati a z ní vyobcovávati, pak i tolik jako: hříchy odpouštěti neb zadržovati; nebo na tom zakládá se otvírání a zavírání; konečně také tolik jako za dovolené nebo nedovolené něco prohlašovati; neboť i na poznání a vyhlášení, co jest pravé a nepravé, závisí otvírání a zavírání.

I ostatní apoštolové nazývají se sice základy a sloupy (Apok. 14. Gal. 2, 9.), ale jen ve smyslu základův a podpor jednotlivých zdí a části, pokudž celé země a národy obrátili, nikoli však ve smyslu základů veškeré budovy. Moc svázati a rozvázati udělena i ostatním apoštolům (Mat. 18, 18. Jan 20, 23.), ale teprve pak, když Petr za základní kámen s nejvyšší mocí klíčů slavným způsobem byl vyvolen, čímž dáno jim na vědomí, že svou Božskou moc mají toliko v jednotě s hlavou vykonávati.

Pojav ho Petr, počal mu přimlouvati, řka: Odstup to od tebe, Pane, nestane se to tobě.*) Ježíš obrátiv se řekl Petrovi: Nech mne, pokušiteli, ku pohoršení jsi mi, nebo nechápeš věcí Božích, nýbrž věci lidské.**) Pak řekl Ježíš učeníkům svým: Chce-li mne kdo následovati, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne.***) Nebo kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej, kdo však ztratí život svůj pro mne, zachová jej. Nebo co prospěje člověku, byť celý svět získal, ale duši své škodu učinil? Aneb jakou výměnu dá člověk za duši svou? Nebo kdo bude styděti se za mne a za slova má v tomto pokolení hříšném, i Syn člověka bude styděti se za něho, když přijde v slávě Otce svého se svatými anděly a odplatí každému podlé skutkův jeho.

Pán Ježíš ustanovil sv. Petra hlavou své církve, kterážto moc sv. Petra přešla na všecky jeho řádné nástupce, t. j. na každého biskupa římského.

Z přípovědi, že brány pekelné nepřemohou církve, plyne, že *církev v hlásání nauky Ježíšovy nemůže nikdy se mýliti ani pochybiti.*

Sebe sám zapírati, kříž svůj na sebe vzíti a Ježíše následovati není toliko evangelickou radou, nýbrž jest *povinností všech* tou měrou, že na jejím plnění závisí dosažení blaženosti věčné.

Péče o spásu nesmrtelné duše jest povinností, kterou každý na sobě samém vyplniti má.

§ 60. Proměnění Páně.

(Mat. 17, 1—9. Mar. 9, 1—12. Luk. 9, 28—36.)

Po šesti dnech Ježíš vzal Petra a Jakuba a Jana, bratra jeho a vedl je na horu vysokou soukromí,†) aby se modlil. Když se modlil, zastkvěla se tvář jeho jako slunce, a roucho jeho učiněno jest bílé jako sníh. A aj, ukázali se jim Mojžíš a Eliáš, rozmlouvajíce s ním. Petr a ti, kteří byli s ním, byli obtíženi, spánkem; procitnuvše viděli jeho slávu a dva muže, kteří stáli s ním. Petr řekl k Ježíšovi: Pane, dobře jest nám zde býti; chceš-li, udělejme

---

*) Petr nemohl utrpení Páně srovnati s jeho Božstvím a tím méně se svou láskou, kterou choval k Božskému mistru svému.

**) Kliď se, odpůrce, ty chceš překážeti utrpení mému a tím i vykoupení, v tom nesmýšlíš po vůli Boží, nýbrž podle opatrnosti a smyslnosti lidské.

***) Zapírati sebe sám značí tělesným náklonnostem a pudům odpírati a zlé chtíče své na uzdě držeti.

†) Dle domněnky sv. Jeronyma byla to hora Tábor v jižní Galilei

tu tři stánky, tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden. Když ještě mluvil, hle, oblak světlý zastínil je, a bylo slyšeti hlas z oblaku řkoucí: Tento jest Syn můj milý, v němž jsem si zalíbil, toho poslouchejte. Uslyševše to učeníci, padli na tváři své a báli se velmi. Ježíš přistoupiv dotekl se jich a řekl jim: Vstaňte a nebojte se! Pozdvihše pak očí svých, žádného neviděli než samého Ježíše. Když pak sestupovali s hory, přikázal jim Ježíš, řka: Nikomu nepovídejte o tom vidění, dokud Syn člověka nevstane z mrtvých.

Jako při křtu Ježíšově, tak i při jeho proměnění dal mu Otec nebeský svědectví, že jest jeho *milý Syn*, v němž se mu zalíbilo.

Proměnění Páně jest *zárukou pravdy jeho přípovědi*, že spravedliví v království Otce jeho jako slunce stkvíti se budou; *zaručujeť nám vlastní budoucí proměnění čili oslavení*, jehož dostane se nám, budeme-li Krista, učitele svého, poslouchati a za ním jako za vzorem svým kráčeti.

§ 61. Ježíš uzdravuje náměsíčného a po druhé předpovídá své utrpení.

(Mat. 17, 14—20. Mar. 9, 13—28. Luk. 9, 37—44.)

Když Ježíš druhého dne sestoupil s hory a přišel opět k ostatním učeníkům svým, uzřel kolem nich zástup veliký a zákoníky, kteří hádali se s nimi. Jak lid uviděl Ježíše, užasl pln úcty, a celý zástup běžel k Ježíšovi a vítal ho. A hle, člověk padl k jeho nohám a řekl: Pane, smiluj se nad mým synem, neboť jest náměsíčník a zle se trápí; má zlého ducha, který činí jej němým, i poráží ho a lomcuje jím, tak že křičí a sliní; často padá do ohně a často do vody.*) Přivedl jsem jej učeníkům tvým a prosil jsem jich, aby zlého ducha z něho vypudili, ale nemohli ho uzdraviti.

Ježíš odpověděl: Ó pokolení nevěřící a převrácené, dokudž budu s vámi? dokudž vás budu trpěti? Přiveďte jej sem ke mně. I přivedli jej. Když přicházel a uzřel Ježíše, zalomcoval jím duch zlý tak, že padl na zemi a slině se válel. Ježíš otázal se otce jeho: Jak dávno jest to, co se mu to přihodilo? Otec řekl: Od dětinství. Ale můžeš-li, pomoz nám a slituj se nad námi. Ježíš řekl: Můžeš-li věřiti, všechno možno jest věřícímu. Ihned zavolal otec pachole a se slzami řekl: Pane, věřím, pomoz nevěře mé!

---

*) Syn tento byl posedlý zlým duchem, který činil jej němým a hluchým. Nazývá se též náměsíčným, protože zlý duch také padoucnici v něm způsoboval, na niž má měsíc vliv.

Ježíš, uzřev sbíhati se zástup, pohrozil duchu zlému, řka: Duchu hluchý a němý, já přikazuji tobě, vyjdi z tohoto pacholete a již nevcházej do něho. Tu vzkřikl tento, prudce jím zalomcoval a vyšel z něho; pachole zůstalo jako mrtvé, tak že mnozí pravili, že umřelo. Ale Ježíš ujav je za ruku, pozdvihl je a uzdravené vrátil jeho otci.

Pak přistoupili učeníci k Ježíšovi soukromí a řekli: Proč my nemohli jsme ho vyvrhnouti? Ježíš řekl jim: Pro svou nevěru. Amen, pravím vám, budete-li míti víru jako zrno hořčičné, řeknete této hoře: jdi odsud tam, a půjde, a nebude vám nic nemožno.*) Toto pokolení nevymítá se, leč skrze modlitbu a půst.

Když byli v Galilei, řekl Ježíš učeníkům svým: Syn člověka bude vydán v ruce lidské, a zabijí ho, a třetího dne vstane z mrtvých. Ale oni neporozuměli té řeči a ostýchali se jeho otázati, i zarmoutili se náramně.

Modlitby a postu máme užívati proti zlému duchu pokažených náklonností a hříšných navyklostí. Pýchou a smyslností přišel hřích na svět; postem nutno přemáhati smyslnost (tělesnost), modlitbou pýchu.

Ježíš mluvil často o svém utrpení a o své smrti, uče nás, že i my máme častěji svůj zřetel obrátiti ke konci života, k cíli putování svého, aby nás smrt nenalezla nepřipravených.

§ 62. Ježíš platí daň chrámovou.

(Mat. 17, 23—26. Mar. 9, 29—31. Luk. 9, 44—45.)

Když Ježíš přišel se svými učeníky opět do Kafarnaum, přistoupili výběrčí dvojdrachmy k Petrovi a řekli jemu: Váš mistr neplatí dvojdrachmy?**) Petr odpověděl: Platí. Když přišel domů, předešel ho Ježíš, řka: Co se tobě zdá, Šimone? Od koho berou králové zemští daň nebo plat, od synů svých či od cizích? Petr řekl: Od cizích. Ježíš řekl jemu: Tedy synové jsou svobodni.***) Ale abychom jich nepohoršili, jdi k moři a vrz udici a rybu, která nejprve uvázne, vezmi a otevra ústa její, nalezneš stater (čtyry drachmy); ten vezmi a dej jim za mne a za sebe.*)

Povinností křesťanovou jest daně svědomitě platiti; spolu neopomíjí křesťan přispívati dle svých sil k vykrášlení chrámu Páně.

§ 63. Ježíš napomíná učeníků svých ku pokoře a vystříhá je pohoršení.

(Mat. 18, 1—14. Mar. 9, 32—47. Luk. 9, 46—48 a 17, 1—4.)

Když byli učeníci doma (v Kafarnaum), otázal se jich Ježíš: O čem jste po cestě mluvili? Učeníci mlčeli, poněvadž po cestě vespolek se hádali, kdo z nich jest větší v království nebeském. Ježíš posadiv se zavolal dvanácti a dí jim: Chce-li kdo býti první, bude ze všech nejposlednější a služebníkem všech. A vzav pacholátko, postavil je uprostřed nich a řekl jim: Amen, pravím vám, neobrátíte-li se a nebudete-li jako maličká pacholátka,**) nevejdete do království nebeského. Protož kdožkoli poníží se, jako toto pachole, jest větší v království nebeském. A kdo by přijal jedno takové pachole ve jménu mém (pro mne), mne přijímá. Kdo by však jedno z maličkých těchto, jež ve mě věří, pohoršil (opovržlivě s ním nakládal, jemu křivdil a škodil, zvláště sváděním a zlým příkladem), lépe bylo by jemu, aby byl zavěšen žernov osličí***) na hrdlo jeho, a byl pohřížen do hlubokosti mořské. Běda světu pro pohoršení! Musí sice†) pohoršení přicházeti, ale běda člověku, skrze něhož pohoršení přichází.††) Protož pohoršuje-li tě ruka tvá neb noha tvá, utni ji a vrz od sebe; lépe jest tobě vjíti do života mdlému a kulhavému, nežli obě ruce neb obě nohy majícímu býti uvrženu do věčného ohně. Pakli oko tvé pohoršuje tebe, vylup je a vrz od sebe; lépe jest tobě jednookému vjíti do života, než majícímu obě oči uvrženu býti do pekelného ohně.*) Vizte, abyste žádného z těchto maličkých nepotupovali; nebo pravím vám, že andělé jejich v nebesích vždy hledí na tvář Otce mého, kterýž jest v nebesích. Přišel zajisté Syn člověka spasit, co zahynulo.

---

*) Doslovně naplnila se slova Kristova v životě sv. Řehoře divotvorce. Když mu při stavění kostola překážela hora, prosil s pevnou věrou Boha o její přenesení, i stalo se.

**) Dvojdrachmu (asi $5^2/_3$ stř. gr. aneb 20 kr.) platil každý Israelita, přes 20 let mající, ročně o velikonoci na chrám.

***) Tedy i já, jsa Syn Boží, jsem prost daně ke chrámu Božímu.

*) Tento zázrak neměl téměř žádného jiného účelu, leč utvrditi Petra v jeho přesvědčení o Božské důstojnosti Ježíše Krista.

**) Tak nevinní a pokorní, prostí, přímí a otevření, tak důvěřiví a věřiví.

***) t. svrchní kámen takového mlýna, který místo vodou dobytkem, voly neb osly se táhne.

†) t. pro lidskou zkaženost jest to věc nevyhnutelná.

††) Poněvadž lidé jsou náchylni ke zlému, nemůže jinak býti, nežli že někteří, ano mnozí zlé věci mluvíce a činíce, dávají dobrým pohoršení, je svádějí a je pro blud anebo pro nepravost získávají. Běda však těmto svůdcům; budou přísně potrestáni, nebo s milostí mou mohli zlým myšlenkám svým odolati.

Pokora jest duchem (povahou) křesťanství a základem všech ctností.

Kdo dává pohoršení, dopouští se těžkého hříchu, protože odnímá bližnímu život duše, jest jeho duševním vrahem, stává se tovaryšem ďáblovým a tudíž má také podíl na jeho trestu.

Každý člověk má svého anděla strážce, kterýž od narození až do smrti jest při něm svou pomocí. »Cti jej, poslouchej hlasu jeho a varuj se pohrdati jím.«

§ 64. Ježíš poučuje své učeníky o pokárání a smířlivosti.

(Mat. 18, 15—35.)

Zhřešil-li by proti tobě bratr tvůj, jdi a pokárej ho mezi sebou a jím samým; uposlechne-li tebe, získal jsi bratra svého. Pakli tebe neuposlechne, vezmi k sobě ještě jednoho nebo dva, aby v ústech dvou neb tří svědků bylo všeliké slovo. Neuposlechne-li jich, pověz církvi; pakliže ani církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán. Amen, pravím vám, cožkoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi. Opět pravím vám, jestli dva z vás shodnou se na zemi o jakoukoli věc, za niž by prosili, stane se jim od Otce mého, kterýž jest v nebesích. Nebo, kde jsou dva neb tři shromážděni ve jménu mém, tu jsem já uprostřed nich.

Potom přistoupil k němu Petr a řekl: Pane, kolikrát zhřeší proti mně bratr můj, a odpustím jemu? Zdali do sedmikráte? Ježíš řekl jemu: Pravím tobě, ne do sedmikráte, ale do sedmdesátisedmkrát (vždy). Proto podobno jest království nebeské člověku králi, který chtěl klásti počet se služebníky svými. Když pak počal počet klásti, podán jest mu jeden, který mu byl dlužen deset tisíc hřiven. Když však neměl čím zaplatiti, kázal jej pán jeho prodati i ženu jeho i děti i všecko, co měl, a zaplatiti. Ale služebník padl a prosil ho, řka: Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě. I slitoval se Pán nad služebníkem tím, propustil ho a dluh jemu odpustil. Služebník vyšed pak, nalezl jednoho ze spoluslužebníků svých, kterýž mu byl dlužen sto peněz (denárů = 12 kr.); a chopil se ho, řka: Zaplať, cos dlužen. I padl spoluslužebník k nohám jeho a prosil ho, řka: Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě. On však nechtěl, ale šel a dal jej do žaláře, dokud by nezaplatil dluhu.

Vidouce spoluslužebníci jeho, co se dálo, zarmoutili se velmi; šli a pověděli pánu svému vše, co se stalo. Pán povolav znovu služebníka svého, dí jemu: Služebníče nešlechetný, všecken dluh odpustil jsem tobě, neboť jsi mne prosil; zdaliž jsi i ty neměl smilovati se nad spoluslužebníkem svým, jakož i já smiloval jsem se nad tebou? Pán jeho tedy rozhněvav se, odevzdal jej mučitelům, dokud by nezaplatil všeho dluhu. Tak i Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte každý bratru svému ze srdcí svých.

Křesťansky pokárati jest povinností, zakládající se na lásce k Bohu, k bližnímu a k sobě samému, ale povinnost ta budiž konána v lásce.

Každý ochotně odpouštěj svému nepříteli, protože Bůh jen tou měrou nám odpustí, kterou my sami jsme odpouštěli.

§ 65. Příbuzní Ježíšovi. Nehostinnost Samařských. Následování Ježíše.

(Jan 7, 2—10. Luk. 9, 51—62.)

Blížil se židovský svátek stánkův. Bratří (příbuzní) řekli k Ježíšovi: Vyjdi odsud a jdi do Judska, ať i tvoji učeníci vidí skutky tvé, kteréž činíš. Kdo chce na jevě býti, nedělá nic v skrytě; činíš-li zázraky, zjev se světu. Ježíš odpověděl: Jděte vy k tomuto dni svátečnímu do Jerusalema; já tam nepůjdu; neboť čas můj se ještě nenaplnil. To pověděv zůstal sám v Galilei. Když bratři jeho odešli, šel i on ke dni svátečnímu, ne zjevně (v zástupu), ale jako tajně (beze zástupu).

Když se doplňovali dnové vzetí jeho (s tohoto světa), šel do Jerusalema. Vyslal pak před sebou posly do města samařského, aby mu připravili hospodu. Ale Samařští ho nepřijali, poněvadž obličej jeho byl obrácen jíti do Jerusalema. Vidouce to učeníci jeho Jakub a Jan, řekli: Pane, chceš-li, řekneme, aby oheň spadl s nebe a strávil je? Ježíš obrátiv se pokáral jich, řka: Nevíte, čího ducha jste. Syn člověka nepřišel duší zatracovat, ale spasit. Odešli pak do jiného města.

Když šli cestou, řekl jemu jeden: Budu následovati tebe, kamkoli půjdeš. Ježíš řekl jemu: Lišky mají doupata a ptáci nebeští hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu sklonil. Jinému řekl Ježíš: Pojď za mnou! Ale on řekl: Pane, dovol mi prve jíti a pochovati mého otce. I dí jemu Ježíš: Nech, ať mrtví pochovávají své mrtvé; ale ty jdi a zvěstuj království Boží. Opět jiný řekl: Půjdu za tebou, Pane, ale prve dopusť mi, ať se rozžehnám s těmi, kteří jsou v domě mém. Ježíš řekl jemu: Žádný, kdo vztahuje ruku svou ku pluhu a ohlíží se zpět, není způsobilý pro království Boží.

---

*) Kdyby některá věc, která jest tobě tak milá, jak oko nebo ruka tvá, tebe k hříchu popouzela, úsilím odluč se od ní: neboť lépe pro tebe utrpěti největší ztrátu časnou, nežli zatracenu býti na věky.

Horliti pro čest Boží jest naší *povinností*; ale horlivost ta buď *čistá a nezištná.*

Kráčeje za příkladem Kristovým, *neodplácej protivníkům svým zlého zlým*, nýbrž hleď je *láskou a laskavostí* získati.

Chce-li kdo Krista následovati, buď *úmysl* jeho *čist*; nevyhledávejž věcí pozemských, nýbrž hledej věcí nebeských.

§ 66. Vyslání a návrat 72 učeníkův. Ježíšova modlitba chvály.

(Luk. 10, 1—24.)

Pán Ježíš vyvolil i jiných sedmdesáte dva a poslal je po dvou před tváří svou do každého města i místa, kam sám chtěl přijíti. Dal jim tytéž pokyny a táž napomenutí, jež dal apoštolům. Mimo jiné řekl ještě: Jdětež, aj, já posílám vás jako beránky mezi vlky. Do kteréhožkoli města vejdete, a přijmou vás, jezte, co vám předloží; uzdravujte v něm nemocné a rcete jim: Přiblížilo se k vám království Boží. Do kteréhokoli města vejdete, a nepřijmou vás, vyjdouce na ulice jeho, rcete: Také prach, kterýž přichytil se nás z města vašeho, setřeme; avšak vězte, že přiblížilo se království Boží. Pravím vám, že v onen den bude lehčeji Sodomským, nežli městu tomu. Běda tobě, Korozain, běda tobě, Bethsaido; nebo kdyby v Tyru a Sidonu byli činěni divové, kteříž u vás činěni jsou, dávno by sedíce v žíni a popelu pokání činili. Avšak Tyru a Sidonu snesitelněji bude na soudu nežli vám. A ty, Kafarnaum až do nebe zvýšené, až do pekla budeš pohrouženo. Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdo pak pohrdá mnou, pohrdá tím, jenž mne poslal.

Když navrátilo se těch sedmdesáte dva, s radostí řekli: Pane, také zlí duchové poddávají se nám ve jménu tvém. Dí jim Ježíš: Viděl jsem satana jako blesk padajícího s nebe.*) Ale z toho se neradujte, že zlí duchové vám se poddávají, ale radujte se, že jména vaše napsána jsou v nebesích.

V tu hodinu zplesal Ježíš v Duchu svatém a řekl: Chválím tě, Otče, Pane nebe i země, žes tyto věci skryl před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je maličkým. Ano, Otče, nebo tak líbilo se tobě. Všecky věci dány jsou mně od Otce mého, a žádný neví, kdo jest Syn, jedině Otec, a kdo jest Otec, jedině Syn, a komu to chce Syn zjeviti. A obrátiv se k učeníkům svým, řekl: Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte. Nebo pravím vám, že mnozí proroci i králové chtěli viděti, co vy vidíte, a neviděli, a slyšeti, co vy slyšíte, a neslyšeli.

Jako dvanácte apoštolů, jejichž nástupci jsou biskupové, rovněž tak *vyvolil si Pán Ježíš také 72 učeníky*, na jejichž místo vstoupili *kněží.*

Podle míry milostí nám Bohem daných a podle jich užívání neb neužívání řídí se na onom světě a v den soudný *odměna a trest.* Proto křesťanům evangeliu odpírajícím nastává těžší soud, nežli pohanům, kteří nebyli tak šťastni, aby byli jeho poznání došli.

§ 67. Podobenství o milosrdném Samaritánovi. Maria a Marta.

(Luk. 10, 25—42.)

Jakýsi v zákoně učený pokoušel Ježíše, řka: Mistře, co čině život věčný obdržím? Ježíš řekl jemu: Co jest v zákoně psáno, kterak tam čteš? I odpověděl: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své, ze vší síly své a ze vší mysli své a bližního svého jako sebe sám. Ježíš řekl jemu: Dobře jsi odpověděl, to čiň a budeš živ. On však chtěje se ospravedlniti, řekl k Ježíšovi: Kdo jest můj bližní? Ježíš řekl: Člověk jeden šel z Jerusalema do Jericha a upadl mezi lotry, kteří ho obrali a zranili a polomrtvého zanechali. Jakýsi kněz šel touž cestou a uzřev jej, pominul ho. Též i levita, když byl u toho místa a viděl jej, pominul ho. Ale Samaritán, bera se cestou, přišel k němu a uzřev jej, milosrdenstvím jest hnut. Přistoupiv ovázal rány jeho, naliv oleje a vína; a vloživ jej na hovado své, dovezl jej do hospody a staral se o něho. Druhého dne vyňav dva peníze, dal je hospodáři a řekl: Starej se o něho, a cožkoliv nad to vynaložíš, já, když se vrátím, zaplatím tobě. Kdo z těch tří, zdá se tobě, byl bližním tomu, kterýž upadl mezi lotry? Zákoník řekl: Ten, kterýž mu milosrdenství prokázal. Ježíš dí jemu: Jdi a čiň podobně.

---

*) Nedivte se, že i ďáblové se vám podrobují; příčinou toho jest můj příchod; viděl jsem, kterak satan, kníže zlých duchů, při mém příchodu s výše moci své náhle spadl.

Když šli do Jerusaléma, Ježíš vešel do jednoho městečka (Bethanie); žena, jménem Marta, přijala ho do domu svého. Marta měla sestru, jménem Marii, kteráž také sedíc u nohou Páně, poslouchala slova jeho. Ale Marta starajíc se, aby Pánu dobře jídlem posloužila, řekla: Pane, nemáš-li o to péče (nevšiml-lis si toho), že sestra má nechala mne samu sloužiti? Řekni jí, ať mi pomůže. Pán řekl jí: Marto, Marto, jsi pečliva a staráš se o mnohé věci, ale jednoho jest potřebí. Maria vyvolila nejlepší stránku, která nebude odňata od ní.

Láskou k Bohu a z ní plynoucí láskou k bližnímu docházíme života věčného. Boha máme milovati z celého srdce, ze všech sil svých a z celé mysli své, t. j. máme všemi myšlenkami duše, všemi pohyby srdce a všemi úkony života směřovati k tomu, na němžto závisí náš duch, naše srdce a veškeren život náš (sv. Augustin). Láska k bližnímu budiž, jak z jednání milosrdného Samaritána zřejmě vysvítá: 1. všeobecná, 2. účinná a 3. nezištná.

Toliko jednoho jest potřebí — jenom o jedno dlužno se starati — o posvěcení sebe sama a dosažení blaženosti věčné. Kdo o to pečuje, naplňuje všecky své povinnosti.

Období druhé.

Činnost Ježíšova od slavnosti stánkův až do slavností posvěcení chrámu.

§ 68. Přehled.

1. V polovici svátků Ježíš přibyl do Jerusalema a učil v chrámě; odkazoval na své Božské poslání, jakož i na hojnost milostí Ducha svatého, jehož dostane se všem věřícím v něho. Ježíš nazvav sebe světlem světa, dokazuje, že jako Syn Boží byl před Abrahamem, a uniká svým nepřátelům, chtícím ho kamenovati. Svých slov potvrzuje uzdravením slepého od narození, kterýžto zázrak vysoká rada úředně vyšetřovala. Pak vystavuje sám sebe za dobrého pastýře, dávajícího život svůj za ovce své.

2. Pak opustiv Jerusalem a Judsko, odebral se přes Samařsko do Galilee a odtud do Peree. V této době pronesl podobenství o nezbedném příteli a vystříhaje farisejského pokrytství i lakoty, napomínal ku bdělosti. Taktéž v podobenství o neplodném stromu fíkovém podal důrazného napomenutí ke kajícnosti a uzdravil v sobotu ženu, kteráž byvši 18 let posedlá, shrbena chodila.

3. Když se přiblížil svátek posvěcení chrámu, zamířil Ježíš opět do Jerusalema, uče na cestě po městech a městečkách. Obědvaje v domě náčelníka fariseů v sobotu, uzdravil vodnatelného, a poučuje hosti i hostitele připojil podobenství o veliké večeři. Na další cestě pronesl troje podobenství o ztracené ovci, o ztraceném penízi a o marnotratném synu, jakož i podobenství o nespravedlivém vladaři a o boháči a chudém Lazarovi; pak uzdravil deset malomocných a dokázal, že království Boží zakládá se v mysli lidské. Konečně v podobenství o nespravedlivém soudci a o fariseovi a celníkovi, povzbuzoval k neustálé a pokorné modlitbě.

§ 69. Ježíšovy řeči ve chrámě.

(Jan 7, 11—53.)

Židé (fariseové a zákoníci) hledali Ježíše v den sváteční (v první dny slavnosti stánkův) a pravili: Kde jest? V zástupu bylo o něm mnoho hluku; nebo někteří pravili: Dobrý jest, a jiní pravili: Ne, ale svádí lid; nikdo však nemluvil o něm zjevně pro bázeň před židy. Když již polovice svátků uplynula,*) vstoupil Ježíš do chrámu a učil. Židé divili se řkouce: Kterak umí tento písmo, neučiv se? Ježíš jim odpověděl: Mé učení není mé, ale toho, kterýž mne poslal.**) Bude-li kdo chtíti vůli jeho činiti, pozná v učení mém, zdali jest z Boha, či zdali sám ze sebe mluvím.

Tu pravili někteří z Jerusalema: Zdaliž to není ten, kteréhož hledají zabiti? a hle! zjevně mluví, a nic mu neříkají. Či poznala knížata, že tento jest Kristus? Ale o tomto víme, odkud jest; avšak o Kristu, když přijde, neví nikdo, odkud by byl. Volal tedy Ježíš v chrámě, řka: »I mne znáte, i odkud jsem, víte; sám od sebe jsem nepřišel, ale pravdomluvný jest, kterýž mne poslal, jehož vy neznáte. Já ho znám, neboť od něho jsem, a on mne poslal.« Protož hledali ho jíti; ale žádný nevztáhl na něho ruky; nebo ještě nepřišla hodina jeho.

Ze zástupu mnozí uvěřili v Ježíše a pravili: Zdali Kristus, až přijde, bude více divů činiti, než kolik tento činí. Fariseové slyšeli zástup o něm toto podtají rozmlouvati; i poslali velekněží a fariseové služebníky, aby ho jali. Ježíš řekl jim: Ještě málo jsem s vámi a odejdu k tomu, kterýž mne poslal. Budete se toužebně po Messiáši ohlížeti a nenaleznete ho; a kde já jsem, tam vy nemůžete přijíti. Proto židé řekli k sobě vespolek: Jaká jest to řeč, kterouž mluvil: Budete mne hledati a nenaleznete; a kde já jsem, tam vy nemůžete přijíti?

---

*) Slavnost stánků trvala osm dní.

**) Vědění svého nezjednal jsem sobě studiem ani rozjímáním, nýbrž učení to jest čirý dar Otce mého, tedy učení Božské.

V poslední veliký den svátku stál Ježíš a volal: Žízní-li kdo, pojď ke mně a napij se. Kdo věří ve mne, tomu, jak dí písmo, poplynou z těla řeky vody živé.*) To řekl o Duchu, kteréhož měli věřící v něho přijíti; nebo ještě nebyl dán Duch, protože Ježíš nebyl ještě oslaven.**) Mnozí ze zástupu uslyševše tyto jeho řeči, pravili: Tentoť jest v pravdě prorok! Jiní pravili: Tento jest Kristus. Někteří pak pravili: Což z Galilee přijde Kristus? Zdaliž nepraví písmo, že z rodu Davidova a z městečka Betlema, kdež byl David, má přijíti Kristus? Tak stala se pro něho různice v zástupu. Někteří z nich chtěli ho jíti, ale žádný nevztáhl ruky na něho. Tehdy přišli služebníci ke knížatům a fariseům. I řekli jim tito: Proč jste ho nepřivedli? Služebníci odpověděli: Nikdy člověk nemluvil tak, jako tento člověk. Fariseové jim odpověděli: Což i vy jste svedeni? Zdali kdo z knížat v něho uvěřil nebo z fariseův? než jen zástup tento, kterýž nezná zákona, zlořečeníť jsou. Nikodem jim řekl: Zdali náš zákon odsuzuje člověka dříve, nežli uslyšel od něho a poznal, co činí? Odpověděli jemu: Což i ty jsi galilejský? Zpytuj písma a viz, že nepovstává prorok z Galilee.***) I navrátil se jeden každý do domu svého.

Kristus Pán opět o své osobě a důstojnosti zřetelně se vyjádřil a učil: a) že v pravdě jest Synem Božím a *Messiášem*, od Otce na svět poslaným, b) že *nauka jeho jest původu Božského*, c) že jím jediným lze dojíti *plnosti milostí Ducha sv.* Jsme-li spojeni s ním *věrou* a plníme-li jeho učení, vlastní zkušeností přesvědčíme se o Božském původu jeho učení a tak už v tomto životě dojdeme pravého *klidu mysli*, v onom životě *blaženosti věčné*.

§ 70. Ježíš světlo světa a vysvoboditel z poroby hříchu.

(Jan 8, 2—59.)

Druhého dne na úsvitě přišel Ježíš opět do chrámu, a všecken lid přišel k němu, a tu posadiv se učil je, řka: Já jsem světlo světa;

---

*) Kdo touží po spáse, po pravdě a blaženosti, věř ve mne, a dosáhne plnosti milosti Ducha svatého, jižto proroci přislíbili, a bude s to, aby nejen sám sebe jí nasytil, ale aby i jiným z ní uštědřil.

**) Protože ještě nevstoupil k Otci, aby Ducha sv. poslal.

***) To nevysvítá z písma svatého; nebo Debora byla z Galilee, tolikéž Nahum, a v království israelském, k němuž Galilea náležela, žilo mnoho proroků.

kdo mne následuje, nechodí ve tmě (bludu a hříchu), ale bude míti světlo života. I řekli mu fariseové: Ty sám o sobě svědectví vydáváš, svědectví tvé není pravé. Ježíš odpověděl: Ačkoliv já svědectví vydávám sám o sobě, pravé jest svědectví mé; nebo vím, odkud jsem přišel a kam jdu; ale vy nevíte, odkud přicházím aneb kam jdu. Vy soudíte podle těla, já nesoudím nikoho, a kdybych i soudil, soud můj jest pravý; neboť nejsem sám, ale já a kterýž mne poslal, Otec. A v zákoně vašem jest psáno, že svědectví dvou lidí jest pravé. Já jsem, jenž svědectví vydávám sám o sobě, a svědectví vydává o mně Otec, kterýž mne poslal. Tedy řekli jemu: Kde jest tvůj Otec? Ježíš odpověděl: Neznáte ani mne, ani Otce mého; kdybyste znali mne, snad byste i Otce mého znali. Tato slova mluvil Ježíš u pokladnice*) v chrámě, a žádný ho nejal, neboť ještě nepřišla hodina jeho.

Potom řekl jim Ježíš opět: Já jdu, a budete mne hledati, ale zemřete v hříchu svém. Kam já jdu, vy nemůžete přijíti. Proto řekli židé: Zdali sám se zabije, že pravil: Kam já jdu, vy nemůžete přijíti? I řekl jim Ježíš: Vy zdola jste (pozemsky smýšlíte), já jsem s hůry; vy jste z tohoto světa, já nejsem z tohoto světa. Proto řekl jsem vám, že zemřete v hříších svých; nebo nebudete-li věřiti, že já jsem (Messiáš), zemřete v hříchu svém. Proto řekli jemu: Kdo jsi ty? Ježíš řekl jim: Počátek,**) kterýž i mluvím vám. Mnoho mám o vás mluviti a souditi, ale kterýž mne poslal, pravdomluvný jest, a já, co jsem od něho slyšel, mluvím na světě. Ale neporozuměli, že o Bohu pravil, že jest jeho Otcem. Proto řekl jim Ježíš: Když povýšíte Syna člověka (na kříž), tehdáž poznáte, že já jsem a sám od sebe nic nečiním, ale jako mne naučil Otec, tak mluvím; a kterýž mne poslal, ten se mnou jest neopustil mne samého, nebo co libého jest jemu, činím vždycky.

Když ty věci mluvil, mnozí uvěřili v něho; k těmto pravil Ježíš: Zůstanete-li v řeči mé (setrváte-li ve víře v mé učení), budete moji praví učeníci a poznáte pravdu, a pravda osvobodí vás.***) Odpověděli jemu: Símě Abrahamovo jsme a nikdy jsme nikomu nesloužili; kterak ty pravíš: Svobodni budete? Ježíš odpověděl jim: Amen,

---

*) Pokladnice stála v síni, určené pro ženy. Tam byly též světnice, kde zákoníci a fariseové se scházeli, aby o zákonu rozmlouvali.

**) Pán Ježíš nazývá se počátkem, neboť od věkův od Otce jest zplozen, a skrze něj všecky věci učiněny jsou.

***) Uvěříte-li mému učení a naplníte-li je skutkem, rozhojní se ve vás poznání pravdy, a pravda čili křesťanské smýšlení osvobodí vás, ne sice od vlády světské, jako si toho mnozí při pozemském smýšlení svém přejí, ale od poroby hříchu.

amen, pravím vám, že každý, kdo činí hřích, jest služebníkem hříchu. Služebník nezůstává však v domě na věky, ale Syn zůstává na věky. Protož osvobodí-li vás Syn, budete v pravdě svobodni. Vím, že jste synové Abrahamovi; ale hledáte mne zabiti, nebo má řeč neujímá se ve vás. Já, co jsem viděl u Otce svého, mluvím, a vy, co jste viděli u otce svého, činíte.*) Odpověděli jemu: Otec náš jest Abraham. Ježíš pravil jim: Jste-li synové Abrahamovi, čiňte Abrahamovy skutky. Vy činíte skutky otce svého (satana). I řekli jemu: My máme jednoho otce, Boha. Ježíš řekl jim: Kdyby Bůh byl otec váš, jistě byste mne milovali; nebo já jsem z Boha pošel a přišel jsem na svět, aniž jsem sám od sebe přišel, ale On mne poslal. Vy z otce ďábla jste a žádosti otce svého chcete činiti. Ten byl vražedníkem od počátku a nestál v pravdě; nebo pravdy v něm není; když mluví lež, z vlastního mluví, neb jest lhář a otec lži.**) Když já pravdu pravím, nevěříte mi. Kdo z vás bude mne trestati z hříchu? Jestliže pravdu mluvím vám, proč mi nevěříte? Kdo jest z Boha, slova Boží slyší; proto vy neslyšíte, že z Boha nejste. Židé odpověděli jemu: Zdaliž my nepravíme dobře, že jsi Samaritán a že zlého ducha máš? Ježíš odpověděl: Já zlého ducha nemám, ale ctím Otce svého, a vy jste mne zneuctili. Ale já nehledám slávy své; jestiť, kdo ji hledá a soudí. Amen, amen, pravím vám: bude-li kdo zachovávati řeč mou, neuzří smrti na věky. Tedy řekli židé: Nyní jsme poznali, že zlého ducha máš. Abraham umřel i proroci, a ty pravíš: Bude-li kdo zachovávati řeč mou, neokusí smrti na věky. Zdaliž jsi ty větší, než otec náš Abraham, kterýž umřel, i proroci zemřeli. Kým sebe sám činíš? Ježíš odpověděl: Oslavuji-li já sebe sám, sláva má nic není; jestiť Otec můj, kterýž mne oslavuje, o němž vy pravíte, že jest váš Bůh, a nepoznali jste ho; ale já jej znám, a řeknu-li, že ho neznám, budu vám podobný lhář. Ale znám jej a řeč jeho zachovávám. Abraham, otec váš, radoval se, aby viděl den můj; i viděl a radoval se.***) Židé řekli jemu: Padesáti let ještě nemáš a Abrahama jsi viděl? Ježíš řekl jim: Amen, amen, pravím vám, prve než Abraham byl, já jsem. Chápali tedy kamení, aby házeli na něho; ale Ježíš skryl se a vyšel z chrámu.

---

*) Já mluvím z Božského poznání; vy však jednáte dle svého smýšlení, jež vám vnuká otec váš, ďábel.

**) Satan jest otec lži, protože byl první, jenž ji vyřkl.

***) Abraham, otec váš, jsa ještě na zemi, radoval se v duchu, že uzří naplnění svého očekávání, že jako Messiáš přijdu. A vskutku zvěděl na témž místě, kde se všemi nábožnými zemřelými na příchod můj čeká, den mého vtělení i narození a radoval se.

Čemu nepřátelé Ježíšovi v zaslepenosti své porozuměti a uvěřiti nechtěli, to chceme slovem i skutkem vyznávati, totiž:

a) Že Ježíš jest světlo světa — učitel člověčenstva, kterýž jediný vysvětluje nám vše, čeho nám k dosažení našeho určení věděti třeba.

b) Že Syn Boží jest tvůrce všech věcí a že vyšel od Otce, aby učil pravdě.

c) Že ďábel jest otec lži, prvá to příčina lži ve slově i skutku (hříšném).

d) Že Syn Boží jediný může nás z poroby hříchu a ďábla vyprostiti a k svobodě synů Božích povznésti.

Dáme-li se světlem jeho osvítiti, přijmeme-li jeho pravdu, zachováme-li jeho slovo, pak dle jeho přípovědi neuzříme smrti věčné.

§ 71. Slepý od narození uzdraven.

(Jan 9, 1—41.)

Když Ježiš vycházel z chrámu, uzřel člověka slepého od narození. Učeníci jeho otázali se ho: Mistře, kdo zhřešil, tento-li či jeho rodiče, že slepý se narodil? Ježíš odpověděl: Nezhřešil ani tento, ani jeho rodiče, ale stalo se to, aby zjeveni byli na něm skutkové Boží. To pověděv, plivnul na zemi a učinil ze sliny bláto; blátem pomazal jeho oči a řekl jemu: Jdi, umyj se v rybníku Siloe.*) Slepý odešel a umyl se a přišel vida. Sousedé, a kteří jej prve vídali, že byl žebrákem, řekli: Není-liž to ten, kterýž sedával a žebral? Někteří pravili: Ten jest to. Jiní však: Nikoli, ale jest mu podoben. On však pravil: Já jsem ten. Tedy řekli jemu: Kterak jsou otevřeny oči tvé? Odpověděl: Člověk, kterýž slove Ježíš, udělal bláto a pomazal jím mé oči a řekl: Jdi k rybníku Siloe a umyj se. Šel jsem, umyl jsem se a vidím. I řekli jemu: Kde jest ten (člověk)? Řekl: Nevím. Tedy přivedli toho, jenž býval slepý, k fariseům. Byla pak sobota, když Ježíš učinil bláto a otevřel oči jeho. Fariseové se ho tázali, kterak prohlédl. On řekl jim: Bláto položil mi na oči, umyl jsem se a vidím. Někteří z fariseů pravili: Není tento člověk od Boha, kterýž neostříhá soboty. Jiní však pravili: Kterak může člověk hříšník ty divy činiti? I bylo rozdvojení mezi nimi. Pak řekli opět slepému: Co ty pravíš o tom, kterýž otevřel oči tvé? On řekl: Jest prorok! Židé nevěřili o něm, že byl slepý a prohlédl, až povolali jeho rodičův a otázali se jich, řkouce: Jest tento váš syn, o kterém vy pravíte, že slepý se narodil? Kterak pak nyní vidí? Rodiče jeho odpověděli jim: Víme, že tento jest náš syn a že slepý se narodil; ale kterak nyní vidí, aneb kdo otevřel oči jeho, nevíme: ptejte se jeho; máť léta, nechť sám za sebe mluví. To řekli rodiče jeho, protože se báli židů, neboť již židé se spikli, aby byl vyobcován ze sbornice, kdo by vyznal, že jest Kristus.

---

*) Ani bláto, ani umytí v rybníku nemělo samo o sobě moci uzdravití slepého od narození, ale Ježíš použil těchto vnějších znamení, jednak aby ukázal židům, že ani v sobotu není zapověděno nemocným pomáhati, jednak aby obrazně doličil, že vnitřní milosti, které v království jeho se udělují, sprostředkovávají se vnějšími znameními v svátostech.

Potom fariseové zavolali opět člověka, který býval slepý, a řekli jemu: Vzdej chválu Bohu!*) My víme, že člověk ten jest hříšník. On řekl jim: Je-li hříšník, nevím; to jediné vím, že byv slepý nyní vidím. Tedy řekli jemu: Co tobě učinil? Kterak ti otevřel oči? Odpověděl jim: Již jsem vám pověděl, a slyšeli jste, proč chcete opět slyšeti? Zdali i vy chcete jeho učeníky býti? Proto zlořečili jemu a řekli: Ty buď jeho učeníkem, my však jsme učeníci Mojžíšovi. My víme, že k Mojžíšovi mluvil Bůh; ale o tomto nevíme, odkud jest. Odpověděl ten člověk: To jest zajisté divná věc, že vy nevíte, odkud jest, a otevřel oči mé.**) Od věků není slýcháno, aby kdo otevřel oči slepého od narození. Kdyby tento nebyl od Boha, nemohl by nic činiti. Řekli jemu: Všecken jsi se v hříších narodil, a ty nás učíš? I vyvrhli jej ven. Ježíš uslyšel, že ho vyvrhli ven, a proto, když ho nalezl, řekl jemu: Věříš v Syna Božího? On odpověděl: Kdo jest, Pane, abych v něho věřil? Ježíš řekl jemu: Viděl jsi ho, a kterýž mluví s tebou, ten jest. On řekl: Věřím, Pane! A padnuv klaněl se jemu. Ježíš řekl: Na soud přišel jsem na tento svět, aby ti, kteří nevidí, viděli, a kteří vidí, byli slepí.***) Někteří z fariseů, kteří s ním to slyšeli, řekli jemu: Zdaliž jsme my slepí? Ježíš řekl jim: Kdybyste byli slepí, neměli byste hříchu: ale nyní pravíte: Vidíme! proto hřích váš zůstává.†)

Uzdravením slepého od narození Kristus Pán podal patrného důkazu, že jest světlem světa, které přišlo, aby jím veškeré člověčenstvo z duševní slepoty bylo vyproštěno.

---

*) Vyznej pravdu a vzdej tím čest Bohu nejvýš pravdomluvnému.

**) Jako zákoníkům nemůže vám neznámo býti, že pravé zázraky toliko Božími poslanci mohou býti činěni.

***) Kdožkoliv upřímně poznávají svou slepotu, bývají světlem Božím osvěcováni; kteří však, bezpečíce se na vlastní rozum, nauce mé odpírají, budou slepotou ducha trestáni.

†) Kdybyste neznali vůle Boží a přáli si, aby o ní byli poučeni, byli byste bez viny; avšak tvrdíce, že znáte vůli Boží, a přece zůstávajíce nevěřícími nejste bez viny.

Ježíš Kristus nazývá sám sebe Synem Božím a tohoto svého výroku potvrdil též velevýznamným zázrakem.

§ 72. Ježíš dobrý pastýř.

(Jan 10, 1—12.)

Fariseové vyobcovavše uzdraveného slepého od narození, protože věřil v Ježíše, ukázali, že jsou špatnými pastýři, kteří dobré ovečky rozptylují a dáví, místo aby je pohromadě drželi a ochraňovali. To poskytlo Pánu příležitost ku podobenství o ovčinci a o dobrém pastýři.

Amen, amen, pravím vám: Kdo nevchází dveřmi do ovčince,*) ale jinudy do něho vstupuje, jest zloděj a lotr. Ale kdo vchází dveřmi, jest pastýř ovcí. Tomu vrátný otvírá, a ovce hlas jeho slyší, a vlastní ovce volá zejména a vyvádí je. Když vlastní ovce vypustí, jde před nimi, a ovce ho následují, nebo znají hlas jeho. Cizího však nenásledují, ale utíkají od něho; nebo neznají hlasu cizích. To podobenství pověděl jim Ježíš: ale oni nesrozuměli, co jim mluvil. Tedy opět řekl jim Ježíš: Amen, amen, pravím vám: Já jsem dvéře ovcí. Kdo skrze mne vejde, bude spasen; a vejde i vyjde a pastvy nalezne.**) Zloděj nepřichází, než aby kradl, zabíjel a hubil. Já jsem přišel, aby život měli a hojněji měli. Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř dává život svůj za ovce své. Ale nájemník, a kterýž není pastýř, jehož nejsou ovce vlastní, vida vlka, an jde, opouští ovce a utíká, a vlk lapá a rozhání ovce. Nájemník utíká, nebo nájemník jest a nemá péče o ovce. Já jsem pastýř dobrý, a znám své, a znají mne (nadpřirozenou věrou a láskou). Jako mne zná Otec, i já znám Otce a život svůj dávám za ovce své. Mám i jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince; i ty musím přivésti, a hlas můj slyšetí budou, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř.*) Proto mne Otec miluje, že já život svůj dávám, abych jej zase vzal. Nikdo ho nebéře ode mne, ale já jej dávám sám od sebe; a mám moc jej dáti a mám moc jej zase vzíti. To přikázání vzal jsem od Otce svého.**) Nastala opět různice mezi židy pro ty řeči. Mnozí z nich pravili: Má zlého ducha; co ho posloucháte? Jiní pravili: Tato slova nejsou od člověka, majícího zlého ducha.

---

*) Ovčince byly na východě ohrazena místa, svrchu obyčejně naprosto otevřená.

**) V tomto podobenství jest ovčincem obec Boží, pánem jeho jest Bůh Otec, dveřmi k němu Kristus, protože jím, Synem, máme přístup k Otci a tudíž i k jeho obci; strážce dveří jest Duch sv., protože pro Krista připravuje srdce lidská; pastýř znamená taktéž Ježíše Krista a všechny pravé učitele, zloděj značí liché učitele, kteří nevzali poslání ani nauky od Krista, ale sami si je osobili. Kristus nazývá se nejprve dveřmi k ovčinci, protože sám jest pravda, kterou vchází se k Otci; pak nazývá se pastýřem, protože dle této pravdy lidstvo učí a řídí.

Kristus jest v pravdě dobrý pastýř; nebo a) zná a miluje ovce své, jakož Otec zná a miluje svého jednorozeného Syna a tento Otce; b) vodí je na dobré pastvy — sytí je totiž svým učením, napájí je živou vodou milosti své a krmí je v nejsvětější svátosti tělem svým a krví svou; c) z lásky dal život za ovce své, aby je vysvobodil ze smrti věčné.

Toliko jedna jest pravá církev, v nížto Kristus, jsa její neviditelnou hlavou, provozuje svůj pastýřský úřad viditelným náměstkem sv. Petra v čele.

§ 73. Podobenství o nezbedném příteli. Výstraha před lakotou. Napomenutí ku bdělosti.

(Luk. 11, 1—13. 12, 15—21. 32—40.)

Ježíš odešel opět z Jerusalema a modlil se na jednom místě. Když přestal, řekl k němu jeden z jeho učeníků: Pane, nauč nás modliti se, jakož i Jan naučil učeníky své. I učil je modlitbě Páně. Pak řekl k nim: Kdo z vás bude míti přítele, i půjde k němu o půl noci a řekne jemu: Příteli, půjč mi tři chlebů, nebo přítel můj přišel s cesty ke mně, a nemám, co bych mu předložil. Onen z vnitř by odpověděl: Nebuď mi na obtíž, dvéře jsou už zavřeny, a dítky mé jsou se mnou v pokoji, nemohu vstáti a dáti tobě. Bude-li však trvale tlouci, pravím vám, ač nedá jemu vstana, protože přítel jeho jest, že však pro nezbednost jeho vstane a dá jemu, kolikožkoli potřebuje. I já pravím vám: Proste, a bude vám dáno, hledejte, a naleznete, tlucte a bude vám otevřeno. Nebo každý, kdo prosí, béře, a kdo hledá, nalézá, a tomu, kdo tluče, bude otevřeno. Prosí-li někdo z vás otce za chléb, zdali kámen dá jemu? Aneb za rybu, zdali místo ryby dá jemu hada? Anebo prosí-li za vejce, zdali podá jemu štíra? Jestli tedy vy jsouce zli, umíte dobré dary dávati synům svým, čím více Otec váš nebeský dá ducha dobrého těm, kteří ho prosí?

Ježíš řekl k zástupu: Vystříhejte se všelikého lakomství, nebo hojnost majetku neudrží nikomu ani časného života a tím méně může mu pojistiti život věčný. Pověděl jim podobenství, řka: Pole jednoho člověka přineslo hojně úrody. I přemýšlel sám u sebe, řka: Co učiním, nebo nemám, kde bych shromáždil úrody své? I řekl: Toto učiním: zbořím stodoly své a nadělám větších a tu shromáždím všecky věci, které se mi urodily, i zboží své a řeknu duši své: Duše, máš mnoho zboží složeného na mnohá léta, odpočívej, jez, pij, hoduj. Řekl však jemu Bůh: Blázne, této noci požádají duše tvé od tebe, to pak, cos připravil, čí bude? Tak jest, když někdo shromažďuje sobě poklady a není bohat v Bohu (ve skutcích lásky a ve ctnostech).

Ježíš řekl učeníkům svým: Neboj se, malíčké stádo; neboť zalíbilo se Otci vašemu dáti vám království. Prodejte, co máte, a dávejte almužnu.*) Dělejte sobě měšce, které nevetšejí, nehynoucí poklad v nebesích, kam zloděj se nepřibližuje, a kde mol nekazí. Nebo kde jest poklad váš, tu bude i srdce vaše. Buďtež bedra vaše přepásána, a svíce hořící v rukou vašich.**) Buďte podobní lidem, očekávajícím Pána svého, až by se vrátil se svatby, aby hned, jak by přišel a zatloukl, otevřeli jemu. Blahoslavení služebníci, kteréž, když přijde Pán, nalezne, ani bdí; amen, pravím vám, že přepáše se a přikáže jim sednouti za stůl, a bude jim sloužiti.***) A přišel-li by o druhém bdění a pakli by o třetím bdění přišel a tak nalezl, blahoslaveni jsou ti služebníci. Vězte, že kdyby věděl hospodář, v kterou hodinu má zloděj přijíti, bděl by zajisté a nedal by podkopati domu svého. I vy buďte připraveni, nebo v kterou hodinu se nenadějete, Syn člověka přijde.

Trvejme v modlitbě, aniž od ní upouštějme, nedosáhneme-li hned, zač jsme prosili.

---

*) Ovcemi rozuměl Kristus Pán především věřící ze židů. Znaje však všechny ovce své a nekonečnou láskou je objímaje, zmiňuje se nyní výslovně také o oněch věřících z pohanův, které ve jménu jeho uvedou v církev apoštolé a jejich nástupci. I tito dají se jim říditi, tak že stěna hradby mezi židy a pohany docela bude zbořena, a bude toliko jedna církev pod jednou hlavou.

**) Dávám život za ovce své, avšak nikoli, abych ho navždy pozbyl, nýbrž abych jej zase vzal, aniž proto, že bych k tomu někým byl donucován, ale proto, že sám tomu chci, a že Otec tomu chce — tedy z lásky a poslušnosti. Pro tuto lásku a poslušnost miluje mne Otec.

*) Toto není přikázaním, nýbrž jen radou těm, kteří k vyššímu stupni dokonalosti povoláni jsou.

**) Buďtež k službě a ku přijetí svého pána vždycky připraveni.

***) Při nebeské svatební večeři bude Pán věrné služebníky své obsluhovati, t. j. sebe sám dá jim, a tak vezmou z plnosti jeho, budou napájeni tokem jeho radostí a nasycováni plnou hojností jeho domu.

Lakomství — nemírné bažení po statcích pozemských — nezjednává pravého blaha a opouští nás v hodince smrti.

Nejistá jest hodina smrti, proto třeba žiti tak, abychom v každou hodinu byli hotovi postaviti se před Pánem.

§ 74. Povzbuzení ku pokání; podobenství o fíku; shrbená žena uzdravena v sobotu.

(Luk. 13, 1—17.)

Někteří posluchači vypravovali Ježíšovi o Galilejských, které dal Pilát usmrtiti, právě když obětovali. Ježíš řekl jim: Domníváte se, že ti Galilejští*) byli větší hříšníci, nežli všickni jiní Galilejští, protože věc takovou trpěli? Nikoli, pravím vám, ale nebudete-li činiti pokání, všickni podobně zahynete. Zdali též o oněch osmnácti, na něž padla věž v Siloe a zabila je, domníváte se, že byli vinni více, nežli všickni lidé, přebývající v Jerusalemě? Nikoli, pravím vám, ale nebudete-li činiti pokání, všickni podobně zahynete. Pověděl pak i toto podobenství: Jeden člověk měl fíkový strom, štípený ve vinici své, a přišel hledat na něm ovoce a nenalezl. I řekl k vinaři: Aj, jsou tři léta, co přicházím hledat na tomto fíku ovoce, a nenalézám; tudíž vytni jej, proč také darmo zaměstnává zemi? Vinař odpověděl: Pane, ponechej ho ještě tohoto léta, až jej okopám a ohnojím, zdali by nesl ovoce; pakli neponese, potom jej podetneš.**)

Ježíš učil v jejich sbornici v sobotu. A aj, byla tu žena, která byla posedlá zlým duchem osmnácte let a byla tak shrbena, že nijak nemohla vzhůru patřiti. Uzřev ji Ježíš, zavolal ji k sobě a řekl jí: Ženo, jsi zproštěna nemoci své. Vložil pak na ni ruce, a hned vzpřímila se a velebila Boha. Představený sbornice hněvaje se, že Ježíš v sobotu uzdravoval, řekl zástupu: Jest šest dní, v nichž náleží pracovati, v těchto tedy přicházejte a dávejte se uzdravovati, a ne v den sobotní. Ježíš odpověděl: Pokrytci, zdali každý z vás neodvazuje v sobotu svého vola neb osla od jeslí a nevodí ho k napájení? Tato dcera Abrahamova, kterouž svázal satan, aj, již na osmnácte let, neměla býti rozvázána od pouta toho v den sobotní? Když to Ježíš pověděl, zarděli se všickni protivníci jeho, a všecken lid radoval se ze všech skutků, kteréž dály se od něho.

---

*) Galileané, které Pilát dal při samé oběti usmrtiti, byli povstalci.

**) Toto podobenství mělo býti židům kolem stojícím dalším vybídnutím ku pokání. Pánem vinice jest Bůh, fíkem jest lid israelský, vinařem Kristus Pán. Již třetí rok pracoval Pán na polepšení lidu, a místo ovoce spravedlnosti nenalezl leč ostříhání vnějších obřadů, listí marných skutkův. Rok, jejž si vinař vyprošoval, naznačuje celou dobu, kteráž uplynula od jeho smrti až do vyvrácení Jerusalemu.

Jako lidu israelskému, tak každému hříšníkovi uštědřuje Bůh času a příležitosti ku pokání a navštěvuje ho milostí svou, aby ho přivedl ku pokání — jest tedy Bůh nejvýše shovívavý. Nepoužije-li však člověk času milosti, bývá postižen trestající spravedlností.

§ 75. Ježíš uzdravuje vodnatelného v sobotu. Předpisy o hostině. Podobenství o veliké večeři. Následování Ježíše.

(Luk. 14, 1—33.)

V sobotu Ježíš vešel do domu jednoho knížete farisejského, aby jedl chléb, a oni ho pozorovali. A hle, vodnatelný člověk byl před ním. Ježíš pravil k zákoníkům a fariseům: Jest dovoleno v sobotu uzdravovati? Ale oni mlčeli. Tu sáhl naň Ježíš, uzdravil ho a propustil. Ježíš řekl k nim: Kdo z vás, jehož osel nebo vůl padne do studnice, nevytáhne ho ihned v den sobotní? A nemohli mu na to odpověditi.

Pověděl také pozvaným podobenství spatřiv, kterak sobě přední místa volili, řka k nim: Když budeš pozván na svatbu nesedej na přední místo, aby, kdyby snad vzácnější nežli ty byl pozván, ten, který tebe i onoho pozval, nepřišel a neřekl tobě: Dej tomuto místo; a pak bys s hanbou sedal na poslední místo. Ale když budeš pozván, jdi, posaď se na posledním místě, aby, když přijde, kterýž tebe pozval, řekl tobě: Příteli, posedni výše! Tehdy budeš míti slávu před spolustolujícími; nebo každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se ponižuje, bude povýšen. Pravil také tomu, jenž ho pozval: Když činíš oběd nebo večeři, nezvi přátel svých, ani bratří svých, ani příbuzných, ani sousedů bohatých, aby snad i oni zase nepozvali tebe, a měl bys odplatu. Ale když činíš hody, povolej chudých, mdlých, kulhavých a slepých, a budeš blahoslaven, nebo nemají, odkud by odplatili tobě, ale bude tobě odplaceno jistě při vzkříšení spravedlivých.

Uslyšev to jeden z přísedících, řekl jemu: Blahoslavený, kdo bude jísti chléb v království Božím. Ježíš řekl jemu: Jeden člověk učinil večeři velikou a pozval mnohých. V hodinu večeře poslal svého služebníka, by řekl pozvaným, aby přišli, že již jest připraveno všecko. I počali se všickni spolu vymlouvati. První řekl jemu:

Koupil jsem ves a musím vyjíti a ji shlédnouti, prosím tebe, měj mne vymluvena. Druhý řekl: Patero spřežení volů jsem koupil a jdu jich zkusit; prosím tebe, měj mne vymluvena. Jiný řekl: Ženu jsem pojal, a proto nemohu přijíti. Navrátiv se služebník zvěstoval to pánu svému. Hospodář rozhněvav se řekl svému služebníkovi: Vyjdi rychle na náměstí a na ulice města a chudé i mdlé a slepé i kulhavé uveď sem. Služebník (vykonav rozkaz svého pána) řekl: Pane, stalo se, jak jsi rozkázal, a ještě jest místo. Řekl pán služebníku: Vyjdi na cesty a mezi ploty a přinuť vjíti, ať se naplní dům můj. Pravím však vám, že žádný z těch mužů, kteří byli pozváni, neokusí mé večeře.*)

Mnozí zástupové šli s Ježíšem (když opustil dům fariseův), a Ježíš obrátiv se řekl jim: Jde-li kdo ke mně a nemá v nenávisti (a nemiluje-li méně nežli mne) otce svého i matky i manželky i synův i bratří i sester a ještě i života svého, nemůže býti mým učeníkem. Nebo kdo z vás, chtěje stavěti věž, nesedne prve a nepočítá potřebného nákladu, bude-li míti dosti k dokonání, aby snad, když by položil základ a nemohl dokonati, všickni vidoucí to nezačali jemu se posmívati, řkouce: Tento člověk počal stavěti a nemohl dokonati. Aneb který král, maje táhnouti do boje proti jinému králi, nesedne prve a nepřemýšlí, může-li s desíti tisíci utkati se s tím, který s dvaceti tisíci táhne proti němu? Sice jinak, když onen ještě opodál jest, vypraví poselství, žádaje za pokoj. Tak tedy každý z vás, kdo se neodřekne všech věcí, kterýmiž vládne, nemůže býti mým učeníkem.**)

Nejen fariseům, ale i nám křesťanům Kristus Pán schvaluje pokoru a ponižování sebe, ale také nezištnost a dobročinnost z čistého úmyslu.

Co zdržovalo židy od přijetí milosti evangelia, překáží i nyní mnohým křesťanům při zařizování života dle předpisů evangelia, — totiž pozemský smysl.

Každý křesťan jest povinen odříci se všeho, co jen s těžkým hříchem a se ztrátou věčné blaženosti podržeti může.

---

*) Smysl tohoto podobenství jest zřejmý: Člověk, jenž připravil večeři, znamená Boha, večeře církev Kristovu, vyslaným služebníkem jsou hlasatelé evangelia, první pozvaní jsou židé, posléze pozváni jsou Samaritáni a pohané. Poněvadž židé pod rozličnými záminkami nechtěli přijmouti spásy v Ježíši Kristu, jsou přijati v království Boží čili v církev Samaritáni a pohané.

**) Býti pravým křesťanem jest tak těžká a nesnadná práce, jako kdyby někdo chtěl stavěti věž aneb přemoci nepřítele ještě jednou tak silného. K této veliké a nesnadné práci jest třeba velkých, mimořádných pomůcek k dosažení cíle — dokonalého zapírání a umrtvování sebe, úplného odříkání se všeho, co jest překážkou spásy.

§ 76. Troje podobenství: o ztracené ovci, o nalezeném penízi a o marnotratném synu.

(Luk. 15, 1—32.)

K Ježíšovi přicházeli celníci a hříšníci, aby ho slyšeli. Proti tomu reptali fariseové a zákoníci, řkouce: Tento přijímá hříšníky a jí s nimi. Ježíš pověděl jim toto podobenství, řka: Kdo z vás má sto ovcí, a ztratí-li jednu z nich, zdaliž nenechá devadesáti devíti na poušti a nejde po té, která se ztratila, až ji nalezne? A když ji nalezne, s radostí vloží ji na ramena svá. Když přijde s ní domů, svolá přátele a sousedy, řka jim: Radujte se se mnou, neb jsem nalezl ovci, která se mi ztratila. Pravím vám, že tak bude v nebi radost nad jedním hříšníkem pokání činícím větší, nežli nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří nepotřebují pokání.*)

Anebo která žena, mající deset peněz (drachem), ztratí-li jeden peníz (drachmu), zdaliž nerozžže svíce a nemete domu a nehledá pilně, dokud ho nenalezne? A když jej nalezne, svolá přítelkyně a sousedky, řkouc: Radujte se se mnou, neb jsem nalezla peníz, kterýž jsem ztratila. Tak, pravím vám, bude radost před anděly Božími nad jedním hříšníkem pokání činícím.**)

Pak řekl: Jeden člověk měl dva syny. Mladší z nich řekl otci: Otče, dej mi díl statku, kterýž mně přináleží. I rozdělil jim statek. Po málo dnech mladší syn vzal všecko a odešel do daleké země a tam rozmrhal majetek svůj, živ jsa prostopášně. Když všecko utratil, nastal veliký hlad v té zemi, a tu počal trpěti nedostatek. Šel tedy a dal se do služby jednoho měštěnína té krajiny, který poslal ho do svého dvora pást vepřův. Tu přál si naplniti břicho své pokrmem, kterýž jídali vepři, ale nikdo mu ho nepodával. Přišel tedy sám k sobě a řekl: Kolik nájemníků v domě otce mého má hojnost chleba, a já hynu zde hladem. Vstanu a půjdu k otci svému a řeknu jemu: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou, již nejsem hoden slouti synem tvým, učiň mne jedním z nájemníků svých. Vstav šel k otci svému. Když byl ještě opodál, uviděl ho jeho otec a milosrdenstvím jsa hnut přiběhl, padl na šíji jeho a políbil ho. I řekl mu syn: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou, již nejsem hoden slouti synem tvým. Ale otec řekl svým služebníkům: Rychle přineste první roucho a oblecte ho; dejte prsten na ruku jeho a obuv na nohy jeho, přiveďte tučné tele a zabijte je, a jezme a hodujme, nebo tento můj syn byl mrtev a zase ožil; byl ztracen a jest nalezen. I počali hodovati.*)

---

*) Tím nepraví se, že Bůh a andělé nemají nad 99 spravedlivými tak veliké radosti, jako nad jedním kajícím hříšníkem; nýbrž Kristus mluví zde po lidsku. Člověk upustiv již téměř od naděje v opětné nabytí ztracené věci, ač všechnu píli na to vynakládal, raduje se nad tou věcí, nabude-li jí opět, více, nežli raduje se nad jinými, mnohem vzácnějšími statky, které však již dávno má.

**) Oboje podobenství má stejný význam. Ztracená ovce a ztracený peníz naznačují hříšníka. Pastýřem, jdoucím za ztracenou ovcí, a ženou, hledající ztracený peníz, vypodobňuje se Bůh a jeho milosrdenství k hříšníkovi.

Starší syn jeho byl však na poli. Když přicházel a blížil se k domu, slyšel hudbu a tanec. Proto povolal jednoho ze služebníkův a otázal se, co by to bylo? Tento odpověděl: Tvůj bratr přišel, a otec tvůj zabil tučné tele, že ho zdravého dostal zpět. Tu rozhněval se a nechtěl vejíti. Vyšel tedy jeho otec a počal ho prositi. On však řekl otci svému: Hle, tolik let sloužím tobě a nikdy jsem tvého přikázání nepřestoupil, a nikdy jsi mi nedal ani kozelce, abych se svými přáteli hodoval. Ale když přišel tento syn tvůj, který rozmrhal statek svůj, zabil jsi mu tele tučné. On však řekl jemu: Synu, ty vždy jsi se mnou, a všechny věci mé jsou tvé; ale hodovati a radovati se slušelo, poněvadž tento bratr tvůj byl mrtev a zase ožil; byl ztracen a jest nalezen.**)

Z podobenství o ztracené ovci a o ztraceném penízi vysvítá velikost nekonečné lásky a milosrdenství Božího k hříšníkovi, jakož i cena důstojnosti lidské duše; spolu jde z něho na jevo, že andělé a světci i světice v nebi berou na pokání hříšníkově srdečný podíl, a že tudíž jejich ctění a vzývání není marné.

V podobenství o marnotratném synu připadně líčena podstata hříchu — odloučení od Boha, následek hříchu — pohroma a bída, a sebeobrácení — návrat k Bohu předcházející jeho milostí.

---

*) Podobenství o marnotratném synu líčí kromě láskyplné činnosti Boží pro hříšníka i bídu, v kterou hřích člověka vrhá, a poučuje nás o podmínkách, pod kterými odpuštění svých hříchův od Boha dosáhneme. Hříšník musí totiž činiti, co činil marnotratný syn: své hříchy poznávati, jich litovati, vzbuditi pravý úmysl, že se polepší, vyznati hříchy a činiti za ně zadost.

**) V tomto podobenství Pán Ježíš chtěl zobraziti židům, že pohané, od nich za hříšníky pokládaní, budou pro svou kajícnost k Božské hostině království nebeského před nimi připuštěni. Dle toho starší syn vypodobňuje lid israelský, zvláště farisee podle zákona spravedlivé, mladší syn naznačuje hříšný svět pohanův a hříšníky vůbec.

§ 77. Podobenství o nevěrném vladaři, o boháči a chudém Lazarovi.

(Luk. 16, 1—9. 19—31.)

Ježíš řekl k svým učeníkům: Byl jeden bohatý člověk, kterýž měl vladaře, a tento byl u něho obžalován, jako by rozmrhal jeho statek. Povolal ho a řekl jemu: Co slyším o tobě? Vydej počet ze svého vladařství, nebo již nebudeš moci vládnouti. Vladař řekl pak u sebe: Co učiním, neboť Pán můj odnímá ode mne vladařství? Kopati nemohu, žebrati se stydím. Vím, co učiním, aby, když budu složen s vladařství, přijali mne do domů svých. Zavolal tedy jednoho každého dlužníka svého pána a řekl prvnímu: Co jsi dlužen pánu mému? On odpověděl: Sto tun oleje. I řekl jemu: Vezmi svou listinu, sedni rychle a napiš padesát. Potom řekl druhému: Co ty jsi dlužen pánu mému? Tento řekl: Sto korců pšenice. Řekl jemu: Vezmi svůj zápis a napiš osmdesát. I pochválil pán nespravedlivého vladaře, že opatrně učinil,*) nebo synové tohoto světa jsou opatrnější ve způsobu svém (ve svých časných věcech), než synové světla. I já pravím vám: Čiňte sobě přátele z mamonu nepravosti, aby, když byste zemřeli, přijali vás do stanů věčných.**)

Dále pravil Ježíš: Byl jeden bohatý člověk, kterýž odíval se v šarlat a kment a hodoval každý den skvostně. A byl jeden žebrák, jménem Lazar, kterýž ležel u jeho vrat pln vředův a žádal si nasytiti se drobty, jež padaly se stolu boháčova, a nikdo mu jich nedával; ale psi přicházeli a lízali vředy jeho. Stalo se pak, že umřel žebrák a jest nesen od andělů do lůna Abrahamova.***) Umřel však i boháč a pohřben jest v pekle. Jsa v mukách, pozdvihl svých očí a uzřel Abrahama z daleka a Lazara v lůnu jeho. I zvolal: Otče Abrahame, smiluj se nade mnou a pošli Lazara, ať omočí konec svého prstu ve vodě a ochladí můj jazyk, neb se mučím v tomto plameni. Abraham řekl jemu: Synu, rozpomeň se, že jsi přijal dobré věci v životě svém, a Lazar též zlé; nyní pak tento se raduje, ale ty se mučiš. Mimo to mezi námi a vámi jest veliká propast, aby ti, kteří chtějí odsud k vám jíti, nemohli, ani odonud sem přejíti. I řekl: Tedy prosím tebe, otče, abys ho poslal do domu otce mého; neboť mám pět bratří, ať jim svědčí, aby také oni do tohoto místa muk nepřišli. Abraham řekl jemu: Mají Mojžíše a proroky, ať těch poslouchají. Ale on řekl: Ne, otče Abrahame; ale kdyby kdo z mrtvých k nim přišel, budou pokání činiti. Abraham však řekl jemu: Neposlouchají-li Mojžíše a proroků, ani, byť kdo z mrtvých vstal, neuvěří.*).

---

*) Smysl tohoto podobenství jest: Bohatý člověk znamená Boha, vladař jest člověk; statky jsou poklady tohoto světa. Jako vladař, dělající si přátele z cizího statku, opatrně si počínal, aby pro život tohoto světa se zachoval, rovněž tak i my máme býti opatrní, abychom bohatstvím, jež máme, které však není naším skutečným vlastnictvím (nýbrž Božím), zjednali si přátele pro život věčný. Bohatství nazývá Pán nespravedlivým, protože bohatství není pravé, nýbrž jen zdánlivé dobro a nemůže nám pravého, trvalého blaha zjednati, a poněvadž nejednou nabývá se ho nespravedlivostmi, na př. podvodem, lstí, lichvou, a poněvadž bohatství snadno k nespravedlivosti svádí.

**) t. pochválil jeho opatrnost a ne zlý skutek, dávaje nám naučení, že bychom ve věcech dobrých měli neméně opatrni býti, než onen ve zlých.

***) Na místo pokoje (předpeklí) arciotců, kde očekávali Vykupitele.

Statky pozemské, které má člověk, jsou jemu od Boha svěřeny ve správu, a bude jednou z jich užívání účty klásti.

Každý požívej pozemských statků ke skutkům dobrým; nebo tyto doprovázejíce nás na věčnost, jsou našimi přáteli a přímluvčími u Boha a působí, abychom po své smrti do věčných příbytků byli přijati.

Zavrženci v pekle snášejí nevýslovné muky, a muky ty trvají věčně.

§ 78. Očištění desíti malomocných. Napomenutí k modlitbě příkladem nespravedlivého soudce. O dvou modlících se v chrámě.

(Luk. 17, 11—19. 6. 18. 1—14.)

Když Ježíš ubíral se do Jerusalema, šel prostředkem Samařska a Galilee. Když vcházel do jednoho městečka, potkalo se s ním deset mužů malomocných, kteří stáli z daleka a volali: Ježíši, Mistře, smiluj se nad námi. Ježíš uzřev je, řekl: Jděte, ukažte se kněžím. I stalo se, když šli, že jsou očištěni. Jeden z nich, když viděl, že jest očištěn, navrátil se a velebě Boha, padl na tvář k nohám Ježíšovým a vzdával mu díky; byl to Samaritán. Ježíš řekl: Zdali vás není deset očištěno? A kde jest jich devět? Není nalezen, jenž by se byl navrátil a vzdal chválu Bohu, jedině tento cizozemec? I řekl jemu: Vstaň a jdi; nebo víra tvá tě uzdravila.

Vypravoval pak též učeníkům podobenství, že potřebí jest vždycky se modliti a neustávati, řka: Byl v jednom městě soudce, kterýž Boha se nebál a před člověkem se nestyděl. V témž městě byla jedna vdova, která přicházela k němu a říkala jemu: Zastaň se mne proti mému protivníku. I nechtěl po drahný čas. Potom však řekl sám u sebe: Ačkoliv Boha se nebojím a před člověkem se nestydím, přece že mi ta vdova jest obtížná, zastanu se jí, aby konečně nepřišla a nezhaněla mne. Pán řekl: Slyšte, co praví nespravedlivý soudce. Což Bůh nezastane se vyvolených svých, kteří k němu dnem i nocí volají, a bude prodlévati jim pomoci? Pravím vám, že brzo jich se zastane.

Řekl pak i k některým, kteří v sebe doufali, jako by byli spravedliví, a jinými pohrdali, toto podobenství: Dva muži vstoupili do chrámu, aby se modlili, jeden fariseus a druhý publikán. Fariseus stoje takto sám u sebe se modlil: Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, dráči, nespravedliví, cizoložníci, jako i tento publikán. Postím se dvakráte v týdnu a desátky dávám ze všech věcí, kterými vládnu. Avšak publikán stoje z daleka,*) nechtěl ani očí k nebi pozdvihnouti, ale bil se v prsa svá, řka: Bože, buď milostiv mně hříšnému! Pravím vám, tento sestoupil do domu svého ospravedlněn více než onen; nebo každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se ponižuje, bude povýšen.**)

Jako jeden z očištěných desíti malomocných, tak buď každý vděčen za dobrodiní od Boha přijatá, zejména za očištění od hříchu a posvěcení posvěcující milostí ve svátosti pokání. Nevděk jest horký vítr, jenž vysušuje pramen pobožnosti, rosu milosrdenství, tok milosti. (Sv. Bernard.)

Má-li modlitba naše Bohu se líbiti a od něho vyslyšena býti, musí: a) býti neustálá a b) vycházeti z pokorného i kajícího srdce. »Srdcem skroušeným a pokorným, Bože, nepohrdneš.« (Žalm 50.)

Období třetí.

Činnost Ježíšova od slavnosti posvěcení chrámu až k večeru před jeho umučením.

§ 79. Přehled.

1. O slavnosti posvěcení chrámu Ježíš chodil v chrámě po síni Šalomounově. Jsa tázán od židů: Jsi-li ty Kristus, pověz nám, ukazoval na své zázraky a na stejnou podstatu svou s Otcem. Když pak hleděli násilně ho

---

*) Bohatec naznačuje lidi, kteří pozemských statků zle užívají a nic dobrého nečiní; chudý Lazar značí ty, kteří vedou na zemi trapný, avšak ctnostný život. Tito docházejí věčné odplaty, oni věčného trestu.

---

*) Postím se mimo předepsané dny ještě dvakráte v týdnu a dávám desátek i z toho, z čeho nejsem povinen jej dávati.

**) Pýcha nedochází u Boha vyslyšení, pokora však dosahuje milosti.

jíti, opustil město a odešel opět za Jordán do Bethanie, kde Jan nejprve křtil.

2. Zatím co Kristus dlel v Perei, přinášeli k němu dítky, kterým žehnal; bohatému jinochovi dal radu, aby svůj statek rozdělil mezi chudé a následoval ho; když pak mládenec smuten odešel, mluvil Pán k učeníkům svým o nebezpečenství, které strojí bohatství spáse duše lidské; o velké odplatě věrného následování a podobenstvím o dělnících na vinici dokazoval, že odplata nezávisí na době, kdy byl kdo povolán, nýbrž na ochotě a věrnosti, s kterouž povolání to koná. Když Lazar umřel, Pán Ježíš odebral se s učeníky svými do Bethanie pod horou Olivetskou a vzkřísiv mrtvého šel, poněvadž velekněží a fariseové usnesli se, že jej zabijí, do města Efrema blízko pouště (Quarantanie), kde meškal až do několika dní před svátkem velikonočním.

3. Když přihlížil se svátek velikonoční, Ježíš vstal a šel Jerichem do Jerusalema. Na cestě do Jericha předpovídal opět své umučení a svou smrt, jakož i své vzkříšení, a pokáral Salome, když pro dva syny své žádala nejvyšších míst v jeho království. V Jerichu učinil slepého vidoucím a uhostil se v domě Zacheově. V Bethanii připravil mu Šimon malomocný večeři, při kteréž Maria Pána drahou mastí pomazala. Od Betfage bral se Ježíš, sedě na oslátku, přes horu Olivetskou do Jerusalema; cestou provolávali mu zástupy hosanna, sekali ratolesti se stromův a prostírali roucha svá na cestu. Uzřev město Jerusalem, zplakal nad ním a předpověděl jeho zkázu; když pak vjel do Jerusalema, pohnulo se všecko město.

4. Kristus všed do chrámu, uzdravil slepého a chromého; i děti provolávaly mu hosanna, a taktéž jeho nebeský Otec dával mu svědectví hlasem s nebe znějícím. K večeru vyšel Pán Ježíš se dvanácti z města Bethanie. Když druhého dne šel do Jerusalema, vyřkl kletbu nad neplodným fíkem a vyčistiv opět chrám večer vrátil se zase do Bethanie. Následujícího dne mluvil na cestě do města při pohledu na uschlý fík o moci modlitby důvěrné, a tázán jsa od velekněží ve chrámě, jakou mocí zde učí, vznesl na ně též otázku, týkající se křtu Janova, a vypravoval podobenství o dvou synech, o vinici a vinařích a o svatební večeři. Úskočnou otázku, je-li dovoleno dávati daň císaři, rozřešil Pán Ježíš ku podivu všech, jakož i otázku: Které jest největší přikázání v zákoně. Potom mluvil Pán Ježíš k lidu a k učeníkům svým o mravní převrácenosti zákoníkův a fariseův a prones několikráte běda nad nimi, obrátil pozornost posluchačů k chudé vdově, která maličko, co měla, vložila do pokladny. Vyšed z chrámu a byv upozorněn od učeníků na krásu jeho stavby, předpověděl zboření chrámu. Tázán jsa na hoře Olivetské, kam se s učeníky odebral, kdy se to stane, uvedl znamení, kteráž budou před zbořením jeho předcházeti, a vylíčoval též zboření samo; pak odkazoval ke znamením, která před jeho příchodem k soudu budou předcházeti, a povzbudiv posluchače podobenstvím o desíti pannách a o hřivnách ku bdělosti i věrnosti v povolání, končil popisem samého posledního soudu. Když Ježíš dokonal tyto řeči, sešli se dva dni před velikonocí velekněží, aby se uradili, jak by Ježíše lstně jali; když Jidáš přišel a s nimi se smluvil, jak jim mistra vydá, zaradovali se a slíbili mu třicet stříbrných.

§ 80. Ježíš učí v chrámě.

(Jan 10, 22—42.)

Když byla slavnost posvěcení chrámu v Jerusalemě, Ježíš chodil v chrámě po síni Šalamounově.*) Tu obstoupili ho židé a řekli jemu: Dokud nás udržuješ v nejistotě? Jsi-li ty Kristus, pověz nám zjevně. Ježíš odpověděl jim: Mluvím vám to, a nevěříte. Skutkové, které já činím ve jménu Otce svého, vydávají svědectví o mně; ale vy nevěříte; neboť nechcete k mým ovcím náležeti. Ovce mé slyší hlas můj, a já je znám, a následují mne; a já život věčný dávám jim, a nezhynou na věky, aniž je kdo vytrhne z ruky mé. Otec můj, kterýž mi je dal, jest mocnější nade všecko, co by jim škoditi mohlo, a žádný nemůže (jich) vytrhnouti z ruky Otce mého. Já a Otec jsme jedno. Tedy chápali židé kamení, aby jej kamenovali. Ježíš odpověděl jim: Mnohé dobré skutky ukázal jsem vám z Otce svého (z moci Otce svého), pro který z těch skutků mne kamenujete? Židé odpověděli jemu: Pro dobrý skutek tebe nekamenujeme, ale pro rouhání, a že ty, jsa člověk, činíš se Bohem. Ježíš odpověděl jim: Zdaliž není v zákoně vašem psáno: Já jsem řekl: bohové jste! Jestliže (zákon) nazval ty bohy, k nimžto řeč Boží stala se, a nemůže býti zrušeno písmo, kterak vy o mně, jehož posvětil Otec a poslal na svět, pravíte: »Rouháš se!« že jsem řekl: Syn Boží jsem!*) Nečinímli skutků Otce svého, nevěřte mi. Pakli činím, a nechcete-li věřiti mně, věřte skutkům, abyste poznali a věřili, že Otec jest ve mně a já v Otci. Proto hledali ho jíti, ale on ušel z rukou jejich.

---

*) Slavnost posvěcení chrámu, ustanovená Judou Makkabejským na památku očištění chrámu, znesvěceného Antiochem Epifanem, byla slavena asi v prosinci.

*) Jmenují-li se v písmě, jež nemůže býti zrušeno, bohy soudcové, jednající ve jménu Božím, kterak smíte viniti z rouhání mne, zvu-li se Synem Božím, když na Messiáše jsem posvěcen a na svět poslán?

Já a Otec jedno jsme, dí Božský Spasitel. K tomu podotýká sv. Augustin: Slovem »jedno« vyjadřuje Pán stejnou přirozenost Božskou; množným počtem slova: »Jsme« vyjadřuje rozlíčnost osob Božských. Kristus jest tedy stejné bytosti s Otcem, ale dle osoby jest od něho rozdílný.

§ 81. Ježíš žehná dítkám. Bohatý mládenec.

(Jan 10, 40—42. Mat. 19, 13—26. Mar. 10,13—27. Luk. 18, 15—27.)

Ježíš odešel opět za Jordán na místo, kde nejprve Jan křtil, a pobyl tam.

I přinášeli mu dítky, aby vzkládal na ně ruce a nad nimi se modlil. Učeníci domlouvali jim, aby neobtěžovali Pána. Ale Ježíš řekl jim: Nechte dítek a nebraňte jim jíti ke mně; nebo takových jest království nebeské. Amen, pravím vám, kdožkoli nepřijme království Božího jako dítě (pokorně a prostě), nevejde do něho. A objímaje je a vzkládaje na ně ruce dával jim požehnání.

Když Ježíš šel odtud, na cestě přistoupil k němu jeden (mládenec) a řekl jemu: Mistře dobrý, co mám činiti, abych života věčného dosáhl? Ježíš řekl jemu: Co mne nazýváš dobrým? Nikdo není dobrý než jediný Bůh.*) Chceš-li však dojíti života, ostříhej přikázání. Dí jemu mládenec: Kterých? Ježíš řekl: Nezabiješ, nezcizoložíš, nepokradeš, a milovati budeš bližního svého, jako sebe sám. Dí jemu mládenec: Všeho toho ostříhal jsem od své mladosti, čeho se mi ještě nedostává? Ježíš řekl jemu: Chceš-li dokonalý býti, jdi, prodej, co máš, a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi; pak přijď a následuj mne. Uslyšev to mládenec, odešel smuten, neb měl mnoho statků. Tedy řekl Ježíš učeníkům svým: Amen, pravím vám, že bohatý (který přikládá k bohatství srdce své) nesnadno vejde do království nebeského. Opět pravím vám: Snáze jest velbloudu skrze ucho jehelní projíti, nežli bohatému vjíti do království nebeského. Uslyševše to učeníci divili se velmi, řkouce: Kdo tedy bude moci spasen býti (když láska k majetku jest tak všeobecná)? Ježíš řekl jim: U lidí jest to nemožno, ale u Boha jest všecko možno.**)

Pouhá víra neospravedlňuje člověka před Bohem a nepřivádí k životu věčnému, nýbrž víra (ve skutcích) živá, ostříháním přikázání Božích se jevící.

---

*) Po přirozenosti a podstatě své; člověk jest dobrý toliko milostí Boží. Pán Ježíš chtěl říci: »Proč ty, maje mne za pouhého lidského učitele, nazýváš mne dobrým?«

**) Pouhými silami lidskými není to možno, ale milostí Boží jest to možno; nebo milost Boží, působí-li s ní člověk spolu, může srdce jeho odpoutati od věcí, k nimž nejvíce lne.

Úkony, jež Bůh přikazuje a kterých nikdo bez hříchu a ztráty blaženosti věčné opomíjeti nesmí, slovou povinnosti. Úkony, které se nepřikazují, ale toliko radí, takže, kdo jich nekoná, nehřeší; kdo však je koná, jest dokonalejší toho, kterýž jich opomíjí, slovou evangelické rady, kteréž jsou: Dobrovolná chudoba, ustavičná čistota a dokonalá poslušnost.

Bohatství jest ctnosti křesťanské velikou překážkou a znesnadňuje vejíti do království nebeského; neboť skoro vždy srdce k sobě poutá a Bohu odcizuje a skytá příležitost i prostředky ke všem nepravostem, odnímá pokoru a sebezapíravost, bez nichž křesťanská ctnost nemůže obstáti.

Co nemůže člověk sám sebou a svými přirozenými silami, to může milostí Boží, takže můžeme volati s apoštolem: »Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje.« (Filip. 4, 13.)

§ 82. Odměna věrného následování: podobenství o dělnících na vinici.

(Mat. 19, 27—30. 1—16. Mar. 10, 28—31. Luk. 18, 28—30.)

Petr řekl Ježíši: Aj, my jsme opustili všecko a šli jsme za tebou, co tedy budeme za to míti? Ježíš řekl: Amen, pravím vám, že vy, kteří jste následovali mne, při budoucím všech věcí obnovení, když bude Syn člověka seděti na stolici velebnosti své, budete rovněž seděti na dvanácti stolicích, soudíce dvanáctero pokolení israelských.*) A každý, kdo opustí dům nebo bratry nebo sestry neb otce nebo matku nebo manželku nebo syny nebo pole pro jméno mé, stokrát více vezme (věcí duchovních a nebeských) a životem věčným vládnouti bude. Pak mnozí první budou posledními a poslední prvními.

Podobno jest království nebeské člověku hospodáři, kterýž vyšel na úsvitě najmout dělníků na vinici svou. Smluviv s dělníky z jednoho peníze na den, poslal je na vinici svou. Vyšed okolo hodiny třetí, uzřel jiné, ani stojí na trhu zahálejíce, a řekl jim: Jděte i vy na mou vinici, a co bude spravedlivého, dám vám. Oni šli. O šesté a deváté hodině vyšel opět a učinil totéž. O jedenácté**) pak hodině vyšed, nalezl jiné stojící, a řekl jim: Co tu stojíte, celý den zahálejíce? Praví jemu: Nikdo nás nenajal. Řekl jim: Jděte i vy na mou vinici. Když byl večer, řekl pán vinice svému správci: Zavolej dělníky a dej jim mzdu, počna od posledních až do prvních. Když přišli ti, kteří o jedenácté hodině přišli, dostali po jednom penízi. Když pak přišli první, domnívali se, že dostanou více, ale i oni dostali po jednom penízi. Dostavše jej reptali proti hospodáři, řkouce: Tito poslední toliko jednu hodinu dělali, a rovné jsi je učinil nám, kteří nesli jsme břímě dne i horka. On řekl: Příteli, nečiním tobě křivdy; zdali z jednoho peníze na den nesmluvil jsi se mnou? Vezmi, co tvé jest, a odejdi; chci i tomu poslednímu dáti, jako i tobě. Či nesmím-li se svým jměním činiti, co chci? Aneb oko tvé jest závistivé, že jsem dobrý? Tak budou poslední prvními a první posledními; nebo mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených.*)

---

*) Lid israelský klade se tu místo veškerého člověčenstva, jehož nástinem byl.

**) Staří začínali den hodinou šestou a dělili jej na dvanáct hodin. Třetí hodina byla dle našeho počtu devátá ráno, šestá byla naše dvanáctá, devátá naše třetí po poledni, a jedenáctá naše pátá večer.

Dobří skutkové, které konáme v stavu milosti Boží a z lásky k Bohu, jsou záslužni pro věčnost, nebo jimi zasluhujeme si mimo rozhojnění posvěcující milosti časné i věčné odměny.

Kdo bude shledán věrným pracovníkem (dělníkem) v povolání svém, tomu dostane se také zaslíbené odplaty — blaženosti věčné.

§ 83. Lazar vzkříšen; velerada usnesla se Krista zabiti.

(Jan 11, 1—53.)

Když Ježíš dlel za Jordánem, onemocněl Lazar, bratr Mariin a Martin, v Bethanii nedaleko Jerusalema. Sestry jeho poslaly k Ježíšovi, řkouce: Pane, aj, kterého miluješ, jest nemocen. Slyše to Ježíš, řekl jim: Nemoc ta není k smrti, ale k slávě Boží, aby Syn Boží skrze ni byl oslaven. Ježíš miloval Martu i sestru její Marii i Lazara. Když uslyšel, že Lazar jest nemocen, zůstal na témž místě ještě dva dny. Potom řekl svým učeníkům: Pojďme zase do Judska! Řkou mu učeníci: Mistře, nyní tě hledali židé kamenovati, a zase tam jdeš? Ježíš řekl jim: Lazar, náš přítel, spí; ale jdu, abych jej ze sna probudil. Učeníci jeho řekli: Pane, spí-li, bude zdráv. Ale Ježíš řekl to o jeho smrti; oni však domnívali se, že o spaní snu mluvil. Tedy Ježíš řekl jim zjevně: Lazar umřel; i raduji se pro vás, že jsem tam nebyl, abyste věřili. Ale pojďme k němu. Tomáš řekl spoluučeníkům: Pojďme i my, abychom zemřeli s ním.

Ježíš přišed do Bethanie, nalezl Lazara již čtyři dny pochovaného v hrobě.*) Mnozí ze židů přišli k Martě a Marii, aby je těšili pro bratra jejich. Jakmile Marta uslyšela, že Ježíš jde, vyběhla proti němu a řekla jemu: Pane, kdybys byl ty zde býval, bratr můj nebyl by umřel; ale i nyní vím, že čehokoli požádáš od Boha, dá tobě Bůh. Ježíš řekl jí: Vstane zase bratr tvůj. Marta řekla jemu: Vím, že vstane při vzkříšení v den nejposlednější. Ježíš řekl jí: Já jsem vzkříšení i život (původ vzkříšení i života); kdo věří ve mne, byť i umřel, bude živ; a kdokoli jest živ a věří ve mne, neumře na věky.**) Věříš-li tomu? Marta řekla: Ovšem, Pane, já jsem uvěřila, že jsi ty Kristus, Syn Boha živého, kterýž jsi přišel na tento svět. Když to pověděla, odešla a zavolala sestru svou tiše, řkouc: Mistr jest zde a volá tebe. Maria uslyševši to, vstala rychle a šla k němu; nebo Ježíš ještě nepřišel do městečka, ale byl potud na tom místě, kamž Marta proti němu vyšla. Židé, kteří byli s ní v domě a ji těšili, uzřevše, že Maria rychle vstala a vyšla, šli za ní řkouce: Jde k hrobu, aby tam plakala. Maria, když přišla, kde byl Ježíš, a uzřela jej, padla k jeho nohám a řekla jemu: Pane, kdybys byl ty zde býval, bratr můj nebyl by umřel. Když Ježíš viděl, že pláče, i židé, kteří s ní přišli, pohnul se v duchu a zkormoutil sebe sám a řekl: Kde jste jej položili? Řekli jemu: Pane, pojď a pohleď! I zaplakal Ježíš. Tehdy řekli židé: Hle, kterak ho miloval. Někteří z nich pak řekli: Nemohl-li ten, jenž otevřel oči slepého od narození, učiniti, aby tento nebyl umřel? Ježíš opět jsa pohnut sám v sobě, šel ke hrobu. Byla však to jeskyně, a kámen byl svrchu položen na ni. Ježíš řekl: Zdvihněte kámen. Marta, sestra zemřelého, řekla jemu: Pane, již zapáchá, nebo čtyři dni jest v hrobě. Ježíš řekl jí: Zdaliž jsem neřekl tobě, budeš-li věřiti, že uzříš slávu Boží? Zdvihli tedy kámen. Ježíš pozdvihnuv oči vzhůru, řekl: Otče, děkuji tobě, že jsi mne vyslyšel. Já jsem věděl, že mne vždycky slyšíš, ale pro zástup, kterýž okolo stojí, jsem to řekl, aby uvěřili, že ty jsi mne poslal. To pověděv, zvolal hlasem velikým: Lazare, pojď ven! A hned vyšel, kterýž umřel. Mnozí židé, kteří přišli k Marii a Martě a viděli, co učinil Ježíš, uvěřili v něho. Někteří z nich však odešli k fariseům a pověděli jim, co učinil Ježíš. Tedy sešli se nejvyšší kněží a fariseové v radu a pravili: Co učiníme, nebo tento člověk činí mnohé divy? Necháme-li ho tak, všickni uvěří v něho; i přijdou Římané a odejmou naše místo i lid. Jeden z nich, jménem Kaifáš, jenž byl nejvyšším knězem toho léta, řekl však jim: Vy nic nevíte, aniž na to myslíte, že užitečnější jest vám, aby jeden člověk umřel za lid, než aby všecken národ zahynul. To však neřekl sám od sebe, ale jsa toho léta nejvyšším knězem prorokoval, že Ježíš měl umříti za lid, a to netoliko za lid (židovský), ale aby rozptýlené syny Boží (pohany, kteří chtěli věřiti) shromáždil v jedno.*) Proto od toho dne myslili, aby jej zabili; i vydali rozkaz, jestliže by kdo zvěděl, kde by byl, aby to oznámil, aby jej jali. Ježíš nechodil tedy již zjevně u židův, ale odešel do krajiny vedle pouště do města, jež slove Efrém, a tu zdržoval se s učeníky svými.

---

*) Člověkem hospodářem jest Bůh Otec, vinicí jest království Boží na zemi, trhem jest svět, dělníci jsou věřící, správcem jest Pán Ježíš, večerem soud; penízem čili mzdou jest království nebeské. Vzhledem k jednotlivému člověku jest dnem práce čas jeho života od narození až do smrti; rozličné hodiny dne znamenají rozličný věk života, ve kterém Pán jednotlivce do své služby povolává.

*) Od zajetí babylonského židé pochovávali své mrtvé hned po jich úmrtí.

**) Ten, který tvého bratra v poslední den vzkřísí, jest i nyní s to, aby jej vzkřísil, a tím jsem já; nebo mou mocí vstanou kdysi všickni, kteří ve mne věřili, dle mého příkladu k životu věčnému, ačkoliv na nějaký čas dle těla jsou ve spánku smrti; ano, kdo v pravé víře ve mne žije, podle těla vlastně neumře, protože jeho tělo splatí sice trest hříchu a umře, ale obrozením v duchu vezme zárodek těla neporušitelného, slavného, takže smrt jeho nebude smrtí, nýbrž jako dřímáním, za nímž po mém vzkříšení bude následovati věčně jasný den blaženosti.

»Já jsem vzkříšení a život,« dí Kristus Pán; jest tedy základem všeho života, jest i základem oživení mrtvých. Jako Lazar vstal z mrtvých, tak všickni zemřeli vyjdou jednou na jeho slovo z hrobů — vstanou.

Pán plakal, a tyto jeho slzy jsou známkami jeho soustrasti i lásky. Miluje až k slzám. Jest vším pro všechny: jest chud s chudými, lační s lačnými, žízní se žíznivými, pláče s plačícími. (Sv. Augustin.)

§ 84. Kristus předpovídá svou smrt a své vzkříšení. Salome vznáší prosbu na Ježíše.

(Mat. 20, 17—28. Mar. 10, 32—45. Luk 18, 31—34.)

Když před blížícími se velikonocemi židů Ježíš šel do Jerusalema, pojal dvanácte učeníků svých soukromí a řekl jim: Aj, vstupujeme do Jerusalema, a dokoná se tam všecko, co jest psáno skrze proroky o Synu člověka. Nebo bude vydán knížatům kněžským, zákoníkům a starším, odsoudí ho na smrt a vydají ho pohanům, a ti budou jemu se posmívati a uplvají jej, ubičují a zabijí, ale třetího dne vstane z mrtvých. Ale oni tomu nic nesrozuměli, a bylo to skryto před nimi, a nesrozuměli, co se pravilo.

Tehdy přistoupila k němu matka synů Zebedeových se syny svými, klanějíc se a prosíc něco od něho. Ježíš řekl jí: Co chceš? Řekla jemu: Rci, aby tito dva synové moji seděli jeden na pravici tvé a druhý na levici v království tvém. Ježíš odpověděl: Nevíte, zač prosíte. Můžete-li píti kalich, kterýž já budu píti? Řekli jemu: Můžeme. Praví jim: Kalich můj budete píti, ale seděti na pravici mé aneb na levici není mé dáti vám, ale kterýmž jest připraveno od mého Otce. Uslyševše to deset (ostatních učeníků), rozhněvali se na ty dva bratry. Ale Ježíš povolav jich k sobě, řekl: Víte, že knížata národů panují nad nimi, a kteří jsou větší, provozují moc nad nimi. Tak nebude mezi vámi, ale kdo by chtěl mezi vámi býti větší, budiž vaším služebníkem, a kdo by chtěl mezi vámi býti první, bude vaším služebníkem; jako také Syn člověka nepřišel, aby jemu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil, i aby dal život svůj na vykoupení za mnohé.

Určitě předpovídá Ježíš své umučení, svou smrt i její způsob a projevuje tak svou vševědoucnost, jakož i svou obětavost, s kterouž dobrovolně vydal se za nás na smrt.

Dokud apoštolové nepřijali Ducha svatého, nebyli prosti sobeckých snah. Rovněž tak i nyní chová v sobě smýšlení pozemské a sobecké každý, jehož nevede Duch svatý. Kde však vládne Duch sv. v srdci, tam jest tichost, láska, pokora a odevzdanost do vůle Boží.

§ 85. Slepý u Jericha. Zacheus.

(Mat. 20, 92—34. Mar. 10, 46—52. Luk, 18. 35—43. 19, 1—10.)

Když se Ježíš přibližoval k Jerichu, seděl jeden slepý vedle cesty, žebraje. Uslyšev zástup jdoucí mimo, tázal se, co by to bylo. Řekli mu, že Ježíš Nazaretský tudy jde. I zvolal řka: Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou! Kteří šli napřed, domlouvali mu, aby mlčel. On však mnohem více volal: Synu Davidův, smiluj se nade mnou! Ježíš zastaviv se, rozkázal přivésti jej k sobě. Když se přiblížil, otázal se ho, řka: Co chceš, abych tobě učinil? On řekl: Pane, ať vidím. Ježíš řekl jemu: Prohlédni, víra tvá tě uzdravila! Ihned prohlédl a šel za ním, velebě Boha. Všecken lid uzřev to, vzdal chválu Bohu.

---

*) Kaifáš chtěl říci, že jest lépe, aby Ježíš byl zabit, než aby lid židovský upadl do rukou Římanův. Nevědomky však pronesl řízením Ducha Božího tajemství, že smrtí Kristovou mají všickni lidé spaseni býti.

Když Ježíš bral se Jerichem, bohatý muž, jménem Zacheus, vrchní nad celnými, žádal viděti Ježíše, kdo by byl, a nemohl pro zástup, neboť byl malé postavy. Předběhl jej vylezl na strom planého fíku, aby ho viděl, nebo tudy měl jíti. Když Ježíš přišel k tomu místu, pohleděv vzhůru uzřel jej a řekl k němu: Zachee, sestup spěšně dolů, nebo dnes v domě tvém musím zůstati. I sestoupil spěšně a přijal ho, raduje se. Kteří to viděli, všickni reptali řkouce: K člověku hříšnému se obrátil. Zacheus řekl k Pánu: Aj, polovici svého statku, Pane, dám chudým, a oklamal-li jsem koho v čem, navrátím čtvernásob. Ježíš řekl jemu: Dnes stalo se spasení domu tomuto, protože i on jest syn Abrahamův;*) nebo syn člověka přišel hledat a spasit, co zahynulo.

Slepec u Jericha vyobrazuje dle sv. Řehoře *veškero člověčenstvo*, které v osobě prvního člověka z ráje vypuzeno a světla od Tvůrce přijatého zbaveno, ve tmách hříchu bylo pohrouženo. Chce-li kdo z duchovní slepoty se vybaviti, musí jako slepý u Jericha *dbáti nahodilé příležitosti*, hned jí *použiti* a od prošení za milost uzdravení *nedáti se nikým zdržovati.*

Zacheus chtěl polovici svých statků dáti chudým, a oklamal-li koho v čem, navrátiti čtvernásobně. *Štědrota nedochází milosti, dokud trvá bezpráví.* Hřích nepromíjí se, dokud ukradená věc se nenavrátí. (Sv. Augustin.)

§ 86. Ježíš v Bethanii pomazán.

(Mat. 26, 6—13. Mar. 4. 3—9. Jan 12, 1—14.)

Šest dní před velikonocí Ježíš přišel do Bethanie. V domě Šimona malomocného připravili mu večeři; Marta mu posluhovala, a Lazar byl také z těch, kteří seděli s ním za stolem. Maria vzala libru masti z nardu pravého, pomazala ji nohy Ježíšovy a vytřela je vlasy svými; a dům naplněn jest vůní té masti. Jeden z jeho učeníků, Jidáš Iškariotský, řekl: Proč tato mast nebyla prodána za tři sta peněz, a nebylo dáno chudým? To řekl, ne že měl péči o chudé, ale že byl zloděj a maje měšec nosil to, co do něho se vkládalo. Ježíš řekl: Nechte ji, aby to ke dni mého pohřbu učinila. Nebo chudé vždycky máte s sebou, ale mne nemáte vždycky. Amen, pravím vám, kdekoli po všem světě bude kázáno evangelium, i o tom, co tuto učinila, bude na její památku vypravováno. Zvěděv mnohý

zástup ze židů, že Ježíš jest v Bethanii, přišli netoliko pro Ježíše, ale aby viděli Lazara, kterého vzkřísil z mrtvých. Knížata kněžská pak myslila, by i Lazara zabili, nebo mnozí ze židů pro něho uvěřili v Ježíše.

Pán pochválil Marie, že drahým olejem nardovým pomazala Ježíše a jemu tím svou úctu a lásku projevila; *stejné chvály zasluhují věřící*, kteří nešetří nákladu, *jehož vyžaduje čest Boží, zvelebení bohoslužby a okrášlení chrámu Páně.* »Hospodine, miloval jsem okrasu domu tvého a místo přebývání slávy tvé.« (Žalm 25, 8.)

Jidáš, jsa zloděj, málo dbal chudých, protože srdce jeho lpělo na penězích a pozemských statcích. Lakomství vede člověka k nespravedlnosti, k nemilosrdenství a k zatvrzelosti srdce. »Kořen všeho zlého jest žádostivost (lakomství).« (1. Tim. 6, 10.)

§ 87. Slavný vjezd Ježíše Krista do Jerusalema.

(Mat. 21, 1—10. Mar. 11, 1—10. Luk. 19, 29—44. Jan 12—19.)

Když druhého dne Ježíš přibližoval se s učeníky svými k Jerusalemu, a přišli do Bethfage při hoře Olivetské, poslal dva učeníky své, řka jim: Jděte do městečka, kteréž proti vám jest, a hned naleznete tam přivázanou oslici a oslátko s ní; odvažte je a přiveďte ke mně. Řekne-li vám kdo co, rcete, že Pán jich potřebuje, a hned je propustí. Učeníci šli a učinili, jak jim přikázal Ježíš. Přivedli oslici i oslátko, vložili na ně svá roucha a Ježíše na ně (na oslátko) posadili. Když se ubíral, mnohý zástup prostírali roucha svá na cestu, a jiní sekali ratolesti se stromův a házeli je na cestu. Mnohý zástup, kterýž přišel ke dni svátečnímu, když uslyšeli, že Ježíš jde do Jerusalema, nabrali palmových ratolestí a vyšli proti němu. Když Ježíš přibližoval se již k patě hory Olivetské, počali všickni zástupové, kteří předcházeli i kteří následovali, radostně chváliti Boha hlasem velikým ze všech divů, kteréž viděli, a volali, řkouce: Hosanna Synu Davidovu! Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně! Hosanna na výsostech.*) Někteří fariseové v zástupu však řekli k němu: Mistře, potresci učeníků svých! Ježíš řekl jim: Pravím vám, budou-li tito mlčeti, že kamení bude volati.

Když Ježíš přiblížil se k městu, vida město, plakal nad ním, řka: Ó, kdybys bylo i ty poznalo, a to aspoň v tento den svůj, co jest tobě ku pokoji, ale nyní jest to skryto před očima tvýma! Nebo přijdou na tebe dnové, a nepřátelé tvoji obklíčí tebe náspem, oblehnou tě a sevrou tě se všech stran a porazí tě na zemi i syny tvé, kteří jsou v tobě, a nenechají v tobě kamene na kameni, protože jsi nepoznalo času navštívení svého. Když Ježíš vjel do Jerusalema, pohnulo se všecko město, a každý pravil: Kdož jest tento? Fariseové pak mezi sebou pravili: Vidíte, že nic neprospíváme? Aj, všecken svět jde za ním.

---

*) Netoliko dle rodu, nýbrž i dle smýšlení, ježto věří a miluje jako Abraham.

*) S plesáním lidu Spasitel vjížděl do Jerusalema, aby naplnil proroctví a slavným způsobem byl uznán za syna Davidova, zaslíbeného dědice trůnu jeho, za Messiáše, a aby ujal se hlavního města země jako jeho král.

Co dálo se při vjezdu Ježíšově do Jerusalema, má se duchovním způsobem díti při vcházení Ježíšově v naše srdce, když jej v nejsvětější Svátosti přijímáme. Máme vyjíti z Jerusalema — ze života hříšného a odebrati se do Bethanie, kde Ježíš vzkřísil Lazara; zpovědní stolice jest Bethanie, kde Pán Ježíš činí zázrak vzkříšení duše ze smrti věčné. Máme prostříti roucha svá a ratolestmi pokázeti cestu, a to děje se vzbuzováním víry, naděje, lásky, pokory a vroucí touhy. Máme jemu provolávati hosanna (klaněním se), když nejsvětější Svátost přijímáme a ji v srdci svém chováme.

Ježíš plakal nad hříchy Jerusalema a nad jich časnými i věčnými tresty. Hřich Jerusalema záležel v tom, že nepoznal Messiáše a zmařil tak milost sobě nabízenou. Následky toho byly: zaslepenost, zatvrzelost srdce, zkáza města a zavržení mnohých, kteří v nevěře své zemřeli.

§ 88. **Ježíš v chrámě. Hlas s nebe.**

(Mat. 21, 15—17. Mar. 11, 11. Jan 13, 20—33.)

Když Ježíš všel do chrámu, přistoupili k němu slepí a kulhaví, i uzdravil je. Vidouce knížata kněžská a zákoníci divy, které činil, a pacholata, ana volají v chrámě: Hosanna synu Davidovu! hněvali se a řekli: Slyšíš, co tito praví? Ježíš řekl jim: Ovšem, což nikdy jste nečtli: Z úst nemluvňátek a těch, již prsů požívají, dokonal jsi sobě chválu?

Byli tu někteří (cizinci, obrácení k víře a ku poctě pravého Boha), kteří přišli, aby se modlili v den sváteční. Ti přistoupili k Filipovi a prosili ho, řkouce: Pane, chceme viděti Ježíše. Filip pověděl to Ondřejovi, a oba pověděli to Ježíšovi. Ježíš řekl jim: Přišla hodina, aby oslaven byl Syn člověka. Amen, amen, pravím vám: Zrno pšeničné, které padlo do země, neumře-li, zůstane samotno; pakli umře, přinese mnoho užitku. Kdo miluje svůj život, ztratí jej, a kdo nenávidí svého života na tomto světě, ostříhá ho k životu věčnému. Slouží-li mi kdo, následuj mne; a kdež jsem já, tu i můj služebník bude. Bude-li mi kdo sloužiti, poctí ho Otec můj. Nyní jest duše má zkormoucena. A co dím? Otče, vysvoboď mne z té hodiny. Ale proto jsem přišel v hodinu tu, abych pro spásu lidí smrt podstoupil. Otče, oslaviž jméno své!*) I přišel hlas s nebe: »Oslavil jsem a ještě oslavím.« Zástup, kterýž tu stál a to slyšel, pravil, že zahřmělo. Jiní pravili: Anděl mluvil k němu. Ježíš řekl: Hlas ten nepřišel pro mne, ale pro vás. Nyní jest soud světa; nyní bude kníže tohoto světa vyvrženo ven.**) A já, když budu povýšen od země (na kříž), všecko potáhnu k sobě.***) To pověděl dávaje znamení, kterou smrtí měl by umříti.

Když to Ježíš řekl, vyšel, ježto byla už pozdní hodina, se dvanácti ven z města do Bethanie a tam zůstal.

Všickni slyšeli hlas Boží, ale všickni ho za hlas Boží nepoznávali. Hlas Boží se poznává a pochopuje, má-li k tomu člověk vůli.

§ 89. **Kletba nad neplodným fikem. Moc modlitby důvěrné.**

(Mat. 21, 19—22. Mar. 11, 12—16. Luk. 19, 45—48.)

Když druhého dne ráno Ježíš vracel se z Bethanie do města (Jerusalema), lačněl. Uzřev vedle cesty fíkový strom, který měl listí, šel, zdali by snad něco na něm nalezl. Když přišel k němu, nenalezl nic, kromě listí; nebo nebyl čas fíků.†) Ježíš řekl: Nikdy neroď se z tebe ovoce! I uschl hned fíkový strom.

Když přišli do Jerusalema, Ježíš vešel do chrámu a počal vymítati prodavače a kupovače v chrámě, zpřevracel stoly penězoměnců a stolice prodávajících holuby a nedopustil, aby kdo jakou nádobu nesl skrze chrám. Učil je řka: Zdaliž není psáno: Dům můj bude slouti domem modlitby všem národům? Ale vy učinili jste jej pelečí lotrův. Uslyševše to knížata kněžská a zákoníci, hledali, kterak by jej zahubili; nebo báli se ho, poněvadž všecken zástup divil se jeho učení. Když byl večer, vyšel ven z města. Ráno (druhého dne) jdouce mimo, uzřeli fíkový strom, uschlý od kořene. Petr rozpomenuv se, řekl Ježíši: Pane, aj, fíkový strom, kterému jsi zlořečil, usechl. Ježíš řekl jim: Věřte v Boha! Amen, amen, pravím vám, budete-li věřiti a nebudete-li pochybovati, nejen to, co stalo se fíkovému stromu, učiníte, ale kdybyste i této hoře řekli: Zdvihni se a vrz sebou do moře, stane se. A všecko, začkoli byste prosili na modlitbě věříce, obdržíte.

---

*) Otče, učiň, co jest vůle tvá, a co je k tvé slávě.

**) Nyní bude odňata ďáblu veliká moc na světě.

***) Přivedu k sobě celý svět, který posavade ďáblu sloužil.

†) t. j. obyčejný čas fíků, ale poněvadž fík nasazuje ovoce dříve nežli listí, mohl fík, maje listí, již ranné ovoce míti.

Kletba, kterou Ježíš vyřkl nad neplodným stromem fíkovým, a *náhlé jeho uschnutí* vyobrazují *konečné zavržení všech*, které shledá soudce bez dobrých skutků, bez ctností.

Veliká jest moc modlitby vroucí a důvěrné; jestiť prostředkem k dosažení i takových věcí od Boha, které nám lidem zdají se nemožnými býti.

§ 90. Ježíšova odpověď na úskočnou otázku knížat kněžských. Podobenství o dvou synech, o vinici a vinařích a o hodech svatebních.

(Mat. 21, 23—46. 22, 1—14.)

Když přišel Ježíš opět do Jerusalema a všel do chrámu, přistoupili k němu, když učil, knížata kněžská a starší lidu, řkouce: Jakou mocí ty věci činíš, a kdož tobě dal tu moc? Ježíš řekl jim: I já otáži se vás na jednu věc, kterouž povíte-li mně, i já povím vám, jakou mocí ty věci činím. Odkud měl Jan svou moc, že směl veřejně učiti i křtíti? S nebe-li či od lidí? Ale oni mysleli mezi sebou, řkouce: Díme-li s nebe, řekne nám: Proč jste mu nevěřili? Pakli díme: Od lidí, bojíme se zástupů; nebo všickni měli Jana za proroka. Odpověděli tedy Ježíšovi: Nevíme. Řekl jim také Ježíš: Ani já vám nepovím, jakou mocí tyto věci činím.

Ježíš počal jim mluviti v podobenstvích, řka: Jeden člověk měl dva syny a přistoupiv ku prvnímu, řekl: Synu, jdi a pracuj dnes na vinici mé. Syn řekl: Nechci. Potom však, hnut jsa lítostí, šel. Pak přistoupil k druhému a řekl jemu podobně. Ten řekl: Půjdu, pane, a nešel. Který z těch dvou učinil vůli otcovu? Řekli jemu: První. Ježíš řekl jim: Amen, pravím vám, že publikáni a hříšníci předejdou vás do království Božího. Nebo přišel k vám Jan a ukazoval vám cestu ke spravedlnosti, a neuvěřili jste jemu, ale publikáni a hříšníci uvěřili jemu; vy pak uzřevše to, ani potom neměli jste lítosti, že jste mu neuvěřili.*)

---

*) Otcem rozumí se Bůh, prvním synem hříšníci, druhým zákoníci a fariseové; tito zdáli se poslušni býti zákona i stavěli licoměrně na odiv svou přítulnost k němu, ale nevstoupili do vinice — do církve. Hříšníci pak zdáli se pohrdati rozkazem Božím; ale když Jan kázal pokání a Kristus učil, uposlechli, změnivše život svůj.

Slyšte jiné podobenství: Byl člověk hospodář, který vzdělal vinici, ohradil ji plotem, vykopal v ní lis, vystavěl věž a pronajav ji vinařům, odcestoval. Když přiblížil se čas, aby sbíralo se ovoce, poslal své služebníky k vinařům, aby vzali její užitky. Vinaři však zjímavše jeho služebníky, jednoho zmrskali, druhého zabili a jiného ukamenovali. Opět poslal více jiných služebníků, než bylo prve, i učinili totéž. Naposled poslal k nim svého syna, řka: Budou se styděti syna mého. Ale vinaři uzřevše syna, řekli mezi sebou: Tento jest dědic; pojďte, zabijeme jej a budeme míti jeho dědictví. Uchopivše ho tedy, vyvrhli jej ven z vinice a zabili. Proto, když přijde pán vinice, co učiní těm vinařům? Řekli jemu: Zlé zle zatratí a vinici svou pronajme jiným vinařům, kteří by mu dávali užitek časy svými.*) Ježíš řekl jim: Nikdy nečtli jste v písmech: Kámen, který zavrhli stavitelé, jest učiněn hlavou úhelní?**) Od Pána stalo se to a jest divné před očima našima. Proto pravím vám, že bude odňato od vás království Boží a bude dáno lidu, přinášejícímu jeho užitky. Kdo by padl na ten kámen, rozrazí se; ale na koho padne, toho setře.***) Uslyševše knížata kněžská a fariseové jeho podobenství, porozuměli, že o nich mluví. Hledali ho jíti, ale báli se zástupů, nebo měli ho za proroka.

Ježíš mluvil jim v podobenstvích, řka: Království nebeské jest podobno člověku králi, kterýž učinil svatbu synu svému. I poslal své služebníky, aby povolali pozvaných na svatbu, ale nechtěli přijíti. Opět poslal jiné služebníky, řka: Povězte pozvaným: Aj, oběd svůj připravil jsem, volové moji a krmný dobytek jest zbit, a všecko hotovo, pojďte na svatbu.†) Ale oni nedbali a odešli, jeden do dvora svého, druhý po kupectví svém; jiní však zjímavše a zhanobivše jeho služebníky, zabili je. Uslyšev to král, rozhněval se; a poslav svá vojska, zahubil ty vražedníky a město jejich zapálil.

---

*) Člověkem hospodářem jest Bůh, vinicí jest království Boží mezi židy; plot, lis a věže vyobrazují přednosti lidu israelského před ostatními národy, totiž zákon, bohoslužbu a zvláštní ochranu Boží; vinaři jsou starostové, králové, kněží a zákoníci, kteří měli lid učiti a vše k jeho zdokonalení činiti; plody naznačují se skutky spravedlnosti. Služebníky rozumějí se vyslancové Boží, proroci; synem hospodářovým jest sám Kristus.

**) či kamenem nárožním, na němž při stavbě mnoho záleží.

***) Já jsem kamenem, o němž mluví písmo. Kdo na mne sahá, mnou pohrdá, mne pronásleduje, utrpí velkou, ač pokáním napravitelnou škodu; ale na koho já padnu pomstami svými, protože nečinil pokání, ten dojista zahyne na věky.

†) Podle obyčeje východňanů zvali se hosté dvakrát; po prvé nějaký čas před hostinou, po druhé pak právě před početím hostiny.

Řekl tedy svým služebníkům. Svatba zajisté jest hotova, ale kteří byli pozváni, nebyli hodni. Proto jděte na rozcestí, a kteréžkoli naleznete, pozvěte na svatbu. Služebníci jeho vyšedše na cesty shromáždili všecky, kteréž nalezli, zlé i dobré, a naplněna jest svatba hodovníky. Všel pak král, aby pohleděl na hodovníky, a uzřel tam člověka, neoděného rouchem svatebním. I řekl jemu: Příteli, kterak jsi sem vešel, nemaje roucha svatebního? On však oněměl.*) Tedy řekl král služebníkům: Svažte ruce jeho i nohy a uvrzte jej do temností zevnitřní: tam bude pláč a skřípění zubů. Nebo mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených.**)

Ne, kdo jen chce a má dobrá předsevzetí, nýbrž *kdo také činí, co přislíbil, vyplnil vůli Boží.* Ne posluchači zákona jsou spravedliví u Boha, ale činitelé zákona budou nalezeni spravedliví. (Řím. 2, 13.)

Zavržení, jež Kristus předpověděl lidu israelskému, očekává každého národa a každého člověka, jenž nevydává skutků spravedlnosti.

Mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených; proto *s bázní a s třesením pracujme o svém spasení,* hledíce dobrými skutky učiniti jistým své povolání a vyvolení.

§ 91. Peníz daně. Největší přikázání.

(Mat. 22, 15—46. Mar. 12, 13—37. Luk. 20, 29—44.)

Fariseové radili se, jak by Ježíše polapili v řeči. Poslali tedy k němu učeníky své s Herodiány,***) řkouce: Mistře, víme, že jsi pravdomluvný a cestě Boží vpravdě učíš a nedbáš na žádného; nebo nehledíš na osobu lidskou. Protož pověz nám, co tobě se zdá, sluší-li dávati daň císaři či ne?†) Ježíš poznav jejich lest, řekl:

---

*) Nemohl ničím se omluviti.

**) Král jest Bůh Otec; syn jest jednorozený Syn Boží, který se vtělil. Svatba vyobrazuje spojení Ježíše s církví. Pozvaní jsou židé, kteří však pozvání nepřijali, apoštoly pronásledovali, je ztrýznili a zabili; za to byli od Boha vyvrácením Jerusalema potrestáni. Vysláním služebníků na silnice naznačuje se vyslání apoštolů mezi pohany a povolání jich do církve. Vstoupení královo naznačuje soud, jejž Bůh bude konati; roucho svatební jest roucho nevinnosti a posvěcující milosti, jež jsme přijali na křtu svatém; svázáním rukou a nohou vyobrazuje se věčnost, uvržením do temnosti zevnitřní, jakož i pláčem a skřípěním zubů vypodobňuje se velikost trestů těch, kteří bez roucha nevinnosti vstoupí před soudnou stolici Boží.

***) Herodiáni, t. j. přívrženci Heroda Antipy, byli na straně Římanů, protože jedině jim byla rodina Herodova za vládu zavázána. Fariseové však a vůbec lid byli nepřáteli Římanů, toužíce po nezávislosti.

†) Fariseové domnívali se, že Kristus odpoví buď »ano« nebo »ne« a tudíž vším způsobem urazí buď tu neb onu stranu.

Pokrytci, co mne pokoušíte? Ukažte mi peníz daně. Oni podali mu peníze. Ježíš řekl jim: Čí jest tento obraz a nápis? Řekli jemu: Císařův. Řekl jim: Dávejte tedy, co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu.*) Uslyševše to divili se a nechavše ho odešli.

Fariseové přišli opět k Ježíši, a jeden z nich, učitel zákona, pokoušeje ho řekl: Mistře, které jest největší přikázání v celém zákoně? Ježíš řekl jemu: Miluj Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své. To jest největší a první přikázání. Druhé jest podobno tomu: Miluj bližního svého, jako sebe sám.**) Na těch dvou přikázáních záleží všecken zákon i proroci. Když sešli se fariseové, otázal se jich Ježíš, řka: Co se vám zdá o Kristu? Čí jest syn? Praví jemu: Davidův. Řekl jim: Kterak pak David nazývá ho v duchu***) Pánem, řka: Řekl Pán (Bůh) Pánu mému (Messiáši): Seď na pravici mé, až položím nepřátele tvé za podnoží nohou tvých? Poněvadž David nazývá ho Pánem, kterak jest jeho synem?†) A nikdo nemohl mu odpověděti slova, aniž kdo od toho dne osmělil se jeho se tázati.

Buď opatrný a ostražitý ku nochlebníkům; ústa jejich oplývají chválou, právě když v jejich srdcích ukrývá se vražedný jed nenávisti.

Poddaní jsou povinni vrchnosti daně a poplatky ochotně dávati, třeba neoprávněné a nespravedlivé, dosáhla-li dopuštěním Božím vlády.

Láska k Bohu jest prvním a největším přikázaním: a) pro *vznešený* svůj *předmět,* jímž jest Bůh; b) pro svůj *objem,* jenž zahrnuje v sobě všechny povinnosti; c) pro svůj *vliv na ušlechtění člověčenstva.* Druhé přikázaní jest podobno prvému, protože jest *účinkem a přirozeným následkem* prvního přikázaní, a poněvadž láska k Bohu bez lásky k bližnímu ani mysliti se nedá.

---

*) Poněvadž podrobeni jste císaři, jak to váš berní peníz dokazuje, proto dávejte mu, čím jste mu povinni; ale dbajíce o daně pozemské, nezapomínejte na daně nebeské, Bohu povinné, dávajíce i daň chrámovou a netoliko tuto, ale především pravou pobožnost a ctnost.

**) Samoláska jest měřítkem lásky k bližnímu; čeho sám sobě přeješ, nemáš nepřáti ani jiným; sebe sama milovati není tedy vyloučeno; nemá však samoláska zvrhovati se v nezřízenou samolásku, sobeckost, což ovšem se nestane, předejde-li ji láska Boží z celého srdce.

***) či duchem prorockým o něm mluvě. (Ž. 109, 1.)

†) Kterak můžete považovati Messiáše za pouhého potomka Davidova, za člověka, za krále pozemského, když jej sám David nazývá svým Pánem, t. j. Bohem?

§ 92. O učení a skutcích fariseův a zákonikův. O zkáze města Jerusalema. Oběť vdovina.

(Mat. 23, 1—39. Mar. 12, 38—44. Luk. 20, 45—47. 21, 1—4.)

Ježíš mluvil k zástupům a učeníkům svým, řka: Na stolici Mojžíšově zasedli zákoníci a fariseové.*) Protož, cožkoli by vám řekli, zachovávejte a čiňte, ale podlé skutků jejich nečiňte; nebo praví a nečiní. Svazují zajisté těžká a nesnesitelná břemena a vzkládají je na ramena lidská; ale svým prstem nechtějí jimi pohnouti. Všecky své skutky činí, by byli viděni od lidí; milují přední místa při hostinách, první stolice ve sbornicích a pozdravování na trhu (na ulicích), a aby byli nazýváni od lidí Rabbi (mistře). Ale běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, že zavíráte království nebeské před lidmi. Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, kteří dáváte desátky z máty, z kopru a kmínu, a opustili jste, co jest těžšího v zákoně, soud, milosrdenství a víru. Tyto věci měli jste činiti a oněch neopomíjeti. Vůdcové slepí, již cedíte komára, avšak velblouda polykáte. Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, nebo čistíte konvice a mísy po vrchu, ale uvnitř jste plni loupeže a nečistoty. Farisee, slepče, vyčisť prve vnitřek konvice a mísy, aby i vnějšek byl čist. Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, nebo jste podobni obíleným hrobům, kteří zdají se lidem krásní, ale uvnitř jsou plni umrlčích kostí a vší nečistoty. Tak i vy vně zajisté zdáte se lidem spravedliví, ale vnitř jste plni pokrytství a nepravosti. Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, kteří vzděláváte hroby prorokův a ozdobujete památky spravedlivých a říkáte: Kdybychom byli žili za dnů otců našich, nebyli bychom účastníci jejich v krvi proroků. Proto svědčíte sami proti sobě, že jste synové těch, kteří zabíjeli proroky. I vy naplňte míru otců svých! Hadové, plémě ještěrčí, kterak utečete před soudem pekelného ohně? Protož, aj, já posílám k vám proroky a moudré a učitele (apoštoly); a z těch některé zabijete a ukřižujete, a některé z nich budete bičovati ve sbornicích a pronásledovati z města do města, aby přišla na vás všeliká krev spravedlivá, kteráž jest vylita na zemi od spravedlivého Abele až do krve Zachariáše, syna Barachiášova (neb Jojady), kteréhož jste zabili mezi chrámem a oltářem. Amen, pravím vám, přijdou všecky ty věci na pokolení toto. Jerusaleme, Jerusaleme, kterýž zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteříž jsou k tobě posláni, kolikrát chtěl jsem shromážditi syny tvé, jako slepice shromažďuje pod křídla kuřátka svá, a nechtěl jsi.*) Aj, zanechá se vám dům váš pustý (město vaše, chrám váš budou zpustošeny, národ vás rozptýlen). Nebo pravím vám, neuzříte mne od této chvíle, až i řeknete: Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně (až mne na konci věkův uznáte za Messiáše a mne přicházejícího k soudu za svého Boha a Pána uvítáte)!

Ježíš sedě proti pokladnici, díval se, kterak zástup metá peníze do pokladnice; a mnozí bohatci metali mnoho. Přišla též jedna chudá vdova a uvrhla tam dva halíře, což jest čtvrtá část peníze. Ježíš svolav své učeníky, dí jim: Amen, pravím vám, že tato chudá vdova uvrhla více než všickni. Nebo všickni metali z toho, co jim zbývalo; ale tato uvrhla ze své chudoby všecko, co měla, všecku svou živnost (co jí zbývalo, aby mohla býti živa).

Pokrytství jest ohavná nepravost, kteráž fariseje a zákoníky k úplnému oslepnutí a zatvrzení zavedla, tak že neuvěřivše v Ježíše, také jiné lidi od víry odvraceli.

Milost, kteréž Bůh člověku podává, *neruší jeho svobody*, nebo člověk může milosti odporovati.

Toliko *čtvrtou* část peníze dala vdova a přece dala více, nežli všickni ostatní. *Bůh nedívá se na dar*, nýbrž na *úmysl dárcův*.

§ 93. Proroctví Ježíšovo o zkáze města Jerusalema a o konci světa.

(Mat. 24, 1—36. Mar. 13, 1—32. Luk. 21, 5—33.)

Když Ježíš vyšel z chrámu, přistoupili k němu jeho učeníci a řekli: Mistře, pohleď, jaké to kamení a jaké stavení! Ježíš odpověděl: Vidíte všecka ta veliká stavení? Amen, pravím vám, nebude tu zůstaven kámen na kameni, kterýž by nebyl zbořen. Když Ježíš posadil se na hoře Olivetské, přistoupili k němu učeníci soukromí, řkouce: Mistře, pověz nám, kdy ty věci budou? a které bude znamení tvého příchodu a skonání světa? Ježíš řekl jim: Vizte, aby vás nikdo nesvedl. Nebo přijdou mnozí ve jménu mém, řkouce: Já jsem Kristus! a svedou mnohé. Budete zajisté slyšeti boje a pověsti o bojích; hleďte, abyste se nekormoutili, nebo musejí tyto věci býti, ale ještě není konec. Nebo povstane národ proti národu, a království proti království, a bude mor a hlad po místech a zemětřesení veliké, budou hrůzy s nebe a znamení veliká. Ale všecky tyto věci jsou toliko počátkové bolestí. Tehdáž vydají vás v soužení a budou vás zabíjeti; a budete v nenávisti u všech národů pro jméno mé. Mnozí budou se horšiti a vespolek se zrazovati a jedni druhých nenáviděti. Mnozí falešní proroci povstanou a svedou mnohé; nepravost se rozmnoží, a láska mnohých ustydne. Ale kdo setrvá až do konce, bude spasen. Toto evangelium o království Messiášově bude hlásáno po celém světě na svědectví všem národům; a tehdáž přijde skonání světa.*)

---

*) jsou v učení a výkladu zákona nástupci Mojžíšovými.

*) Kolikrát chtěl jsem uchrániti tebe pohromy, v kterou vrhá tě tvá nekajícnost, a podával jsem ti spásu.

Protož když uzříte ohavnost spuštění,**) kteráž jest předpověděna od Daniele proroka (Dan. 9, 27), že stojí na místě svatém: kdo čte, rozuměj! tehdáž ti, kteří jsou v Judsku, nechť utekou na hory; a kdo na střeše, nesestupuj dolů, aby vzal něco z domu svého; a kdo na poli, nevracej se zpět, aby vzal roucho své. Běda však těhotným a těm, které kojí v těch dnech. Modlete se, aby vaše utíkání nebylo v zimě nebo v sobotu.***) Nebo tehdáž bude soužení veliké, jakéhož nebylo od počátku světa až dosavad, aniž

---

*) Jako znamení blížící se zkázy Jerusalema uvádí Pán: 1. svádění lichými proroky, jakými byli: Theodas Galileus, Šimon čarodějník a Egypťan, který na poušti veliké zástupy kolem sebe shromažďoval. 2. Soužení a) hroznými válkami a vzbouřeními národův; Josef Flavius vypravuje o válkách a vzbouřeních lidu v Judsku, ve východních říších a v Egyptě. b) Strašnými úkazy v přírodě: a hle, morové přikvapili na Babylon a Italii (Josef Flavius Starožit. 18, 9. Tacit. Letop. 16, 13.): hlad na Řím, Judsko a Řecko; zemětřesení na Malou Asii, Dolní Italii, Makedonii a Achaji. (Tacit.) O znameních na nebi, v Jerusalemě spatřených, vypravuje též Jos. Flav., jehož zprávu Tacitus potvrzuje. 3. Svízele a nenávist národů nejprve k apoštolům a učeníkům Ježíšovým, ale pak ke všem věřícím; a vskutku zuřilo nedlouho před zkázou Jerusalema, r. 70 po Kr., první krvavé pronásledování křesťanů za císaře Nerona. 4. Rozšíření evangelia po veškeré zemi. A hle, už sv. apoštol Pavel mohl psáti Římanům: »Víra vaše rozhlašuje se po všem světě.« (Řím. 1, 8.)

**) Ohavností spuštění rozumí se obléhání města pohanskými nepřáteli, vztyčení orlů římských a model i zpustošení v chrámě samými židy, v čas obležení způsobené a hříchové od nich zde páchaní. R. 66 po Kr. přitáhl Cestius Gallus, vladař římský v Syrii, s velikým vojskem, aby zkazil Jerusalem: vnikl v dolní část města a spáliv předměstí Bezethu, dobýval již chrámu; než najednou uprostřed svého válečného štěstí ustoupil. Židé vzmuživše se jeho pocouvnutím, stíhali jej a připravili mu velikou porážku. Ku pomstě za tuto potupu přitáhlo nové vojsko pod vůdcem Vespasianem, a když tento zatím byl prohlášen za císaře, převzal vedení vojska Titus. Lhůta mezi couvnutím Cestia Galla a přitažením nového vojska římského byla příhodným časem k útěku, o kterém mluví Ježíš.

***) V zimě pro obtížnost cesty a v sobotu proto, že židům v ten den nebylo dovoleno jíti dále než 1000 kroků.

kdy bude.*) A kdyby nebyli ukráceni ti dnové, nebyl by zachován žádný člověk; ale pro vyvolené budou ukráceni dnové ti. Tehdy řekne-li vám někdo: Aj, tuto jest Kristus, aneb tamto, nevěřte. Nebo povstanou falešní kristové a falešní proroci a budou činiti veliké divy a zázraky, tak že by v blud byli uvedeni (kdyby bylo možné) i vyvolení. Aj, předpověděl jsem vám. Protož, řeknou-li vám: Aj, na poušti jest, nevycházejte, aj, ve skrýších, nevěřte. Nebo jako blesk vychází od východu slunce a ukazuje se až na západ, tak bude i příchod Syna člověka.**) Kdežto bude tělo, tu shromáždí se orlové.***)

Hned po soužení těch dnů (antikristových) budou znamení na slunci, na měsíci a na hvězdách: slunce se zatmí, měsíc nedá svého světla, a hvězdy budou padati s nebe, a moci nebeské budou hýbati; na zemi pak bude soužení národů pro bouři hluku mořského a vlnobití, tak že schnouti budou lidé pro strach a pro očekávání těch věcí, které přijdou na všecken svět. A tehdáž ukáže se znamení Syna člověka na nebi, a budou kvíliti všecka pokolení země; a uzří Syna člověka, přicházejícího v oblacích nebeských s mocí velikou a velebností. Pošle anděly své s troubou a hlasem velikým, kteří shromáždí vyvolené jeho ode čtyř větrů (ode čtyř končin světa), od končin nebes až do končin jejich.†) Když to počne se díti, pohleďte a pozdvihněte svých hlav, poněvadž přibližuje se vykoupení vaše. Od stromu fíkového naučte se pak podobenství: Když ratolest jeho již omládla, a listí se pučí, víte, že blízko jest léto; tak i vy, když všecky ty věci uzříte, vězte, že blízko jest u dveří. Amen, pravím vám, že nepomine pokolení toto, až všecky ty věci se stanou. Nebe a země pominou (se změní), ale slova má nepominou (jsou neproměnná a zevrubně se naplní).

---

*) Tato slova, jakož i hned následující, vztahují se především ku posledním dnům, předcházejícím soud. Než i soužení při zkáze města Jerusalema bylo nevýslovně veliké. Dle vypravování Josefa Flavia připíjeli si zeloté krev měšťanův a rozdělovali mezi sebe mrtvoly. V čas obležení dal Titus denně 500 židů veřejně ukřižovati; v městě od nepřítele sevřeném byl hlad a veliký mor; jedna matka zabila dítě, aby je jedla; počet zahynulých buď hladem nebo nemocí nebo mečem páčí se na 1,100.000.

**) T. j. náhlý a všem viditelný jako blesk, jenž letí od jednoho konce nebes až k druhému, bude můj druhý a poslední příchod.

***) Smysl toho jest: Jako orlové shromažďují se kolem zdechliny, tak, když antikrist dokoná své ohavnosti, přijde Syn člověka jako mstitel zkaženého člověčenstva.

†) t. od jednoho konce ke druhému po vší zemi.

O tom dni a o té hodině neví nikdo, ani andělé nebeští, jedině sám Otec.

Předpověděni zkázy Jerusalema má všechny známky proroctví. Naplnění jeho svědčí o vševědoucnosti Kristově a jest spolu zárukou naplnění jeho druhého proroctví o skonání světa.

Druhý příchod Páně ku poslednímu soudu bude hrozný pro hříšniky, spravedlivé však povznese a nad míru potěší.

Při zvuku trouby vstanou všichni zemřelí a postaví se před soudnou stolicí Ježíše Krista.

§ 94. Napomenutí ku bdělosti. Podobenství o desíti pannách.

(Mat. 24, 37—51. 25, 1—13. Mar. 13, 33—37. Luk. 21, 34—38.)

Mějte se na pozoru, aby snad nebyla obtížena srdce vaše obžerstvím a opilstvím a péčí tohoto světa, a aby nepřišel na vás ten den náhle; nebo jako osidlo přijde na všecky, kteří obývají na povrchu vší země. Bdětež tedy každého času modlíce se, abyste byli považováni za hodné ujíti těm věcem, kteréž budou se díti, a státi před Synem člověka. Jako bylo za dnů Noe, tak bude i příchod Syna člověka. Nebo jako za dnů před potopou jedli a pili, ženili se a vdávaly až do toho dne, v němž vešel Noe do korábu, a nevěděli, až přišla potopa a zachvátila všecky: tak bude i příští Syna člověka (tak bude při jeho příchodu). Bdětež tedy, poněvadž nevíte, v kterou hodinu Pán váš přijde.*) To však vězte, že kdyby věděl hospodář, v kterou hodinu má zloděj přijíti, bděl by zajisté a nedal by podkopati svého domu. Protož i vy buďte připraveni, nebo nevíte, v kterou hodinu přijde Syn člověka. Ale co vám pravím, všechněm pravím: Bděte!

Tehdy bude království nebeské podobno desíti pannám, kteréž vzavše své lampy, vyšly vstříc ženichovi a nevěstě.**) Pět z nich bylo nemoudrých a pět opatrných. Pět nemoudrých vzavše lampy, nevzaly s sebou oleje, opatrné však vzaly olej v nádobách svých s lampami. Když ženich prodléval, zdřímaly všecky a usnuly.

---

*) To platí jak o hodince smrti, tak o druhém příchodu Páně k soudu.

**) Podle svatebních obyčejů u židů ženich šel s družbami pro nevěstu do jejího otcovského domu. Nevěsta mívala kolem sebe deset družic, které šly ženichovi vstříc a provázely jej spolu s nevěstou do jeho otcovského domu, kdež byla připravena svatební hostina. Poněvadž velké hostiny konaly se na východě v pozdní večer, dály se ty obchůzky při svitu pochodní; pročež panny byly opatřeny hořícími lampami.

O půlnoci však stal se křik: Aj, ženich jde, vyjděte vstříc jemu! Tehdy vstaly všecky ty panny a připravovaly své lampy. Nemoudré řekly opatrným: Udělte nám svého oleje, nebo lampy naše hasnou. Opatrné odpověděly: Nikoli, snad by se ani nám ani vám nedostalo; jděte raději k prodavačům a kupte sobě. Když pak šly kupovat, přišel ženich, a které byly připraveny, vešly s ním na svatbu, a zavřeny jsou dvéře. Naposledy přišly též ostatní panny, řkouce: Pane, pane, otevři nám! On však odpověděl: Amen, pravím vám, neznám vás. Bděte tedy, nebo nevíte dne ani hodiny.*)

Bděme všickni, protože všickni jsme v nebezpečenství hříchu, protože smrt všech lidí jest jistá, hodina smrti však nejistá, a protože u každého smrt rozhoduje o věčnosti. Koho poslední den života překvapí nepřipravena, toho i soudný den shledá nepřipravena. (Sv. Augustin.)

§ 95. Podobenství o talentech (hřivnách). Poslední soud.

(Mat. 25, 14—46.)

Ježíš řekl: Jako člověk, jenž jda na cestu povolal služebníky své a rozdal jim statek svůj, tak jest i v království Božím s dary duchovními. Jednomu dal pět hřiven, jinému dvě, jinému jednu, každému podle jeho schopnosti, a hned odešel. Který vzal pět hřiven, odešel a těžil jimi; i vydělal jiných pět. Též i ten, který vzal dvě, získal jiné dvě. Kterýž však vzal jednu, odšed zakopal ji v zemi a skryl peníze pána svého. Po mnohém čase pán těch služebníků přišel a skládal s nimi počet. Když přistoupil ten, který vzal pět hřiven, podal jiných pět hřiven, řka: Pane, pět hřiven jsi mně dal, aj, jiných pět mimo to získal jsem. Pán jeho řekl jemu: Dobře tak, služebníče dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věren, nad mnohem tebe ustanovím; vejdiž v radost pána svého. Když přistoupil pak i ten, který vzal dvě hřivny, řekl: Pane, dvě hřivny jsi mně dal, a dvě jiné jsem získal. Pán jeho řekl jemu: Dobře tak, služebníče dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věren, nad mnohem tebe ustanovím; vejdiž v radost pána svého. Pak přistoupil i ten, který vzal jednu hřivnu, a řekl: Pane, vím, že jsi člověk přísný; žneš, kde jsi nerozsíval, a sbíráš, kde jsi nerozsýpal. I boje se odešel jsem a skryl jsem hřivnu tvou v zemi; aj, tu máš, co tvého jest. Pán jeho řekl jemu: Služebníče zlý a lenivý, věděl jsi, že žnu, kde jsem nerozsíval, a sbírám, kde jsem nerozsýpal; proto jsi měl peníze mé dáti penězoměncům, a já přijda byl bych vzal, co mého jest, s užitkem. Vezměte tedy od něho hřivnu a dejte ji tomu, kterýž má deset hřiven. Nebo každému majícímu bude dáno, a bude míti hojně; tomu pak, kterýž nemá, i co zdá se míti, bude odňato. Neužitečného služebníka uvrzte však do temností zevnitřní, kde bude pláč a skřípění zubů.*)

---

*) Ženichem rozumí se Kristus Pán, nevěstou církev, kterou Syn krví svou sobě koupil. (Efes. 5, 25.) Po tomto zasnoubení, které událo se jeho smrtí na kříži, odešel do domu Otce svého, do nebe, odkudž přijde odvést tam nevěsty i jejích družic, oslavit církve i jejích údův a oblažit jich radostí věčnou. Pannami rozumějí se všechny duše křesťanské, vyznávající víru Kristovu. Z panen pět slovou nemoudrými, pět opatrnými, čímž vyjadřuje se rozdílnost mezi věřícími. Nemoudrým pannám podobají se totiž všickni, kteří víru v Pána a jméno křesťana mají za dostatečné, avšak dobrých skutků nedbají. Opatrnými pak naznačují se věřící, u nichž víra spojena jest s láskou. Prodlévání ženichovo jest lhůta pokání a dobrých skutků, daná každému v tomto životě; zdřímnutí znamená umírání a smrt. O půlnoci stal se křik, t. j. v dobu, kdy člověk se nenaděje, nastane skonání světa a příchod Páně. Pak poznají neopatrní věřící svou vnitřní bídu, nedostatek vnitřního posvěcení a srozumějí, bohužel pozdě, že nelze více si zjednati.

Když přijde Syn člověka ve velebnosti své, a všickni andělé s ním, posadí se na trůnu velebnosti své, a shromážděni budou před něj všickni národové. I oddělí je od sebe, jako pastýř odděluje ovce od kozlův, a postaví ovce (spravedlivé) na pravici své, kozly (nespravedlivé, zlé) pak na levici. Tehdy řekne král těm, kteří na pravici jeho budou: Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa. Nebo lačněl jsem, a dali jste mi jísti, žíznil jsem, a dali jste mi píti, byl jsem hostem, a přijali jste mne, byl jsem nah, a přioděli jste mne, byl jsem nemocen, a navštívili jste mne, byl jsem v žaláři, a přišli jste ke mně. Spravedliví odpovědí jemu, řkouce: Pane, kdy jsme tě viděli lačného, a nakrmili jsme tebe? žíznivého, a dali jsme ti nápoje? kdy pak jsme tě viděli hostem, a přijali jsme tebe? aneb nahého, a přioděli jsme tebe? Aneb kdy jsme tě viděli nemocného aneb v žaláři, a přišli jsme k tobě? Král řekne jim: Amen, pravím vám, pokud jste to učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste to učinili. Potom řekne i těm, kteří budou na levici: Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho. Nebo lačněl jsem, a nedali jste mi jísti, žíznil jsem, a nedali jste mi píti, byl jsem hostem, a nepřijali jste mne, nah, a neoděli jste mne, nemocen a v žaláři (jsem byl), a nenavštívili jste mne.

---

*) V tomto podobenství znamená člověk, který odcestoval, Krista Pána, jenž vstoupiv na nebesa, při skonání časů, jakož i při smrti naší opět přijde. Služebníci jsou věřící, hřivny jsou dary přírody a milosti, jež Bůh rozličně rozdává a z jichž užívání kdysi na každém přísného účtu požádá.

I odpovědí jemu tito, řkouce: Pane, kdy jsme tebe viděli lačného, nebo žíznivého, nebo hostě, nebo nahého, nebo nemocného, nebo v žaláři, a neposloužili jsme tobě? Tehdy odpoví jim, řka: Amen, pravím vám, pokud jste toho neučinili jednomu z těchto menších, ani mně jste neučinili. I půjdou tito do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného.*)

Bůh rozdává dary své nestejně sice, ale vždy moudře. »Co máš, čeho bys nebyl přijal? Pakli jsi vzal, proč se chlubíš, jako bys nebyl vzal?« (I. Kor. 4, 7.)

Jen dvě hřivny vzal od pána služebník druhý, a přece dostalo se mu téže odměny jako prvnímu, kterýž vzal pět hřiven. *Ne podle množství propůjčených darů, nýbrž podle jejich použití Bůh vyměřuje každému odplatu.*

Velmi často pamatuj na poslední soud, jsa živ tak, abys ho *nikoliv s úzkostí*, nýbrž *s bezpečnou důvěrou* mohl očekávati.

§ 96. Jidáš a vysoká rada.

(Mat. 26, 1—5. 14—16. Mar. 14, 1—2. 10—11. Luk. 22, 1—6.)

Když Ježíš dokonal všecky ty řeči, pravil učeníkům svým: Víte, že po dvou dnech veliká noc bude, a Syn člověka bude vydán, aby byl ukřižován. Tehdy sešli se knížata kněžská a starší lidu**) na síň knížeto kněžského, kterýž slul Kaifáš, a radili se, jak by Ježíše lstivě jali a usmrtili. Ale pravili: Ne v den sváteční, aby snad nebyl rozbroj v lidu. Všel pak ďábel do Jidáše, kterýž slul Iškariotský, jednoho ze dvanácti. Odešel tedy a mluvil s knížaty kněžskými a s představenými chrámu, kterak by jim Ježíše vydal. I zradovali se a smluvili s ním, že mu dají třicet stříbrných. Slíbil jim tedy a hledal vhodného času, aby ho zradil bez zástupu.

Na *Jidáši* viděti jasně, kam přivádí člověka *lakomství* a vůbec *každá náružívost.*

Jidáš byl apoštolem a přece stal se zrádcem Pána a Mistra svého — důtklivé to napomenutí pro nás, abychom *s bázní a třesením pracovali o svém spasení!* Kdo stojíš, hleď, abys nepadl!

---

*) Pán dopodrobna líčí poslední soud, a to 1. počátek: a) Božský soudce přichází s mocí a velebností, b) všickni lidé shromažďují se před jeho soudnou stolicí, a c) odděluje je na dobré a zlé. 2. Pokračuje se v soudu, že vynáší rozsudek Božský soudce nad dobrými i nad zlými a oznamuje jejich skutky. 3. Na konec soudu vykonává se rozsudek.

**) Shromáždila se nejvyšší rada židovská.

Oddíl třetí.

Poslední večeře, umučení a smrt Ježíše Krista neboli velkokněžská jeho činnost.

§ 97. Povaha velekněžské činnosti Ježíše Krista.

Velekněžská činnost Ježíše Krista záleží v tom, že Bohu, svému Otci nebeskému, náměstným způsobem učinil za padlé pokolení lidské, jak toho spravedlnost vyžadovala, zadost a smířiv je s Bohem zjednal jemu poklady milosti. Kristus vykonal toto zadostučinění, když jako jednorozený Syn Boží přijav způsobu služebníka, ku podobenství lidí učiněn a ve způsobu nalezen jako člověk, ponížil sebe sám a učiněn jest poslušným až k smrti, a to k smrti kříže. (Filip. 2, 7. 8.) Tím vydal sebe sám Bohu, svému nebeskému Otci, v oběť. Ačkoli tato oběť hned při jeho vtělení se počala, tak že celý život Ježíše Krista jest životem obětným, on sám pak v každém jeho okamžiku ukazuje se býti knězem, přece jeví se jeho kněžská činnost především na závěrku jeho života při poslední večeři, v jeho umučení a smrti.

Při poslední večeři Ježíš Kristus ustanovil nekrvavou oběť N. Z., když mocí svého všemohoucího slova proměnil chléb a víno v nejsvětější tělo své a v nejsvětější krev svou a obě, tělo své i krev svou, nebeskému Otci obětoval a učeníkům svým výslovně přikázal, aby totéž až do skonání světa činili; tím učiněn jest knězem na věky podle řádu Melchisedechova. (Žalm 109, 4.)

Umučení a smrt Ježíše Krista jest však svrchovaným činem jeho sebezmaření, vrcholem jeho poslušnosti, dovršením jeho oběti: v umučení a smrti objevuje se tedy Kristus jako nejvyšší kněz, jenž skrze vlastní krev všed jednou do svatyně, sebe samého v neposkvrněnou oběť Otci vydal a jednou jest obětován, aby shladil hříchy mnohých (všech věřících). (Žid. 9.)

Kněžská činnost Ježíše Krista jeví se posléze na konci jeho života, zvláště v modlitbě (v přímluvě, v orodování), kterou slavným způsobem nedlouho před umučením svým a smrtí svou za své učeníky a za všechny ostatní věřící k svému Otci nebeskému vykonal, a která tudíž velekněžskou modlitbou slove.

Ačkoliv na závěrce jeho života veskrze a především jeho kněžská činnost převládala, přece neustupují ostatní hlavní rysy působení jeho ani v těchto smutných hodinách zcela do pozadí. I tu ukazuje se býti prorokem, a to netoliko tím, že při poslední večeři mluvil k učeníkům tklivá slova poučení a potěšení, že synedriu zvěstoval svůj opětný příchod k soudu a předpověděl soužení i svízele, kteréž nevěrného lidu očekávají, nýbrž také tím, že

všecko, čemu učil, v lásce a tichosti sám plnil. Ale i jeho rozkazovací moc a velebnost vidíme probleskovati z hlubin poníženosti; nebo na slovo jeho padl na zemi zástup proti němu vyslaný; kajícímu zločinci, kterýž jej za krále říše nebeské uznává, připovídá milost a život věčný, a veškera příroda dosvědčuje křečovitými boly při smrti jeho svou závislost na něm, Pánu svém.

§ 98. Poslední večeře.

(Mat. 26, 17—28. Mar. 14, 12—24. Luk. 22, 7—23. Jan 13, 2—31.)

Prvního dne přesnic,*) když zabíjeli velikonočního beránka, přistoupili učeníci k Ježíšovi, řkouce: Kde chceš, abychom šli a připravili tobě, abys jedl beránka? I poslal dva z učeníků svých, Petra a Jana, řka jim: Jděte do města, a potká vás člověk nesa džbán vody; jděte za ním do domu, do kterého vejde, a řekněte hospodáři domu:**) Mistr praví: Kde jest večeřadlo mé, kde bych jedl s učeníky svými beránka? A on ukáže vám večeřadlo veliké, prostřené, a tam nám připravte. Učeníci jeho odešli, přišli do města a nalezli, jak jim pověděl, a připravili beránka. Když byl večer, přišel Ježíš se dvanácti učeníky svými a posadil se za stůl. I řekl učeníkům: S toužebností žádal jsem jísti s vámi tohoto beránka, prve než budu trpěti. Nebo pravím vám, že od této doby ho nebudu jísti, až se naplní v království Božím.

Když pojedli beránka, Ježíš vstal od večeře, složil své (vrchní) roucho a vzav šat, přepásal se. Potom nalil vody do mědenice a počal mýti nohy učeníkům a utírati šatem, kterým byl opásán. Když přišel (přede všemi ostatními učeníky) k Šimonu Petrovi, řekl jemu Petr: Pane, ty mi myješ nohy? Ježíš odpověděl jemu: Co já činím, ty nyní nevíš, ale zvíš potom. Řekl mu Petr: Nebudeš mi nohou mýti na věky.***) Ježíš řekl jemu: Neumyji-li tebe, nebudeš míti dílu se mnou. Šimon Petr řekl jemu: Pane, netoliko nohy mé, ale i ruce i hlavu. Ježíš řekl jemu: Kdo jest umyt, nepotřebuje, než aby nohy umyl, a jest čist všecken.*) I vy jste čisti, ale ne všickni. Nebo věděl, kdo by byl, jenž měl ho zraditi; proto řekl: Nejste čisti všickni. Když Ježíš umyl nohy učeníků, vzal roucho své, posadil se opět za stůl a řekl jim: Víte-li, co jsem učinil vám? Vy mne nazýváte Mistrem a Pánem a dobře pravíte; jsemť zajisté. Poněvadž tedy já, váš Pán a Mistr, umyl jsem nohy vaše, i vy máte jeden druhého nohy mýti. Příklad zajisté dal jsem vám, abyste, jako jsem já učinil vám, i vy tak činili. Amen, amen, pravím vám: Není služebník větší nad pána svého, aniž posel větší jest nad toho, kdo jej poslal. To vědouce blahoslaveni budete, budete-li to činiti.

---

*) Po sedm dní, co trval svátek velikonoční, židé nesměli jísti kvašeného chleba, pročež také svátek ten nazýval se svátkem přesnic. Začínal dne 14. měsíce nisanu, jenž připadá v polovici našeho března a dubna. Tento den 14. nisanu připadl v roce, když Ježíš byl ukřižován, na pátý den v týdnu, na náš čtvrtek. Z rána toho dne učeníci učinili Pánu otázku svrchu uvedenou.

**) Tento hospodář náležel bez pochyby ku přívržencům Ježíšovým. Pán nejmenoval jeho jména, aby Jidáš nevěděl už napřed o tom místě.

***) Tak nízké služby nikdy od tebe nepřijmu. Slova tato nebyla leč výrazem víry a úcty, pokory a lásky Petrovy.

Potom zkormoutil se Ježíš v duchu a řekl: Amen, amen, pravím vám, jeden z vás mne zradí. Učeníci zarmoutivše se velmi, ohlíželi se na sebe vespolek nevědouce, o kom mluví, a počali každý z nich jeho se tázati: Zdali já jsem to, Pane? Ježíš řekl jim: Jeden ze dvanácti, kterýž omočí se mnou ruku v míse, ten mne zradí. Syn člověka sice jde, jak psáno jest o něm; ale běda tomu člověku, skrze něhož Syn člověka bude zrazen; lépe by jemu bylo, aby se byl nenarodil člověk ten. Jeden z jeho učeníků, jehož miloval Ježíš (Jan), ležel nejblíže Ježíše. Tomu tedy řekl Šimon Petr, aby se zeptal: Kdo jest ten, o němž praví? On tedy řekl Ježíšovi: Pane, kdo jest ten? Ježíš odpověděl: Ten jest, komu podám skývu omočeného chleba. A omočiv chléb, podal ho Jidášovi. Po té skývě vešel do něho (Jidáše) ďábel. Ježíš řekl jemu: Co činíš, učiň spěšně.**) Jidáš vyšel ihned. I byla noc. Když vyšel, řekl Ježíš: Nyní oslaven jest Syn člověka, a Bůh oslaven jest v něm.***)

Když večeřeli, vzal Ježíš chléb a dobrořečiv lámal a dával učeníkům svým, řka: Vezměte a jezte, totoť jest tělo mé, kteréž se za vás vydává.†) Podobně vzal i kalich, díky činil a dal jim ho, řka: Pijte z něho všickni; nebo to jest krev má Nového Zákona,†) která za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů. To čiňte na mou památku.††)

Mytím nohou Pán napomíná netoliko apoštolů, nýbrž i nás všech ku pokoře a lásce; první jest základem, druhá vrcholem křesťanské dokonalosti.

Nejdojemnější napomínání Páně minula se s účinkem na nevěrném učeníkovi, jenž srdce své otevřel hříchu. Tak hřích přivádí nejen zaslepenost rozumu, nýbrž i zatvrzelost vůle, pro kterouž milost Boží i hříšníkovi podávaná zůstává bez působení.

Slovy: To čiňte na mou památku, odevzdal Kristus Pán apoštolům a jejich řádným nástupcům moc činiti totéž, co sám činil při poslední večeři, tedy a) přeměňovati chléb a víno v jeho svaté tělo a v jeho svatou krev, a b) vzdávati oběť Nového Zákona Otci nebeskému.

V nejsvětější svátosti oltářní Ježíš Kristus jest pod způsobami chleba a vína s tělem i krví, s tělem i duší, s Božstvím i člověčenstvím, v pravdě, skutečně a podstatně přítomen; jest přítomen i v každé způsobě a v každé i nejmenší její částce, a to tak dlouho, dokud způsoby nejsou stráveny.

§ 99. Kristus loučí se s učeníky svými.

(Jan 13, 33—35. 14, 15, 16, 17.)

Po večeři dlel ještě Božský Mistr ve večeřadle s učeníky svými, jejichž srdce hluboko jímala najednou láska a úzkost. Tu promluvil Ježíš ještě jednou k apoštolům svým jako loučící se otec k svým dětem, aby je za příčinou svého blízkého rozloučení potěšil. Řeč ta dle obsahu svého dělí se ve tři díly: v prvním mluví Ježíš o sobě samém, poučuje učeníky své, čím jest jim, totiž prostředníkem života věčného; 2. v druhém díle mluví Ježíš k učeníkům, poučuje je o tom, čeho na nich žádá a očekává — totiž, aby zůstávajíce v něm vespolek se milovali; pak o tom, co jim hrozí — nenávist a pronásledování světa; a posléze o radostech, jichžto se jim dostane —

---

*) Kdo už koupelí obrodu, křtem (aneb svátostí pokání), od těžkých vin jest očištěn, potřebuje než toliko umytí nohou, t. j. toho, co umytí nohou znamená, totiž účinné a obětovné lásky k bližnímu.

**) To nebylo rozkazem, nýbrž bylo to proroctví a znamená tolik jako: Co chceš činiti, brzo se naplní.

***) Smrti kříže, která bude po zradě Jidášově následovati.

†) Co se vám zde ve způsobě chleba jeví, není chléb, nýbrž jest již mé tělo, které za vás bude vydáno (v oběť na kříži). Poněvadž ne pouhé tělo, nýbrž živé tělo a veškera Božská osobnost Ježíšova s tělem a krví, s Božstvím i člověčenstvím se obětovala, tedy tělem sluší rozuměti celého Ježíše Krista, a poněvadž přidán výraz: »jež se za vás dává«, aneb které se za vás vydává, rozumí se tuto celý Kristus jako sebe obětující Kristus, jako oběť.

†) T. j. co se vám zde ve způsobě vína jeví, není již víno, nýbrž jest má krev, a jako stará úmluva Boží se židy byla krví obětní potvrzena, tak potvrzuje a zapečeťuje se nová úmluva s veškerým člověčenstvem krví mou, t. j. mým tělem krev svou cedícím. Poněvadž tato krev jest pravá, živá krev Kristova, a tato krev bez celé osobnosti Kristovy nedá se mysliti, tedy také pod způsobami vína jest v pravdě přítomen celý Kristus s tělem, krví a duší, s Božstvím a člověčenstvím.

††) Těmito slovy dal Kristus Pán apoštolům rozkaz, aby tu oběť a večeři od této doby v církvi na památku jeho slavili, a posvětil je tím na kněžství.

totiž o příchodu Ducha sv. Utěšitele a o brzkém opětném blaženém spojení s Kristem. 3. Třetí díl obsahuje velekněžskou modlitbu Páně, v níž modlí se (Pán) za dovršení díla vykoupení: pro Sebe samého žádá přijetí do slávy a blaženosti věčné; pro své učeníky ostříhání od zlého a posvěcení, pro církev dokonalé jednoty na zemi a oblažení jejího na nebi.

1. Kristus mluví o sobě samém, poučuje učeníky své, čím jest jim.

Synáčkové, ještě maličko jsem s vámi. Nové přikázaní dávám vám, abyste se milovali vespolek, jako já jsem miloval vás. Po tom poznají všickni, že jste moji učenici, budete-li míti lásku jedni k druhým. V domě Otce mého jsou mnozí příbytkové; jdu, abych vám připravil místo. Ale když odejdu a připravím vám místo, zase přijdu a vezmu vás k sobě samému, abyste, kde jsem já, i vy byli. Já jsem cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci, než skrze mne. Kdo vidí mne, vidí i Otce. Nevěříte-liž, že já jsem v Otci, a že Otec jest ve mne? Já budu prositi Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky,*) Ducha pravdy. Utěšitel Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, naučí vás všem věcem a připomene vám všecko, cožkoli mluvil jsem vám.**) Již nebudu s vámi mnoho mluviti; nebo přichází kníže tohoto světa a na mně nemá ničehož,***) ale aby poznal svět, že miluji Otce, a jakož mi přikázání dal Otec, tak činím. Vstaňte, pojďme odtud. A zapěvše chválu vyšli na horu Olivetskou.

2. Kristus naznačuje, čeho na svých učenících žádá, a co jich očekává.

Já jsem pravý kmen vinný,†) a můj Otec jest vinař. Každou ratolest, kteráž ve mně nenese ovoce (dobrých skutků), odejme, a každou, kteráž nese ovoce, očistí, aby více ovoce nesla. Jako ratolest nemůže nésti ovoce, nezůstane-li při kmeni: tak ani vy, leč zůstanete ve mně. Já jsem vinný kmen, vy ratolesti; kdo zůstává

ve mně, a já v něm, ten nese ovoce mnohé; nebo beze mne nemůžete ničehož učiniti. Nezůstane-li kdo ve mně, bude vyvržen ven jako ratolest, i uschne, a seberou jej a uvrhnou na oheň, a shoří. Zůstanete-li ve mně, a zůstanou-li slova má ve vás: cožkoli budete chtíti, budete prositi, a stane se vám. V tom jest oslaven můj Otec, abyste velmi mnoho užitku přinesli a byli mými učeníky. Jako mne miloval Otec, i já miloval jsem vás. Zůstaňtež v milování mém. Většího milování nad to nemá nikdo, aby kdo svůj život položil za přáele své. Vy jste moji přátelé, učiníte-li, co já přikazuji vám. Již nebudu nazývati vás služebníky; nebo služebník neví, co činí jeho Pán. Ale nazval jsem vás přáteli; nebo všecko, cokoli slyšel jsem od svého Otce, oznámil jsem vám. Nevyvolili jste vy mne, ale já vyvolil jsem vás a postavil jsem vás, abyste šli a užitek přinesli, a užitek váš aby zůstal; aby, začkoli byste prosili Otce ve jménu mém, dal vám. Toto přikazuji vám, abyste milovali se vespolek. Jestliže vás svět nenávidí, vězte, že mne prve než vás měl v nenávisti. Pamatujte na mou řeč: Není služebník větší, nežli jeho Pán. Jestliže mne pronásledovali, i vás budou pronásledovati: jestliže mou řeč zachovávali, i vaši zachovávati budou. Kdybych byl nepřišel a nemluvil jim, neměli by hříchův; ale nyní nemají výmluvy z hříchu svého. Kdybych byl nečinil mezi nimi skutků, jichž nikdo jiný nečinil, neměli by hříchu; ale nyní i viděli a nenáviděli mne i mého Otce. Když přijde Utěšitel, kteréhož já pošlu vám od Otce, Ducha pravdy, kterýž od Otce pochází, ten bude o mně svědectví vydávati; i vy budete svědectví vydávati, nebo od počátku se mnou jste.

Toto mluvil jsem vám, abyste se nehoršili. Ven ze škol vyženou vás, ano přichází hodina, že každý, kdo vás zabije, bude se domnívati, že by tím Bohu sloužil. A to činí vám, protože neznají Otce ani mne. Ale toto muvil jsem vám, abyste, když přijde hodina, rozpomenuli se na to, že já jsem to pověděl vám. Ale s počátku jsem vám to nepověděl, nebo byl jsem s vámi. Nyní jdu k tomu, kterýž mne poslal, a žádný z vás neptá se mne: kam jdeš? ale že jsem ty věci mluvil vám, naplnil zármutek srdce vaše. Ale já pravdu pravím vám: Jest užitečné vám, abych já odešel; nebo neodejdu-li, nepřijde k vám Utěšitel; pakli odejdu, pošlu ho k vám. A když přijde, bude trestati svět z hříchu a ze spravedlnosti a ze soudu. Z hříchu zajisté, že nevěřili ve mne; ze soudu pak, že kníže tohoto světa jest již odsouzeno. Ještě mnoho mám mluviti vám, ale nemůžete snésti nyní. Když přijde ten Duch pravdy, naučí vás všeliké pravdě, a co má přijíti, zvěstuje vám. On mne oslaví; nebo z mého vezme a zvěstuje vám.

---

*) t. j. aby vás vždy osvěcoval, posvěcoval a sílil.

**) Z toho, co jsem k vám mluvil, jest vám mnoho ještě temno; ale Duch sv. všecko osvětlí vám a připomene vám všecka slova má.

***) Ke mně nevinnému nemá práva, ale podnikám smrt proto, abych vyplnil vůli Otce svého.

†) Podobenství o vinném kmeni vypravoval Pán Ježíš, jak se podobá, když sestupoval s hory Sionské, odkud jest vyhlídka na blízké vinohrady. Kristus sebe nazývá vinným kmenem a učeníky své vinnými ratolestmi z příčiny úzkého vespolného spojeni a pak proto, že z něho skrze Ducha sv. všecka síla na ně přechází, jako z vinného kmene rozchází se šťáva do všech jeho ratolesti.

Maličko, a již neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mne; neb jdu k Otci. Někteří z učeníků jeho řekli vespolek: Co jest to, že praví nám: Maličko, a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mne, a jdu k Otci? Proto pravili: Co jest to, že praví: Maličko? nevíme, co praví. Ježíš poznal, že chtěli se ho tázati, a řekl jim: O tom tážete se mezi sebou, že jsem řekl: Maličko, a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mne? Amen, amen, pravím vám, že vy budete kvíliti, ale svět se bude radovati; vy budete se rmoutiti, ale zármutek váš obrátí se v radost. Opět vás uzřím, a srdce vaše bude se radovati, a radosti vaší nikdo neodejme od vás.

Amen, amen, pravím vám: budete-li zač prositi Otce ve jménu mém,*) dá vám. Až dosavad jste za nic neprosili ve jménu mém. Proste, a vezměte, aby vaše radost byla dokonalá. Toto mluvíval jsem vám v podobenstvích; přichází hodina, kdy ne již v podobenstvích budu mluviti vám, ale zjevně budu vám o Otci zvěstovati. V ten den budete ve jménu mém prositi, a nepravím vám, že já budu prositi Otce za vás, neb Otec sám miluje vás, protože vy jste milovali mne a uvěřili jste, že jsem od Boha vyšel. Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět; opět opouštím svět a jdu k Otci. Učeníci jeho pravili jemu: Aj, nyní mluvíš zjevně a nepravíš žádného podobenství; nyní víme, že víš všecko, a není tobě potřebí, aby kdo tebe se tázal; proto věříme, že jsi od Boha vyšel.

3. Velekněžská modlitba Ježíše Krista.

Ježíš pozdvihl očí k nebi a řekl: Otče, přišla hodina: oslavíž svého Syna, aby tvůj Syn oslavil tebe, aby všem, kteréž jsi dal jemu, dal život věčný. Tento pak jest život věčný, aby poznali tebe, jediného pravého Boha, a kterého jsi poslal, Ježíše Krista. Já jsem tě oslavil na zemi; dokonal jsem dílo, kteréž jsi mi dal, abych je činil. A nyní oslavíž mne ty, Otče, u sebe samého slávou, kterou jsem měl u tebe, prve nežli byl svět.**) Oznámil jsem jméno tvé lidem, které jsi mi dal ze světa. Tvoji byli, a mně jsi je dal, a řeč tvou zachovali a poznali, že jsem od tebe vyšel, a uvěřili, že jsi mne poslal. Já za ně prosím, Otče svatý, zachovej je od zlého. Posvětiž jich v pravdě. Tvá řeč jest pravda. Neprosím však toliko za ně, ale i za ty, kteří skrze slovo jejich uvěří ve mne, aby všickni byli za jedno, jako i my jsme jedno. Otče, chci, aby, kde jsem já, i oni, které jsi mně dal, se mnou byli; aby viděli mou slávu, kterou jsi mi dal; neb jsi mne miloval před ustanovením světa.

---

*) Prositi ve jménu Ježíše znamená: prositi s důvěrou v jeho zásluhy.

**) Dej mému člověčenství požívati té slávy, kterou jsem jako tvůj Syn měl u tebe od věčnosti.

Kristus Pán nazývá Ducha sv. jiným Utěšitelem; Duch sv. jest tedy skutečná osoba stejné podstaty a přirozenosti s Otcem i Synem, která z Otce i Syna vychází. »Víra katolická záleží v tom, abychom jednoho Boha v Trojici a Trojici v jednotě vyznávali a jí se klaněli, nesměšujíce osob mezi sebou, aniž rozlučujíce podstatu.« (Athanasiovo vyznání víry.)

»Beze mne nemůžete ničehož činiti.« dí Pán Ježíš. Milost, jižto nám Spasitel zasloužil, jest tedy k věčnému blahoslavenství potřebna; bez ní člověk nemůže nic záslužného pro život věčný vykonati.

Na věky zůstane Duch pravdy dle zaslíbení Páně s apoštoly, t. j. i s jejich řádnými nástupci, s biskupy totiž jakožto s nástupci apoštolův, a s římským papežem, nástupcem Petrovým. Církev učící jest tedy neomylná.

§ 100. Ježíš na hoře Olivetské

(Mat. 26, 31—56. Mar. 14, 27—50. Luk. 22, 39—53. Jan 18, 1—12.)

Po večeři poslední odebral se Ježíš s učeníky svými přes potok Cedron na horu Olivetskou. Na cestě řekl jim: Vy všickni pohoršíte se nade mnou této noci, neboť psáno jest: Budu bíti pastýře, a rozprchnou se ovce jeho stáda. Ale když vstanu z mrtvých, předejdu vás do Galilee. Petr řekl jemu: Byť se všickni pohoršili nad tebou, já nikdy se nepohorším. Ježíš řekl jemu: Amen, amen, pravím tobě, že této noci, prve než kohout dvakrát zapěje, třikrát mne zapřeš. Ale on tím více mluvil: Kdybych měl s tebou umříti, nezapru tebe. Podobně i všickni učeníci pravili.

Ježíš přišel do vsi, která slove Getsemane, kde byla zahrada, do které vešel. O tom místě věděl i Jidáš, kterýž ho zrazoval; nebo Ježíš často scházíval se tam se svými učeníky. Ježíš řekl učeníkům svým: Poseďtež tuto, já odejdu tamto a pomodlím se. Modlete se, abyste nevešli v pokušení. Pojal Petra, Jakuba a Jana a počal se lekati a teskliv býti. I řekl jim: Smutná jest duše má až k smrti; zůstaňtež tuto a bděte se mnou. A poodšed maličko (co by mohl kamenem dohoditi), padl na tvář svou a modlil se, řka: Otče můj, je-li možné, ať odejde ode mne kalich tento (tato přebolestná smrt nechť mine mne); avšak ne má vůle, ale tvá buď! Přišed pak k učeníkům svým, nalezl je, ani spí, i řekl jim: Tak nemohli jste jedné hodiny bdíti se mnou? Bdětež a modlete se, abyste nevešli v pokušení. Duch zajisté hotov jest, ale tělo mdlé. Odešed podruhé modlil se, řka: Otče můj, nemůže-li tento kalich mne minouti, než abych jej pil, staň se vůle tvá. Přišed opět nalezl je, ani spí (nebo oči jejich byly obtíženy), a nevěděli, co by jemu odpověděli. Nechav jich odešel opět a pomodlil se po třetí, touž řeč říkaje. I ukázal se mu anděl s nebe, posiluje ho. Postaven jsa v úzkostech smrtelných, déle se modlil. I učiněn jest pot jeho jako krůpěje krve, tekoucí na zemi. Přišed pak k učeníkům svým, po třetí řekl: Spěte již a odpočívejte. Dosti jest; přišlať hodina, a Syn člověka vydán bude v ruce břišníků. Vstaňte, pojďme, aj, kterýž mne zradí, jest blízko.

Když Ježíš ještě mluvil, přišel Jidáš a s ním veliký zástup s meči a s kyji, se svítilnami, pochodněmi a zbraní, posláni jsouce od nejvyšších kněží, od zákoníkův a starších lidu. Zrádce Jidáš, který šel napřed, dal jim znamení, řka: Kteréhož políbím, ten jest, držte jej. Přišed ihned přistoupil k Ježíšovi a řekl: Zdráv buď, Mistře! a políbil ho. Ježíš řekl jemu: Příteli, nač jsi přišel? Jidáši, políbením zrazuješ Syna člověka? Ježíš pak věda všecko, co mělo na něho přijíti, šel proti nim a řekl: Koho hledáte? Odpověděli jemu: Ježíše Nazaretského. Tu jim řekl Ježíš: Já jsem! I postoupili zpět a padli na zemi. Ježíš otázal se jich opět: Koho hledáte? Oni řekli: Ježíše Nazaretského. Ježíš odpověděl: Pověděl jsem vám, že já jsem; jestliže tedy mne hledáte, nechte těchto, ať odejdou. Vztáhli tedy ruce na Ježíše a jali jej. Učeníci vidouce, co se bude díti, řekli jemu: Pane, máme-li biti mečem? Petr maje meč, vytrhl jej a udeřil služebníka nejvyššího kněze, jménem Malcha, a uťal mu pravé ucho. Ježíš řekl Petrovi: Schovej meč svůj do pochvy; nebo všickni, kteří berou meč, zahynou mečem. Či domníváš se, že bych nemohl prositi svého Otce, a dal by mi nyní více nežli dvanácte plukův andělův?*) Ale kterak naplní se písma, kteráž svědčí, že tak musí býti? Což nemám píti kalich, kterýž mi dal Otec? Dotekl se tedy Malchova ucha a uzdravil jej. Pak řekl jim Ježíš: Jako na lotra vyšli jste s meči a kyji, abyste mne jali. Denně býval jsem u vás v chrámě, a nejali jste mne; ale toto všecko stalo se, aby se naplnila prorocká písma. Tedy javše ho, vedli jej do domu knížete kněžského; učeníci jeho pak opustivše jej, všickni utekli.

Kristus předpovídá Petrovi jeho pád. když příliš důvěřuje ve vlastní sílu slavně osvědčoval, že jest hotov s Mistrem i na smrt jíti.

---

*) Pluk čítal šest tisíc mužů.

Bdělost a modlitba jsou nejzpůsobilejšími prostředky proti hříchu; bdělost dává nám ihned poznati nebezpečenství, modlitba pak propůjčuje síly, abychom pokušení odolali.

§ 101. Ježíš před velekněžími Annášem a Kaifášem. Petr třikráte jej zapírá.

(Mat. 26, 57—75. Mar. 14, 53—72. Luk. 22, 54—65. Jan 18, 13—27.)

Stráž, tisícník a služebníci židovští přivedli Ježíše nejprve k Annášovi; nebo byl tesť Kaifášův, jenž byl toho roku nejvyšším knězem. Annáš poslal jej svázaného ke Kaifášovi, nejvyššímu knězi, kdežto se všickni kněží, zákoníci a starší byli sešli.

Petr a jiný učeník, který byl znám nejvyššímu knězi, šel za Ježíšem z daleka až do vnitř síně nejvyššího kněze. Ale Petr stál u dveří venku. I vyšel druhý učeník, řekl vrátné a uvedl tam Petra. Stáli tu pacholci a služebníci u ohně a zhřívali se, nebo byla zima. Petr seděl se služebníky, aby viděl konec.

Nejvyšší kněz otázal se Ježíše na jeho učeníky a jeho učení. Ježíš odpověděl jemu: Já zjevně mluvil jsem světu. Ptej se těch, kteří slýchali, co jsem mluvil; aj, ti vědí, co jsem mluvil. Když to pověděl, dal jeden ze stojících tu služebníků Ježíšovi políček, řka: Tak-li odpovídáš nejvyššímu knězi? Ježíš řekl jemu: Mluvil-li jsem zle, vydej svědectví o zlém; pakli dobře, proč mne tepeš? Knížata kněžská a celá rada hledali proti Ježíšovi falešného svědectví, aby jej vydali na smrt, a nenalezli, ačkoli mnoho falešných svědků přistoupilo. Nebo mnozí křivé svědectví mluvili proti němu, ale jejich svědectví se nesrovnávala. Kníže kněžské povstav, řekl Ježíšovi: Nic neodpovídáš k těm věcem, které tito proti tobě svědčí? Ale Ježíš mlčel. Kníže kněžské řekl jemu: Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li Kristus, Syn Boží? Ježíš řekl jemu: Ty jsi řekl (t. tak jest, jak jsi řekl; jsem). Ale pravím vám, od tohoto času uzříte Syna člověka, sedícího na pravici moci Boží a přicházejícího v oblacích nebeských. Tu kníže kněžské roztrhlo roucho své, řka: Rouhal se; co ještě potřebujeme svědkův? aj, nyní jste uslyšeli rouhání. Co se vám zdá? Oni řekli: Hoden jest smrti.

Zatím Petr seděl venku na dvoře a ohříval se. Když přišla jedna z děveček nejvyššího kněze a popatřila naň, řekla: I ty jsi byl s Ježíšem Nazaretským. Petr však zapřel ho, řka: Ženo, neznám ho aniž vím, co pravíš. Šel pak ven průchodem, a kohout zazpíval. Když vycházel, uviděla ho jiná děvečka a řekla stojícím okolo: I tento byl s Ježíšem Nazaretským. Petr opět zapřel s přísahou: Neznám toho člověka. Po chvíli, jako po jedné hodině, řekl mu jeden ze služebníků nejvyššího kněze, příbuzný toho, kterému Petr uťal ucho: Jistě i tento byl s ním, neb i Galilejský jest. Kteří tu stáli, řekli Petrovi: Jistě i ty jsi z nich, neboť i tvá řeč činí tebe známa. Petr začal se proklínati a přisahati, že nezná člověka toho. Ihned, když Petr ještě mluvil, zazpíval kohout po druhé. Pán obrátiv se, pohleděl na Petra. I rozpomenul se Petr na slovo Páně: Prve než kohout dvakrát zazpívá, třikráte mne zapřeš; a vyšed ven, plakal hořce. Muži, kteří drželi Ježíše, posmívali se jemu, a zakrývajíce ho bili tvář jeho, říkajíce: Prorokuj, kdo tebe udeřil? A mnohé jiné rouhání mluvili proti němu.

Ježíš osvědčil *slavnou přísahou před soudem, že jest pravý Syn Boží a zaslíbený Messiáš.*

Poznáváme-li na Petrovi, jak *rychle* a *hluboko* může člověk padnouti a jak málo na svou sílu a svá předsevzetí může spoléhati, učíme se jinak též od něho, že po pádu máme rovněž tak *rychle* pravým a upřímným pokáním *zase vstáti.*

§ 102. Jidášova smrt. Ježíš před Pilátem a Herodem.

(Mat. 27, 1—14. Mar. 15, 1—5. Luk. 22, 66—71. 23, 1—12. Jan. 28—38.)

Hned ráno sešli se opět starší lidu, knížata kněžská a zákoníci, aby Ježíše vydali na smrt. Uvedli jej před veleradu a tázali se ho: Jsi-li ty Kristus, pověz nám. Ježíš řekl jim: Povím-li vám, neuvěříte mi; pakli se otáži, neodpovíte mi, aniž mne propustíte. Od této chvíle bude Syn člověka seděti na pravici moci Boží. Tu řekli všickni: Ty tedy jsi Syn Boží? Ježíš řekl: Vy pravíte, já jsem. Oni řekli: Co ještě potřebujeme svědectví? Nebo sami jsme slyšeli z jeho úst! Povstavše všickni vedli Ježíše a vydali ho vladaři, Pontskému Pilátovi.*)

Jidáš vida, že Ježíš jest odsouzen na smrt, želel zrády své a vrátil třicet stříbrných knížatům kněžským a starším, řka: Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivou. Oni však řekli: Co nám do toho? ty viz. Jidáš vrhnuv stříbrné v chrámě, odešel a osidlem se oběsil.

---

*) Od času, kdy Judsko stalo se římskou provincií, bylo spravováno římským vladařem, který bydlel v Cesarei, ale o velikonocích, pro udržení pokoje a pořádku při valné schůzi židů, přicházel do Jerusalema. Židé vedli Ježíše k Pilátovi, poněvadž směli sice nález smrti vynášeti, ale nesměli ho vykonávati; v celé říši římské směl to prováděti pouze vladař a ve jménu jeho vladaři v provinciích.

Knížata kněžská vzavše stříbrné, řekli: Nesluší se vložiti je do pokladnice, nebo jest to mzda krve. Uradivše se koupili za ně pole hrnčířovo ku pohřbu poutníků; proto nazváno jest pole to hakeldama, to jest pole krve, až do dnešního dne.

Knížata kněžská, starší lidu a zákoníci nevešli do radního domu k Pilátovi, aby se neposkvrnili (obcováním s pohany), ale aby směli jísti velikonočního beránka. Pilát tedy vyšel k nim ven a řekl: Jakou žalobu vedete proti tomuto člověku? Odpověděli jemu: Kdyby tento nebyl zločinec, nevydali bychom ho tobě. Pilát řekl: Vezměte jej a podlé zákona svého jej suďte. Židé řekli: Nám nesluší nikoho zabiti. Počali pak na něho žalovati, řkouce: Tohoto jsme nalezli, když převracel náš národ a bránil dávati daně císaři a pravil, že jest Kristem králem. Pilát všel tedy opět do radního domu, povolal Ježíše a řekl jemu: Jsi ty král židovský? Ježíš odpověděl: Pravíš to sám od sebe, či jiní tobě pověděli o mně? Pilát odpověděl: Což jsem já žid? Tvůj národ a nejvyšší kněží vydali mně tebe; co jsi učinil? Ježíš odpověděl: Mé království není s tohoto světa. Kdyby bylo mé království s tohoto světa, zajisté moji služebníci by bránili, abych nebyl vydán židům: ale nyní království mé není odsud. Pilát řekl jemu: Tedy král jsi ty? Ježíš odpověděl: Ty pravíš, já jsem král. Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě; každý, kdo jest z pravdy, slyší hlas můj. Pilát řekl jemu: Co jest pravda? *) Když to řekl, vyšel opět k židům a řekl jim: Já žádné viny na něm nenalézám. Ale oni více usilovali, řkouce: Bouří lid, uče po všem Judsku, počav od Galilee až sem. Pilát uslyšev o Galilei, otázal se, zda jest člověk ten Galilejský? Zvěděv, že Ježíš jest z Herodova vladařství, poslal jej k Herodovi, kterýž také byl v Jerusalemě v těch dnech. Herodes uzřev Ježíše, zaradoval se velmi; nebo dlouho již byl žádostiv viděti jej, poněvadž mnoho o něm slyšel a domníval se, že nějaký div od něho uzří. Tázal se ho tedy mnohými řečmi, ale on jemu nic neodpovídal. Knížata kněžská a zákoníci stáli ustavičně, žalujíce na něho. Herodes, pohrdnuv jím se svým vojskem, na posměch oblekl jej v bílé roucho a odeslal ho zase k Pilátovi. I stali se Herodes a Pilát přáteli toho dne; nebo před tím byli vespolek nepřáteli.**)

---

*) Není to otázka, ale výrok lhostejnosti.

**) Pravdě podobno, že Pilát často sáhal ve vladařskou moc Herodovu. Když tedy Pilát poslal k němu Spasitele pro rozsudek, byl Herodes tímto veřejným uznáním své pravomoci usmířen.

Jidáš jest obrazem hříšníka, jenž považuje za maličkost, co spáchal, a teprve po dokonaném skutku, když následky jeho se jeví, poznává propast, do které se vrhl.

Herodovi a jeho dvořanům jsou podobni, kdo neostýchají se z největších věcí, z náboženství a jeho úkonů, posměch si činiti a jim u přítomnosti jiných lidí se rouhati.

§ 103. Ježíš odsouzen na smrt.

(Mat. 27, 15—30. Mar. 15, 6—19. Luk. 23, 13—25, Jan 18, 39, 19, 1—16.)

Pilát svolav knížata kněžská, představené a lid, řekl k nim: Přivedli jste mi tohoto člověka, jako by převracel lid, a hle, já před vámi ho vyslýchám a žádné viny z toho, co na něho žalujete, jsem nenalezl. Ale ani Herodes; neb jsem vás k němu poslal, a hle, nic, co by jej smrti hodným činilo, se mu nestalo. Potrestám ho tedy a propustím.

Na slavný den (velikonoc) vladař propouštíval lidu jednoho z vězňů, za kterého prosili. Tehdáž měl známého vězně, který slul Barabáš, jenž byl ve vězení s buřiči a kterýž v rozbroji vraždu spáchal. Když zástup přišel prosit za to, jak jim vladař vždycky činíval, řekl Pilát: Kterého chcete, abych vám propustil, Barabáše či Ježíše, jenž slove Kristus? Nebo věděl, že ze závisti knížata kněžská jej vydali. Když Pilát seděl na soudné stolici, poslala k němu jeho žena, řkouc: Nic neměj s tím spravedlivým, nebo mnoho jsem trpěla dnes ve snách pro něho. Ale knížata kněžská a starší navedli lid, aby žádali za propuštění Barabáše a za usmrcení Ježíše. Pilát však opět řekl jim: Kterého chcete, aby ze dvou vám byl propuštěn? Oni řekli: Barabáše. Pilát řekl: Co učiním s Ježíšem, jenž slove Kristus? Všickni volali: Ukřižuj, ukřižuj ho! Vladař jim řekl: Co zlého učinil? Ale oni ještě více křičeli: Ukřižuj ho! Pilát vida, že by nic neprospěl, ale že by byl větší rozbroj, rozhodl se naplniti jejich žádost a propustil jim Barabáše, Ježíše pak kázal vzíti a zbičovati. Vojáci uvedli Ježíše na dvůr radního domu, svolali na něho celou tlupu, svlekli ho, přioděli šarlatovým pláštěm, spletli korunu z trní, vložili ji na jeho hlavu a dali třtinu v pravou ruku jeho; klekajíce pak před ním, posmívali se jemu, řkouce: Zdráv buď, králi židovský! Plivajíce na něho brali třtinu a bili jeho hlavu.

Po tom vyvedl Pilát Ježíše opět ven a řekl lidu: Hle, vedu vám jej ven, abyste poznali, že na něm žádné viny nenalézám. Ježíš vyšel, nesa korunu trnovou a roucho šarlatové. Pilát řekl lidu: Ejhle, člověk! Jakmile uzřeli jej nejvyšší kněží a služebníci, zvolali řkouce: Ukřižuj, ukřižuj ho! Pilát řekl jim: Vezměte jej vy a ukřižujte; neboť já na něm viny nenalézám. Židé mu odpověděli: My máme zákon, a podle zákona má umříti; nebo činil se Synem Božím. Pilát uslyšev tuto řeč, obával se více; všel pak opět do radního domu a řekl Ježíšovi: Odkud jsi? Ale Ježíš mu neodpověděl. Pilát řekl Ježíšovi: Nemluvíš se mnou? Nevíš, že mám moc tebe ukřižovati nebo tebe propustiti? Ježíš odpověděl: Neměl bys proti mně moci, kdyby nebyla tobě dána s hůry; proto kdo mne tobě vydal, má větší hřích. Od té chvíle hleděl Pilát Ježíše propustiti; ale židé volali: Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův; nebo každý, kdo činí se králem, protiví se císaři. Pilát uslyšev tyto řeči, vyvedl Ježíše ven a posadil se na soudné stolici (okolo šesté hodiny) a řekl židům: Ejhle, váš král! Ale oni křičeli: Vezmi, vezmi, ukřižuj ho! Pilát řekl jim: Krále vašeho ukřižuji? Nejvyšší kněží odpověděli: Nemáme krále, než císaře! Vzal tedy Pilát vodu, umyl před lidem ruce, řka: Jsem nevinen krví tohoto spravedlivého; vy vizte. Všecken lid odpověděl: Krev jeho na nás a na naše syny. Pak vydal Pilát Ježíše židům, aby byl ukřižován.

»Neměl bys proti mně moci, kdyby nebyla tobě dána s hůry,« řekl Ježíš Pilátovi, naznačuje jemu, že vrchnost, majíc s hůry, t. j. od Boha, svou moc, musí z užívání své moci Bohu jednou účty skládati.

Pilát, ač byl přesvědčen o nevině Ježíšově, přece vynesl nad ním rozsudek smrti. Pilátovi podobá se každý, kdo boje se lidí hřeší a proti svému přesvědčení jedná.

§ 104. Umírání Ježíšovo na kříži a pohřeb jeho.

(Mat. 27, 31—66. Mar. 15, 20—47. Luk. 23, 26—56. Jan 19, 16—42.)

Vojáci vzali Ježíše, svlekli s něho šarlatový plášť, oblekli jej v jeho roucho a vyvedli ho, aby jej ukřižovali. Na cestě přinutili nějakého tudy jdoucího Šimona Cyrenského, přicházejícího ze vsi, aby nesl jeho kříž;*) za ním šel veliký zástup lidu i žen, kteréžto proň plakaly a kvílily. Ježíš, obrátiv se k nim, řekl: Dcery jerusalemské, neplačte nade mnou, ale samy nad sebou plačte a nad svými syny. Nebo když na zeleném dřevě toto činí, což bude na suchém?**)

---

*) Protože Ježíš bičováním byl zemdlen, musel mu přispěti ku pomoci.

**) Je-li Svatý a Spravedlivý vydán v tak kruté strasti, co teprve čeká zlých a bezbožných?

S Ježíšem byli vedeni též jiní dva, aby byli usmrceni. Když přišli na místo, které slove Golgata, to jest místo popravné, podávali mu píti vína, smíšeného s myrrhou; ale Ježíš ho nepřijal. Potom jej ukřižovali i lotry, jednoho na pravici, druhého na levici. Pilát dal vstaviti na kříž také nápis: »Ježiš Nazaretský, král židovský.«

Vojáci ukřižovavše Ježíše, rozdělili roucha jeho na čtyry díly a sukni. Sukně byla nesšitá, ale od vrchu všecka veskrze setkaná. Proto řekli mezi sebou: Neroztrhujme jí, ale losujme o ni, čí bude; aby se naplnilo písmo, kteréž dí: Rozdělili sobě roucho mé a o můj oděv metali los. Ale kteří mimo chodili, rouhali se jemu, hýbajíce hlavami svými a říkajíce: Ha, kterýž rušíš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vzděláváš, pomoz sám sobě; jsi-li Syn Boží, sestoupiž s kříže. Podobně i knížata kněžská se zákoníky a staršími posmívajíce se, pravili: Jiným pomáhal, sám sobě nemůže pomoci; jest-li král israelský, ať nyní sestoupí s kříže, a uvěříme jemu; doufalť v Boha, chce-li, ať nyní ho vysvobodí, nebo pravil: Syn Boží jsem. Posmívali se mu i vojáci, říkouce: Jsi-li král židovský, pomoz sobě! Ale Ježíš řekl: »Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.« Jeden z lotrů, kteří s ním viseli, rouhal se jemu, řka: Jsi-li ty Kristus, pomoz sobě i nám! Ale druhý káral ho, řka: Ani ty, jsa v témže odsouzení, Boha se nebojíš? My zajisté spravedlivě (trpíme), nebo béřeme, co náleží za skutky naše; ale tento nic zlého neučinil. I řekl k Ježíšovi: Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého. Ježíš řekl jemu: »Amen, pravím tobě; dnes budeš se mnou v ráji.« Blízko kříže Ježíšova stály matka jeho a sestra matky jeho, Marie Kleofášová a Maria Magdalena. Ježíš uzřev matku a učeníka tu stojícího, kteréhož miloval, řekl matce své: »Ženo, hle, syn tvůj!« Potom řekl učeníkovi: »Hle, matka tvá!« A od té hodiny přijal ji učeník k sobě. Když byla hodina šestá, nastala tma po vší zemi až do hodiny deváté; a v hodinu devátou zvolal Ježíš hlasem velikým: Eloi, Eloi, lamma sabakthani? to jest: Můj Bože, můj Bože, proč jsi mne opustil?« Někteří z okolostojících uslyševše to, pravili: Hle, Eliáše volá. Potom řekl Ježíš: »Žízním.« Byla tu postavena nádoba plná octa. Kdosi běže a naplniv houbu octem a vloživ ji na trest (třtinovou hůl), dával mu píti; ale jiní pravili: Nech, ať uzříme, přijde-li Eliáš, aby ho vysvobodil. Když Ježíš přijal ocet, řekl: »Dokonáno jest!« a zvolav hlasem velikým: »Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého,« naklonil hlavu a vypustil duši.

A aj, opona chrámová roztrhla se na dvě polovice od vrchu až dolů; země se třásla, skály se pukaly, hrobové se otvírali, a mnohá těla zesnulých svatých vstala. Vyšedše z hrobů přišli do svatého města a ukázali se mnohým. Setník a ti, kteří byli s ním, ostříhajíce Ježíše, vidouce zemětřesení a to, co se dálo, báli se velmi a říkali: Syn Boží byl tento člověk. Veškeren zástup těch, kteří tu byli a viděli, co se dálo, bijíce se v prsa svá, vraceli se do Jerusalema.

Aby nezůstala těla ukřižovaných na kříži v sobotu (byl zajisté veliký ten den sobotní — sobota velikonoční), židé prosili Piláta, aby zlámáni byli hnátové jejich, a byli složeni (s kříže a pohřbeni).*) Protož přišli vojáci a zlámali hnáty prvnímu i druhému, kterýž s ním byl ukřižován; ale když přišli k Ježíšovi, jak uzřeli ho již mrtvého, nezlámali jeho hnátův, ale jeden z vojáků otevřel kopím jeho bok, a hned vyšla krev a voda.

Když byl večer, přišel bohatý člověk, jeden z desíti údů malé rady, Josef z Arimathie, muž dobrý a spravedlivý, kterýž nesvolil k radě a skutkům jejich, ale sám očekával království Božího, k Pilátovi a žádal o tělo Ježíšovo. Pilát povolav setníka otázal se ho, jestli již umřel. Zvěděv od setníka, dal tělo Josefovi, který sňal je s kříže. Přišel pak i Nikodem, který prve chodil k Ježíšovi v noci, nesa smíšeninu myrrhy a aloe, okolo sta liber. Tito vzali tělo Ježíšovo, ovinuli je čistým plátnem s vonnými věcmi, jakož jest obyčej židům se pochovávati a položili je do nového hrobu, v němž ještě nikdo nebyl pochován. Josef přivaliv veliký kámen ke dveřím hrobovým, odešel. Ženy, které přišly s Ježíšem z Galilee, Maria Magdalena, druhá Maria a matka Josefova, sedíce proti hrobu shlédly hrob, i kterak bylo položeno jeho tělo.

Druhého dne sešla se knížata kněžská a fariseové k Pilátovi a řekli: Pane, rozpomenuli jsme se, že ten svůdce jsa ještě živ řekl: Po třech dnech zase vstanu. Rozkaž tedy ostříhati hrobu až do třetího dne, aby snad učeníci jeho nepřišli a neukradli ho a neřekli lidu: Vstal z mrtvých! A bude poslední blud horší nežli první. Pilát řekl jim: Máte stráž, jděte, střezte, jak víte. Oni odšedše osadili hrob strážnými, zapečetivše kámen.

Kristus byl poslušen až k smrti, a to k smrti kříže (Fil. 2, 8.); dokonána jest obět, která hned jeho vtělením počala; dovršeno jest dílo vykoupení. »Krev Ježíše Krista očišťuje nás ode všelikého hříchu.«

---

*) Podle zákona Mojžíšova (V. Mojž. 21, 23.) býval každý zločinec k smrti odsouzený ještě téhož dne pochován. Poněvadž však ukřižovaní obyčejně téhož dne neumírali, urychlovali jejich smrt násilným zlámáním hnátův, aby je mohli ještě před západem slunce pochovati.

(I. Jan. 1, 7.) »Kterýž dal sebe sám za nás, aby nás vykoupil ode veliké nepravosti.« (Tit. 2, 14.) »V němž máme vykoupení skrze krev jeho, odpuštění hříchu podle bohatství milosti jeho.« (Efes. 1, 7.)

Často pohlížej na kříž a poznávej moudrost, svatost a spravedlnost, ale také nekonečenou lásku a milosrdenství Nejvyššího — poznávej moudrost, která dovedla nalézti prostředek, jímž bylo možno konati milosrdenství bez újmy spravedlnosti; poznávej svatost a spravedlnost, která neudělila odpuštění, dokud nebylo dáno dokonalé, nekonečené zadostučinění; poznávej nekončenou lásku a milosrdenství Boží; nebo tak Bůh miloval svět, že i Syna svého jednorozeného dal; poznávej však také vnitřní zlobu a zatratitelnost hříchu, poněvadž tak velikého zadostučinění bylo třeba, aby hřích byl usmířen; konečně poznávej naposledy i cenu lidské duše, která ne porušitelnými věcmi, zlatem nebo stříbrem. byla vykoupena, nýbrž drahou krví Ježíše Krista. (I. Petr. 1, 18.) »On jest obět slitování za hříchy naše, a netoliko za naše, ale i za hříchy všeho světa.« (I. Jan. 2, 2.)

Oddíl čtvrtý.

Oslavení Ježíše Krista vzkříšením a na nebe vstoupením neboli úřad jeho královský.

§ 105. Význam královského úřadu Ježíše Krista.

Královský úřad Ježíše Krista záleží v tom, že v stavu svého povýšení a oslavení vládne nad duchovním královstvím, kterého dobyl si svou krví, totiž nad církví.

O tomto kralování Kristově a o jeho vládě, jížto si nad veškerým světem dobude, mluví se již v Starém zákoně (žalm 2, žalm 109.). Z té příčiny židé očekávali Messiáše jako krále; že bude králem, bylo zvěstováno nejblahoslavenější Panně, a Kristus Pán sám před Pilátem osvědčuje, že jest králem, dodávaje toliko, že království jeho není s tohoto světa.

Nadzemská moc a výsost Ježíše Krista, kterouž jevil se býti pánem a vládcem i králem, probleskovala též stavem jeho ponížení, jako polední slunko skrze mraky pronikává; nebo nehledíc ani k zázrakům, které provázely jeho narození a smrt, panoval i nad živly přírodními i nad mocmi ďábelskými, vracel nemocným zdraví a křísil mrtvé; mimo to odpouštěl Božskou mocí hříchy a pořádaje základy i zákony svého království na zemi, vyvolil a vzdělal apoštoly za služebníky a správce jeho, i učinil z nich na hoře proměnění svědky své nebeské slávy.

V nejjasnějším lesku však stkví se královská důstojnost Ježíše Krista v stavu jeho povýšení a oslavení, které záleží v jeho vzkříšení, na nebe vstoupení a v jeho panování na pravici Boha Otce. Tohoto povýšení a oslavení zasloužil sobě sám Ježíš Kristus podle člověčenství svým hlubokým ponížením. »Ponížilť sebe sám, jsa poslušen až k smrti, a to k smrti kříže. Protož i Bůh povýšil ho (podle člověčenství jeho).« (Filip. 2, 8. 9.) Toto povýšení jest spolu také dovršením jeho díla vykupitelského. Nebo dokud Vykupitel byl pojat a ukryt tmou hrobovou, nejevila se ještě moc hříchu býti přemožena a zlomena; bylo tedy potřebí, aby smírce viny, zlomě osten smrti, nezůstal v smrti sám, nýbrž aby ve svém oslavení ukázal apoštolům, že jest navracovatelem života, jehož zásluhou svou jak sobě, tak i veškerému člověčenstvu dobyl. »Nevstal-li Kristus z mrtvých, marná jest víra vaše; nebo ještě jste v hříších svých.« (I. Kor. 15, 17.) Dále záleží vykoupení netoliko v zahlazení a prominutí viny hříchu, usmířené smrtí Kristovou, nýbrž i v posvěcení, v mravném přetvoření pomocí milosti Ducha svatého. Seslání Ducha sv. musela však dle výroku samého Ježíše Krista předcházeti jeho oslava, t. j. vzkříšení a povýšení jeho oslavené přirozenosti lidské do svatyně Božského života, jeho na nebe vstoupení; nebo slušelo se, aby jeho člověčenství bylo vzato do slávy, kterou jako Syn Boží od věčnosti měl u Otce, dříve než lidem poslal Ducha sv., od Otce i od něho pochodícího, aby je posvětil a do milostného stavu synů Božích povýšil.

Jeví-li se Kristus ve zkříšení jako panovník a vítězoslavný přemožitel smrti, hříchu a ďábla i hlavou vykoupeného člověčenstva, zajisté jeví se ve svém na nebe vstoupení jako král slávy, jemuž dána veliká moc na nebi i na zemi. Sedě na pravici Otcově, t. j. i podlé své lidské přirozenosti maje podíl v moci a slávě Božské velebnosti, vládne nad svým duchovním královstvím, nad církví, až posléze při skonání věků přijde opět s mocí a slávou soudit živých i mrtvých. Bůh Otec posadil jej (Ježíše Krista) po své pravici na nebesích nade všecko knížetstvo i mocnost i sílu i panstva i všeliké jméno, kteréž jmenuje se netoliko v tomto věku, ale i v budoucím. A všecky věci poddal pod nohy jeho a ustanovil jej hlavou nade vší církví, kteráž jest tělo jeho a plnost toho, kterýž všecko ve všem naplňuje. (Efes. 1, 20—23). Z čehož patrno, že kralování Kristovo jest vítězným provedením a dovršením veškerého jeho díla.

§ 106. Vzkříšení Páně a první jeho zjevení.

(Mat. 28, 1—15. Mar. 16, 1—11. Luk. 24, 1—12. Jan 20, 1—18.)

Když byl večer sobotní, Maria Magdalena a Maria Jakubova a Salome nakoupily vonných mastí, aby přijdouce pomazaly Ježíše. Časně ráno první den po sobotě přišly k hrobu. I pravily vespolek (na cestě): Kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových? Byl zajisté veliký velmi. A aj, nastalo veliké zemětřesení; nebo anděl Páně sestoupil s nebe a přistoupiv odvalil kámen a posadil se na něm. Jeho obličej byl jako blesk, a roucho jeho jako sníh. Strachem před ním zděsili se strážní a jsou učiněni jako mrtví.*) Když slunce již vzešlo, přišly k hrobu ženy a pohledše uzřely kámen odvalený. Maria Magdalena běžela k Petrovi a k jinému učeníku, jehož miloval Ježíš, pravila jim: Vzali Pána z hrobu, a nevíme, kam ho položili. Druhé dvě ženy vešly však do hrobu, a když uzřely mládence, sedícího na pravici a oděného bílým rouchem, ulekly se. Ale anděl pravil jim: Nebojte se! neboť vím, že Ježíše, který byl ukřižován, hledáte. Není však tuto, nýbrž vstal, jak řekl; pojďte a vizte místo, kde byl položen Pán. Jděte tedy rychle a povězte jeho učeníkům a Petrovi, že vstal z mrtvých; a aj, předchází vás do Galilee; tam jej uzříte; aj, předpověděl jsem vám. I vyšly rychle z hrobu s velikou bázní a radostí běžíce zvěstovat (to) jeho učeníkům.

Petr a Jan uslyševše od Marie Magdaleny, že tělo Ježíšovo není v hrobě, běželi spolu k hrobu. Jan předběhl Petra a přišel první ke hrobu; nachýliv se do hrobu, uzřel prostěradla položená, ale do hrobu nevešel. Když za ním přišel Petr, všel do hrobu a uzřel prostěradla položená; ale roucho, kteréž bylo na hlavě Ježíšově, nebylo s prostěradly položeno ale zvlášť na jednom místě svinuto. Potom všel i Jan do hrobu a uzřel i uvěřil.**) Učeníci odešli pak opět domů.

Maria vrátivši se s Petrem a Janem, stála venku u hrobu plačíc. Když se naklonila a nahledla do hrobu, uzřela dva anděly v bílém rouše sedící, jednoho u hlavy a druhého u nohou, kde bylo položeno tělo Ježíšovo. Andělé řekli Marii: Ženo, co pláčeš? Odpověděla jim: Vzali Pána mého, a nevím, kam ho položili. Když to řekla, obrátila se nazpět a uzřela státi Ježíše, ale nevěděla, že by to Ježíš byl. Ježíš řekl jí: Maria! Maria obrátivši se***), řekla jemu: Rabbóni! (jež se vykládá: Mistře). Ježíš řekl jí: Nedotýkej se mne, nebo jsem ještě nevstoupil k Otci svému; ale jdi k bratřím mým †) a pověz jim: Vstupuji k Otci svému a k Otci vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu. Ježíš setkal se i s ostatními ženami, které přišly ke hrobu, a řekl jim: Buďte zdrávy. Ony přistoupivše chopily se jeho nohou a klaněly se jemu. Ježíš řekl jim: Nebojte se! Jděte, zvěstujte mým bratřím, ať jdou do Galilee; tamť

---

*) Potom sebrali se a utekli.

**) Že Ježíš vstal z mrtvých.

***) Poznavši při volání hlas Ježíšův.

†) Kristus nazývá apoštoly svými bratřími; nebo smrtí jeho stali se syny Božími a tedy i jeho bratřími.

mne uzří. I pověděly to apoštolům, a přišla také Maria Magdalena, zvěstujíc učeníkům: Viděla jsem Pána, a toto mi pověděl. Ale tato slova zdála se jim bláznovstvím, a nevěřili jim.

Zatím přišli do města i někteří ze strážných a oznámili knížatům kněžským vše, co se stalo. Tito shromáždivše se se staršími a uradivše se, dali mnoho peněz vojákům, řkouce: Říkejte, že jeho učeníci přišli v noci, když jsme my spali, a ukradli jej.*) Když však uslyší o tom vladař, my ho přemluvíme a vás bezpečny učiníme. Vojáci vzavše peníze učinili, jak byli poučeni.

Vzkříšení Páně jest velevýznamné, nebo jím a) naplnil Ježíš písmo a vlastní proroctví, b) podal jím nezvratného důkazu pravdy svého učení a svého Božského poslání a dotvrdil, že jest vítězem nad smrtí a tudíž i nad hříchem a ďáblem. »Nevstal-li Kristus z mrtvých, marná jest víra vaše; nebo ještě jste v hříších svých.« (I. Kor. 15. 17.) c) Podal nám tím nejbezpečnější záruku našeho vlastního budoucího vzkříšení. »Ale nyní Kristus vstal z mrtvých, prvotiny těch, kteří zesnuli; jako v Adamovi všickni umírají, tak i skrze Krista budou všickni oživeni.« (I. Kor. 15, 20. 22.) Z té příčiny apoštolé a svatí otcové nazývají vzkříšení Páně základem víry naší a kotvou naděje naší, a sama církev oslavuje děj vzkříšení Páně plesáním téměř nekonečným.

Jako Kristus vstal z mrtvých, tak i my máme v duchovním smyslu vstáti, t. j. z hrobu hříchu povstati a v novotě života choditi. (Řím. 6, 4.) Pak promění tělo ponížení našeho, aby bylo připodobněno k tělu jasnosti jeho. (Filip. 3, 21.)

§ 107. Ježíš zjevuje se učeníkům jdoucím do Emmaus a apoštolům v Jerusalemě.

(Luk. 24, 13—45. Jan 20, 19—29.)

První den po sobotě ubírali se dva z učeníků do městečka, vzdáleného od Jerusalema šedesát honů, jménem Emmaus, a rozmlouvali vespolek o věcech, které se udály. Ježíš přiblíživ se šel s nimi, ale oči jejich byly drženy, aby ho nepoznali. Ježíš řekl k nim: Jaké řeči rozmlouváte vespolek jdouce, a jste smutni? Jeden z nich, jménem Kleofáš, odpověděl jemu: Ty sám jsi příchozí do Jerusalema a nepoznal jsi, které věci staly se v něm těchto dnů? Ježíš řekl jim: Které? I řekli: O Ježíši Nazaretském, jenž byl prorok, mocný v skutku i v řeči před Bohem i přede vším lidem, a kterak vydali jej nejvyšší kněží a knížata naši na odsouzení k smrti a ukřižovali jej. My však nadáli jsme se, že vykoupí lid israelský; a dnes jest třetí den, co se to stalo. Ale i některé z našich žen zastrašily nás, které přede dnem byly u hrobu, a nenalezše jeho těla přišly pravíce, že také zjevení andělů viděly, kteří praví, že jest živ. Někteří z našich odešli k hrobu a nalezli tak, jak pravily ženy, ale jeho nenalezli. Ježíš řekl: Ó blázni a zpozdilí srdcem k věření všemu, co mluvili proroci! Zdaliž nemusel Kristus těch věcí trpěti a tak vejíti do slávy své? A počav od Mojžíše a všech proroků, vykládal jim všecka písma, kteráž o něm byla. Přiblížili se k městečku, do kteréhož šli, a Ježíš dělal, jako by chtěl dále jíti. I přinutili ho řkouce: Zůstaň s námi, neb se připozdívá, a den se již nachýlil. I všel s nimi. Když seděl s nimi za stolem, vzal chléb, dobrořečil, lámal a podával jim. Oči jejich jsou otevřeny, a poznali ho, ale on zmizel z jejich očí. I řekli vespolek: Zdali nehořelo v nás srdce naše, když mluvil na cestě a otvíral nám písma? A vstavše v touž hodinu vrátili se do Jerusalema a nalezli shromážděných jedenácte a ty, již byli s nimi a již pravili: Vstal Pán právě (vskutku) a ukázal se Šimonovi. Nyní vypravovali také oni, co se stalo na cestě, a kterak poznali ho v lámání chleba.

---

*) »Ó, jaká pošetilost!« volá při tomto místě sv. Augustin. »Což mohl spící viděti?«

Když byl večer toho dne, kterýž jest první po sobotě, a dvéře byly zavřeny, kdež byli učeníci shromážděni pro strach před židy, přišel Ježíš, stál uprostřed a řekl jim: Pokoj vám; já jsem, nebojte se. Oni však byli zděšeni a přestrašeni, že ducha vidí. Ježíš řekl jim: Co se děsíte, a proč vstupují taková myšlení na srdce vaše? Vizte mé ruce i nohy, že já jsem; dotýkejte se a vizte, nebo duch nemá těla ani kostí, jakož vidíte, že já mám. To pověděv ukázal jim ruce i nohy. Když oni pro radost ještě nevěřili a divili se, řekl: Máte-li tu něco k jídlu? Oni podali mu kus pečené ryby a plást medu. Když pojedl před nimi, vzav zbytky dal jim. Pak řekl jim opět: Pokoj vám! Jako mne poslal Otec, i já posílám vás. To pověděv dechl na ně a řekl jim: Přijměte Ducha svatého; kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadrženy jsou.

Ale Tomáš, jeden ze dvanácti, nebyl s nimi, když přišel Ježíš. Když přišel, ostatní učeníci řekli jemu: Viděli jsme Pána. On však řekl jim: Neuzřím-li v rukou jeho bodení hřebův a nevpustím-li prstu svého v místo hřebu, a nevložím-li ruky své v jeho bok, neuvěřím.

Po osmi dnech byli učeníci Ježíšovi opět uvnitř, a Tomáš s nimi. Ježíš přišel zavřenými dveřmi, stál uprostřed a řekl: Pokoj

vám! Potom řekl Tomášovi: Vlož svůj prst sem a viz mé ruce, a vztáhni svou ruku a vpusť ji v můj bok, a nebudiž nevěřící, ale věřící. Tomáš odpověděl: Pán můj a Bůh můj! Ježíš řekl jemu: Tomáši, že jsi mne viděl, uvěřil jsi; blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili.

»Jako mne poslal Otec, i já posílám vás,« řekl Ježíš k apoštolům a tím je splnomocnil, aby trojí moc, kterou sami od něho obdrželi, totiž úřad učitelský, kněžský a pastýřský, přenášeli na jiné buď zcela, neb částečně, a tak volili sobě nástupce v úřadu.

Slovy: »Kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržány jsou« — ustanovil Pán Ježíš svátost pokání. (Círk. sněm Trid. 14. sez. 3. kan.) Poněvadž však Ježíš moc hříchy odpouštěti neb zadržovati vložil v ruce svých poslanců, proto jsou věřící též povinni nejen prominutí hříchův u nich vyhledávati, ale jim stav svého svědomí odkrývati, aby mohli posouditi, jsou-li věřící takového odpuštění hodni čili nic. Vyznávání hříchů čili zpověď jest tedy ustanovením Božím.

§ 108. **Ježíš zjevil se u jezera genesaretského a na hoře v Galilei.**

(Mat. 28, 16—20. Mar. 16, 15. Jan 21, 1—24. I. Kor. 15, 9.)

Potom opět zjevil se Ježíš učeníkům u moře tiberiadského takto: Petr, Tomáš, Nathanael a synové Zebedeovi a jiní dva z jeho učeníků byli spolu; vstoupili na loď, aby lovili ryby; ale té noci nic nepopadli. Když bylo již ráno, Ježíš stál na břehu a řekl jim: Dítky, máte-li něco k jídlu? Odpověděli jemu: Nemáme. Ježíš řekl jim: Vrzte síť na pravou stranu lodi a naleznete. I vrhli; a již nemohli ji utáhnouti pro množství ryb. Učeník, kteréhož miloval Ježíš, řekl Petrovi: Pán jest! Uslyšev to Petr, pustil se do moře (aby plul ku břehu). Ostatní učeníci připlavili se na lodi, táhnouce síť s rybami. Když vystoupili na zemi, uzřeli položené žhavé uhlí a rybu položenou svrchu a chléb. Ježíš řekl jim: Přineste z ryb, které jste nyní ulovili. Šimon Petr vstoupil a vytáhl síť na zemi, plnu velikých ryb, sto padesát tři; a ačkoli bylo jich tak mnoho, nestrhala se síť. Ježíš řekl jim: Pojďte, obědvejte. Ježíš vzal chléb a dával jim, též rybu. Když poobědvali, řekl Ježíš k Šimonu Petrovi: Šimone Janův, miluješ mne více než tito? Řekl jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Ježíš řekl jemu: Pasiž beránky mé. Ježíš řekl mu po druhé: Šimone Janův, miluješ mne? Petr řekl jemu: Ovšem, pane, ty víš, že tě miluji. Ježíš řekl jemu: Pasiž beránky mé. Ježíš řekl mu po třetí: Šimone Janův, miluješ mne? Petr zarmoutil se, protože řekl mu Ježíš po třetí: Miluješ mne? a řekl jemu: Pane, ty víš všecko, ty víš, že tě miluji. Ježíš řekl jemu: Pasiž ovce mé!*) Amen, amen, pravím tobě: Když jsi byl mladší, opasoval jsi se a chodíval jsi, kam jsi chtěl; ale když se sestaráš, vztáhneš ruce své, a jiný tě opáše a povede, kam ty nechceš. To pověděl znamenaje, kterou smrtí by měl oslaviti Boha.

Jedenáct učeníkův odešli do Galilee na horu, kde jim uložil Ježíš. Zde viděn jest od více než od pěti set bratří zároveň. Uzřevše ho klaněli se jemu. Ježíš řekl jim: Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Protož jdouce učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávati všecko, cokoli jsem přikázal vám: a aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa. Kdo uvěří a bude pokřtěn, spasen bude; kdo však neuvěří, bude zatracen. Tato znamení budou následovati pro ty, kteří uvěří: Ve jménu mém budou zlé duchy vymítati, novými jazyky mluviti, hady bráti, a jestliže by něco jedovatého pili, neuškodí jim; na nemocné budou ruce vzkládati, a budou dobře se míti.

Kristus Pán vznesl na sv. Petra nejvyšší pastýřství nade všemi věřícími, nevyjímaje ani apoštolův. Jako pastýřství apoštolů trvá v jejich nástupcích, biskupech, tak nejvyšší pastýřství trvá v biskupu římském, nástupci sv. Petra: papež římský jest viditelná hlava církve Kristovy.

§ 109. Na nebe vstoupení Ježíše Krista

(Mar. 16, 19. 20. Luk. 24. 46—53. Skut. apoštol. 1, 3—12.)

Čtyřicátého dne po z mrtvých vstání zjevil se Ježíš apoštolům v Jerusalemě a řekl k nim: Tak jest psáno, a tak musel Kristus trpěti a třetího dne vstáti z mrtvých, aby v jeho jménu bylo kázáno pokání a odpuštění hříchův mezi všemi národy, počnouc od Jerusalema. Pak přikázal jim, aby neodcházeli z Jerusalema, ale očekávali zaslíbení Otcova, které slyšeli skrze ústa jeho: Že Jan křtil vodou, ale vy budete pokřtěni Duchem svatým po nemnohých těchto dnech. Pročež tázali se ho, řkouce: Pane, v tomto čase navrátíš království israelské? Ježíš řekl jim: Nepřináleží vám znáti časy nebo chvíle, kteréž Otec položil v moci své; ale přijmete moc Ducha svatého, přicházejícího na vás, a budete mi svědky v Jerusalemě a ve všem Judsku i Samařsku a až do posledních končin země. Pak vyvedl je ven do Bethanie na horu Olivetskou a pozdvihl rukou svých, dal jim požehnání. Když je žehnal, vyzdvižen jest, a oblak vzal jej s očí jejich. Když za ním do nebe jdoucím hleděli, aj, dva muži v rouše bílém stáli vedle nich, kteříž i řekli: Muži galilejští, co stojíte, hledíce do nebe? Tento Ježíš, kterýž jest vzat od vás do nebe, tak přijde, jak jste ho viděli jdoucího do nebe. Učeníci poklonivše se navrátili se do Jerusalema s radostí velikou.

Na nebe vstoupením stala se i lidská přirozenost Ježíše Krista účastnou slávy, kterou jako jednorozený Syn Boží měl u Otce, prve než byl svět.

Oslavení Kristovo jeho na nebe vstoupením jest obrazem slávy, jížto dojíti máme. »Pozdvižení Kristovo jest i naším pozdvižením; kam odešla oslavená hlava, tam jde i naděje těla; Kristem vnikli jsme do svatyně nebes, a v něm přirozenost lidská nad důstojnost všech nebešťanů jest povýšena.« (Sv. Augustin.)

---

*) Nejvyšší pastýřství bylo připověděno Petrovi pro jeho víru, skutečně jest naň přeneseno pro jeho lásku. Třikráte učiněna jemu otázka, protože třikráte zapřel Pána, aby tímto trojím vyznáním napravil svůj poklesek a spolu aby co nejdůtklivěji byl napomenut, že pastýřství vyžaduje nejsilnější, nejhorlivější a nejvěrnější lásky ku Kristu.

Část druhá.

Sprostředkování díla vykoupení skrze apoštoly

neboli

dějiny založení církve Ježíšem Kristem a její rozšíření a uspořádání skrze apoštoly.

§ 110. Význam a rozdělení této části.

Kristus dokonav dílo vykoupení, navrátil se k Otci nebeskému. Aby spasení, jím pro veškero člověčenstvo zjednané, lidem všech časův a všech míst mohlo býti sprostředkováno, založil Ježíš Kristus viditelnou církev, která dle jeho připovědi bude trvati až do skonání světa. Hlavou této církve ustanovil Ježíš Kristus sv. Petra (§ 108.), představenými učinil sv. apoštoly, na něž přenesl úřad učitelský, kněžský a pastýřský s plnomocenstvím, aby z počtu věřících opět nábožné a způsobilé muže vybírali a je svými náměstky čili nástupci ve službě církve ustanovovali. (Srov. §§ 107, 108.)

Kristus, chtěje apoštoly učiniti k budoucímu povolání schopnými, přislíbil jim Ducha sv., kterého jim též po svém odchodu k Otci poslal, aby s nimi zůstal na věky. Vylitím Ducha sv. na apoštoly vystoupila církev na jevo, a to jako viditelné shromáždění věřících, v němž apoštolé a jich řádní nástupci pod nejvyšší správou sv. Petra a každého jeho nástupce moc představených provozují, přispěním Ducha svatého učení Kristovo neporušené a neomylné hlásají a prostředky milosti, Ježíšem Kristem ustanovené, platně udělují.

S počátku podobala se církev zrnu hořčičnému, ale činností apoštolů, kteří oděni jsouce silou s hůry, učení Ježíšovo neohroženě hlásali, záhy rozšířila se po veškeré zemi a stala se stromem, pod jehož větvemi bydlí ptáci nebeští. Apoštolé zasazujíce se o vnější rozšíření církve, neopomenuli ani o vnitřním jejím vývoji a uspořádání pracovati. Z té příčiny dělí se tato část ve dva oddíly, z nichž prvý jedná o šíření církve skrze apoštoly, a to 1. mezi židy, a 2. mezi pohany. Oddíl druhý však jedná o uspořádání církve skrze apoštoly.

Oddíl prvý.

Šíření církve skrze apoštoly.

I. Šíření církve mezi židy.

§ 111. Přehled.

První léta po na nebe vstoupení Páně apoštolé zůstávali v Palestině. Hlavním jejich bydlištěm byl Jerusalem. Zde doplněn sbor jejich vyvolením apoštola Matěje; zde Duch svatý sestoupiv na ně, naplnil je svými zázračnými dary; zde utvořila se první obec křesťanská, která stejným učením apoštolů, společným účastenstvím v lámání chleba (při oběti mše svaté) a v modlitbě, jakož i úplným spolčením statků byla jedním tělem.

Petrovi propůjčená nejvyšší moc církevní již tuto zřejmě se jeví; nebo zařídil volbu nového apoštola; o letnicích sám ujav se slova, přijal 3000 lidí do církve; potrestal též nevěrnost, jíž dopustili se Ananiáš a Safira proti apoštolskému spolčení statků.

Podobně vynikl též sv. Petr přede všemi ostatními apoštoly při protivenstvích, jež prvou křesťanskou obec v Jerusalemě stíhala. Když po uzdravení chromého od narození a pro veliký povyk z toho povstalý spolu s Janem byl jat a postaven před synedrium, hájil sebe sám a věci apoštolské tou měrou, že vysoká rada propustila oba apoštoly, toliko přísně jim zakazujíc ve jménu Ježíšově učiti. Přestoupení tohoto zákazu a mnohé divy činěné od apoštolů zavdaly příčinu k druhému pronásledování synedriem; i jati jsou všickni apoštolé; ale opět byl to Petr, jenž věc všech zastával tím způsobem, že sám Gamaliel hlasoval proto, aby odstoupili od lidí těchto a nechali jich; vysoká rada pak davši je zbičovati, propustila je.

Poněvadž obec křesťanská ustavičně rostla, zvoleno k obstarávání nižších služeb sedm jáhnův jako pomocníkův apoštolů. Mezi těmito jáhny vynikal zvláště Štěpán ohnivou horlivostí o rozšíření a hájení učení křesťanského. Jeho výmluvnost rozhořčila židovské jeho protivníky tou měrou, že ho ukamenovali. Smrt tohoto prvního mučeníka byla pokynem ke třetímu pronásledování, kteréž netoliko apoštoly, nýbrž celou obec křesťanskou stihlo. V tomto pronásledování, v němžto zdálo se, že mladistvá obec křesťanská sotva vzniklá musí zase zaniknouti, obrátil k sobě zraky zvláště Šavel.

Ale právě toto protivenství přispělo nejvíce k dalšímu šíření církve. Až potud nesáhala činnost apoštolů téměř mimo Jerusalem; ale tehda rozešli se hlasatelé evangelia na všechny strany, zvěstujíce je však stále ještě toliko židům. Jáhen Filip vykročil, jak se zdá, první z těchto úzkých mezí; nebo kázal v Samařsku, kam apoštolé poslali z Jerusalema Petra a Jana, aby pokřtěné biřmovali. Filip, pokřtiv komorníka z Ethiopie, vyučoval v zemi Filistinův.

Když Šavel, hlava protivníkův, na cestě do Damašku zjevením Pána Krista z pronásledovatele učiněn apoštolem, utišila se poněkud bouře protivenství; avšak uplynulo ještě několik let strastných, která ztrávil nově obrácený Šavel v Arabii. Teprv po uplynutí této doby obnoven pokoj. I podnikl tehdy Petr přehlídku všech obcí křesťanských a pobyv maličko v Lyddě, zavítal odtud do Joppe, kdež ve vidění zjeveno jemu, že evangelium není toliko pro židy, nýbrž i pro pohany; pak hned odebral se do Cesaree k pohanskému setníkovi Korneliovi, jejž kázal pokřtíti. V tomto blahodárném díle, počatém mezi pohany, pokračovali v Antiochii syrské řecky vzdělaní židé (hellenisté) cyperští a cyrenští. Přemnoho pohanů přijato v křesťanskou obec antiochijskou, která záležejíc ze židokřesťanův a pohanokřesťanův, stala se druhou církví mateřskou a páskou obětovné lásky s mateřskou církví v Jerusalemě byla úzce spojena. Proti této původní církvi zdvihlo se protivenství Herodem Agrippou, jenž chtěl tím u židův dojíti obliby. Jakub starší, bratr Janův, sťat; Petr však v noci přede dnem ku popravě již ustanoveným skrze anděla vysvobozen ze žaláře. Po osudné smrti Agrippově navrátil se církvi jerusalemské pokoj.

§ 112. Matěj vyvolen za apoštola.

(Skutk. apoštol. 1, 13—26.)

Po na nebe vstoupení Páně apoštolé vrátili se s hory Olivetské do Jerusalema a vstoupili do večeřadla, kde trvali jednomyslně na modlitbě se ženami i s Marií, matkou Ježíšovou, a jeho učeníky, počtem okolo 120 osob. Petr povstav uprostřed učeníků, řekl: Muži bratři, musilo se naplniti písmo, kteréž předpověděl Duch sv. skrze ústa Davidova o Jidášovi, jenž byl přičten k nám a došel účastenství v apoštolském úřadě. Psáno pak jest v knihách žalmů (68, 26. a 108, 8.): Biskupství jeho vezmi jiný. Protož z těch mužů, kteří s námi jsou shromážděni po všecken čas, v němž žil mezi námi Pán Ježíš, od křtu Janova až do dne, kterého vzat jest od nás, jeden musí býti s námi svědkem jeho vzkříšení. I postavili dva: Josefa, kterýž měl příjmí Spravedlivý, a Matěje. Modlíce se řekli: Ty, Pane, který znáš srdce všech, ukaž, kterého z těch dvou jsi vyvolil aby přijal místo posluhování tohoto a apoštolství, z něhož vypadl Jidáš, aby odešel na místo své. I dali jim losy, a los padl na Matěje, i přičten jest k jedenácti apoštolům.

V soukromí a o samotě apoštolé připravovali se neustálou modlitbou ku přijetí Ducha svatého. V době samoty, sebranosti ducha a modlitby mluvívá i nyní ještě Duch Boží k duši. »Čím více Otec váš nebeský dá ducha dobrého těm, kteří ho prosí.« (Luk. 11, 13.)

§ 113. Seslání Ducha sv. a první křesťanská obec v Jerusalemě.

(Skut. apoštol. 2, 1—47.)

Když se naplnilo padesát dní, byli všickni spolu na jednom místě. I stal se náhle zvuk s nebe jako přicházejícího větru a naplnil všecken dům, kdež byli sedíce. A ukázali se jim pak rozdělení jazykové jako oheň, a posadil se na každém z nich;*) všickni naplněni jsou Duchem svatým a počali mluviti rozličnými jazyky, jak Duch svatý dával jim vymlouvati.**)

V Jerusalemě přebývali židé, muži nábožní ze všelikého národa. A když stal se ten hlas, sešlo se množství a na mysli jest zmámeno, že každý slyšel je mluviti svým jazykem. I děsili se všickni a divili se, řkouce: Aj, zdaliž nejsou tito všickni, kteří mluví, Galilejští? a kterak jsme my slyšeli od nich jeden každý svůj jazyk, v němž jsme se zrodili? My Partští, Medští, Elamitští, a kteříž přebývají v Mezopotamii, Judsku, Kappadocii, Pontu a v Asii, ve Frygii a Pamfylii, v Egyptě a v krajinách Libye a příchozí Římané, židé i nově na víru obrácení, Kretští a Arabští, slyšeli jsme je, ani mluví našimi jazyky veliké skutky Boží. Všichni děsili se a divili se jeden druhému, řkouce: Co to má býti? Jiní však posmívajíce se pravili: Mstu (sladkého vína) plni jsou tito!

---

*) Slavnost letnic byla v St. z. slavností žní a památkou dání zákona na hoře Sinai. Jako veškeren zákon Mojžíšův nabyl křesťanstvím vyššího významu, tak dálo se i s letnicemi vylitím Ducha sv. v tento den. Náplň milosti Ducha sv. učinila z toho svátku pravou slavnost žní, protože Duch sv. byl ovocem, které smrtí Ježíšovou dozrálo; týmž Duchem stal se ten svátek i svátkem prvotin, protože první obec křesťanská byla prvotinou Ducha Ježíšova; i svátkem dání zákona, protože Duch sv. naučil učeníky nejen rozuměti učení Ježíšovu, ale i hlubší význam veškerého zákona Mojžíšova dal jim poznati.

**) Velikým divem bylo, že apoštolé mluvili rozličnými jazyky. jimž se nikdy neučili. To však nebylo nejhlavnější věcí, kterou Duch sv. v nich způsobil; více důležitosti mělo do sebe, že je uvnitř poučil, že vroucí láskou je roznítil, že naplnil je živou věrou a pevnou nadějí a že zvláštní statečností je ozbrojil. Tyto účinky Ducha sv. zůstaly i po pominutí daru cizích jazykův a divů. jehož v prvém čase bylo potřebí.

Petr stoje s jedenácti, pozdvihl hlasu svého a mluvil k nim: Muži židé a všickni, kteříž bydlíte v Jerusalemě! pozorujte slova má. Nejsou tito, jak vy se domníváte, opilí; neboť jest třetí hodina na den (devátá ranní); ale to jest, co jest povědíno skrze proroka Joele: »Bude v posledních dnech, praví Pán: Vyliji z Ducha svého na všeliké tělo, a prorokovati budou synové vaši.« Muži israelští, slyšte tato slova: Ježíše Nazaretského, muže osvědčeného od Boha mezi vámi mocí a zázraky a znameními, které skrze něho činil Bůh uprostřed vás, jakož i vy víte, skrze ruce nepravých ukřižovavše, jste usmrtili. Toho Ježíše vzkřísil Bůh, čehož my všickni jsme svědkové, jenž pravicí Boží jsa povýšen, vylil Ducha svatého, jakož vy vidíte a slyšíte. Protož věz jistě všecken dům israelský, že Bůh i Pánem učinil i Kristem toho Ježíše, kterého jste ukřižovali.

To uslyševše jsou zkroušeni v srdci a řekli k Petrovi a k jiným apoštolům: Což učiníme, muži bratří? Petr řekl k nim: Čiňte pokání, a budiž pokřtěn jeden každý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů; a přijmete dar Ducha svatého. Vám stalo se zaslíbení*) a synům vašim i všem, kteří jsou daleko, kterýchžkoli povolá Pán Bůh náš. Také mnohými jinými slovy svědčil a napomínal jich, řka: Zbavte se tohoto zlého pokolení! Ti, již ochotně přijali řeč jeho, jsou pokřtěni; a připojilo se k apoštolům a věřícím toho dne okolo tří tisíců duší v obec křesťanskou.

Věřící trvali pak každý den v učení apoštolském a ve sdílnosti lámání chleba a na modlitbách v chrámě. Pán nad to každý den rozmnožoval počet těch, kteří měli spaseni býti.

Co Duch sv. působil v apoštolích, to působí také v nás; očišťuje srdce naše od hříchův udělenou nám milostí posvěcující, osvěcuje rozum náš a posiluje vůli naši k dobrému udělenou nám milostí napomáhající a jinými dary svými. Mimořádní darové milosti, na př. dar cizích jazyků, dar činiti divy, byli toliko apoštolům k založení církve potřebni, a proto pominuli, jakmile církev byla založena.

Ze slov sv. Petra vysvítá, že křest ve jménu Ježíšově působí odpuštění hříchův, t. j. hříchu dědičného a všech jiných přede křtem spáchaných hříchů.

Druhdy jedno pokolení lidské pro hřích zmatením jazyků při stavění věže babylonské rozpadlo se v mnohé národy; v opak toho nyní po dokonaném vykoupení mnozí národové rozličných jazyků shromažďují se Duchem svatým v jedno království, počátek svůj béře církev, k nížto již netoliko židé, ale i věřící z ostatních národů se povolávají.

---

*) Od proroků slíbené vykoupení Kristem i seslání Ducha svatého.

§ 114. První pronásledování.

(Skut. apoštol. 3, 1—20. 4, 1—31.)

Petr a Jan vstupovali do chrámu v devátou hodinu modlitby, a nějaký muž, chromý od narození, byl nesen; neboť kladli ho každý den u dveří chrámových, aby prosil za almužnu těch, kteří vcházeli do chrámu. Uzřev Petra a Jana, prosil jich za almužnu. Petr pohleděv naň s Janem, řekl: Hleď na nás. Chromý bedlivě na ně hleděl naděje se, že něco od nich dostane. Petr řekl: Zlata ani stříbra nemám, ale co mám, dám tobě. Ve jménu Ježíše Nazaretského vstaň a choď! a ujav ho za jeho ruku pravou, pozdvihl ho, a hned utvrzeny jsou jeho klouby i nohy. Vyskočiv stál a chodil; i vyšel s nimi do chrámu, poskakuje a chvále Boha. Všechen lid viděl jej, jak chodí a chválí Boha. Poznali, že jest to ten, kterýž na almužně sedával u dveří chrámových, a naplněni jsou úžasem a podivením nad tím, co se s ním stalo. Poněvadž však držel se Petra a Jana, sběhl se k nim všecken lid do síně, která slove Šalamounova. Petr vida to, promluvil k lidu: Muži israelští! co divíte se tomuto, anebo co na nás hledíte, jako bychom svou silou aneb mocí byli učinili, aby tento chodil? Bůh otců našich oslavil Syna svého Ježíše, kteréhož vy jste zajisté vydali a zapřeli před Pilátem, jenž chtěl jej propustiti, a prosili jste za muže vražedníka, aby vám byl darován; ale původce života jste zabili, kteréhož Bůh vzkřísil z mrtvých, čehož my svědkové jsme. Víra ve jméno jeho dala tomuto, jehož vy vidíte a znáte, celé toto zdraví před obličejem všech vás. A nyní, bratří, vím, že jste to z nevědomosti učinili, jakož i vaše knížata.*) Protož čiňte pokání a obraťte se, aby vaši hříchové byli shlazeni.

Když Petr a Jan mluvili k lidu, přišli kněží, úředníci chrámu a saduceové, těžce nesouce, že učili lid a zvěstovali v Ježíšovi vzkříšení z mrtvých; i vztáhli na ně ruce a vsadili je do žaláře na zítra, nebo byl již večer. Mnozí z těch, kteří slyšeli kázaní Petrovo, uvěřili; i dostoupil počet mužů věřících pěti tisíců. Nazejtří shromáždila se knížata kněžská, starší a zákoníci v Jerusalemě, i Annáš, kníže kněžské, a Kaifáš, Jan a Alexander, a kolikkoliv jich bylo z pokolení kněžského. Postavivše apoštoly uprostřed, tázali se:

---

*) Ale nevědomost tato nebyla bez viny; nebo mohli věřiti, kdyby byli chtěli.

Jakou mocí aneb ve kterém jméně jste to učinili? Petr naplněn jsa Duchem svatým, řekl k nim: Knížata lidu a starší, slyšte! Poněvadž my dnes jsme souzeni pro dobrodiní na nemocném člověku, známo buď všechněm vám i všemu lidu israelskému: Ve jménu Pána našeho Ježíše Krista Nazaretského, kteréhož vy jste ukřižovali, jehož Bůh vzkřísil z mrtvých, skrze toho stojí tento před vámi zdráv. Toť (Ježíš) jest ten kámen, který jest zavržen od vás stavitelů, kterýž jest učiněn v hlavu úhelní;*) a není v žádném jiném spasení, neboť není jiného jména pod nebem daného lidem, skrze kteréž měli bychom spaseni býti.

Knížata lidu a starší, vidouce stálost Petrovu a Janovu a shledavše, že jsou lidé neučení a sprostní, divili se a poznali je, že bývali s Ježíšem; vidouce také člověka, kterýž byl uzdraven, jak stojí s nimi, nemohli nic odmlouvati. Rozkázali jim tedy vyjíti z rady ven a rozmlouvali vespolek, řkouce: Co učiníme těmto lidem; nebo zajisté znám učiněn jest zázrak skrze ně všem přebývajícím v Jerusalemě, aniž můžeme ho zapříti. Ale aby se to v lidu dále nerozhlašovalo, s pohrůžkou přikažme jim, aby o tom jméně žádnému z lidí více nemluvili. Povolavše pak Petra a Jana, přikázali jim, aby nemluvili ani neučili ve jméně Ježíšově. Petr a Jan odpověděli jim: Zdali jest to spravedlivé před obličejem Božím, abychom více poslouchali vás než Boha, suďte. Neboť nemůžeme nemluviti toho, co jsme viděli a slyšeli. Oni pohrozivše jim propustili je nenalezše, kterak by je trestali, pro lid; nebo všickni velebili to, co se stalo. Byl zajisté více než v čtyřiceti létech ten člověk, na němž stal se zázrak uzdravení.

Petr a Jan jsouce propuštěni, přišli k svým a pověděli jim, cožkoli knížata kněžská a starší k nim mluvili. Ti uslyševše, jednomyslně pozdvihli hlasu k Bohu a řekli: Pane, který jsi učinil nebe i zemi, moře i všecko, což jest v nich, pohleď na pohrůžky knížat lidu a starších a dej služebníkům svým mluviti slovo své se vší důvěrou. Když se modlili, zatřáslo se místo, na kterémž byli shromážděni, a všickni naplněni jsou Duchem svatým a mluvili slovo Boží s důvěrou.**)

Není pro nás spásy, leč v Ježíši; onť jediný, jak už naznačuje jeho jméno, jest Vykupitel, Spasitel člověčenstva. Protož není ani leč jedna samospasitelná víra a jedna samospasitelná církev — církev Ježíšova, mimo niž není spásy.

---

*) Jenž židy a pohany spojuje v jedné budově, v církvi.

**) Když se takto modlili, rozhojnila se v nich milost Ducha sv., a všickni naplněni jsou neobyčejnou statečností, aby beze strachu hlásali slovo Boží a všude vydávali o něm svědectví.

§ 115. Vnitřní stav církve. Ananiáš a Safira. Druhé pronásledování.

(Skut. apošt. 4, 32—37. 5, 1—42.)

Množství věřících byli jedno srdce a jedna duše, aniž kdo něco z toho, co měl, nazýval svým, ale všecky věci byly jim společné. A tak nebyl mezi nimi nikdo nuzný. Nebo kolikkoli bylo těch, kteří měli pole neb domy, prodávajíce přinášeli peníze za ty věci, kteréž prodávali, a kladli je k nohám apoštolův; i rozdělovalo se jednomu každému, jak komu bylo třeba.*)

Jeden muž, jménem Ananiáš, se Safirou, manželkou svou, prodal pole a ujal lstivě něco peněz za pole s vědomím manželky své, a přines nějaký díl, položil jej k nohám apoštolův.**) Petr řekl: Ananiáši, proč pokoušel ďábel srdce tvé, abys lhal Duchu svatému a lstivě ujal peněz za pole?***) Zdaliž zůstávajíc neprodáno tobě nezůstávalo? a zdali byvši prodáno v moci tvé nebylo? Proč jsi tuto věc uložil v srdci svém? Neselhal jsi lidem, ale Bohu. Ananiáš uslyšev ta slova, padl a skonal. Mládenci vzali jej a vynesše pochovali. Asi po třech hodinách vešla i jeho manželka nevědouc, co se bylo stalo. Petr řekl jí: Pověz mi, ženo, za tolik-li prodali jste pole? Ona řekla: Ano, za tolik. Petr řekl k ní: Co jste se smluvili, abyste pokoušeli Ducha Páně? Aj, nohy těch, kteří pochovali tvého muže, jsou u dveří a vynesou tebe. I padla hned před nohy jeho a skonala. Mládenci všedše, nalezli ji mrtvou a vynesše pochovali ji vedle jejího muže. I nastala veliká bázeň ve vší církvi i mezi všemi, kteří to slyšeli.

Skrze ruce apoštolů dály se mnohé divy a zázraky v lidu, tak že na ulice vynášeli nemocné a kladli na ložcích a nosidlech, kdyby šel Petr, aby aspoň stín jeho dotekl se někoho z nich, a aby od svých nemocí vysvobozeni byli. Scházelo se pak do Jerusalema i množství věřících v Pána, mužův i žen.

Kníže kněžské a všickni, kteří s ním byli, naplněni jsou zlostí, vztáhli ruce na apoštoly a vsadili je do obecného žaláře. Ale anděl Páně otevřel v noci dvéře žaláře, vyvedl je a řekl: Jděte a stojíce mluvte lidu v chrámě všecka slova života.†) Apoštolé uslyševše to, vešli na úsvitě do chrámu a učili. Přišed kníže kněžské, a kteří s ním byli, svolali radu i všecky starší synův israelských a poslali do žaláře, aby apoštolé byli přivedeni. Když přišli služebníci a otevřevše žalář jich nenalezli, navrátili se a vypravovali, řkouce: Žalář nalezli jsme sice se vší bedlivostí zavřený a strážné stojící přede dveřmi, ale otevřevše uvnitř nikoho jsme nenalezli. Když uslyšeli ty řeči úředník chrámu a knížata kněžská, nevěděli, co se to s nimi stalo. Kdosi pak přišed pověděl jim: Aj, muži, kteréž jste vsadili do žaláře, jsou v chrámě stojíce a učíce lid. Šel tedy úředník se služebníky a přivedl je bez násilí, nebo se báli lidu, aby nebyli kamenováni. Přivedše je postavili v radě. I otázal se jich kníže kněžské: Přísně přikázali jsme vám, abyste neučili v tom jménu, a aj, naplnili jste Jerusalem svým učením a chcete na nás uvésti krev toho člověka.*) Petr i apoštolé řekli: Více sluší poslouchati Boha než lidí. Bůh otců našich vzkřísil Ježíše, kteréhož vy jste usmrtili, pověsivše jej na dřevě. Toho knížete a spasitele povýšil Bůh pravicí svou, aby dáno bylo lidu israelskému pokání a odpuštění hříchů. A my jsme svědkové těchto slov, i Duch svatý, kterého Bůh dal všem, kdož jsou jeho poslušni. Uslyševše to pukali se hněvem a myslili je zabiti. Tu povstal v radě jeden fariseus, jménem Gamaliel, učitel zákona, vzácný u všeho lidu, a rozkázal, aby na malou chvíli vyvedli ty lidi ven. Pak řekl k nim: Muži israelští, pilně si rozmyslete, co byste činili. Ustupte od těchto lidí a nechte jich; nebo je-li z lidí to dílo, rozpadne se; pakli jest z Boha, nebudete ho moci zrušiti, abyste snad nebyli nalezeni i Bohu odporní. I přivolili jemu, a povolavše apoštoly a zmrskavše je přikázali jim, aby nic více nemluvili ve jménu Ježíše, a propustili je. Apoštolé pak šli z toho shromáždění radujíce se, že učiněni jsou hodni pohanění trpěti pro jméno Ježíšovo, a nepřestávali každý den v chrámě i po domech učiti a zvěstovati Krista Ježíše.

---

*) Spolčení statků nebylo od apoštolů poručeno; žádnému nebylo bráněno podržeti si statek, pamatoval-li jen na chudého spolubratra.

**) Ananiáš byl ovšem pánem svých peněz a mohl všecko pro sebe podržeti; ale zhřešil tím, že částku z peněz, neoznámiv jí, z lakomství podržel a přece dělal, jakoby byl dal vše, aby zásluhu se všemi ostatními mohl děliti.

***) Petr zvěděl o tom činu z osvícení Ducha svatého.

†) t. slova sv. evangelium, kteréž vede k životu věčnému.

Pravou, účinnou láskou k bližnímu osvědčili první věřící, že jsou hodnými učeníky Ježíše Krista; jako *jedna* víra, tak i *jeden* duch lásky oživoval je všechny.

Hrozný trest, jenž manžely Ananiáše a Safiru zastihl, zřejmě učí, jak *lež a pokrytství* člověka před Bohem ohavným činí.

Kdokoli na nás žádá něčeho, co zřejmě směřuje proti zákonu Božímu, tomu odvěťmež: »Více sluší poslouchati Boha než lidí.«

---

*) Chcete nás vystaviti za vinníky jeho smrti, jako bychom my v osobě jeho osobu Messiášovu byli zabili.

§ 116. Vyvolení jáhnův. Štěpán prvomučeník.

(Skut. apoštol. 6, 1—15. 7, 1—59.)

Když se rozmnožoval počet učeníků, apoštolé svolali množství učeníkův a řekli: Není slušné, abychom my, opouštějíce slovo Boží, přisluhovali k stolům.*) Protož, bratří, vyberte ze sebe sedm mužů dobré pověsti, plných Ducha sv. a moudrosti, kteréž bychom ustanovili nad tou prací; my pak budeme pilni modlitby a posluhování slova (služeb Božích a kázaní). I líbila se ta řeč všemu množství, a vyvolili Štěpána, muže plného víry a Ducha sv., Filipa, Prochora, Nikanora, Timona, Parmena Mikoláše. Ty postavili před obličejem apoštolův, a oni modlíce se, vzkládali na ně ruce.**)

Štěpán, jsa pln milosti a síly, činil veliké divy a zázraky v lidu. I povstali někteří a hádali se se Štěpánem, ale nemohli odolati moudrosti a Duchu, kterýž mluvil z něho. Tudíž nastrojili muže, kteříž by řekli, že jej slyšeli mluviti rouhavá slova proti Mojžíšovi a proti Bohu. Zbouřili tedy lid a starší i zákoníky a sběhše se, chytili jej a přivedli do rady, kdež postavili falešné svědky, kteří by řekli: Tento člověk nepřestává mluviti slova proti svatému písmu a zákonu. Když patřili na něho všickni, kteří seděli v radě, viděli tvář jeho jako tvář anděla. Štěpán zodpovídal se jim dlouhou řečí z dějin synů israelských a ukončil ji těmito slovy: Tvrdé šíje, vy vždycky Duchu svatému se protivíte, jako otcové vaši, tak i vy. Kterému z proroků otcové vaši se neprotivili? Též zabili ty, kteří zvěstovali příchod Spravedlivého, jehož vy byli jste nyní zrádci a vražedníci. Slyšíce to pukali se v srdcích svých a skřípěli zuby na něho. Ale on pohleděv do nebe, uzřel slávu Boží a Ježíše, sedícího na pravici Boží. I řekl: Aj, vidím nebesa otevřena a Syna člověka, stojícího na pravici Boží. Zkřikše tedy hlasem velikým, zacpali uši své a obořili se jednomyslně na něho, a vyvrhše ho z města kamenovali jej; svědkové složili roucha svá u nohou mládence, kterýž slul Šavel***) a přivolil k usmrcení jeho. I kamenovali Štěpána, modlícího se a řkoucího: Pane Ježíši, přijmi ducha mého! a poklek na kolena, zvolal hlasem velikým: Pane, nepokládej jim toho za hřích,

---

*) Na začátku sami apoštolé rozdělovali almužnu; čím více však věřících přibývalo, tím méně mohli takovému úkonu stačiti.

**) Úřad těchto sedmi mužů, jimž říkali jáhnové (sluhové, diaconi), záležel především v posluhování chudým.

***) Svědkům náleželo házeti první kamení na odsouzeného. (V. Mojž. 13, 10. 17, 7). Aby mohli pohodlněji házeti, složili svá svrchní roucha.

To pověděv usnul v Pánu. Muži bohabojní pochovali Štěpána a veliký pláč učinili nad tím.

Modlitbou a vzkládáním rukou posvětili apoštolé jáhny, na které vznesli nejen opatřování chudých, ale dali jim též moc učiti, křtíti, večeři Páně rozdávati a biskupovi i kněžím u oltáře přisluhovati.

Štěpán osvědčil se býti důstojným sluhou Páně; nebo netoliko první dal svůj život za Krista, pročež ctíme v něm prvního mučeníka, nýbrž i modlil se ještě umíraje jako Pán za své nepřátele. Kdyby byl sv. Štěpán se nemodlil, neměla by církev Pavla; ale že Štěpán, leže již na zemi, byl vyslyšen, pozdvižen jest Pavel. (Sv. Augustin.)

§ 117. Třetí pronásledování. Filip v Samařsku. Komorník mouřenínské královny Kandace.

(Skut. apošt. 8, 1—40.)

V čas velikého protivenství v církvi jerusalemské rozprchli se všickni věřící kromě apoštolů po krajinách judských a samařských. Šavel hubil církev, vcházeje do domův a jímaje muže i ženy dával je do žaláře; ti, kteří se rozprchli, chodili kážíce slovo Boží.

Filip sestoupiv do města Samaří, kázal jim Krista. Zástupové dávali pozor na to, co pravil Filip, jednomyslně poslouchajíce a vidouce divy, které činil. Nebo duchové nečistí z mnohých, kteří je měli, křičíce hlasem velikým vycházeli. Mnozí mrtvicí ranění a kulhaví jsou uzdraveni. Nějaký muž, jménem Šimon, byl prve v městě čarodějníkem, sváděje národ samařský, pravě o sobě, že jest čímsi velikým; kterého poslouchali všickni říkajíce: Tento jest moc Boží. Ale když uvěřili Filipovi, hlásajícímu o království Božím, muži a ženy jsou pokřtěni ve jménu Ježíše Krista. I Šimon uvěřil a byv pokřtěn držel se Filipa; vida také znamení a moci veliké, divil se.*) Uslyševše apoštolé, kteří byli v Jerusalemě, že Samaří přijala slovo Boží, poslali k nim Petra a Jana.**) Tito přišedše modlili se za ně, aby přijali Ducha svatého; nebo ještě na žádného z nich nepřišel, ale byli pokřtěni toliko ve jménu Pána Ježíše. I vzkládali na ně ruce, a oni přijali Ducha svatého. Šimon

---

*) Šimon věřil, jen aby byl pokřtěn a vešel v užší spolek s Filipem proto, poněvadž se domníval, že obdrží od něho dar činiti divy, kterýž bude jeho ctižádosti a zištnosti sloužiti.

**) Petr není poslán jako podřízený, jemuž se poroučí, nýbrž jest žádán, aby, jsa hlavou církve, spojil novou obec s obcí mateřskou.

uzřev, že vzkládáním rukou apoštolů dává se Duch svatý, podával jim peníze, řka: Dejte i mně tu moc, aby každý, na koho bych vložil ruce, přijal Ducha svatého. Petr řekl k němu: Tvé peníze buďtež s tebou na zatracení, protože jsi se domníval, že by dar Boží mohl za peníze koupen býti. Nemáš dílu v této věci (v té svaté službě); nebo tvé srdce není upřímné před Bohem.*) Proto čiň pokání z té své nešlechetnosti a pros Boha, zdali by snad tobě bylo odpuštěno to myšlení srdce tvého. Šimon odpověděl: Modlete se vy za mne Pánu, aby nepřišlo na mne něco z toho, co jste pravili. Apoštolé, osvědčovavše a mluvivše slovo Páně, navrátili se do Jerusalema a kázali evangelium mnohým krajinám Samaritánů.

Anděl Páně mluvil potom k Filipovi, řka: Vstaň a jdi k polední straně na cestu, která vede od Jerusalema do Gazy. Filip vstav šel. A aj, muž mouřenín, komorník královny mouřenínské Kandace, přijel do Jerusalema, aby se tam modlil, a když se vracel, sedě na voze svém, četl Isaiáše proroka. I řekl Duch Filipovi: Přistup a přidrž se toho vozu. Filip přiběh slyšel jej, jak čte Isaiáše proroka, i řekl: Myslíš, že rozumíš, co čteš? Komorník řekl: Kterak mohu, nevyloží-li mi někdo? a prosil Filipa, aby vstoupil a seděl s ním. Místo písma, které četl, bylo toto: Jako ovce k zabití jest veden a jako beránek bez hlasu před tím, kdo jej stříže, tak neotevřel úst svých. Komorník řekl Filipovi: Prosím tě, o kom mluví prorok? o sobě či o někom jiném? Filip počav od toho místa písma, zvěstoval mu Ježíše. Když jeli cestou, přijeli k jedné vodě; i řekl komorník: Aj, voda! co zbraňuje, abych byl pokřtěn? Filip řekl: Věříš-li celým srdcem, může to býti. Komorník odpověděl: Věřím, že Ježíš jest Kristus, Syn Boží. I rozkázal zastaviti vůz, a sestoupili oba do vody, a Filip jej pokřtil. Když vystoupili z vody, Duch Páně uchopil Filipa,**) a neviděl ho komorník více. I jel svou cestou, raduje se. Filip pak nalezen jest v Azotu, a chodě kázal evangelium všem městům, až přišel do Cesaree.

Modlitbou a vzkládáním rukou apoštolé udělovali Filipovým pokřtěncům Ducha svatého, aby k stálému vyznávání víry slovem i skutkem milostí Boží posilněni byli, t. j. apoštolé biřmovali. Biřmování jest tedy pravou a skutečnou, od křtu rozdílnou svátostí, již toliko biskupové jako praví nástupci apoštolův řádně udělují.

---

*) Nemáš pravé víry v Krista, ale děláš se toliko, jako bys ji měl, a proto nemáš podílu v nauce křesťanské, ani v jejích přípovědech.

**) Aby zázračným zmizením posilnil komorníka ve víře.

Kdo, jako Šimon čarodějník, snižuje duchovní věci za předmět mrzkého zisku, t. j. duchovní dobro za peníze neb cenu peněz chce koupiti nebo prodati, dopouští se těžkého hříchu, jenž slove simonie čili svatokupectví, kterou újma se činí svrchované, Bohu náležité úctě.

§ 118. Šavel obrácen.

(Skut. apoštol. 9, 1—37.)

Šavel, z pokolení Benjaminova, narozen jsa v Tarsu v Cilicii jako měšťan římský, osvojil si všechnu tenkráte kvetoucí tam řeckou literaturu a vědu. Potom vzdělav se v Jerusalemě pod správou Gamalielovou, rozhodně oddal se směru farisejskému; vedle toho vyučil se dle tehdejšího obyčeje též řemeslu stanařskému. Jsa ohnivým fariseem, pronásledoval křesťany, až zázračným způsobem jsa obrácen, stal se z protivníka církve mohutným nástrojem k rozšiřování jejího učení. Klassická vzdělanost uzpůsobila jej nejvíce k tomu, aby s úspěchem kázal mezi pohany, kdežto židovská znalost písma učinila jej schopným, aby Nový zákon světle a přesvědčivě na Starém zakládal a předsudek židův, že by oni jediní byli vyvoleným lidem Božím, úplně zničil.

Šavel dychtě ještě po pohrůžkách a vraždě proti učeníkům Páně, přistoupil ku knížeti kněžskému a žádal na něm listů do Damašku do sbornic, nalezl-li by které muže a ženy učení a náboženství křesťanského, aby je svázané přivedl do Jerusalema. Když byl na cestě a přibližoval se k Damašku, rychle obklíčilo jej světlo s nebe. Padl na zemi a uslyšel hlas, řkoucí k němu: Šavle, Šavle, proč mne pronásleduješ? *) Šavel řekl: Kdo jsi, Pane? On k němu: Já jsem Ježíš, jehož ty pronásleduješ; těžko bude tobě proti mně bojovati. Šavel třesa se a žasna, řekl: Pane, co chceš, abych činil? Pán řekl k němu: Vstaň a jdi do města, a tam bude tobě pověděno, co bys činil. Muži, kteří šli s ním, stáli ohromeni, hlas sice slyšíce, ale nikoho nevidouce. Šavel vstal se země a otevřev oči, neviděl ničeho. Pojavše ho tedy za ruce, uvedli jej do Damašku. Tu byl tři dni, aniž viděl, jedl neb pil. V Damašku byl jeden učeník, jménem Ananiáš, jemuž řekl Pán ve vidění: Ananiáši, vstaň a jdi do ulice, která slove Přímá, a hledej tam v domě Judově muže, jménem Šavla Tarsenského. Ananiáš odpověděl: Pane, slyšel jsem od mnohých o tom muži, kterak mnoho zlého činil tvým svatým v Jerusalemě; i zde má moc od knížat kněžských, aby zjímal všecky, kteří vzývají jméno tvé. Ježíš řekl jemu: Jdi, neboť vyvolenou nádobou jest mi on, aby nesl jméno mé před pohany i krále i syny israelské.

---

*) Kristus žije ve svých; kdo věřící pronásleduje, jej pronásleduje

Já zajisté ukáži jemu, jak mnoho musí pro jméno mé trpěti. Ananiáš všel tedy do domu a vloživ naň ruce, řekl: Šavle bratře, Pán Ježíš, jenž se tobě ukázal na cestě, poslal mne, abys prohlédl a byl naplněn Duchem svatým. Ihned spadly s očí jeho jako lupiny, a přijal zrak: a vstav jest pokřtěn. Když požil pokrmu, posilnil se. Byl pak s učeníky, kteří byli v Damašku, po několik dní. A hned kázal ve sbornicích Ježíše, že jest Syn Boží. I divili se náramně všickni, kteří jej slyšeli, a pravili: Zdaliž to není ten, kterýž hubil v Jerusalemě ty, kteří vzývali to jméno, a sem proto přišel, aby je svázané vedl ke knížatům kněžským? Šavel však mnohem více se sílil a zahanboval židy,*) kteří bydleli v Damašku, dovozuje, že ten jest Kristus (že Ježíš jest Messiáš, v Starém zákoně zaslíbený).

Po mnoha**) dnech uradili se židé mezi sebou, že jej zabijí; ale známi učiněni jsou Šavlovi úkladové jejich. Ostříhali pak i bran ve dne i v noci, aby jej zabili. Ale učeníci vzavše jej v noci, v koši spustili jej přes zeď. Přišed do Jerusalema, byl od Barnabáše uveden k apoštolům (Petrovi a Jakubovi); i byl s nimi, vcházeje a vycházeje v Jerusalemě a důvěrně čině ve jménu Páně. Mluvil také pohanům a hádal se s řeckými (židy); oni však hledali jej zabiti. Zvěděvše to bratří, dovedli ho do Cesaree a propustili do Tarsu. Církev měla pak pokoj po všem Judsku, Galilei a Samařsku a vzdělávala se, chodíc v bázni Páně, a naplňovala se potěšením Ducha svatého.

V obrácení Šavla, jenž ze zuřivého protivníka byl učiněn nejhorlivějším apoštolem a obhájcem víry křesťanské, patrně spatřuje se účinnost milosti Boží, neodpírá-li jí člověk, ale poslouchá-li ochotně hlasu jejího a spolupůsobí-li s ní svědomitě. Nebo od této doby Šavel zasvětil všechny své síly a všechen život svůj službě Páně. Rozumem jeho prosvítalo nejjasnější světlo osvěty duchové; srdcem jeho pak hárala nejvroucnější láska ku Kristu a ke všem lidem, takže za dlužníka všech se pokládaje, všechněm všim býti se snažil. (Řím. 1, 14. I. Kor. 9, 22.) Srdnatost jeho vyspěla v pravou hrdinskou sílu jak v působení, tak ve strádání. (I. Kor. 15, 10. II. Kor. 11, 23.)

§ 119. Petr obchází církve. Pohanský setník Kornelius obrací se na víru křesťanskou.

(Skut. apošt. 9, 32—43. 10, 1—48. 11, 1—18.)

Pokud věřící byli pronásledováni od židů, Petr zůstal v Jerusalemě, aby jako vůdce bojovníků Kristových uprostřed boje ostatní posiloval. Když pak se pokoj na nějaký čas církvi navrátil, Petr navštívil věřící mimo Jerusalem a provozuje právo nejvyššího dozoru, ukazoval se i v tom, že jest hlavou církve.

---

*) t. přemáhal je řečí, takže s hanbou museli mlčeti.

**) Podle listu ke Gal. 1, 17. 18. Šavel ztrávil tři léta v Arabii, ponejvíce v zátiší, připravuje se na povolání apoštola světa.

Když Petr procházel všecky církve, přišel také k svatým (ku křesťanům), kteří bydleli v Lyddě. Zde nalezl člověka, jménem Eneáše, raněného mrtvicí, kterýž od osmi let ležel na loži. Petr řekl jemu: Eneáši, uzdravuje tebe Pán Ježíš Kristus; vstaň! A hned vstal. Když viděli jej ti, kteří bydleli v Lyddě a v Saroně, všickni obrátili se ku Pánu. V Joppě byla učenice, jménem Tabita, plná dobrých skutků a almužen, které činila. Roznemohši se v těch dnech, umřela. Když ji umyli, položili ji na vrchní síň. Že Lydda byla blízko Joppe, uslyševše učeníci, že tam jest Petr, poslali k němu dva muže, prosíce: Nemeškej přijíti až k nám. Petr vstav šel s nimi. Když přišel, vedli jej na svrchní síň; a obstoupily ho všecky vdovy, plačíce a ukazujíce mu sukně a šaty, kteréž jim Tabita dělala. Petr rozkázav všechněm vyjíti ven, poklekl na kolena a modlil se; a obrátiv se k tělu, řekl: Tabito, vstaň! A hned otevřela oči a uzřevši Petra, posadila se. Petr podav jí ruky, pozdvihl ji; a povolav svatých (věřících) a vdov, ukázal jim ji živou. I rozhlášeno jest to po všem městě Joppe, a mnozí uvěřili v Pána. Petr zůstal v Joppe mnoho dní u nějakého Šimona, koželuha.

V Cesarei byl setník zástupu (kohorty), jménem Kornelius, muž nábožný a bohabojný se vším svým domem, čině mnohé almužny lidu a modle se Bohu vždycky. Ten viděl asi v devátou hodinu denní anděla Božího, který všel k němu a řekl jemu: Kornelie! Tvé modlitby a almužny vstoupily na pamět před tváří Boží. Nyní pošli některé muže do Joppe a povolej nějakého Šimona, kterýž má příjmí Petr; ten ti poví, co bys měl činiti. Když anděl odešel, povolal dvou služebníků svých a bohabojného vojáka a poslal je do Joppe. Když pak druhého dne přibližovali se k městu, Petr vstoupil okolo šesté hodiny nahoru (na vrchní podnebí domu), aby se modlil. I připadlo naň vytržení mysli, a uzřel nebe otevřeno a sestupující nějakou nádobu, jako veliké prostěradlo, ano se spouští za čtyry rohy s nebe na zemi, v němž byla všeliká zvířata; a stal se hlas k němu: Petře, bij a jez! Petr řekl: Odstup to, Pane! nebo jsem nikdy nic nečistého (Starým zákonem zapověděného) nejedl. A hlas po druhé k němu: Co Bůh očistil, ty neprav býti nečistým.*) A to stalo se po třikrát, a hned vzata jest nádoba zase do nebe. Když Petr sám u sebe rozjímal, co by znamenalo vidění, kteréž viděl: aj, muži, kteří byli posláni od Kornelia, stáli přede dveřmi ptajíce se, je-li tu hospodou Šimon, kterýž má příjmí Petr. Když Petr přemýšlel o vidění, řekl jemu Duch Boží: Aj, tři muži hledají tebe Vstaň, sejdi dolů a jdi s nimi, nic nepochybuje; neboť já jsem je poslal. Petr sešed k mužům, řekl: Aj, já jsem, kteréhož hledáte; proč pak jste přišli? Tu oznámili mu příčinu svého poselství. Petr uvedl je a přijal hospodou. Druhého dne vstav, šel s nimi; někteří bratří z Joppe provázeli ho. Kornelius očekával jich, svolav své příbuzné a blízké přátele. Když Petr vcházel, vyšel proti němu Kornelius a pad k jeho nohám, klaněl se. Ale Petr pozdvihl ho, řka: Vstaň, i já jsem člověk. Mluvě s ním všel a nalezl mnoho těch, kteří se byli sešli; i řekl k nim: Proč jste mne povolali? Kornelius vypravoval vše, co se mu stalo, a doložil: Nyní my všickni stojíme před obličejem tvým, abychom slyšeli vše, cokoli přikázáno jest tobě od Pána.

Petr otevřev ústa svá, řekl: V pravdě jsem shledal, že Bůh není přijímač osob,*) ale že každý národ, kterýž se ho bojí a činí spravedlnost, příjemný jest jemu.**) Vy víte, že Bůh po všem Judsku zvěstoval pokoj skrze Ježíše Krista, jenž jest Pánem všech, kterýžto chodil, dobře čině a uzdravuje všecky poražené od ďábla. Tomuto, kterýž jest od Boha ustanoven soudcem živých i mrtvých, všickni proroci vydávají svědectví, že odpuštění hříchů vezmou skrze jméno jeho všickni, kteří věří v něho. Když Petr slova ta ještě mluvil, Duch svatý připadl na všecky, kteří poslouchali slova. I užasli se věřící, kteří přišli s Petrem, že i na pohany milost Ducha svatého jest vylita; nebo slyšeli je mluviti jazyky a velebiti Boha. I rozkázal je Petr pokřtíti ve jménu Pána Ježíše Krista, a pak prosili ho, aby pobyl u nich několik dní.

Apoštolové a bratří, kteří byli v Judsku, uslyšeli pak, že i pohané přijali slovo Boží. Když vstoupil Petr do Jerusalema, řekli k němu věřící ze židův: Proč jsi všel k pohanům a jedl jsi s nimi?

---

*) Petr i ostatní apoštolé věděli, že i pohané jsou povoláni ke spáse, ale kterým způsobem má se jejich vejití do církve díti, zdali naplněním obřadného zákona Mojžíšova či také bez něho, o tom nebyli ještě poučeni. Z toho vidění Petr mohl seznati, že příčina vší nečistoty byla Kristem shlazena, a že tedy pohané nepotřebují žádné jiné očisty než té, která se jim v Kristu nabízí, a že tudíž mají k němu bezprostřední přístup.

*) Že nehledí, zdali kdo žid či pohan.

**) Příjemný jest jemu tak, že jej, je-li ochoten jako Kornelius, k osvícení v Kristu povolává, jako tohoto povolal křtem a vstoupením do pravé církve.

Petr začav vypravoval jim všecko. To uslyševše umlkli a oslavovali Boha, řkouce: Tedy i pohanům dal Bůh pokání k životu.

Kdo Boha se bojí, jako pohanský setník Kornelius, živ jsa dle zákona Bohem do srdce vštípeného, a upřímně vyhledávaje pravdu, spravedlnost i svatost, spolu však bez viny své nejsa ještě přijetím křtu svatého viditelným údem církve Kristovy, ten nezahyne, protože touto upřímnou touhou má podíl v zásluhách Ježíše Krista, bez něhož není spásy, a že právě proto jest údem církve, ač neviditelným.

§ 120. Církev v Antiochii a její obcování s Jerusalemem. Nové pronásledování za Heroda Agrippy a jeho smrt.

(Skut. apoštol. 11, 19—30. 12, 1—25.)

Věřící, kteří rozprchli se před soužením, jež stalo se pro Štěpána, přišli až do Fenicie, Cypru a Antiochie, nikomu nemluvíce slova, než samým židům. Avšak někteří muži cyperští a cyrenští, když vešli do Antiochie, mluvili též k pohanům, zvěstujíce Pána Ježíše. Ruka Páně byla s nimi, a veliký počet věřících obrátil se ku Pánu. I přišla pověst o tom k uším církve v Jerusalemě, a poslali Barnabáše do Antiochie. Ten přišed a uzřev milost Boží (horlivost pohanokřesťanův), zradoval se a napomínal všech, aby v úmyslu srdce trvali v Pánu. Barnabáš šel pak do Tarsu, aby hledal Šavla, a když ho nalezl, přivedl jej do Antiochie. I byli tu přes celý rok a učili mnohý zástup, tak že učeníci v Antiochii jsou nejprve nazýváni křesťané.*)

V těch dnech přišli z Jerusalema proroci do Antiochie. Jeden z nich, jménem Agabus, povstav oznamoval skrze Ducha, že bude veliký hlad po všem okršku země, kterýžto se též stal za císaře Klaudia (r. 45 po Kr.). Tedy učeníci, jeden každý podle své možnosti, umínili si poslati ku pomoci bratřím, přebývajícím v Judsku, což i učinili, poslavše to k starším (kněžím) skrze ruce Barnabáše a Šavla.

Téhož času (když Barnabáš a Šavel meškali v Jerusalemě), vztáhl král Herodes**) ruce, aby sužoval některé z církve. I zabil Jakuba, bratra Janova, mečem. Vida, že se to líbilo židům, jal Petra,

---

*) Jméno to dali jim pohané a Římané. Když počet učeníků náramně se rozmnožil, Římané měli za to, že křesťanstvo stalo se trvalou sektou, a poněvadž přívržence každé sekty jmenovali podle původce, tedy i učeníky Páně nazývali podle Krista (Christus) »christiani«.

**) Tento Herodes byl vnuk Heroda Velikého a syn Aristobulův.

vsadil jej do žaláře a vydal (jej) čtyrnásobné stráži, chtěje po Veliké noci vyvésti jej lidu (veřejně na smrt). Ale modlitba dála se bez přestání od církve k Bohu za Petra. Když jej Herodes měl vyvésti, té noci Petr spal mezi dvěma vojáky, jsa svázán dvěma řetězy, a strážní přede dveřmi ostříhali žaláře. A aj, anděl Páně postavil se, a světlo zastkvělo se v příbytku; a udeřiv Petra v bok, zbudil ho, řka: Vstaň rychle! I spadly řetězy s jeho rukou. Anděl řekl k němu: Opásej se a podvaž obuv svou; oděj se svým pláštěm a pojď za mnou. Petr učinil tak, a vyšed šel za ním a nevěděl, že jest pravda, co se dálo skrze anděla; ale domníval se, že by vidění měl. Prošedše první a druhou stráži, přišli k železné bráně (nejzazší bráně žaláře), kteráž vede do města, a ta se jim sama otevřela. Vyšedše přešli jednu ulici, a hned odešel od něho anděl. Petr přišed sám k sobě, řekl: Nyní vím v pravdě, že Pán poslal anděla svého a vytrhl mne z ruky Herodovy a ze všeho očekávání lidu židovského. To rozvažuje přišel k domu Marie, matky Jana, příjmím Marka, kdež se mnozí shromáždili a se modlili. Když tloukl na dvéře, vyšla děvečka, jménem Róde, aby poslechla. Jak poznala hlas Petrův, pro radost neotevřela dveří, ale vběhši zvěstovala, že Petr stojí u dveří. Ale oni jí řekli: Blázníš. Ona však tvrdila, že tak jest. Tedy řekli: Jeho anděl to jest! Ale Petr trval tluka. Když pak otevřeli, uzřeli jej a užasli. Petr pokynuv jim rukou, aby mlčeli, vypravoval, kterak vyvedl jej Pán ze žaláře; a vyšed odešel na jiné místo.*) Když nastal den, byl nemalý rozbroj mezi vojáky, co stalo se s Petrem. Ale Herodes, když se po něm ptal a nenalezl ho, vyslechnuv strážné kázal je odpraviti. Petr odebral se pak z Judska do Cesaree a přebýval tam. I hněval se na Tyrské a Sidonské. Ale oni přišli k němu a žádali za pokoj. V ustanovený den Herodes, oblek se v královské roucho, posadil se na trůně a činil k nim řeč. Lid pak pokřikoval: Hlas Boží to a ne lidský! A hned ranil jej anděl Páně, protože nedal cti Bohu, a hlodán jsa červy umřel.

Slovo Páně pak rostlo a rozmáhalo se. Tedy Barnabáš a Šavel navrátili se z Jerusalema, vykonavše službu a vzavše s sebou Jana, jenž měl příjmí Marek.

I my jsme a nazýváme se křesťany. Jako křesťané máme Krista napodobiti, t. j. máme choditi tak, jak on chodil, abychom byli živi ne my, ale aby v nás živ byl Kristus, a my abychom zvěstovali ctnosti toho, kterýž povolal nás z temnosti v podivné světlo své. »Kdo zle živi jsouce, nazývají se křesťany, činí Kristu potupu.« (Sv. Augustin.)

---

*) Aby ušel vyhledávání. V ten čas (asi r. 42—43 po Kr.) odebral se Petr do Říma a založil tu stálé sídlo své. V devátém roce vlády císaře Klaudia bylo mu Řím opustiti, protože rozkazem císařským vynesen na všechny židy výhost z města. I přišel opět do Jerusalema a konal tu sněm apoštolský.

Petr spí klidně a tiše přede dnem hrozící popravy — obraz to spravedlivého, jenž vědom si jsa neviny své, i při největším nebezpečenství hrozícím zůstává klidným, poroučeje Bohu život i smrt svou.

Slovy: »Anděl jest!« vyřkli už první křesťané svou víru, že každý má svého vlastního anděla strážce. Podivné vysvobození Petrovo ze žaláře andělem Božím nasvědčuje pravdě, že andělé jsou k ochraně lidí určeni. Zdaliž všickni (andělé) nejsou služební duchové, poslaní k službě těch, kteří obdrží dědictví spasení?« (Žid. 1, 14.)

II. Šíření církve mezi pohany.

§ 121. Přehled.

Jako Jerusalem byl středem šíření víry Kristovy mezi židy, tak stala se Antiochie syrská, kde utvořila se obec křesťanská ze židokřesťanů a pohanokřesťanů, středem a východištěm šíření víry mezi pohany. Neb odtud podnikal své apoštolské cesty Pavel, přede všemi nazvaný apoštol pohanův; neboť Pán jej poslal mezi pohany, aby otvíral oči jejich, aby se obrátili od temnosti k světlu a z moci satanovy k Bohu, aby nabyli odpuštění hříchův a dílu mezi svatými skrze víru. (Skut. apošt. 26, 17. 18.)

Pavel, provázen jsa Barnabášem a Janem Markem, šel (r. 45 a 46 po Kr.) skrze Seleucii na ostrov Cypr, a kázav tu v Salamině, obrátil v Pafě římského prokonsula Sergia Pavla. Když přišli do Perge v Pamfilii, Jan Marek oddělil se od nich a vrátil se do Jerusalema. Pavel přibyl pak s Barnabášem do Antiochie v Pisidii, kdež byl z počátku dobře přijat, ale potkal se tam s odporem; v Ikonii byl pronásledován a v Lystře, ač učinil tu zázrak, i kamenován. Kázav i v Derbe, vrátil se Lystrou, Ikoniem, Antiochií v Pisidii, Pergem a Attalií v Pamfylii do Antiochie v Syrii.

Když v Antiochii syrské židokřesťané, příchozí z Jerusalema, chtěli i pohanokřesťany k ostříhání zákona Mojžíšova zavazovati, odebral se Pavel s Barnabášem do Jerusalema (r. 51 po Kr.), kde sporná otázka ve shromáždění apoštolů za předsednictví sv. Petra jednomyslně ve jménu Ducha svatého byla rozhodnuta.

Brzy potom Pavel se vydal se Silou na svou druhou missionářskou cestu z Antiochie (r. 52—53 po Kr.); nebo Barnabáš, odloučiv se od něho, šel s Janem Markem na ostrov Cypr. Pavel procházel Syrii, Cilicii a Lykaonii. Připojiv sobě v Lystře Timothea, cestoval po Frygii, Galatii a Mysii. Přidruživše sobě v Troadě Lukáše, obrátili se z rozkazu Božího do Macedonie a založili křesťanské obce ve Filippech, Thessalonice (Soluni) a v Berei. Timotheus a Silas zůstali v Macedonii, zatím co Pavel šel s Lukášem skrze Athény, kde užaslým Řekům zvěstoval neznámého Boha, do Korinta; tuto působě půldruhého roku, založil jednu z největších obcí křesťanských a sepsal po příchodu Timotheově a Silově z Macedonie (též do Korinta) prvý a brzy potom i druhý list k Thessalonickým (Soluňanům). Z Korinta vrátil se Pavel přes Efesus, Cesarei a Jerusalem do Antiochie.

Avšak jeho horlivost apoštolská pohnula jej ke třetí cestě missionářské (r. 54 aneb 55 po Kr.). Navštíviv obce ve Frygii a Galatii, odebral se do Efesu, kde přes dvě léta v neúmorné činnosti ztrávil a napsal list ke Galatským, jakož i první ke Korintským. Zbouření, způsobené Demetriem, přimělo jej, aby opustě Efesus odešel do Macedonie (okolo 57 po Kr.), odkudž poslal Korintským druhý list. Brzy potom přibyl sám osobně do Korinta, aby vzniklé tu rozbroje úplně potlačil; i napsal zde list k Římanům. Pobyv v městě tři měsíce, šel Macedonií a Troadou do Mileta (58 po Kr.), kde učinil k biskupům a kněžím z Efesu a jiných krajin okolních shromážděným velmi dojemnou řeč na rozloučenou a pak cestoval Tyrem, Ptolemaidou a Cesareí do Jerusalema.

V Jerusalemě maloasijští židé způsobili zbouření proti apoštolu Pavlovi, jenž ve chrámě byl jat, ale tisícníkem Lysiem vzteklosti lidu vyrván a jako měšťan římský do Cesaree k římskému vladaři Felixovi odveden. Pavel zodpovídal se před ním i před jeho nástupcem Festem, ano i před samým králem Agrippou II. a byl po dvouleté vazbě v Cesarei z příčiny svého odvolání k císaři, provázen jsa svými přáteli Lukášem a Aristarchem, poslán do Říma (r. 60 po Kr.).

Ačkoli byl již pozdní podzimek, přece přese všechny důrazné výstrahy Pavlovy podniknuta nebezpečná plavba po moři, při které loď se rozbila, avšak veškero mužstvo, byvši dle Pavlova předpovědění zachráněno, bylo od obyvatelův ostrova Malty vlídně přijato. Pobyvše tu tři měsíce, cestovali dále a přišli do Syrakus, Rhegia, Puteol a konečně přes Forum Appiovo a Tres Taberny do Říma (r. 61 po Kristu na jaře).

Tu Pavel zůstal dvě léta v lehké vazbě; pracoval o rozšíření křesťanské víry v Římě i u samého dvora císařského a psal odtud listy apoštolské k Efesským, ke Kolosským, k Filemonovi a k Filipským.

Brzy po svém vysvobození z první vazby (r. 63 po Kr.) Pavel psal buď v Římě, aneb v jiném městě italském list k židům (Hebreům) a pak odebral se ještě jednou na východ. Do této doby připadá mučenická smrt sv. Jakoba menšího, prvého biskupa jerusalemského, kterýž také napsal list k židokřesťanům cizích zemí. Brzy potom (r. 64 po Kr.) povstalo první krvavé pronásledování křesťanů pod Neronem.

Zatím přibyl Pavel, cestuje na východ, se svým učeníkem Titem na Kretu a zanechav ho zde biskupem, potěšil jej z Nikopole listem pastýřským. V této době Pavel napsal také první list k Timotheovi do Efesu. Navštíviv opět církve v Troadě, Miletu a Korintě, přišel zase do Italie do Říma a kázal prý také ve Španělích. Než za Neronova pronásledování, byv po druhé jako vězeň do Říma doveden, umřel zde s Petrem v jeden den smrtí mučenickou (r. 67 nebo 68 po Kr.), uděliv milému učeníku svému Timotheovi v druhém listě poslední napomenutí a návody, nejinak nežli učinil Petr ve dvou listech svých ku křesťanům v Malé Asii.

Jako Petr a Pavel, dali i všichni ostatní apoštolé, rozšedše se asi dvanáctého roku po na nebe vstoupení Páně do veškerého světa, krví svou svědectví Pánu. Jediný Jan, přeživ pomstu Boží, připadlou r. 70 po Kr. na Jerusalem a jeho obyvatele, a byv činný pro křesťanství v Efesu ústně i písemně (sepsáním evangelia, tří listův a zjevení), byv pohřížen za Domitiana v kotel vařícího se oleje a na ostrov Patmos vyhoštěn, umřel v Efesu, kam po smrti Domitianově se navrátil, r. 100 po Kr. tichou smrtí přirozenou. Jím končí též věk apoštolský.

První missionářská cesta apoštola Pavla.

§ 122. Šavel a Barnabáš posvěceni. Působení jejich na ostrově Cypru a v Malé Asii.

(Skut. apoštol. 13, 1—52. 14, 1—27.)

V církvi antiochijské byli proroci a učitelé, mezi nimiž byl Barnabáš, Šimon a Lucius cyrenský, Manahen a Šavel.*) Když tito sloužili Pánu a postili se, řekl jim Duch svatý: Oddělte mi Šavla a Barnabáše k dílu, ku kterému jsem je pojal. Tedy postíce a modlíce se a vzkládajíce na ně ruce, propustili je.

Šavel a Barnabáš, posláni jsouce od Ducha svatého, odešli do Seleucie a odtud plavili se na Cypr. Přišedše do Salaminy, kázali slovo Boží ve sbornicích židovských. Měli též Jana (Marka) k službě (jako jáhna). Když zchodili celý ostrov až do Pafu, nalezli jednoho čarodějníka, falešného proroka, žida jménem Barjesu, jenž byl u vladaře Sergia Pavla, muže opatrného. Tento žádaje slyšeti slovo Boží, povolal Barnabáše a Šavla. Ale Elymas, čarodějník (nebo tak

se vykládá jméno jeho),*) protivil se jim, chtěje vladaře odvrátiti od víry. Tedy Šavel, který slove též Pavel, naplněn jsa Duchem svatým, pohleděl naň a řekl: Ó, plný vší lsti a vší chytrosti, synu ďáblův, nepříteli vší spravedlnosti, nepřestáváš převraceti přímých cest Páně? Hle, nyní ruka Páně nad tebou; a budeš slepý, nevida slunce až do času. A hned připadla naň mrákota a tma, a jda vůkol hledal, kdo by mu podal ruky. Vladař uzřev, co se stalo, uvěřil, divě se učení Páně.

Pavel a soudruhové jeho, plavivše se od Pafu, přišli do města Perge v Pamfylii (r. 45 n. 46 po Kr.). Tu odloučil se od nich Jan a vrátil se do Jerusalema. Pavel a Barnabáš prošedše Perge, přišli do Antiochie v Pisidii. Když vešli do sbornice v den sobotní, poslali k nim knížata sbornice, řkouce: Muži bratří, máte-li jaké slovo napomenutí k lidu, mluvte. Pavel povstav a pokynuv rukou, aby mlčeli, řekl mimo jiné: Známo vám buď, muži bratří, že skrze Ježíše zvěstuje se vám odpuštění hříchův, a ode všeho, od čeho nemohli jste skrze Mojžíšův zákon ospravedlněni býti, skrze něho každý, kdo věří, ospravedlněn bývá. Když Pavel a Barnabáš vycházeli, prosili jich někteří, aby i druhou sobotu mluvili jim ta slova. Druhou sobotu pak sešlo se téměř všecko město k slyšení slova Božího. Židé vidouce zástupy, naplněni jsou závistí a odporovali tomu, co bylo praveno od Pavla, rouhajíce se. Tedy Pavel a Barnabáš stále pravili: Vám měl slovo Boží nejprve mluveno býti: ale poněvadž je zamítáte a sebe za nehodné života věčného považujete, aj, obracíme se ku pohanům. Slyšíce to pohané, zradovali se a velebili slovo Páně, kteréž rozsívalo se po vší krajině. Židé však, vzbudivše protivenství proti Pavlovi a Barnabášovi, vyhnali je ze svých končin. Oni vyrazivše prach s nohou svých na ně, přišli do města Ikonia. Tu byli dlouhý čas, důvěrně sobě počínajíce v Pánu, kterýž vydával svědectví slovu milosti své, čině, aby se dáli divové a zázrakové skrze ruce jejich. Když však někteří nevěřící židé vzbouřili a popudili proti nim pohany, utekli do měst lykaonských, do Lystry a Derbe i do veškeré okolní krajiny, a kázali tu evangelium.

V Lystře poslouchal Pavla mluvícího též muž chromý od narození, který nikdy nechodil. Pavel pohleděv naň a vida, že by měl víru, aby byl uzdraven, řekl hlasem velikým: Postav se přímo na nohy své! I vzchopil se a chodil. Zástupové uzřevše, co učinil

---

*) Mezi jmenovanými muži byl Barnabáš jistě starším, knězem; nebo náležel ku prvotinám Ducha svatého, a vzneseno naň od apoštolů důležité poslání do Antiochie; taktéž Šavel, nebo Barnabáš vyvolil jej sobě za společníka úřadu. Ostatní tři byli, jak se podobá, nadstaršími; nebo měli plnomocenství světiti, kteréž vykonávali toliko apoštolé a jich náměstkové, biskupové.

*) přijav nepochybně od té chvíle to jméno od vladaře na víru obráceného.

Pavel, pozdvihli hlasu svého, řkouce: Bohové v podobě lidské sestoupili k nám! I nazvali Barnabáše Jovem a Pavla Merkuriem; neb on byl vůdce slova. Také kněz modly Jovovy, kteráž byla před městem, přived ověnčené býky před bránu, chtěl s lidem obětovati. Když to uslyšeli apoštolé Barnabáš a Pavel, roztrhše sukně své vyběhli mezi zástupy, křičíce: Muži, co to činíte? I my jsme smrtelní, vám podobní lidé, kteří zvěstujeme vám, abyste obrátili se od těchto marných bohů k Bohu živému, kterýž učinil nebe i zemi i moře i všecko, co v nich jest, kterýž za předešlých věků nechával všecky národy choditi po cestách svých. Avšak nenechal sebe bez osvědčení, dobře čině s nebe, dávaje deště a úrodné časy, naplňuje pokrmem a utěšením srdce naše. Takto mluvíce sotva spokojili zástupy, aby jim neobětovali. Potom přišli někteří židé z Antiochie a Ikonia, navedli zástupy a kamenujíce Pavla vytáhli jej za město, domnívajíce se, že jest mrtev. Když jej učeníci obstoupili, vstav vešel do města, a druhý den šel s Barnabášem do Derbe. Kázavše evangelium tomu městu a obrátivše mnohé, navrátili se do Lystry a do Ikonia a do Antiochie, potvrzujíce mysli učeníkův a napomínajíce jich, aby trvali ve víře. Když postíce a modlíce se zřídili jim v jedné každé církvi starší (posvětili jim kněze), poručili je Pánu, v něhož uvěřili. Prošedše pak Pisidii, přišli do Pamfylie, a mluvivše slovo Páně v Perge, sestoupili do města Attalie; odtud plavili se do Antiochie, odkud vyšli na cestu. Když přišli a shromáždili církev, vypravovali, jak veliké věci Bůh skrze ně učinil a jak otevřel národům dvéře víry.

Podobně jako Elymas dopouštějí se těžkého hříchu všichni, kdo buď sami uznané pravdě křesťanské odporují, aneb jiné od jejího přijetí zdržují.

Pavel a Barnabáš, kteří modlitbou a vzkládáním rukou veškeru moc apoštolův obdrželi, zřídili modlíce a postíce se starší ve všech obcích křesťanských, t. j. posvětili na kněze, na které jeden díl moci své přenesli. Už tedy v této době vystupuje zřetelně na jevo rozdíl mezi biskupy, kněžími a jáhny.

§ 123. První sněm církevní v Jerusalemě (okolo r. 50 nebo 47 po Kr.).

(Skut. apošt. 15, 1—34.)

Někteří z Judska přišedše do Antiochie, učili bratry (pohanokřesťany): Nebudete-li zachovávati zákona Mojžíšova, nemůžete býti spaseni. Když Pavel a Barnabáš měli s nimi nemalou různici,

zůstali na tom, aby Pavel a Barnabáš a někteří jiní z ostatních šli o tu otázku k apoštolům a starším do Jerusalema. Když přišli do Jerusalema, sešli se apoštolé a starší, aby tu věc rozvážili. Když bylo mnohé vyhledávání, povstav Petr řekl k nim: Muži bratří, vy víte, že Bůh od dávných dnů vyvolil mne mezi vámi, aby skrze ústa má slyšeli pohané slovo evangelia a uvěřili. Bůh, jenž zná srdce, vydal jim svědectví, dav jim Ducha svatého jako i nám, a neučinil žádného rozdílu mezi námi a nimi, očistiv věrou jejich srdce. Skrze milost Pána Ježíše Krista věříme, že budeme spaseni, jako i oni. I mlčelo všecko množství, a poslouchali Barnabáše a Pavla vypravující, jaké divy a zázraky činil Bůh skrze ně mezi pohany. Potom řekl Jakub (menší): Muži bratří, slyšte mne! Šimon vypravoval, kterak Bůh nejprve shlédl na pohany, aby z nich přijal lid jménu svému, a s tím srovnávají se slova prorocká. Protož já soudím, aby nebyli znepokojováni ti, kteří z pohanův obracejí se k Bohu. I líbilo se apoštolům i starším ve vší církvi, aby vyvolili ze sebe přední muže mezi bratřími, Judu, příjmím Barsabáše, a Silu, a poslali je do Antiochie s Pavlem a Barnabášem, píšíce po nich: Apoštolé a starší i bratří těm bratřím, kteří jsou v Antiochii a v Syrii a v Cilicii a jsou z pohanů, pozdravení! Poněvadž jsme slyšeli, že někteří vyšedše od nás, znepokojili vás slovy mýlíce vás, jimž jsme toho neporučili, líbilo se nám v jedno shromážděným, abychom vyvolili některé muže a poslali je k vám s nejmilejšími našimi, Barnabášem a Pavlem, lidmi, kteří vydali životy své pro jméno Pána našeho Ježíše Krista. Protož poslali jsme Judu a Silu, kteří i sami budou vám vypravovati ústně tytéž věci. Vidělo se zajisté Duchu svatému i nám žádného břemene více na vás nevzkládati kromě těchto potřebných věcí, abyste se zdržovali věcí obětovaných modlám a krve a udáveného a smilství; kterýchžto věcí budete-li se ostříhati, dobře učiníte. Mějte se dobře!

Poslové jsouce propuštěni, šli do Antiochie a shromáždivše množství odevzdali list, který když přečtli, radovali se z toho poučení a napomenutí. Judas a Silas, jsouce rovněž proroci, mnohou řečí napomínali a utvrzovali bratry, a pobyvše tu některý čas, propuštěni jsou od bratří v pokoji k těm, kteří je poslali. Ale Silovi vidělo se, aby tu zůstal; tedy Judas sám odešel do Jerusalema.

Shromažďují-li se po příkladě apoštolském biskupové na určitém místě, aby pod předsednictvím hlavy církve o věcech víry nebo mravů nálezy vynášeli, jsou nálezy takovýchto všeobecných sněmů církevních jako od celé církve učící vyšlé neomylné, a věřícím náleží, aby se jim naprosto podrobovali.

Církev má moc dávati věřícím přikázaní, a věřící jsou povinni přikázaní církevních ostříhati.

Druhá missionářská cesta apoštola Pavla.

§ 124. Pavel v Malé Asii a ve Filippech.

(Skut. apoštol. 15. 40. 41. 16, 1—40.)

Po několika dnech Pavel zvoliv Silu, odešel z Antiochie a chodil po Syrii a Cilicii a potvrzoval církví. Pak přišel do Derbe a do Lystry. A hle, tu byl jeden učeník, jménem Timotheus; toho vzal Pavel s sebou. Šli skrze Frygii a krajinu galatskou, a když obešli Mysii, sestoupili do města Troady. I ukázalo se Pavlovi v noci vidění: nějaký muž macedonský stál a prosil ho, řka: Přijď do Macedonie a pomoz nám. Proto plavivše se z Troady Pavel i druhové jeho, přišli do Filipp, kteréž jsou první město té části Macedonie. V den sobotní vyšli ven za bránu k řece a mluvili k ženám, kteréž se byly sešly. Jedna žena, jménem Lydia, prodavačka šarlatu, ctitelkyně Boží, poslouchala, ježto srdce její otevřel Pán, že pozorna byla toho, co se pravilo od Pavla. Když byla pokřtěna i dům její, prosila řkouc: Poněvadž máte mne za věrnou Pánu, vejděte do mého domu a zůstávejte tu. I přinutila je. V městě tom byla děvečka, která měla ducha věštího a veliký užitek přinášela svým pánům. Ta jdouc za Pavlem a soudruhy jeho, volala: Tito lidé jsou služebníci Boha nejvyššího, kteří zvěstují vám cestu spasení. Pavel obrátiv se, řekl duchu: Přikazuji tobě ve jménu Ježíše Krista, abys vyšel od ní! I vyšel v tu hodinu. Vidouce její páni, že pominula naděje jejich zisku, chytivše Pavla a Silu, vedli je na náměstí ke knížatům a řekli: Tito lidé, jsouce židé, bouří naše město a zvěstují obyčej, kteréhož nesluší nám přijímati ani zachovávati, poněvadž jsme Římané. I sběhl se proti nim lid, a úředníci kázali je metlami mrskati. Pak vsadili je do žaláře a přikázali strážnému, aby jich bedlivě ostříhal. Pro takové přikázaní vsadil je do hlubšího žaláře a sevřel nohy jejich kládou. O půl noci Pavel a Sílas modlíce se, chválili Boha. Najednou stalo se veliké zemětřesení, tak že se pohnuli základové žalářní, a hned všecky dvéře se otevřely, a okovy všech spadly. Strážný žalářní procítiv a vida dvéře žalářní otevřeny, vytrhl meč a chtěl se zabiti domnívaje se, že věžňové utekli. Pavel však vzkřikl hlasem velikým:

Nečiň sobě nic zlého; však jsme tu všickni! Požádav pak světla vešel tam a třesa se, padl Pavlovi a Sílovi k nohám, a vyved je ven, řekl: Páni, co mám činiti, abych byl spasen? Oni řekli: Věř v Pána Ježíše, a budeš spasen ty i dům tvůj. I mluvili jemu slovo Páně a všem, kteří byli v jeho domě. Pojav pak je tu hodinu v noci, umyl rány jejich, a hned pokřtěn jest on i všecka jeho čeleď. Když je uvedl do domu svého, připravil jim stůl a veselil se se vším domem svým, věře Bohu. Když byl den, úředníci poslali služebníky, řkouce: Propusť ty lidi. I oznámil strážný žalářní slova ta Pavlovi, kterýž řekl: Zmrskavše nás veřejně neodsouzené vsadili nás, lidi Římany, do žaláře a nyní nás tajně vyhánějí? Ne tak, ale nechať přijdou a sami nás propustí. Služebníci pověděli úředníkům ta slova. I báli se uslyševše, že jsou Římané.*) Přišedše pak odprosili jich, a vyvedše je žádali, aby vyšli z města. Vyvedše ze žaláře vešli k Lydii a uzřevše bratry, potěšili jich a odešli do Soluně.

Poněvadž Lydia apoštola poslouchala, otevřel jí Pán srdce, a uvěřila. Jest tedy potřebí milosti, abychom víry došli. »Nikdo nemůže říci: Pán Ježíš, jediné Duchem svatým.« (I. Kor. 12, 3.)

§ 125. Pavel v Thessalonice, Berei a v Athénách.

(Skut. apošt. 17, 1—34.)

Když Pavel a jeho soudruzi, schodivše Amfipoli a Apollonii, přišli do Thessaloniky, Pavel všel podle obyčeje do sbornice židovské a kázal jim po tři soboty z písem, otvíraje a předkládaje, že Kristus (Messiáš) měl trpěti a z mrtvých vstáti, a že Ježíš, kteréhc káže, jest ten Kristus. Někteří uvěřili, ale židé shluknuvše se, vzbouřili proti nim město. Bratří pak ihned v noci vypustili Pavla a Sílu do Beree. Přišedše tam vešli do sbornice židovské; tam byla slova jejich se vší chtivostí přijata, a mnozí v ně uvěřili. Když židé v Thessalonice zvěděli, že i v Berei Pavel káže slovo Boží, přišli tam bouřit lidu. Tedy Pavel zanechav tam Sílu a Timothea, odešel do Athén, kdež uviděl město oddané modloslužbě, i rozněcoval se v něm duch jeho. I mluvil ve sbornicích a na náměstí po všecky dny k těm, kteří byli přítomni. Někteří mudrci řečtí hádali se pak s ním a popadše ho vedli jej do areopagu,*) řkouce: Můžeme-li věděti, jaké jest to nové učení, které vypravuješ? Pavel stoje uprostřed areopagu, řekl: Muži athénští! Procházeje se a vida modly vaše, nalezl jsem také oltář, na kterém jest napsáno: Neznámému Bohu. Protož, co vy neznajíce ctíte, já zvěstuji vám. Bůh, kterýž učinil svět i všecko, co jest na něm, jsa pánem nebe i země, nebydlí v chrámech, udělaných rukou, aniž bývá ctěn rukama lidskýma, jakoby něčeho potřeboval, ježto on dává všemu život i dýchání i všecko; a učinil z jednoho všecko pokolení lidské, aby přebývalo na vší tváři země, vyměřiv uložené časy a meze přebývání jejich, aby hledali Boha, zdali by ho snad nalezli, ačkoli není daleko od jednoho každého z nás; nebo v něm jsme živi, hýbáme se i trváme, jakož i někteří z vašich básníků pravili: Jeho zajisté i pokolení jsme.**) Jsouce tedy pokolení Boží, nesmíme domnívati se, že by božstvo zlatu neb stříbru neb kamení řemeslem neb důmyslem lidským vyrytému bylo podobno. Zajisté časy té nevědomosti prohlédaje, Bůh***) nyní zvěstuje lidem, aby všickni všudy pokání činili, protože uložil den, kteréhož souditi bude svět ve spravedlnosti skrze muže, kteréhož k tomu zřídil, dávaje víru všem, vzkřísiv ho z mrtvých. Uslyševše o vzkříšení z mrtvých, někteří posmívali se, a někteří řekli: Poslechneme tě po druhé. Tak vyšel Pavel ze středu jejich. Někteří muži pak přidrževše se ho uvěřili, mezi nimiž i Dionysius areopagita.†)

---

*) Tarsus, otčina Pavlova, byl městem svobodným, které bez pochyby i práva římského občanství nabylo. Měšťané římští nesměli dle římských zákonů býti mrskáni.

Základní pravdy křesťanství jsou dle sv. Pavla tyto:

1. Jest jeden Bůh, původce a Pán světa. Vše jím jest, sám však nepotřebuje žádného tvora.

2. Všickni lidé jsou od jednoho člověka, t. j. od jedněch rodičův, a mravní úlohou jejich jest, aby hledali Boha, t. j. aby se snažili jej poznati.

3. Bůh není toliko nejvýš shovívavý a milosrdný, nýbrž i nejvýš spravedlivý a bude tedy souditi všechny lidi.

---

*) Areopag byl pahorek a na něm místo pod širým nebem, kde scházíval se nejvyšší soud, kde záležitosti státní se vyřizovaly, a veřejné ohlášky idu se dály.

**) Máme účastenství jeho bytosti.

***) Ve své nekonečné shovívavosti snášel tu nevědomost.

†) Člen nejvyšší rady athenské, který byl pak učiněn prvním biskupem athénským.

§ 126. Pavel v Korintě. První a druhý list k Thessalonickým. Návrat do Antiochie.

(Skut. apošt. 18, 1—28.)

Pavel vyšed z Athén, přišel do Korinta, kdež naleznuv žida (židokřesťana), jménem Akvilu, který byl téhož řemesla (stanařského), zůstával u něho a dělal. Ve sbornici židovské rozmlouval každou sobotu a přesvědčoval židy i Řeky. Když Sílas a Timotheus přišli z Macedonie, Pavel kázal horlivěji a osvědčoval židům, že Ježíš jest Kristus. Když pak oni odporovali a se rouhali, vytřásaje roucho své řekl jim: Krev vaše budiž na hlavu vaši! Já prost vší viny i odpovídání z vás, půjdu od této chvíle ku pohanům. Jda odtud, všel do domu nějakého Justa, ctitele Božího (proselyty), jehož dům byl u samé židovské sbornice. Ale Krispus, kníže sbornice, uvěřil v Pána se vším domem svým; a mnozí z Korintských slyšíce uvěřili a byli pokřtěni. I řekl Pán v noci ve vidění Pavlovi: Neboj se, ale mluv a nemlč; nebo já jsem s tebou, a nikdo nesáhne na tebe, aby uškodil tobě, nebo mnoho lidu mám v tomto městě. Byl pak tam rok a šest měsícův, uče je slovu Božímu.

Pavel, prodlévaje v Korintě r. 53 neb 54 po Kr., napsal první a druhý list k Thessalonickým. Timotheus, jejž poslal apoštol z Athén (I. Thess. 3., 1. 2.) do Thessaloniky, aby skrze něho zvěděl stav tamní křesťanské obce, sešel se s Pavlem v Korintě a přinesl mu žádané zprávy. V celku byly velmi utěšené, než někteří, pojavše království Kristovo ve smyslu pozemském, želeli svých zemřelých, že se jim tohoto království blaženosti nedostane. K jejich útěše Pavel napsal první svůj list, v němž praví, že království Boží jest duchovní, dokládaje, že při opětném příchodu Páně, při kterém království Boží se dovrší, mrtví vstanou, živí pak že budou v ten čas proměněni.

Nechceme, bratří, abyste nevěděli o těch, kteří zesnuli, abyste se nad nimi nermoutili, jako i jiní (pohané), kteří nemají naděje. Nebo, jestliže věříme, že Ježíš umřel a vstal z mrtvých, tak Bůh i ty, kteří ve víře v Ježíše zesnuli, přivede s ním vzkříšené. Neb toto vám pravíme slovem Páně, že my, kteří jsme živi, kteří bychom na živě zůstali do příchodu Páně, nepředejdeme těch, kdož zesnuli. Nebo sám Pán s rozkazem a hlasem archanděla a s troubou Boží sestoupí s nebe, a mrtví, kteří jsou v Kristu, vstanou první. Potom my, kteří jsme živi, kteří pozůstali jsme na živě, spolu budeme uchváceni s nimi do oblak vstříc Kristu v povětří, a tak vždycky s Pánem budeme. Protož těšte se vespolek těmito slovy. (4, 12—17.)

O časích a chvílích (kdy se to má státi), bratří, nepotřebujete, abychom vám psali; nebo sami výborně víte, že den Páně tak přijde, jako zloděj v noci (nenadále). Protož nespěme jako jiní, ale bděme a buďme střízliví, oblečeni jsouce v pancíř víry a lásky a v lebku naděje spasení. (5, 1. 2. 6. 8.)

Tento list potěšil mnohých, ale ne všech; nýbrž předstíranými zjeveními i listem na jméno sv. Pavla podvrženým byla rozšiřována domněnka, jakoby opětný příchod Páně co nejdříve nastával, z které příčiny už nejedni křesťané řemesla a obchodu svého zanechávali. Proto apoštol napsal Thessalonickým druhý list, v němž odkazuje je ke znamením, která budou před příchodem Páně předcházeti, zejména objevení se antikrista.

Nesvodiž vás nikdo nižádným způsobem; neboť nenastane den Páně dříve, až přijde odstoupení, a bude zjeven člověk hříchu, syn zatracení, antikrist, jenž se protiví a povyšuje nade všecko, co slove Bůh, anebo čemu se děje pocta, tak že posadí se v chrámě Božím, a bude se ukazovati, jakoby byl Bůh. (II. Thess. 2, 3. 4.)

Protož, bratří, stůjte a zachovávejte ustanovení, kterýmž jste se naučili buďto skrze naši řeč, anebo skrze náš list. (II. Thess. 2, 14.) —

Když Gallio byl vladařem v Achaji, židé povstali proti Pavlovi a přivedli jej před soudnou stolici vladaře Galliona, kterýž však je odehnal. Pavel pak pobyv tu ještě mnoho dní a rozžehnav se s bratřími, plavil se do Syrie, a s ním Priscilla a Akvila. Když přišel (s nimi) do Efesu, všel sám do sbornice a rozmlouval se židy. Když oni ho prosili, aby pobyl u nich déle, nesvolil, ale rozžehnav se řekl: Navrátím se k vám zase, bude-li vůle Boží. Přišel do Cesaree, vstoupil do Jerusalema (k svátku), a pozdraviv církve sestoupil do Antiochie.

Žid nějaký, jménem Apollon, rodem z Alexandrie, muž výmluvný, učený v písmě, přišel do Efesu a znaje toliko křest Janův, učil pilně těm věcem, kteréž jsou Ježíšovy. Když ho uslyšeli Priscilla a Akvila, přijali ho k sobě a pilněji vykládali mu cestu Páně. Když přišel do Achaie (Řecka), prospěl mnoho těm, kteří uvěřili; nebo náramně přemáhal židy, zjevně dokazuje z písem, že Ježíš jest Kristus.

Sv. Pavel živil se prací svých rukou a tudíž v pravdě mohl napsati: »Aniž jsme darmo jedli chleba od koho, nýbrž v práci a únavě, ve dne i v noci pracujíce, abychom nikoho z vás neobtěžovali a abychom se vám dali za příklad, abyste následovali nás.« (II. Thess. 3, 8. 9.)

Třetí missionářská cesta apoštola Pavla.

§ 127. Pavel v Efesu. List ke Galatským a první list ke Korintským.

(Skut. apošt. 18, 23. 19, 1—22.)

Pavel pobyv nějaký čas v Antiochii, odešel, a procházeje pořád krajinu Galatskou a Frygii, potvrzoval všech učeníků. Když přišel do Efesu, nalezl tu okolo dvanácti učeníků Janových, jimž řekl: Zdaliž uvěřivše přijali jste Ducha svatého? Oni řekli k němu: Ba ani jsme neslyšeli, že jest Duch svatý. Pavel pak řekl: V kom tedy jste pokřtěni? Oni řekli: Křtem Janovým. Pokřtil je tedy ve jménu Pána Ježíše. Když Pavel vzkládal na ně ruce, přišel na ně Duch svatý, a mluvili jazyky a prorokovali. Pavel všed pak do sbornice, s důvěrností mluvil po tři měsíce. Když někteří (ze židův) se zatvrdili a nevěřili, odstoupiv od nich oddělil učeníky a rozmlouval každý den ve škole nějakého Tyrana. To dálo se po dvě léta, takže všickni, kteří přebývali v Asii (v prokonsulské Asii a Ionii), židé i pohané, slyšeli slovo Páně. Také nemalé divy činil Bůh skrze ruce Pavlovy, tak že lidé i šátky a pásky s jeho těla na nemocné nosívali, a odstupovaly od nich nemoci, a vycházeli zlí duchové. Pokusili se tedy i někteří z toulavých zaklínačů židovských vzývati jméno Pána Ježíše nad těmi, kteří měli zlé duchy, říkajíce: Zaklínám vás skrze Ježíše, kteréhož káže Pavel. Zlý duch však odpověděl: Ježíše znám a o Pavlovi vím, ale kdo jste vy? Vskočiv pak na ně člověk, v kterém byl ďábel velmi zlý, a zmocniv se obou, přemohl je tak, že zraněni z toho domu utekli. To pak učiněno jest známo všem židům i pohanům, kteří bydleli v Efesu, a připadla bázeň na ně na všecky, a bylo jméno Pána Ježíše velebeno. Mnozí z věřících přicházeli, vyznávajíce a vypravujíce své skutky. Také mnozí z těch, kteří hleděli všetečných věcí, snesli knihy a spálili je přede všemi. Tak silně rostlo a mohutnělo slovo Boží.

Potom Pavel umínil si v duchu, že projde Macedonii a Achaji a půjde do Jerusalema, řka: Když budu tam, musím viděti také Řím.

Pavel prodlévaje v Efesu, napsal dva listy:

1. List ke Galatským. Brzy po jeho pobytu v Galatii přišli tam falešní učitelé židovsky smýšlející, a zlehčujíce autoritu svatého Pavla učili, že každému křesťanovi, jenž chce býti ospravedlněn a blažen, třeba ostříhati zákona Mojžíšova. Pavel dověděv se o tom v Efesu, napsal list, jímž usiloval svedený lid zase na pravou cestu uvésti.

V tomto listě dokazuje především: a) svou apoštolskou důstojnost, dokládaje se tím, že nikoli člověkem, nýbrž samým

Ježíšem Kristem jest povolán k apoštolství a že evangelium nevzal od člověka, nýbrž že zjevením Ježíše Krista se mu ho dostalo, a že ostatní apoštolé, jimž své evangelium předložil, jemu přisvědčovali.

Ale kdybychom pak my neb anděl s nebe kázal vám něco jiného mimo to, co jsme vám kázali, buď proklat (1, 8.). Známo zajisté činím vám, bratří, že evangelium, kteréž káži, není podle člověka; nebo já jsem ho ani nepřijal ani se mu nenaučil od člověka, ale skrze zjevení Ježíše Krista. (1, 11. 12.)

Když poznali milost, kteráž mi dána jest, Jakub a Petr a Jan, kteří se zdáli býti sloupové církve, podali mně a Barnabášovi pravice ke společenství. (2, 9.)

b) Že zákon Mojžíšův jako zákon jest zrušen, a že člověk nikoliv ze skutků Starého zákona, nýbrž věrou v Ježíše Krista bývá ospravedlněn.

Vědouce, že nebývá člověk ospravedlněn ze skutků zákona, nýbrž skrze víru v Ježíše Krista, i my v Ježíše Krista věříme. (2, 16.) Zákon byl naším pěstounem v Kristu (přípravou k evangeliu), abychom byli z víry ospravedlněni. Ale když přišla víra, již nejsme pod pěstounem. Nebo všickni jste synové Boží skrze víru, kteráž jest v Krista Ježíše. Nebo kteřížkoli jste v Kristu pokřtěni, Krista jste oblekli (jste křesťané). Tu již není žid ani pohan, není služebník ani svobodný; nebo vy jste všickni jedno v Kristu Ježíši. (3, 24—28.)

c) Že křesťan, ač jest zákona Mojžíšova prost, přece nesmí bezuzdně žíti, nýbrž že mu tím více náleží dbáti života svatého v lásce, tichosti a ve všech ctnostech.

Kteří jsou Kristovi, ukřižovali tělo své s hříchy a s žádostmi. (5, 24.) Nemylte se: Bůh nebývá posmíván. Nebo co bude člověk síti, to bude i žíti. Nebo kdo rozsévá v těle svém, z těla i žíti bude porušení; ale kdo rozsévá v duchu, z ducha bude žíti život věčný. Dobré činíce neustávejme. (6, 7—9.)

2. První list ke Korintským. Když Pavel odešel z Korinta, kde půl druhého roku byl s hojným zdarem símě svatého evangelia rozséval, opět do Asie, vrátili se mnozí z nově obrácených ke dřívějšímu životu prostopášnému; zároveň utvořilo se několik stran, z nichžto strana židovsky smýšlející a o Petra se opírající Pavla zlehčovala, kdežto druhá toliko Pavla za svou hlavu uznávala, a opět jiná zase podle Apollona se jmenovala, a konečně poslední strana dala si skvělý název »strany Kristovy«. Nejpříkřeji stáli proti sobě tak zvaní přívrženci Pavlovi a přívrženci Petrovi. Hádajíce se o závaznost obřadného zákona Mojžíšova, lišili se také mnoho mezi sebou ve všem ostatním smýšlení a žití. O všech těchto nepořádcích dověděl se apoštol, prodlévaje v Efesu, jednak skrze Chlou, korintskou křesťanku, jednak z pověstí a z části i psaním, jež mu donesli poslové obce křesťanské, žádajíce na něm poučení a rozhodnutí v několika sporných otázkách. Předměty zuřivých sporů byly: zvyk vyhledávati práva svého u soudů římských, účastnění se obětních hodů pohanských, sňatky s nekřesťany, bezženství, slavení křesťanských služeb Božích, zvláště večeře Páně, dále darové Ducha sv. a z mrtvých vstání. Za tou příčinou Pavel napsal náš první list ke Korintským, v němž:

a) Co nejdůtklivěji napomíná jich ke svornosti dokazuje, jak neslušnou věcí jsou všeliké rozkoly v obcích křesťanských, a že nikterak nemáme přeceňovati moudrosti lidské, poněvadž všeliká moudrost zakládá se toliko na Kristu ukřižovaném.

Prosím vás, bratří, pro jméno Pána našeho Ježíše Krista, abyste jednostejně všickni mluvili, aby nebylo mezi vámi roztržek, ale abyste byli dokonalí v jednostejném smyslu a v jednostejném mínění. Zdaž rozdělen jest Kristus? Zdali Pavel jest ukřižován za vás? Aneb zdali ve jménu Pavlovu jste pokřtěni? Co jest Apollon? A co Pavel? Služebníci jsou toho, jemuž jste uvěřili. Já jsem sázel, Apollon zaléval, ale Bůh dal vzrůst. Proto ani ten, kdo sází, není ničím, ani ten, kdo zalévá: ale Bůh, jenž dává vzrůst. (1, 10. 13. 3, 4—7.)

b) Odpovídá na předložené sobě otázky:

α) vyjadřuje se o stavu ženatém a svobodném.

Těm, kteří jsou v manželství, přikazuji ne já, ale Pán, aby žena od muže neodcházela; pakli by odešla, ať zůstane nevdána, anebo ať se zase smíří s mužem svým. A muž nepropouštěj manželky. (7, 10. 11.) O pannách nemám přikázaní Páně; ale radu dávám: Kdo vdává pannu svou, dobře činí, ale kdo nevdvá, lépe činí. Žena jest vázána zákonem, dokud její muž jest živ: pakli by umřel její muž, jest svobodna; nechť se vdá, za koho chce, toliko v Pánu. Ale blahoslavenější bude, zůstane-li tak podle mé rady; nebo mám za to, že i já mám Ducha Božího. (7, 25. 38—40.)

β) zapovídá účastniti se obětních hodů pohanských:

Utíkejte před modloslužebností! Kalich požehnání, který žehnáme, zdaliž není společenství krve Kristovy? A chléb, kterýž lámeme, zdaliž není účastenství těla Páně? Zdaliž ti, kteří jedí oběti, nejsou účastni oltáře a spolu i služby na něm konané? A tak i ti, kteří jedí obětované modlám, tedy s oltáře modlářského, účastni se modloslužby. Ale co obětují pohané, ďáblům obětují a ne Bohu. Nechci pak, abyste byli společníky ďáblův; nemůžete píti kalicha Páně a kalicha ďáblův; nemůžete býti účastníky stolu Páně i ďáblův. (10, 14. 16. 18. 20. 21.)

γ) Dávaje předpisy o bohoslužebných schůzkách, napomínaje křesťanův, aby hodně a s náležitou přípravou večeři Páně přijímali, a staví lásku nade všecky dary ducha:

Když se vespolek scházíte, již není to večeři Páně jísti. Já zajisté přijal jsem od Pána, čemuž jsem i naučil vás, že Pán Ježíš v tu noc, v kterou byl zrazen, vzal chléb a díky učiniv, lámal a řekl: Vezměte a jezte: toto jest tělo mé, kteréž bude za vás vydáno, to čiňte na mou památku. Tak vzal i kalich, když povečeřel, řka: Tento kalich jest nová smlouva v mé krvi, to čiňte, kolikrátkoli budete píti, na mou památku. Nebo kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich píti, smrt Páně budete zvěstovati, dokavadž nepřijde. Protož kdokoli bude jísti chléb tento nebo píti kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně. Zkusiž tedy sám sebe člověk, a tak z toho chleba jez a z kalicha pij. Nebo kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, protože nerozsuzuje těla Páně (od obyčejného jídla; požívá ho, ať jest ve svědomí čist nebo není). (11, 20. 23—29.)

Bych mluvil jazyky lidskými i andělskými, a neměl bych lásky, byl bych jako měď zvučící anebo zvonec znějící. Kdybych měl proroctví a znal všecka tajemství i veliké umění, a kdybych měl všecku víru, tak že bych hory přenášel, lásky pak kdybych neměl, nic mi to neprospívá. Láska jest trpěliva, jest dobrotiva; láska nezávidí, nečiní nic na chloubu, nenadýmá se, není cti žádostiva, nehledá, co jejího jest, nevzpouzí se, nemyslí zlého, neraduje se z nepravosti, ale raduje se pravdě; všecko snáší, všemu věří, všeho se naděje, všeho trpělivě čeká. Láska nikdy nepomíjí; buďto že jazykové přestanou, buďto že umění bude zničeno. Nyní pak zůstávají: víra, naděje, láska, tyto tři; ale větší z nich jest láska. (13, 1—8. 13.)

d) Dokazuje ze vzkříšení Kristova pravdy našeho z mrtvých vstání, a vyvrátiv pochybnosti o možnosti vzkříšení odkazováním na semeno, vyličuje, jaké bude tělo po z mrtvých vstání:

Poněvadž káže se o Kristu, že vstal z mrtvých, kterak někteří mezi vámi praví, že není vzkříšení z mrtvých? Nebo není-li vzkříšení z mrtvých, ani Kristus nevstal z mrtvých. A nevstal-li Kristus z mrtvých, pak marné jest kázaní naše, marná jest i víra vaše; nebo ještě jste v hříších svých. Tedy i ti, kteří zesnuli v Kristu (u víře v něho), zahynuli. Ale nyní Kristus vstal z mrtvých, prvotiny těch, kteří zesnuli. Nebo zajisté skrze člověka smrt, skrze člověka i vzkříšení z mrtvých. A jako v Adamovi všickni umírají, tak i skrze Krista budou všickni oživeni. (15, 12—14. 17. 18. 20—22.)

Ale řekne někdo: Kterak vstanou mrtví? Aneb v jakém těle přijdou: nemoudrý, co ty rozséváš, nebývá oživeno, leč prve umře. A co rozséváš, nerozséváš tělo, kteréž bude, ale holé zrno, buďto pšenice, aneb kteréžkoli jiné. Bůh pak dává jemu tělo, jakž chce, a jednomu každému semeni vlastní tělo; tak bude i vzkříšení z mrtvých. Rozsévá se v porušení, vstane v neporušitelnosti; rozsévá se v nesličnosti, vstane v slávě; rozsévá se v nemoci, vstane v moci; rozsévá se tělo tělesné, vstane tělo duchovní. Toto pak pravím, bratří, že tělo a krev (člověk oddaný tělesným rozkošem) královstvím Božím vládnouti nemohou, ani porušitelnost neporušitelností nebude vládnouti. Všickni zajisté vstaneme z mrtvých, ale nebudeme všickni proměněni. Pojednou v okamžení ku poslednímu zatroubení to se stane; nebo trouba zazní, a mrtví vstanou neporušitelní, a my budeme proměněni. Musí zajisté toto porušitelné tělo obléci neporušitelnost a toto smrtelné obléci nesmrtelnost, naplní se řeč, kteráž jest napsána: Pohlcena jest smrt ve vítězství. Kde jest, ó smrti, vítězství tvé? Kde jest, ó smrti, osten tvůj? (15, 35—38. 42—44. 50—55.)

e) Příležitostně apoštol vetkal ve svůj list ještě jiné učení víry a mravův:

Čeho oko nevídalo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, to připravil Bůh těm, kteří jej milují. (2, 9.)

Žádný nemůže položiti jiného základu mimo ten, kterýž jest položen, jenž jest Kristus Ježíš. (3, 11.)

Nevíte-liž, že chrám Boží jste, a že Duch Boží přebývá ve vás? Jestliže kdo chrám Boží poskvrní, toho zatratí Bůh; nebo chrám Boží jest svatý, kterýž jste vy. (3, 16. 17.)

Tak o nás smýšlej člověk, jako o služebnících Kristových a rozdavačích tajemství Božích. Ničehož si vědom nejsem; ale tím ještě nejsem ospravedlněn; neb kdo mne soudí, Pán jest. Protož nesuďte před časem, dokud nepřijde Pán, kterýž i skryté věci temnosti osvítí a zjeví rady srdcí (úmysly lidské). (4, 1. 4. 5.)

Co máš, čeho bys nebyl odjinud vzal? Pakli jsi vzal, proč se chlubíš, jako bys nebyl vzal? (4, 7.)

Tresci tělo své a v službu je podrobuji, abych snad, když jiným káži, sám nebyl zavržen. (9, 27.)

Kdo se domnívá, že stojí, hlediž, aby nepadl. Věrný však jest Bůh, kterýž nedopustí vás pokoušeti nad to, co můžete snésti, ale učiní s pokušením také prospěch, abyste mohli je snésti. (10. 12, 13.)

Buďto že jíte, nebo pijete, nebo cožkoli jiného činíte, všecko k slávě Boží čiňte. (10, 31.)

Žádný nemůže říci: »Pán Ježíš!« jedině skrze Ducha svatého. (12, 3.)

Skrze jednoho Ducha my všickni v jedno tělo jsme pokřtěni, buďto židé (byvše) nebo pohané, buďto služebníci anebo svobodní, a všickni jsme jedním Duchem hojně obdařeni. Neboť ani tělo ani jeden úd, ale mnoho údů. A trpí-li co úd jeden, trpí spolu s ním všickni údové; pakli jeden úd se oslavuje, radují se spolu s ním všickni údové. Vy pak jste tělo Kristovo a údové z údů. (12, 13. 14. 26. 27.)

Nyní vidíme skrze zrcadlo v podobenství, ale tehdáž tváří v tvář! Nyní poznávám z částky, ale tehdáž poznám, jakož i poznán jsem. (13, 12.)

Milostí Boží jsem, co jsem, a milost jeho nebyla ve mně marná. (15, 10.)

Nedejte se svoditi; porušujíť zlá rozmlouvání dobré mravy. (15, 33.)

Bděte, stůjte ve víře, zmužile si počínejte a posilněte se. Všecky vaše věci ať se dějí v lásce. (16, 13. 14.)

Pavel vzkládaje ruce a modle se, udělil učeníkům Janovým po křtu Páně Ducha svatého, t. j. uděloval svátost biřmování.

Jako šátky a pásky sv. Pavla, tak i skrze ostatky jiných svatých Bůh činil zázraky; pročež dlužno ctíti tyto ostatky.

Efesští netoliko vyznávali hříchy své — důkaz to, že zpověď byla již za časů apoštolských, nýbrž spálili též veřejné knihy, jichž byli ku provozování zlého užívali. Tak musí každý, kdo chce pravou zpověď vykonati, příležitost k hříchu odstraniti a dané pohoršení napraviti.

§ 128. Pavel odešel z Efesu do Macedonie. Druhý jeho list ke Korintským.

(Skut. apošt. 19, 23—40. 20, 1.)

V ten čas stalo se nemalé vzbouření v Efesu. Jakýsi zlatník, jménem Demetrius, který dělal stříbrné chrámy bohyně Diany a dával nemalý zisk řemeslníkům, svolal je i ty, kteří byli podobného řemesla, a řekl: Muži, víte, že tímto řemeslem nabýváme zisku; a vidíte a slyšíte, že tento Pavel netoliko v Efesu, ale téměř po vší Asii přemlouvaje, odvrátil mnohý zástup pravě, že to nejsou bohové, kteří bývají rukama učiněni. Protož jest nebezpečenství, aby nám tato naše částka živnosti netoliko v pohrdání nepřišla, ale že i chrám veliké Diany nebude za nic považován, ano že i v nic přijde důstojnost té, kterou ctí všecka Asie i okršlek světa. Uslyševše to naplněni jsou hněvem a vzkřikli, řkouce: Veliká jest Diana Efesských. I naplněno jest město rozbrojem, a všickni hnali se úprkem do divadla a uchopili tam průvodce Pavlovy. Když Pavel chtěl jíti mezi lid, učeníci nedopustili. Písař vladařův upokojil pak zástupy a rozpustil lid. Když přestalo vzbouření, Pavel povolal učeníky, napomenul jich a rozžehnav se s nimi vyšel, aby šel do Macedonie.

Zde sešel se Pavel s Titem, kterého poslal do Korinta. Od něho dověděl se, že jeho list neminul se sice s účinkem, ale že přece úplně svého účelu nedosáhl; nebo jen po Pavlovi jmenující se přívrženci se napravili; ostatní však všemožně jej zlehčovali, vytýkajíce mu nestálost a nestatečnost. To dalo mu podnět k sepsání druhého listu ke Korintským, v němž utrhačství zlovolných brojitelů laskavě a důstojně odmítá, a potvrdiv svých, již dříve učiněných výroků, mysli všech na svůj příchod připravuje.

Ten, kterýž potvrzuje nás s vámi v Kristu a kterýž pomazal nás (zasvětil k službě své), jest Bůh; kterýž i poznamenal nás a dal závdavek Ducha v srdce naše. (1, 21. 22.)

My všickni zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jeden každý na těle vlastním, jak činil, buďto dobré, nebo zlé. (5, 10.)

Bůh smířil s sebou svět v Kristu; nebo toho, kterýž hříchu neznal, učinil za nás obětí za hřích, abychom my učiněni byli spravedlivými před Bohem skrze něho. (5, 19. 21.)

Napomínáme vás, abyste nepřijímali milosti Boží nadarmo. (6, 1.)

Kdo skoupě rozsévá, skoupě i žíti bude; a kdo rozsévá v požehnání, z požehnání i žíti bude. Jeden každý dej, jakož uložil v srdci svém, ne se zármutkem, ani z nucení; nebo veselého dárce miluje Bůh. (9, 6. 7.)

§ 129. Pavel v Korintě. List k Římanům.

(Skut. apošt. 20, 2.)

Pavel prošed krajiny macedonské a napomenuv učeníků mnohými řečmi, přišel do Řecka a pobyl v Korintě tři měsíce. Prodlévaje tu napsal list k Římanům.

Velmi záhy vniklo křesťanství do Říma. Dle odůvodněného podání Petr zavítal tam již za císaře Klaudia brzo po obrácení Korneliově; i utvořila se tu křesťanská obec, o nížto šla dobrá pověst po Řecku i po Asii. Než i tu záhy jevila se nesvornost mezi židokřesťany a pohanokřesťany, z nichž obec záležela. Horoucí žádost, aby nesvornost tu odklidil, jakož i to, že Febe, služka obce Kenchrejské v přístavním předměstí Korintském, šla do Říma, pohnula apoštola, jenž dávného předsevzetí svého, jíti do Říma, nemohl ještě provésti, k sepsání listu, v němž v pravdě ukazuje se býti apoštolem světovým, jenžto usiluje sloučiti židy a pohany v jednu rodinu Boží, obnoviti mír mezi židokřesťany a pohanokřesťany a ukázati milost, zjevenou v Kristu, ve světle nejjasnějším.

List k Římanům dělí se na dvě části: část poučovací a část napomínací.

1. V poučovací části praví: Židé i pohané bývají ospravedlněni před Bohem bez vlastního přičinění, bez vlastních předchozích skutků, pouze věrou v Ježíše (vykoupením skrze Krista dokonaným). Aby to potvrdil, dokazuje:

a) že pohané i židé, jsouce hříšníky před Bohem, stejnou měrou zasluhují trestu a potřebují ospravedlnění.

Zvěstuje se zajisté hněv Boží s nebe proti každé bezbožnosti a nespravedlnosti těch lidí, kteří pravdu Boží nespravedlností zadržují. Nebo co známého jest o Bohu, jest zjevné jim (pohanům): Bůh zajisté jim to zjevil. Nebo neviditelné vlastnosti jeho ze stvoření světa skrz ty věci, kteréž jsou učiněny, rozumem pochopené spatřiny bývají, totiž jeho věčná moc a Božství, tak že nemohou míti výmluvy. Protože poznavše Boha neoslavovali ho jako Boha, aniž mu děkovali, ale marní jsou učiněni v myšleních svých, a jest zatemněno nemoudré srdce jejich; nebo pravíce se býti moudrými, učiněni jsou blázny. A změnili slávu neporušitelného Boha v podobenství obrazu porušitelného člověka i ptactva i čtvernohých hovad i zeměplazův. Pročež Bůh vydal je v žádosti srdce jejich, v nečistotu, v převrácený smysl, aby činili, co se nesluší, jsouce naplněni vší nepravostí a zlostí. (1, 18—24. 28. 29.)

b) Že Ježíš Kristus vykoupil všechny a všem zjednal milost Boží, jíž všickni věrou v něho účastnými se stávají.

Všickni zhřešili a potřebují slávy Boží. Ospravedlněni bývají skrze jeho milost pro vykoupení, kteréž jest skrze Krista Ježíše, jehož Bůh vydal za smírce skrze víru v jeho krvi k ukázání spravedlnosti své pro odpuštění předešlých hříchů. (3, 23—25.) Pokoj máme s Bohem skrze našeho Ježíše Krista, skrze něhož máme i přístup pomocí víry k té milosti, v kteréž stojíme a chlubíme se nadějí slávy synů Božích. (5, 1. 2.) Jako skrze jednoho člověka hřích na tento svět všel a skrze hřích smrt, a tak na všecky lidi smrt přišla, protože v něm všickni zhřešili: (tak zjednal jeden Kristus všechněm spravedlnost, život a blaženost). Protož jako skrze hřích jednoho přišla na všecky lidi vina k odsouzení; tak přišla skrze spravedlnost jednoho na všecky lidi milost k ospravedlnění života. Nebo jako skrze neposlušnost jednoho člověka jest učiněno mnoho hříšných, tak i skrze poslušnost jednoho bude učiněno mnoho spravedlivých. (5, 12. 18. 19.)

c) Že víra se musí osvědčovati bohumilými skutky.

Pohřbeni jsme spolu s ním (s Kristem) skrze křest v smrt,*) abychom, jako Kristus vstal z mrtvých skrze slávu Otce, tak i my (po křtu) v novotě života chodili. Vědouce, že Kristus vstav z mrtvých, již neumírá, smrt nad ním nebude již panovati: tak i vy mějte za to, že zajisté zemřeli jste hříchu, ale živi jste Bohu v Kristu Ježíši, Pánu našem. Nepanuj tedy již hřích ve smrtelném těle vašem, tak abyste poslouchali jeho žádostí, aniž také vydávejte údů svých hříchu za nástroj nepravosti, ale oddávejte se Bohu jakožto z mrtvých oživlí, a údy své vydávejte za nástroj spravedlnosti Bohu. (6, 4. 9. 11—13.)

Není již žádného zatracení těm, kteří jsou v Kristu Ježíši, kteříž nechodí podlé těla. Ti zajisté, kteří jsou podlé těla, oblibují si, co jest těla; ale kteří jsou podlé ducha, oblibují si, co jest ducha. Budete-li podlé těla živi, zemřete; pakli duchem skutky těla mrtviti budete, živi budete. Nebo kteříkoli Duchem Božím vedeni bývají, ti jsou synové Boží. Nepřijali jste zajisté ducha služebnosti opět k bázni, ale přijali jste ducha vyvolení synů, v němžto voláme: Abba (Otče)! Ten Duch zajisté svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží. A jestliže synové, tedy i dědicové, dědicové zajisté Boží a spolu dědicové Kristovi, jestli však spolu s ním trpíme, abychom i spolu oslaveni byli. Protož kdo nás odloučí od lásky Kristovy? zdali soužení? či úzkost? či hlad? zdali nahota? či nebezpečenství? zdali protivenství? či meč? Ale v tom ve všem přemáháme se pro toho, kterýž si nás zamiloval. Jsem zajisté jist, že ani smrt, ani život, ani andělé, ani knížectva, ani mocnosti, ani věci přítomné, ani budoucí, ani síla, ani vysokosti, ani hlubokost, ani jiné stvoření nebude moci odloučiti nás od lásky Boží, kteráž jest v Kristu Ježíši, Pánu našem. (8, 1. 5. 13—17, 35—39.)

2. Druhá část obsahuje napomenutí ku mravnému životu vůbec, k varování se smýšlení světského, ke skromnosti a pokoře, k lásce k bližnímu, zvláště pak ku poslušnosti vrchnosti.

Prosím vás, bratří, skrze milosrdenství Boží, abyste vydávali těla svá v obět živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu svou.. (12, 1.) Odvrzme skutky temnosti a oblecme se v odění světla. Jako ve dne poctivě choďme, ne v hodování a v opilství, ne ve smilstvech a nestydatostech, ne ve sváru a v závisti, ale oblecte se v Pána Ježíše Krista. (13, 12—14.)

---

*) Za starodávna uděloval se křest pohroužením čili potopením a jako pohřbením pod vodou.

Nepřipodobujte se tomuto světu, ale opravte se v novotě smyslu svého, abyste zkusili, která jest vůle Boží dobrá a líbezná a dokonalá. Neboť pravím skrze milost, kteráž jest mi dána, všechněm, kteří jsou mezi vámi, aby nemyslili (o sobě) více, nežli sluší mysliti, ale aby myslili k střídmosti, a jakož Bůh jednomu každému udělil míru víry. Nebo jako v jednom těle mnohé údy máme, ale nemají všickni jednostejného díla, tak jsme mnozí jedno tělo v Kristu, a každý zvlášť jeden druhého spoluúdem. Láskou bratrskou vespolek se milujte, uctivostí vespolek se předcházejte, v soužení buďte trpělivi, na modlitbě ustaviční, hostinství ochotně prokazujte. Radujte se s radujícími, plačte s plačícími; žádnému zlého za zlé neodplácejte. Může-li to býti, což na vás jest, se všemi lidmi pokoj mějte. (12, 2—5. 10—13. 15. 17. 18.)

Každá duše vyšším mocnostem buď poddána; neboť není mocnosti leč od Boha, a kteréž jsou, (ty) od Boha zřízeny jsou. Protož kdo se mocnosti protiví, zřízení Božímu se protiví, a kteří se protiví, odsouzení sobě dobývají. Chceš-li nebáti se mocnosti, čiň dobře. Budeš-li činiti zlé, boj se, neboť ne nadarmo nosí meč; služebník Boží jest zuřivým mstitelem toho, kdo činí zlé. Protož z potřeby poddáni buďte, netoliko ze strachu před trestem, ale i pro svědomí. Dávejte všem, co jste povinni: komu daň, tomu daň, komu clo, tomu clo; komu čest, tomu čest. (13, 1—5. 7.)

§ 130. Pavel jde z Korinta do Jerusalema.

(Skut. apošt. 20, 3—38. 21, 1—20.)

Když Pavel pobyl v Korintě tři měsíce, činili mu židé úklady, když se měl plaviti do Syrie; proto umínil si navrátiti se skrze Macedonii. Z Filipp přišel do Troady, kde on i jeho průvodci pobyli sedm dní. Když první den po sobotě věřící sešli se k lámání chleba, mluvil k nim Pavel až do půlnoci, protože nazejtří chtěl jíti pryč. Jeden mládenec, jménem Eutyches, sedě na okně, pohřížil se, když Pavel dlouho kázal, v hluboké spaní a spadl s třetího ponebí dolů a zdvižen jest mrtvý. Pavel sestoupiv k němu dolů, objal ho a řekl: Nermuťte se, však jest duše jeho v něm (žije zase). I přivedli mládence živého a byli nemálo potěšeni. Z Troady Pavel odešel do Mileta, odkudž povolal starších církve z Efesu, ku kterým, když k němu přišli, řekl: Vy víte, kterak jsem po všecken čas s vámi byl, slouže Pánu se vší pokorou a s mnohými slzami a pokušeními, kteráž mi se přiházela z úkladů židovských, kterak jsem ničehož nepominul z užitečných věcí, káže židům i pohanům

na obrácení se k Bohu a o víře v Pána našeho, Ježíše Krista. A aj, nyní já, puzen jsa Duchem svatým, jdu do Jerusalema nevěda, co se mi v něm má přihoditi, ač mi Duch sv. po všech městech osvědčuje řka, že okovy a soužení očekávají mne v Jerusalemě. Ale nic se toho neštítím, aniž činím život svůj dražší, nežli spasení duše své, jen abych dokonal běh svůj a posluhování slovem, které jsem přijal od Pána Ježíše k osvědčování evangelium milosti Boží. A aj, nyní vím, že neuzříte již tváři mé vy všickni, mezi kterými jsem chodil, káže o království Božím. Protož osvědčuji vám dnešního dne, že čist jsem od krve všech.*) Neboť neopomenul jsem zvěstovati vám všelikou radu Boží. Buďtež bedlivi sebe i všeho stáda, v němž Duch sv. ustanovil vás biskupy, abyste spravovali církev Boží, kteréž dobyl krví svou. Já vím, že po mém odchodu vejdou mezi vás vlci hltaví, kteří nebudou šetřiti stáda. A z vás samých povstanou muži, již budou mluviti převrácené věci, aby obrátili učeníky po sobě. Protož bděte, majíce v paměti, že po tři léta nepřestával jsem dnem i nocí s pláčem napomínati jednoho každého z vás. A nyní, bratří, poroučím vás Bohu a slovu jeho milosti, kterýž jest mocen vzdělávati a dáti dědictví mezi všemi posvěcenými.

Po těchto slovech Pavel klekl na kolena svá a modlil se s nimi se všemi. Stal se pak veliký pláč ode všech, a padajíce Pavlovi na hrdlo líbali jej, rmoutíce se nejvíce nad tím slovem, kteréž řekl, že by neměli již tváři jeho viděti. I doprovodili jej k lodi, a Pavel odebral se skrze Tyrus a Ptolemaidu do Cesaree. Když Pavel dlel několik dní v Cesarei, přišel tam nějaký prorok z Judska, jménem Agabus, vzal Pavlův pás a svázal si ruce i nohy, řekl: Toto praví Duch svatý: Muže, jehož jest tento pás, tak sváží židé v Jerusalemě a vydají v ruce pohanů. To uslyševše křesťané prosili Pavla, aby nechodil do Jerusalema. Pavel však odpověděl: Co činíte, plačíce a trápíce srdce mé? Však já jsem hotov netoliko svázán býti v Jerusalemě, ale i umříti pro jméno Pána Ježíše. Když nemohli ho odraditi, spokojili se řkouce: Staň se vůle Páně!

Pavel odebral se pak do Jerusalema, a bratří rádi přijali ho. Druhého dne Pavel všel k Jakubovi, a sešli se všickni starší. Pavel vypravoval všecko, co Bůh skrze službu jeho činil mezi pohany, a to uslyševše velebili Boha.

První den v týdnu scházeli se věřící v Troadě k lámání chleba, což nasvědčuje, že již za časův apoštolských místo soboty slavívána neděle obětováním mše sv. a posloucháním slova Božího

---

*) t. zahyne-li někdo z vás, nebude to mou vinou.

§ 131. Pavel v Jerusalemě jat.

(Skut. apošt. 21, 27—40. 22, 1—30.)

Židé, kteří byli z Asie (z Ionie v Malé Asii), uzřevše Pavla v chrámě, vzbouřili všecken lid a vztáhli naň ruce křičíce: To jest ten člověk, který proti lidu i zákonu i tomuto místu všecky všudy učí. I vzbouřilo se všecko město, a sběhli se lidé; uchopivše Pavla, táhli jej ven z chrámu. Když chtěli jej zabiti, pověděno jest tisícníku vojska, že se bouří všecken Jerusalem; kterýž vzav hned vojáky a setníky, sběhl k nim. Lid uzřev tisícníka a vojáky, přestal bíti Pavla. Tisícník, nemoha nic jistého zvěděti pro hluk, rozkázal Pavla svázati dvěma řetězy a odvésti na hrad. Když přišel ke stupňům hradu, a množství lidu za ním jdoucí křičelo: Zahlaď jej! Pavel řekl k tisícníkovi: Prosím tě, dovol mi promluviti k lidu. Když tisícník dovolil, Pavel stoje na stupních, pokynul rukou k lidu, a když nastalo veliké mlčení, mluvil k němu hebrejsky vypravuje, kde se narodil, jak byl vychován, co činil před svým obrácením a kterak Ježíšem Kristem jest obrácen. I poslouchali ho tiše až do slova: Pán řekl ke mně: Jdi! neboť já daleko mezi pohany pošlu tebe. I pozdvihli hlasu svého, řkouce: Zahlaď se země takového, neboť nesluší mu živu býti. Tisícník rozkázal ho tedy odvésti do hradu, mrskati biči a mučiti, aby zvěděl, pro kterou příčinu na něj tak křičeli. Když jej svázali (aby ho mrskali), Pavel řekl setníkovi: Sluší vám člověka Římana, a to neodsouzeného, mrskati? Tedy ihned odstoupili od něho, kteří měli jej mučiti; i tisícník bál se, že jej svázal. Chtěje však jistěji zvěděti, pro kterou příčinu židé na Pavla žalovali, rozvázal jej a přikázal, aby se sešli kněží i všecka rada, a vyved Pavla, postavil jej mezi nimi. Pavel pohleděv na shromáždění, řekl: Bratří, já se vším dobrým svědomím obcoval jsem před Bohem až do dnešního dne. Kníže kněžské Ananiáš kázal pak těm, kteří u něho stáli, aby jej bili v ústa. Tedy řekl mu Pavel: Bůh bude tebe bíti. Ty sedíš, abys mne soudil podle zákona, a proti zákonu velíš mne bíti? Pak zvolal v radě: Bratří, pro naději vzkříšení z mrtvých jsem já souzen. Když to pověděl, nastal rozbroj mezi farisei a saducei, a rozdvojilo se množství; nebo saduceové praví, že není vzkříšení ani anděla, ani ducha; fariseové však vyznávají obé. Když rozbroj veliký se stal, tisícník boje se, aby Pavel nebyl od nich roztrhán, rozkázal vojákům vytrhnouti jej z prostředku jejich a odvésti jej na hrad.

Druhou noc Pán stoje u Pavla, řekl: Budiž stálý; nebo jako jsi svědčil o mně v Jerusalemě, tak musíš svědčiti i v Římě. Když

byl den, sebrali se někteří (víc než 40) ze židův a zapřisáhli se řkouce, že nebudou jísti ani píti, až zabijí Pavla. Uslyšev o těchto úkladech syn sestry Pavlovy, vešel do hradu a pověděl to Pavlovi, a ku přání Pavlovu oznámil to též tisícníkovi. Tento boje se, aby ho snad židé nevydřeli a nezabili, a on netrpěl potom pohanění, jakoby byl vzal od nich peníze, rozkázal stráži sedmdesáti jezdcův a dvou set kopiníkův, aby jej v noci na hovadu k vladaři Felixovi do Cesaree dovezli, a zároveň zaslal list Felixovi tohoto obsahu: Muže tohoto, kterého židé javše počali zabíjeti, já přišed k tomu s vojskem, vytrhl jsem zvěděv, že jest Říman. Shledal jsem, že nemá žádného zločinu, hodného smrti nebo vězení. Když mi pověděno o úkladech, kteréž mu strojili, poslal jsem ho k tobě, přikázav i žalobníkům, aby pověděli před tebou.

Kdo jako těch 40 Israelitů přísahou k něčemu hříšnému se zaváže, činí přísahu hříšnou. Přísahy takové sluší litovati, nikoli však vyplniti. Dovolená přísaha vyžaduje kromě pravdy a důležitosti také spravedlnosti, t. j. žádá, aby předmět, jejž pod přísahou slibujeme, byl mravně dovolen.

§ 132. Pavel v Cesarei před vladaři Felixem a Festem i před králem Agrippou II.

(Skut. apošt. 23, 33—35. 24, 25, 26.)

Když vojáci přijeli do Cesareje a odevzdali list vladaři, postavili před něj i Pavla. Vladař řekl k Pavlovi: Vyslechnu tě, až přijdou tvoji žalobníci. Po pěti dnech přišel Ananiáš, kníže kněžské, s některými staršími a s jakýmsi Tertullem řečníkem k vladaři do Cesareje jako žalobníci proti Pavlovi. Když Pavel byl povolán, Tertullus počal žalovati řka: Nalezli jsme tohoto člověka, vzbuzujícího různice mezi židy po všem světě a (jako) původce bouře sekty Nazaretských (křesťanů). Pavel, když mu pokynul vladař, aby mluvil, odpověděl: Vyznávám před tebou, že podlé víry křesťanské, kterouž nazývají kacířstvím, sloužím Otci a Bohu svému, věře všemu, co psáno jest v zákoně a prorocích, maje naději v Bohu, že bude vzkříšení spravedlivých i nespravedlivých. Protož i sám hledím, abych měl vždycky svědomí bez úrazu před Bohem i před lidmi. Felix odročil pak vyšetřování a přikázal setníkovi, aby ho ostříhal, i aby měl pokoj, a aby nebránil žádnému z jeho přátel posluhovati jemu.

Po několika dnech přišed Felix s Drusillou, manželkou svou, která byla židovka, povolal Pavla a slyšel od něho víru v Ježíše Krista. Když Pavel mluvil o spravedlnosti a o čistotě a o budoucím soudu, Felix zachvěv se, řekl: Nyní odejdi, ale v příhodný čas tě zavolám. Nadál se také, že mu Pavel dá peníze; pročež i často povolávaje ho, mluvíval s ním. Když se naplnila dvě léta, Felix měl po sobě nástupce Porcia Festa, a chtěje učiniti židům milost nechal Pavla ve vězení.

Festus posadil se na soudné stolici a kázal Pavla přivésti. Když byl přiveden, obstoupili jej židé, kteří přišli z Jerusalema, vedouce mnohé a těžké obžaloby, jichž nemohli dokázati, ježto Pavel se hájil, že ani proti zákonu židovskému, ani proti chrámu, ani proti císaři ničím se neprovinil. Ale Festus, chtěje židům prokázati milost, řekl Pavlovi: Chceš jíti do Jerusalema a tam přede mnou z těchto věcí souzen býti? Toho totiž žádali židé, aby jej mohli na cestě zabiti. Pavel řekl: Stojím před stolicí císařovou, tam mám souzen býti. Židům jsem neublížil, jakož dobře víš. K císaři se odvolávám. Festus odpověděl: K císaři jsi se odvolal, k císaři půjdeš.

Když minulo několik dní, přišel král Agrippa a Bernice (sestra jeho) do Cesareje, aby pozdravili Festa. Agrippa přál si slyšeti Pavla, a vladař Festus přání jeho ochotně vyhověl. Druhého dne, když přišel Agrippa a Bernice na poradní síň, přiveden jest k rozkazu Festovu Pavel. Agrippa řekl k Pavlovi: Dovoluje se tobě, abys sám za sebe mluvil. Pavel vztáh ruku počal dávati zprávu, mluvě v dlouhé řeči o svém dřívějším životě, o svém obrácení a o Ježíši Kristu. Když mluvil o Ježíši a jeho vzkříšení, řekl Festus hlasem velikým: Blázníš, Pavle! Mnohé umění (studování) přivádí tě k bláznovství. Ale Pavel řekl: Neblázním, vznešený Feste, ale mluvím slova pravdy a střídmosti. Víť zajisté o těch věcech (o Ježíši a jeho vzkříšení) král, k němuž mluvím; nebo mám za to, že ho z těchto věcí není nic tajno; nebo nic z toho nedálo se pokoutně. Věříš, králi Agrippo, prorokům? Vím, že věříš. Agrippa řekl Pavlovi: Málem mne přemluvíš, aby byl křesťanem. Pavel (řekl): Žádám od Boha, abyste netoliko málem, ale zcela nejen ty, ale i všickni, kteří mne slyší, byli dnes takoví, jakýž i já jsem, kromě těchto okovů. Král vstal i vladař i Bernice i kteří s nimi seděli, řkouce: Nic hodného smrti neb vězení neučinil člověk tento. Agrippa řekl pak Festovi: Mohl propuštěn býti člověk ten, kdyby se byl neodvolal k císaři.

Pamatování na vzkříšení spravedlivých i nespravedlivých, t. j. na soud, jejž Pán přijda opět bude konati, budiž i nám, jako bylo apoštolovi, mocnou pohnutkou k bedlivému a neustálému ostříhání bezúhonného svědomí před Bohem i před lidmi.

»Blázníš, Pavle,« řekl Festus, nemaje smyslu pro vznešené pravdy, jež apoštol s velikou nadšeností přednášel. Tak zní i nyní nezřídka úsudek světa o těch, kteří nemilují, co svět miluje, a kteří opovrhují tím, co svět vychvaluje.

§ 133. Pavel plaví se do Říma.

(Skut. apošt. 27, 28, 1—15.)

Když bylo určeno, aby Pavel plavil se do Italie, vydán byl s jinými vězni setníkovi císařského zástupu, jménem Juliovi, který měl se přívětivě ku Pavlovi. Vstoupivše na loď a pustivše se na moře, počali se plaviti. Když mnoho dní zdlouha se plavili, protože vítr jim bránil, a plavba byla již nebezpečna, napomínal jich Pavel, aby dále nepluli. Ale setník více věřil správci a pánu lodi, nežli tomu, co pravil Pavel. I pluli dále. Ale nedlouho potom byla loď severovýchodním větrem zachvácena, a bojíce se, aby neuhodili na písčitou mělčinu (u severního pobřeží Afriky), spustili žezlo a tak se plavili. Když jimi vichrová bouře velmi zmítala, vyházeli z lodi náklad, ano i lodní nádobí; a když mnoho dní neukázalo se ani slunce ani hvězdy, a nemalá bouře nastávala, byla již všecka naděje zachování odňata. Pavel stoje uprostřed nich, řekl: Měli jste zajisté, ó muži, uposlechnouti mne a nehýbati sebou od Kréty a uspořiti sobě této těžkosti a škody. I nyní napomínám vás, abyste byli dobré mysli; neboť nezahyne nikdo z vás, kromě lodi. Nebo této noci stál u mne anděl toho Boha, jehožto já jsem a kterému sloužím, a řekl mi: Neboj se, Pavle, před císařem budeš státi; a aj! daroval tobě Bůh všecky, kteří s tebou plují. Protož buďte dobré mysli. Máme se dostati na jeden ostrov. Když přišla čtrnáctá noc, domnívali se plavci, že ukazuje se jim nějaká krajina. I spustivše olovnici, nalezli hloubi dvaceti loktův a maličko odtud patnácti loktů. Bojíce se, aby neuhodili na skalnatá místa, spustili s lodi čtyři kotvy a přáli si, aby byl den. Když počalo se svítati, prosil Pavel všech, aby pojedli, řka, že žádného z nich s hlavy vlas nezahyne. Tedy potěšeni byli všickni na lodi, jichž bylo dvě stě sedmdesát šest. Nasyceni jsouce pokrmem, oblehčovali loď, metajíce pšenici do moře. Když byl den, nepoznávali země, znamenali toliko nějaký chobot, který má břeh, a k němuž myslili loď dostati. Vytáhše kotvy a zdvihše menší větrník podle vání větru, brali se ku břehu. Když uhodili na místo, kde dvoje moře se schází, uvázli s lodí, a předek lodi stál nehybně, zadek pak lámal se násilím moře. Rada vojáků byla zabiti vězně, aby jim některý vyplyna neutekl. Ale setník, chtěje zachovati Pavla, nedal to učiniti a rozkázal těm, kteří mohli plovati, aby nejprve pustili se do moře a vyvázli a vyšli na zemi; z ostatních pak některé vynesli na deskách, některé na kusech z lodi zbylých, a tak stalo se, že všickni lidé vyšli na zemi.

Když vyšli, poznali, že ostrov ten sluje Melita (Malta). Lidé toho ostrova nemalou přívětivost k nim ukázali; nebo zapálivše hranici dřev, učinili jim pohodlí pro déšť, který v tu chvíli byl. Když Pavel sebrav náručí roští, kladl je na oheň, jedovatý had (zmije) utíkaje před horkem, připjal se k jeho ruce. Lidé toho ostrova vidouce hada, jak visí s jeho ruky, pravili jedni k druhým: Jistě tento člověk jest vražedník, neboť, ač vyšel z moře, pomsta nedá mu živu býti. Pavel však vyraziv hada do ohně, neutrpěl nic zlého; ale oni domnívali se, že oteče a padna najednou umře. Když dlouho čekali a viděli, že se mu nic zlého nestalo, změnili svoje mínění a pravili, že jest bůh.

Na těch místech byly statky knížete ostrova, jménem Publia, kterýž přijav je, po tři dny přátelsky je choval. I přihodilo se, že otec toho Publia ležel, trápen jsa zimnicí a úplavicí. Pavel všel k němu a pomodliv se a vloživ naň ruce uzdravil jej. Když se to stalo, přicházeli všickni, kteří měli na ostrově nemoci a byli uzdravováni.

Po třech měsících plavili se dále na lodi alexandrijské, která byla na ostrově přes zimu, a přijevše do Syrakus, zůstali tu tři dni. Odtud plavili se do Regia a po jednom dni do Puteol, kdež nalezše bratry, byli žádáni, aby u nich sedm dní pobyli; a tak přišli k Římu. Když uslyšeli (to) bratří odtud, vyšli Pavlovi a jeho průvodcům vstříc až do Fora Appiova a ke třem hospodám (Tres Tabernae). Když je uzřel Pavel, poděkovav Bohu nabyl důvěry.

»Daroval ti Bůh všecky, kteří s tebou plují,« řekl anděl Pavlovi, což dosvědčuje, že zásluhy, jichž si někdo dobyl, prospívají netoliko jemu, ale i jiným.

§ 134. Pavel v Římě poprvé ve vazbě.

(Skut. apošt. 28, 16—31.)

Když přišli do Říma, setník odevzdal vězně náčelníku tělesné stráže; Pavlovi bylo dovoleno, aby sám bydlel s vojákem, který ho

ostříhal. Když měl den určený, přicházelo k němu mnoho židů, bydlících v Římě, jimž vykládal o království Božím, přiváděje jim důkazy o Ježíšovi ze zákona Mojžíšova a z proroků od jitra až do večera. Někteří věřili tomu, co bylo praveno, někteří však nevěřili. Když odcházeli, nejsouce mezi sebou svorni, řekl Pavel: Dobře mluvil Duch sv. k otcům našim skrze proroka Isaiáše, řka: Jdi k tomu lidu a rci jemu: Uchem budete slyšeti a nesrozumíte; a hledíce budete hleděti a nespatříte; neboť zhrublo srdce lidu tohoto. Budiž tedy vám známo, že pohanům posláno jest toto spasení Boží, a ti budou slyšeti. Pavel trval pak po celá dvě léta ve své hospodě a přijímal všecky, kteří k němu přicházeli, hlásaje o království Božím a uče o Pánu Ježíši Kristu se vší nadějí bez překážky.

Činnost apoštola Pavla v těchto dvou létech sahala i přes Řím do dalekých obcí křesťanských, jimž z Říma poslal listy. K těm náleží:

1. List k Efesským, svědčící netoliko Efesským, nýbrž i všem okolním obcím, tedy oběžník, mající svůj název od církve mateřské. Nebo apoštol, uslyšev o velikém úspěchu křesťanské víry v obcích efesských i kolem Efesa a dověděv se, že jakýsi Tychikus vrací se z Říma do Malé Asie, napsal Efesským i Kolosským list a použiv Tychikem nahodilé příležitosti, dal mu oba listy s sebou.

V listě k Efesským líčí apoštol:

a) Přehojné dobrodiní tajemství (díla vykoupení) Kristova, jímž všickni, kteří věří, docházejí ospravedlnění a blaženosti, tvoříce toliko jednu rodinu (čeleď) Boží:

V něm (v Kristu) máme vykoupení skrze krev jeho, odpuštění hříchů podle bohatství milosti jeho, kteráž rozhojnila se v nás ve vší moudrosti a opatrnosti. (1, 7. 8.)

Z přirozenosti byli jsme synové hněvu. Bůh však, kterýž jest bohatý v milosrdenství, pro převelikou svou lásku, kterouž zamiloval si nás, i když jsme byli mrtvi ve hříších, spolu oživil nás v Kristu (jehož milostí spaseni jste). Nebo on jest pokoj náš, kterýž dvé (židy i pohany) učinil jedno, zbořiv stěnu hradby, kteráž byla v prostředku, smířiv oba v jednom těle s Bohem skrze kříž. Nebo skrze něho máme oba přístup v jednom Duchu k Otci. Proto již nejste hosté a příchozí, ale jste spoluobčané svatých a domácí Boží, vzdělaní na základ apoštolů a proroků, kde jest nejhlubší úhelní kámen sám Kristus Ježíš, na němž všecko stavení církve jsouc vzděláno, roste v chrám svatý v Pánu, na kterémž i vy spolu vzděláváte se v příbytek Boží v Duchu. (2, 3—5. 14. 16. 18—22.)

b) Dává všeobecná napomenutí ke smýšlení a k životu křesťanskému a zvláštní předpisy pro zvláštní poměry života:

Prosím vás, abyste hodně chodili v povolání, kterým jste povoláni, se vší pokorou a tichostí, s trpělivostí, snášejíce se vespolek v lásce, usilujíce zachovávati jednotu ducha ve svazku pokoje. Jedno tělo a jeden duch, jako jste povoláni v jedné naději svého povolání. Jeden Pán, jedna víra, jeden křest. Jeden Bůh a Otec všech, kterýž jest nade všecko a ve všech nás. Obnovte se duchem mysli své a oblecte člověka nového, podle Boha stvořeného v spravedlnosti a svatosti pravdy. Pročež složíce lež, mluvte pravdu jeden každý s bližním svým; nebo jsme vespolek údové. Hněváte-li se, alespoň nehřešte, slunce nezapadej nad hněvivostí vaší. Nezarmucujte Ducha svatého, kterýmž znamenáni jste ke dni vykoupení. Veliká hořkost a hněv a prchlivost a křik i rouhání odňato buď od vás se vší zlostí. Ale buďte vespolek dobrotiví, milosrdní, odpouštějíce jeden druhému, jakož i Bůh skrze Krista odpustil vám. (4, 1—6. 23—26. 30—32.)

Smilství a všeliká nečistota nebo lakomství nebuď ani jmenováno mezi vámi, jakož sluší se na svaté, nebo mrzkost, nebo bláznivé mluvení, nebo šprýmování. Nebo to vězte, že žádný smilník ani lakomec nemá dědictví v království Kristově a Božím. Vizte tedy, bratří, kterak byste opatrně chodili, ne jako nemoudří, ale jako moudří, vykupujíce čas. (5, 2—5. 15. 16.)

Synové a dcery poslouchejte rodičů svých v Pánu (jak to Pán velí); neb jest to spravedlivé. A vy, otcové, nepopuzujte k hněvu synů a dcer svých, ale vychovávejte je v kázni a v trestání Páně. Služebníci, buďte poslušni pánů světských s bázní a s třesením ve sprostnosti srdce svého jako Krista, ne na oko sloužíce, jako lidem se líbíce, ale jako služebníci Kristovi, činíce vůli Boží ze srdce, s dobrou vůlí sloužíce jako Pánu a ne lidem, vědouce, že cokoli dobrého jeden každý učinil, to zase vezme od Pána, ať jest to služebník, nebo svobodný. A vy, páni, též tak čiňte jim, uskrovňujíce pohrůžek, vědouce, že i jejich i váš Pán jest v nebesích, a není u něho přijímání osob. (6, 1. 4—9.)

Ostatně, bratří, posilněte se v Pánu; oblecte se v celé odění Boží; stůjtež, majíce svá bedra podpásána pravdou, a oblečeni jsouce v pancíř spravedlnosti, přede vším berouce štít víry, a vezměte lebku spasení a meč ducha, jenž jest slovo Boží. (6, 10. 11. 14—17.)

2. List ke Kolosským. V křesťanské obci Kolosské, od Epafry, nepochybně Pavlova učeníka, založené povstali taktéž bludaři, kteří usilovali netoliko o ostříhání řádů Mojžíšových, ale i pod záminkou hlubší moudrosti přednášeli nauky křesťanskému učení odporné. Epafras obávaje se o svou obec, odebral se k apoštolovi do Říma, aby Pavel mu poradil a pomohl. Za tou příčinou Pavel napsal Kolosským list, ve kterém dokazuje proti lichým učitelům, vychloubajícím se jakousi zvláštní moudrostí, že v Kristu jest plnost moudrosti. V témž listě vystříhá dále před samými bludaři a jejich zdánlivou moudrostí, přidávaje na konci rozličná napomenutí.

Děkujte Bohu Otci, kterýž hodny učinil nás dílu v dědictví svatých ve světle známosti svatého evangelia, kterýž vytrhl nás z moci temnosti a přenesl do království milovaného Syna svého, kterýž jest obraz neviditelného Boha, prvorozený všeho stvoření. Nebo skrze něho stvořeny jsou všecky věci na nebi i na zemi, viditelné i neviditelné, buďto trůnové, neb panstva, buďto knížectva, neb mocnosti, všecky věci skrze něho a v něm stvořeny jsou, a on jest přede všemi, a všecky věci jím stojí. On jest hlava těla církve, kterýž jest počátek, prvorozený z mrtvých, aby ve všem prvotnost držel; nebo zalíbilo se Otci, aby v něm všecka plnost přebývala. (1, 12—19.)

Hleďtež, ať vás nikdo neoklame moudrostí světskou a marným podvodem podle ustanovení lidského, podle začátkův učení světa a ne podle Krista. (2, 8.)

Jestliže jste s Kristem povstali, těch věcí, kteréž jsou svrchu, hledejte, kdež jest Kristus, sedě na pravici Boží. O věci, které jsou svrchu, pečujte ne o ty, které jsou na zemi. Nebo zemřeli jste s Kristem duchovně na křtu sv., všeho zlého se odřekše, a život váš jest skryt s Kristem v Bohu. Když pak ukáže se Kristus, život váš, tehdy i vy ukážete se s ním v slávě. Nelžete jedni druhým, svléknouce se sebe starého člověka se skutky jeho a obléknouce nového, toho, který se obnovuje ku poznání podle obrazu toho, kterýž jej stvořil, kdež není pohan ani žid, cizozemec ani svobodný, ale všecko a ve všem Kristus. Protož oblecte se jako vyvolení Boží, svatí a milí, v srdečné milosrdenství a dobrotivost, pokoru, mírnost, trpělivost, snášejíce jeden druhého a odpouštějíce sobě vespolek. Všecko, cokoli činíte v slově nebo v skutku, všecko čiňte ve jménu Pána Ježíše Krista. (3, 1—4. 9—13. 17.)

3. List k Filemonovi, vzácnému a nábožnému měšťanu Kolosskému, jest list schvalovací čili doporučovací pro otroka Onesima, který zpronevěřiv se svému pánu, utekl, ale od apoštola na víru křesťanskou byv obrácen, k Filemonovi zpět byl poslán. V listu tom jeví se apoštol jako vzor lásky k bližnímu a učí, kterak i s provinilými služebníky mírně a laskavě nakládati se má, poznávají-li své provinění a napravují-li se.

4. List k Filipským. Filipští, uslyševše o osudu apoštola Pavla, k němuž lnuli se zvláštní láskou, poslali jemu po biskupovi svém Epafroditovi peněžní dar do Říma. Pavel zpraven jsa od něho o stavu křesťanské obce filipské, dal mu, když se vracel k této obci list, v němž všech údů jejích napomíná ke svornosti v pokorné lásce, vystříhaje jich spolu bludařův.

Doufání mám o tom, že který začal ve vás dílo dobré, dokoná je až do dne Krista Ježíše. A za to se modlím, aby láska vaše více a více se rozhojňovala v poznání svatého náboženství a ve všelikém smyslu. (1, 6. 9.)

Naplňte mou radost tím, abyste byli jednostejného smyslu, majíce jednostejnou lásku, jsouce jednomyslni, jednostejně smýšlejíce. Nic nečiňte skrze svár, ani pro marnou chválu, ale v pokoře jedni druhé za vyšší nežli sami sebe považujíce, nehledíce jeden každý toho, co jeho jest, ale toho, co jest jiných. To zajisté ciťte v sobě, jako máte příklad na Kristu Ježíši, který jsa ve způsobě Boží, nepoložil sobě toho za loupež,*) že jest roven Bohu, ale sebe sama zmařil, přijav způsobu služebníka, ku podobenství lidí učiněn a ve způsobu nalezen jako člověk. Ponížilť sebe samého, učiněn poslušným až k smrti, a to k smrti kříže. Protož i Bůh povýšil ho a dal jemu jméno (důstojnost a slávu), kteréž je nade všeliké jméno, aby ve jméně Ježíšově každé koleno klekalo nebeských, zemských i pekelných, a každý jazyk vyznával, že Pán Ježíš Kristus jest v slávě Boha Otce. Protož s bázní a s třesením spasení své konejte. Bůh zajisté jest, kterýž působí ve vás i chtění i vykonání, podle dobré vůle své. Všecko čiňte bez reptání a bez pochybování, abyste byli bez úhony a upřímní synové Boží bez trestu uprostřed zlého a převráceného národa, mezi kterými svítíte jako světla na světě, zachovávajíce slovo života. (2, 2—16).

Následovníci moji buďte, bratří, a spravujte se podle těch, kteří tak chodí, jako máte způsobu naši. Neboť mnozí chodí, o nichž jsem sám častokráte pravil, nyní pak též s pláčem pravím, že jsou nepřátelé kříže Kristova, jichžto konec jest zahynutí, jichžto Bůh jest břicho, a kteří ve věcech hanebných hledají slávy, kteří o zemské věci pečují. Ale naše vlast jest v nebesích, odkudž i Spasitele očekáváme, Pána našeho Ježíše Krista, kterýž promění tělo ponížení našeho, aby bylo připodobněno k tělu jasnosti jeho podle působení, kterýmž též může podmaniti sobě všecky věci. (3, 17—21.)

Bratří moji nejmilejší, stůjte v Pánu; mírnost vaše známa buď všechněm lidem; o nic nebuďte příliš pečlivi, ale ve všeliké modlitbě a prosbě s díkůčiněním známy buďte žádosti vaše Bohu. Cokoli jest pravé, cokoli poctivé, cokoli spravedlivé, cokoli svaté, cokoli líbezné, cokoli dobré pověsti, jestli která ctnost, jestli která chvalitebná kázeň, těch věcí dbejte. Kterým věcem jste se naučili, je i přijali a slyšeli a viděli na mně, ty čiňte; a Bůh pokoje bude s vámi. (4, 1. 5, 6. 8. 9.)

Vězení apoštola Pavla bylo, jak sám podotýká (Filip. 1, 12. 13.), k většímu prospěchu evangelia, protože o jeho poutech, jež pro Krista nosil, rozhlásila se pověst po všem dvoru, a ze samých dvořanů císaře Nerona někteří přidali se k víře Kristově. (Fil. 4, 22.) Naděje apoštolova, že věřícím bude zase darován (Filem. 22.), splnila se, nebo ještě před počátkem pronásledování křesťanů skrze Nerona, asi na sklonku r. 63 po Kristu, propuštěn jest opět na svobodu.

---

*) t. nevynášel se tím nad jiné, jako vítěz nějakou kořistí.

§ 135. List k židům (k Hebreům).

Brzy po svém vysvobození z první vazby napsal Pavel buďto ještě *v Římě, aneb v jiném městě italském list svůj k židům (k Hebreům)*, t. j. židokřesťanům, kteří bydlíce v Palestině, rozmlouvali hebrejštinou jako svou mateřskou řečí. Tito jednak snášejíce velké nátisky a protivenství od židů, jednak majíce ustavičně před očima i lesk i nádheru bohoslužby levitské, tonuli nejvíce v nebezpečenství, že snad zaprouce víru křesťanskou, opět k židovství se vrátí. Nebezpečí toho hledí tudíž apoštol uvarovati zevrubným a podrobným líčením poměru židovstva ku křesťanství, kdež dokazuje, že křesťanství nesmírně povýšeno jest nad židovství; nebo jako Kristus, jsa Syn Boží, povýšen jest nad anděly, nad Mojžíše i Arona, nejvyššího kněze, tak povýšeno jest evangelium nad zákon Starý, jenž jest toliko nástinem vyšších a trvalých věcí; pročež napomíná apoštol k stálosti ve víře a vystříhá před odpadnutím od ní, které jest hříchem nad míru těžkým.

Mnohokráte a mnohými způsoby mluvíval někdy Bůh otcům skrze proroky; a nejposléze v těchto dnech mluvil nám skrze Syna, jejž ustanovil dědicem všech věcí, skrze něhož i věky učinil, kterýž jsa oblesk slávy a obraz jeho podstaty a nesa všecky věci slovem moci své, očištění hříchův učiniv, sedí na pravici velebnosti na výsostech, tím lepší nad anděly jsa učiněn, čím rozdílnější jméno nad ně zdědil. Nejsou-liž všickni andělé služební duchové, poslaní k službě těch, kteří obdrží dědictví spasení? (1, 1—4. 14.)

Majíce tak velikého nejvyššího kněze, kterýž pronikl nebesa, Ježíše, Syna Božího, držme to vyznání. Přistupmež tedy s důvěrou k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství a nalezli milost ku příhodné pomoci. (4, 14. 16.)

Takového zajisté bylo nám potřebí míti nejvyššího kněze, svatého, nevinného, neposkvrněného, odděleného od hříšníkův, a kterýž jest vyšší nad nebesa, kterýž nepotřebuje každý den jako kněží nejprve za své hříchy oběti konati, potom za hříchy lidu; neboť to učinil jednou, sebe samého obětovav. (7, 26. 27.)

Kristus přišed jako nejvyšší kněz budoucího dobrého, skrze větší a dokonalejší stánek ne rukou dělaný, to jest ne tohoto stvoření, ani skrze krev kozlů neb telat, ale skrze vlastní krev všel jednou do svatyně a nalezl vykoupení věčné. Protož jest prostředníkem nové smlouvy, aby prostředkem smrti, (podstoupené) k vyplacení těch přestoupení, kteráž byla za první smlouvy, přijali zaslíbení věčného dědictví ti, kteří jsou povoláni. (9, 11. 12. 15.)

Tento obětovav jednou oběť za hříchy, na věky sedí na pravici Boží, nebo jednou obětí na věky učinil dokonalými ty, kteří posvěceni jsou. Držme nepohnutelné vyznání své naděje; nebo věrný jest ten, jenž zaslíbil. (10, 12, 14. 23.)

Máme oltář, z něhož nemají moci jísti, kteří stánku slouží. Poslušni buďte svých správcův a buďte jim poddáni; oni zajisté bdí nad námi jako ti, již mají vydati počet za duše vaše, aby to s radostí činili, a ne se stýskáním; nebo to by vám neprospívalo. (13, 10. 17.).

§ 136. Mučenická smrt a list sv. Pavla.

(Joseph. Žid. starož. 20. 9. Euseb. 2, 23.)

V tuto dobu, to jest do roku 63 aneb 64 po Kristu, připadá mučenická smrt sv. Jakuba menšího (mladšího), blízkého příbuzného Páně a prvního biskupa jerusalemského. Pavel nazývá jej mimo Petra a Jana sloupem církve (Gal. 2, 9.). Jakub, veda hned z mládí velmi přísný život, miloval nejvýše modlitbu a pro nábožnost, kteréžto na něm i židé s úctou se podivovali, dáno mu příjmí spravedlivý. K sepsání listu, jenž se nám zachoval, byl vybídnut časovými poměry. Poněvadž totiž bylo se obávati, že snad mnozí křesťané pro nátisky se strany židův odpadnou od víry, a poněvadž učení Pavlovo o ospravedlnění člověka věrou od některých v nepravém smyslu bylo vykládáno, jako by totiž pouhou věrou bez skutků bylo možno dojíti spásy, napsal Jakub cizozemským židokřesťanům list, v němž vykládaje užitek zkoušek a pokušení, dokazuje zároveň potřebu živé, ve skutcích účinné víry a připojuje ještě rozličné jiné nauky i napomenutí.

Za největší radost mějte, bratří moji, když pro víru v rozličná protivenství a soužení upadnete, vědouce, že takové zkoušení víry vaší působí trpělivost, trpělivost pak má dokonalý skutek, abyste byli dokonalí a celí, nemajíce v ničem nedostatku. Blahoslavený muž, který snáší pokušení; nebo když bude zkušen, vezme korunu života, kterou zaslíbil Bůh těm, kdož ho milují. Nikdo, když bývá pokoušen, neříkej, že by od Boha byl pokoušen; nebo Bůh nemůže ke zlému pokoušen, jsa svou žádostí zachvácen a přilouzen. Pokaždý bývá pokoušen, jsa svou žádostí zachvácen a přilouzen. Potom žádost, když počne, porodí hřích; hřích pak, když jest vykonán, zplozuje smrt. (1, 2—4. 12—15.)

Buďtež činitelé slova a ne posluchači toliko, oklamávajíce sami sebe. Nebo je-li kdo posluchač slova a ne činitel, bude přirovnán muži, spatřujícímu přirozený obličej svůj v zrcadle; i vzhlédl se a odešel a hned zapomenul, jaký by byl. Ale kdo nahlédne v dokonalý zákon svobody a zůstane v něm, nejsa zapomínavý posluchač, ale činitel skutku, blahoslavený bude ve skutku svém. (1, 22—25.) Co prospěje, bratří moji, praví-li kdo o sobě, že má víru, nemá-li skutků? Zdaliž víra bude moci jej spasiti? A kdyby bratr a sestra byli nazí a potřebovali vezdejší živnosti, a řekl by jim někdo z vás: Jděte v pokoji, ohřejte se a najezte se, avšak nedali byste jim, čeho tělo potřebuje, co bude platno? Tak i víra, nemá-li skutků, jest mrtva sama v sobě. Vidíte-li, že ze skutků bývá ospravedlněn člověk a ne z víry toliko? Nebo jako tělo bez ducha jest mrtvo, tak jest i víra beze skutků mrtva. (2, 14—17. 24. 26.)

Náboženství čisté a neposkvrněné u Boha a Otce jest toto: Navštěvovati sirotky a vdovy v soužení jejich a neposkvrněného ostříhati sebe od tohoto světa. (1, 27.) Kdokoli by celý zákon zachoval, ale přestoupil by v jediném přikázaní, učiněn jest všemi vinen. (2, 10.) Jazyk jest sice malý úd, ale provozuje veliké věci. (3, 5.) Kdo umí dobře činiti a nečiní, má hřích. (4, 17.) Stůně-li kdo z vás, uvediž k sobě kněze církve, ať se nad ním modlí, mažíce jej olejem ve jménu Páně; a modlitba víry uzdraví nemocného, a polehčí jemu Pán, a jestliže jest v hříších, budou mu odpuštěni. Vyznávejtež se jedni druhým z hříchů svých a modlete se za sebe vespolek, abyste byli spaseni; mnoho zajisté může modlitba spravedlivého ustavičná. (5, 14. 15. 16.)

Když na slova Jakubova přemnozí z nejvzácnějších mužů víru křesťanskou přijímali, pojal z toho zákoníky a fariseje strach. Když tedy vladař Festus umřel, a nástupce jeho Albinus byl ještě na cestě, použil toho okamžiku Ananus aby nenávist svou k Jakubovi a k několika jiným vzácným křesťanům ukojil. Pohnav je před veleradu, dal je odsouditi k smrti. Jakub svržen byl se střechy chrámové, dav i odtud svědectví Kristu, a pak ukamenován. Nejsa při kamenování ihned mrtev, byl doražen od valcháře palicí a skonal v bolestech mučeníka, jenž ještě v posledních okamžicích dle vzoru Krista Pána a Štěpánova za své nepřátele se modlil, řka: Pane, Otče, prosím tebe, odpusť jim; neboť nevědí, co činí.

§ 137. Pronásledování křesťanů za císaře Nerona. Další činnost apoštola Pavla; jeho list k Titovi a první list k Timotheovi.

Brzy po vysvobození svatého Pavla z prvého zajetí začalo za císaře Nerona r. 64 první pronásledování křesťanů. Tento ukrutný panovník, který vlastní matku, svou choť, svého učitele, přemnoho příbuzných a mnoho jiných dal zavražditi, kázal též dle zprávy římských dějepisců zapáliti Řím na mnohých místech najednou, aby zažil divadlo nesmírného požáru trojského a zároveň aby obnovením města jména sobě dobyl. Strašný ten požár zuřil celý týden a ztrávil velikou část města. Když velikost bídy tím způsobené bila všem do očí, povstalo z toho proti němu tak veliké rozhořčení, že sám počal se o sebe obávati. Chtěje vinu požáru se sebe svrhnouti, dal nevinné křesťany jako původce toho požáru zjímati a nesmírné jich množství se zvláštní krutostí odpraviti. Někteří byli ukřižováni, jiní ve zvířecí kůži zahaleni a ode psů roztrháni, jiní zápalnými látkami obloženi a jako pochodně rozžíháni, aby k osvětlení noci sloužili při hrách, jež ukrutný císař v sadech svých lidu k ukojení jeho hněvu dával. Krutost ta byla tak veliká, že i sám surový lid nad křesťany přes velikou nechut k nim se ustrnul.

Pavel opustiv Řím ještě před početím Neronova pronásledování křesťanův, pokračoval ve své činnosti apoštolské. Zprávy, kteréž ho došly v Římě o stavu církve maloasijské, přiměly jej k tomu, aby se podle své připovědi nejprve do těchto krajin odebral. Putuje na východ, přišel s Titem, průvodcem svým, na ostrov Krétu a zanechal tu svého učeníka biskupem, aby počaté dílo dokonal. Poněvadž však takové dokonání potkávalo se v mladistvé obci s velikými nesnázemi, napsal mu apoštol list, aby mu dodal odvahy a dal mu návod k náležitému konání úřadu pastýřského.

Ukázala se zajisté milost Boha, Spasitele našeho, všechněm lidem, vyučující nás, abychom odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí, střízlivě a spravedlivě a pobožně živi byli na tomto světě, očekávajíce blahoslavené naděje a příští slávy velikého Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista, kterýž dal sebe sám za nás, aby nás vykoupil ode všeliké nepravosti. (2, 11—14.)

Když ukázala se dobrota a vlídnost Spasitele našeho Boha, ne ze skutků spravedlnosti, kteréž jsme my učinili, ale podle svého milosrdenství spáseny nás učinil skrze obmytí druhého narození a obnovení Ducha svatého, kteréhož vylil na nás hojně skrze Ježíše Krista, Spasitele našeho, abychom, jsouce jeho milostí ospravedlněni, byli dědicové podle naděje života věčného. (3, 4—7.)

Člověka kacíře po jednom i druhém napomenutí se varuj. (3, 10.)

V tento čas lze také klásti sepsání prvého listu k Timotheovi, jehož apoštol ustanovil biskupem v Efesu, vytknuv mu tudíž přetěžký úkol. Město, jeho působiště, bylo sice pro příhodnou polohu svou z nejbohatších a nejmohutnějších tehdejších měst; ale bohatství svádělo též k bujnosti, k rozmazlenosti a prostopášné modloslužbě. Mimo to tamní židé kladli také rozkvětu překážky v cestu, matouce mysli věřících. Pročež odhodlal se také apoštol zaslati list svému učeníkovi, dávaje mu v něm návod, kterak by měl svůj úřad spravovati.

Prosím především, aby byly činěny prosby, modlitby, přímluvy, díků činění za všecky lidi, za krále i za všecky, kteří jsou ve vysokých úřadech postaveni, abychom vedli pokojný a tichý život ve vší pobožnosti a čistotě. Nebo to dobré jest a vzácné před Spasitelem naším Bohem, kterýž chce, aby všickni lidé byli spaseni a ku poznání pravdy přišli. Jeden jest zajisté Bůh, jeden také prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš, kterýž dal sebe sama na vykoupení za všecky. (2, 1—6.)

Pobožnost jest ke všemu užitečná, majíc zaslíbení nynějšího života i budoucího. (4, 8.)

Nezanedbávej milosti, kteráž jest v tobě, která jest ti dána skrze proroctví se vzkládáním rukou kněžských. (4, 14.)

Nic jsme zajisté na tento svět nepřinesli, bez pochyby že také nemůžeme nic odnésti. Ale majíce pokrm, a čím bychom se odívali, mějme na tom dosti. Nebo kteří chtějí zbohatnouti, upadávají v pokušení a v osidlo ďáblovo a v mnohé neužitečné i škodlivé žádosti, které pohřižují lidi v zahynutí a zatracení. Kořen zajisté všeho zlého jest žádostivost (lakomství). (6, 7—10.)

Bohatým tohoto světa přikazuj, ať nejsou vysokomyslní aniž doufají v nejistém zboží, ale v Bohu živém; ať činí dobře a jsou bohati v dobrých skutcích; ať rádi dávají a se sdělují, ať si skládají dobrý základ k času budoucímu, aby dosáhli pravého života. (6, 17—19.)

§ 138. Pavel podruhé vězněm; druhý jeho list Timotheovi.

Pavel postarav se jako věrný pastýř o blaho církve maloasijské, přibyl skrze Korint do Italie, a kázav také ve Španělích vrátil se do Říma. Když r. 66 přišla tam zpráva, že židé v Palestině povstavše proti panství římskému, římské legie porazili, strhla se téměř ve všech městech bouře proti židům i proti křesťanům, od pohanů za židovské rozkolníky pokládaným. V této době jati jsou také Petr a Pavel jako náčelníci nenáviděných křesťanův a uvrženi do žaláře. V tomto druhém vězení Pavel napsal Timotheovi svůj druhý list. Apoštol poznávaje, že ocitl se na konci života vezdejšího, nic nepochybuje o své nastávající smrti mučenické. Za tou příčinou zve Timothea k sobě do Říma, přidávaje napomenutí a naučení o křesťanském úřadu pastýřském. Zračí se však v tomto listu veselý poklid mysli při pohledu na smrt, něžná péče o milovaného učeníka, úzkostlivé starosti o křesťanství, ale spolu i důvěra v konečné vítězství.

Napomínám tě, abys opět vzbudil milost Boží, kteráž jest v tobě skrze vzkládání rukou mých. (1, 6.) Synu můj, posilni se v milosti, kteráž jest v Kristu Ježíši, a co jsi slyšel ode mne před mnohými svědky, to zase svěřuj věrným lidem, kteří budou způsobilí i jiné učiti. (2, 1. 2.)

Osvědčuji před Bohem a Ježíšem Kristem, kterýž bude souditi živé i mrtvé v příští svém a v království svém: kaž, nabízej slovo vhod i nevhod; tresci, pros, žehři ve vší trpělivosti a v učení. Nebo bude čas, kdy lidé nebudou zdravého učení snášeti, ale podle svých žádostí budou si obírati učitele, majíce svéhlavé uši, jež od pravdy zajisté sluch odvrátí a k bájkám se obrátí. Ty pak bdi, ve všem pracuj, konej dílo kazatelovo, vyplňuj svou službu. Buď střízliv! Nebo já již počínám býti obětován, a čas mého rozdělení (smrti) nastává. Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval. Naposledy složena jest mi koruna spravedlnosti, kterouž mi dá v onen den Pán, spravedlivý soudce; a netoliko mně, ale i těm, kteří milují příchod jeho. (4, 1—8.).

§ 139. Činnost apoštola Petra, jeho listy; mučenická smrt Petrova i Pavlova.

Petr byl biskupem nejprve v Antiochii, roku pak 42 po Kristu a druhého léta panování císaře Klaudia, po svém vysvobození ze žaláře skrze anděla a z moci Heroda Agrippy, zarazil biskupské sídlo v Římě, nezůstávaje však tu stále, nýbrž chodě jako ostatní apoštolé po rozličných místech říše římské, aby tam buď světlo evangelia rozžehl, aneb obrácené na křesťanství ve víře utvrdil. Tak na př. okolo r. 49 při všeobecném vyhoštění židů z Říma císařem Klaudiem opustiv to město, navrátil se do Jerusalema, kde r. 51 konán sněm církevní; po něm odešel do Antiochie, kde sešel se opět s Pavlem. (Gal. 2, 11.) Dle hodnověrných svědectví působil mimo Palestinu v Syrii, Mesopotamii, Malé Asii, Řecku a Italii. Pronásledování křesťanů, zosnované Neronem, o němž bylo se obávati, že přes Řím všechny krajiny říše římské zasáhne, přimělo apoštola k tomu, že napsal list křesťanům v Pontu, Galatii, Kappadocii, Bithynii a Asii, aby je na těžká utrpení a všeobecné strasti připravil. Protož odkazuje je apoštol ke slávě naděje křesťanské, přidávaje k tomu nejprve napomenutí pro všechny, pak napomenutí pro jednotlivé stavy, aby chodíce podle křesťanského povolání, mohli nastávající protivenství s duchem opravdu křesťanským snášeti.

Požehnaný Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, kterýž podle svého velikého milosrdenství znova zplodil nás k naději živé skrze vzkříšení Ježíše Krista z mrtvých, k dědictví neporušitelnému a neposkvrněnému a nevadnoucímu, kteréž chová se vám v nebesích, v kterémž budete se radovati, nyní maličko, pokud třeba, v rozličných pokušeních se rmoutíce, aby zkušení víry vaší, mnohem dražší nad pomíjející zlato, kteréž v ohni se zkouší, bylo nalezeno. (1, 3. 4. 6. 7.)

Buďte poddáni všelikému lidskému zřízení pro Boha, buďto králi jako nejvyššímu, nebo vladařům jako od něho poslaným ku potrestání zločincův a ku pochvale dobrých; nebo tak jest vůle Boží, abyste dobře činíce k mlčení přivedli nevědomost nemoudrých lidí. Boha se bojte, krále v uctivosti mějte. Služebníci buďtež poddáni se vší bázní pánům, netoliko dobrým a mírným, ale také nevhodným, nebo to jest milé a vzácné, jestliže kdo (maje dobré svědomí před Bohem) snáší zármutky, trpě nespravedlivě. Nebo k tomu jste povoláni: neboť i Kristus trpěl za nás, zůstaviv vám příklad, abyste následovali jeho šlépějí. (2, 13—21.)

Nejmilejší, nedivte se soužení, kteréž se vám děje ke zkušení, jakoby se vám něco nového přihodilo; ale majíce podíl v utrpeních Kristových, radujte se, abyste i při zjevení slávy jeho radovali se s plesáním. Trpíte-li pohanění pro jméno Kristovo, budete blahoslaveni; nebo co jest cti, slávy a moci Boží, a kterýž jest jeho Duch, odpočívá na vás. Nikdo pak z vás netrp jako vražedník, anebo zloděj, anebo zlolajce, anebo jako cizích věcí žádostivý. Jestliže pak kdo jako křesťan trpí, nestyď se, ale oslavujž Boha v tom jménu. (4, 12—16.) Pokořte se pod mocnou rukou Boží, aby povýšil vás v čas navštívení, všelikou péči svou uvrhnouce na něho; neboť on má péči o vás. Buďte střízlivi a bděte; nebo protivník váš ďábel jako lev řvoucí obchází hledaje, koho by pohltil, jemužto odpírejte, silni jsouce ve víře, vědouce, že vašemu bratrstvu též utrpení se děje. Bůh pak všeliké milosti, kterýž povolal nás k své věčné slávě v Kristu Ježíši, ten vás, když maličko potrpíte, učiní dokonalými, utvrdí i upevní. (5, 6—10.)

Mimo toto psaní poslal Petr, jsa již ve vazbě, týmž křesťanům druhý list, v němž připomínaje svou blízkou smrt, napomíná jich k životu ctnostnému a k stálosti ve víře a vystříhá je lživých učitelův i svůdců.

Všecku péči přikládajíce připojujte k víře své ctnost a k ctnosti umění, k umění pak zdrželivost, k zdrželivosti pak trpělivost, a k trpělivosti pobožnost, ku pobožnosti pak milování bratrstva a k milování bratrstva lásku ke všem lidem. Snažte se, abyste dobrými skutky učinili jisté své povolání a vyvolení. (1, 5—7. 10.)

Byliť i falešní proroci v lidu israelském, jako i mezi vámi budou učitelé lživí, kteří uvedou sekty zatracení a toho Pána, kterýž je vykoupil, zapírají, uvozujíce na sebe rychlé zahynutí. Umí Pán pobožné z pokušení vytrhnouti, nepravých pak ke dni soudu dochovati k mučení; zvláště pak těch, kteří za tělem v žádosti nečistoty chodí a vrchností pohrdají; smělí, sobě se líbící nebojí se uváděti sekty, rouhajíce se. (2, 1. 9. 10.)

Toto nejprve vězte, že přijdou v posledních dnech náramní posměvači, podle vlastních žádostí chodící, říkajíce: Kde jest zaslíbení neb příchod jeho? Nebo jak otcové zesnuli, všecko tak zůstává od počátku stvoření. Nemeškáť Bůh se svým zaslíbením, ale trpělivě čeká pro vás. Přijdeť den Páně jako zloděj, ve kterémžto nebesa s velikou prudkostí pominou, a živlové horkostí se rozplynou, země pak i díla, kteráž jsou na ní, budou vypálena. Nového pak nebe a nové země podle jeho zaslíbení čekáme, v kterýchž spravedlnost přebývá. Protož, nejmilejší, těch věcí čekajíce snažte se, abyste neposkvrněni a neporušeni před ním byli nalezeni v pokoji. Střezte se, abyste bludem nemoudrých nebyli svedeni; ale rosťtež v milosti a v poznání Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista. (3, 3. 4. 9. 10. 13. 14. 17. 18.)

Apoštolé Petr a Pavel drženi po devět měsíců ve vazbě v žaláři mamertinském, pak vykonán na nich nález smrti. Bylo to dne 29. června r. 67 neb 68 po Kr., když oba svou krví vydávali svědectví víře Kristově. Petr jest ukřižován, a to k vlastní žádosti hlavou dolů, nepovažuje se za hodna, aby jako jeho Pán a Mistr na kříži pněl. Pavel však, jsa římským měšťanem, sťat sekerou na silnici k Ostii.

§ 140. Pozdější činnost ostatních apoštolů.

O životě a činnosti několika jiných apoštolů zachovala se jen temná podání a nehojné zprávy. Z toho však, co Skutky apoštolské o Petru a Pavlovi vypravují, lze souditi, že také ostatní apoštolé byli velmi činní, a ačkoli podání jmenuje nám toliko jich apoštolská působiště, přece jest tolik jisto, že Pán, přebývaje dle své přípovědi s nimi, osvědčil se býti silným v mdlých a svými věrnými sluhy vykonal veliké a podivné věci. Židé i pohané naučili se skláněti kolena svá před Kristem, jenž jest nade všecko požehnaný Bůh na věky. Podle rozkazu svého Mistra rozešli se apoštolé dvanáctého roku po na nebe vstoupení, okolo roku 45 po Kr., do veškerého světa, hlásavše evangelium nejprve v Judsku a Samařsku. Jan odešed do Malé Asie, zarazil po mučenické smrti sv. Pavla sídlo své v Efesu (§ 142). Ondřej kázal ve Skythii a Achaji, kde též v mukách na kříži umřel. Tomáš byl činný v Parthii a Indii, kde na rozkaz královský kopím proboden; Bartoloměj, přišed do Indie (Arabie) a velké Armenie, byl tu, protože podněcovali modloslužebníci, za živa odřen a hlavou dolů ukřižován. Matouš, chtěje přesvědčiti židy, že Ježíš jest zaslíbený Messiáš, napsal evangelium a učil v Arabii i v Ethiopii. Filip ztrávil poslední léta věku svého ve službě víry křesťanské v Hierapoli frygijské, kdež také dle podání, jsa kmetem 87letým, byl ukřižován a ukamenován. Šimon horlitel kázal dle téhož podání na pobřeží africkém a v Persii; Judas Thaddeus, jenž zůstavil nám list, vystříhající před bludaři a napomínající k životu křesťanskému, rozséval símě víry křesťanské v Syrii a Persii a došel tu se Šimonem koruny mučenické; Matěj dle téhož podání kázal v Ethiopii, kdež také kamenován i sťat. Marek, nejprve průvodce Pavlův a Barnabášův, později soudruh Petrův v Římě, kde ku prosbám římských křesťanů napsal evangelium, byl ne-li prvním zakladatelem, jistě biskupem křesťanské obce v Alexandrii, kde také jako mučeník umřel.

§ 141. Vyvrácení Jerusalema.

Dle určení Božího židovství mělo býti přípravou ku křesťanství; jakmile toto zavítalo na zemi, a církev byla zaražena i rozšířena, dosaženo také účelu židovství. I přiblížil se čas, aby dle předpovědění Ježíše Krista Jerusalem a chrám byl rozbořen, tak aby nezůstal kámen na kameni. Útisky římských vladařů v Cesarei, zejména Gessia Flora, jenž lakotou a ukrutností nade všecky své předchůdce předčil, způsobily r. 66 po Kr. zjevný odboj židův a dohnaly je ku brannému odporu proti moci římské; římská posádka byla od nich nemilosrdně porubána. Cestius Gallus, vladař syrský, přichvátal sice s velikým vojskem; ale jeho porážka bojechtivost židů ještě více roznítila. I vzneseno od císaře Nerona vrchní velitelství proti odbojcům na Vespasiana, nejzpůsobilejšího vůdce v říši. Tento sebrav četné vojsko v Syrii, vtrhl do Galilee a uslyšev zprávu o úmrtí císaře Nerona r. 68, zvolna táhl proti Jerusalemu. Pomocí několikerého násilí, byv sám od římského vojska za císaře prohlášen, vznesl r. 69 ukončení války židovské na svého syna Tita. Co zatím v samém Jerusalemě utvořily se strany (mezi nimi zvláště krutá strana zelotů čili horlivců), které ustavičným bojem vespolek se potkávajíce i samu svatyni krví poskvrňovali, přitáhl Titus s velikým vojskem a rozbil své stany na hoře Olivetské. Bylo to právě v čase velikonočním r. 70 po Kr., když sešel se všecken lid na svátky v Jerusalemě. Titus chtěje město zachovati, nabízel opět a opět mír; ale nebezpečenství zevně jim hrozící sjednotilo strany uvnitř proti sobě stojící k poslednímu zoufalému odporu. Tu podjal se Titus úplného obléhání města. Obklíčiv je se všech stran, vystavěl kolem něho silnou zeď s vysokými hradbami, čímž všecken přívoz potravy přetrhl a učinil všeliký útěk nemožným. Mimo tyto válečné hrůzy nastal v obleženém městě hlad a rozmohl se tou měrou, že požíváno i přehnusných a zcela nestravných věcí, ano že matka i své vlastní dítě k snědku zabila. Poněvadž hladem na tisíce lidí mřelo, nebylo již možno mrtvé náležitě pochovávati, kteří tudíž na ulicích ležíce, konečně přese zdi městské metáni. Z umrlčího puchu, všechen vzduch nakazivšího, vzešel mor a jiné zlé nemoci, kteréž opět tisíce lidu uchvacovaly. Kdož pak útěkem chtěli ze strastí těchto vyváznouti, upadali do rukou Římanů, jichž vůdce Titus dával po nějaký čas denně okolo 500 židův ukřižovati.

Obležení se všemi denně množícími se bídami trvalo skoro po celé léto. Po dobytí vnější zdi obložení ještě těsněji byli sevřeni, ohradivše se v chrámě a v hořejším městě. Titus stál sice snažně o zachování chrámu; ale přese všechny důtklivé rozkazy vhodil voják při ztečení (srpnovém) hlaveň dovnitř chrámu, kde zhoubný tento živel rychle se šíře, veliké zachování učinil nemožným. Brzo potom dobyto i hořejšího města, protože posádka, puzena jsouc hladem, odtud vytáhla. Ihned potom zbořeno veškero město a srovnáno se zemí. Dle výpočtu Josefa Flavia zahynulo v čas obležení 1,100.000 židů a 97.000 zajato, z nichž opět mnozí zabiti, jiní odsouzeni k zápasům s divokými šelmami aneb k souboji v římských amfitheatrech, jiní pak prodáni za otroky.

Poněvadž církev tím jest vyproštěna z posavadních nebezpečí a ukrutností, snášených od židů, bylo zboření Jerusalema i chrámu pro zdar církve Kristovy velevýznamnou a důležitou událostí.

§ 142. Poslední dnové apoštola Jana.

Apoštol Jan, přečkav zkázu Jerusalema i chrámu, bydlel po smrti sv. Pavla v Efesu. Odtud navštěvoval církve maloasijské a založiv v okolních krajinách nové křesťanské obce, vyučoval je pravé víře a podněcoval k svaté lásce. Zvláštní péči však věnoval tomu, aby uvaroval věřící bludařů, v tamější krajině se vyskytujících. To činil nejenom ústně, nýbrž i písemně. Ku prosbám věřících napsal totiž evangelium, v němž dokazuje, že Ježíš Kristus jest Syn Boží, a že všickni, kdo v něho věří, budou míti život věčný; též zůstavil tři listy, z nichž první jest předmluvou jeho evangelia křesťanským obcím v Malé Asii vůbec, druhý a třetí svěděil pak jednotlivým členům těchto obcí.

Zvláště v prvním listě vystříhá apoštol bludů, rozšířených o osobě, důstojnosti a účelu Ježíšově. Jako v evangelium, tak i tu dokazuje, že Ježíš jest Syn Boží a Spasitel světa, a kdožkoli chce s ním obcovati a tudíž i spásy dojíti, že musí též v něho věřiti, že však také potřebí s věrou spojovati bohumilý život, zvláště lásku k Bohu i k bližnímu a varovati se světa.

Krev Ježíše Krista očišťuje nás ode všelikého hříchu. Díme-li, že nemáme hříchu, sami se svádíme, a není v nás pravdy. Pakli vyznáme své hříchy, věrný jest Bůh a spravedlivý, aby nám odpustil naše hříchy a očistil nás ode všeliké nepravosti. (1, 7—9.)

Hřeší-li kdo, máme přímluvce u Otce, Ježíše Krista spravedlivého. On jest obětí slitování za naše hříchy, a netoliko za naše, ale i za hříchy všeho světa. (2, 1. 2.) Nemilujte světa ani těch věcí, kteréž jsou na světě. Nebo všecko, co jest na světě, jest žádost těla a žádost očí a pýcha života. Svět pomíjí i jeho žádost, ale kdo činí vůli Boží, zůstává na věky. (2, 15—17.)

Pohleďte, jakou lásku prokázal nám Otec, totiž abychom synové Boží sluli i byli. Nejmilejší, nyní jsme synové Boží, a ještě se neukázalo, co budeme. Víme, že když se ukáže, budeme jemu podobni; nebo budeme jej viděti tak, jakož jest. Jsme přeneseni ze smrti do života, protože milujeme bratry; kdo nemiluje, zůstává v smrti. Každý, kdo nenávidí bratra svého, jest vražedník, a víte, že žádný vražedník nemá života věčného v sobě zůstávajícího. Synáčkové moji, nemilujmež slovem, ani jazykem, ale skutkem a pravdou. (3, 1. 2. 14. 15. 18.)

Nejmilejší, nevěřte každému duchu, ale zkoušejte duchy, jsou-li z Boha; nebo mnozí falešní proroci vyšli na svět. Po tomto poznává se duch Boží: Veliký duch, kterýž vyznává, že Ježíš Kristus přišel v těle, jest z Boha, a veliký duch, kterýž dělí Ježíše, není z Boha. Kdožkoli by vyznával, že Ježíš jest Syn Boží, Bůh v něm zůstává a on v Bohu. Bůh jest láska, a kdo zůstává v lásce, zůstává v Bohu a Bůh v něm. My tedy milujme Boha, nebo Bůh prve miloval nás. Řekl-li by kdo, že miluje Boha, a nenáviděl by bratra svého, jest lhář. Nebo kdo nemiluje svého bratra, kterého vidí, kterak může milovati Boha, kteréhož nevidí? A toto přikázání máme od Boha, aby, kdo miluje Boha, miloval i bratra svého. (4. 1—3. 15. 16. 19—21.)

To jest láska Boží, abychom jeho přikázaní zachovávali, a přikázaní jeho nejsou těžká. To jest vítězství, kteréž přemáhá svět: víra naše. Tři jsou, kteří vydávají svědectví na nebi: Otec, Slovo a Duch svatý, a ti tři jsou jedno. (5, 3. 4. 7.)

Když za císaře Domitiana (r. 93 po Kr.) počalo druhé pronásledování křesťanů, jat jest i Jan a odveden do Říma. Tam uvrhli jej do kotlu vařícího se oleje, v němž však zůstal neporušen; nebo Pán zachoval ho ještě k dalšímu sloužení církvi. Vyhoštěn jsa Domitianem na ostrov Patmos, přijal Jan od Pána zjevení o budoucích osudech křesťanské církve, kterážto zjevení jsou složena v poslední knize písma svatého, v Apokalypsi čili zjevení sv. Jana. Tento spis jest potěšnou knihou ve velikých strastech církve a spolu prorockým hlasem, napomínajícím k neustálé bdělosti za příčinou příchodu Kristova. Důrazně vysloveno v ní, že církev zvítězí nade všemi protivníky, a že věřící, kteří s trpělivostí a věrnou vytrvalostí ostříhali neúhonnosti svých mravů, budou účastníky věčné slávy, na nevěřící pak a konající nepravosti že přikvačí těžká pomsta Boží.

Po smrti Domitianově navrátil se Jan z Patmu do Efesu, a ač velmi sestaral, přece neutuchla v něm horlivost apoštolská. Podle podání, povaze Janově zcela přiměřeného, vyhledal apoštolský kmet, nedbaje vlastního života, mládence blíže známého, ale hluboko pokleslého, zvoleného totiž za náčelníka loupežníkův, aby jej opět Kristu získal. Loupežník poznav Jana, utíkal; ale Jan, chvátaje za ním, volal: Synu můj, proč utíkáš před otcem svým, neozbrojeným to starcem? Neboj se, ještě jest naděje pro tebe, věř jen, že Kristus poslal mne k tobě. Jinoch se zastavil, chvěje se a hořce plače; a když se navrátil k církvi, neopustil ho Jan, dokud neučinil pokání a nepřilnul zase ku Kristu. To způsobila láska. A k této lásce napomínati bylo Janovi kázaním nejmilejším. Nemoha pro vysoký věk ve sboru mnoho mluviti, opakoval pokaždé slova: Synáčkové, milujte se vespolek! Byv tázán, proč vždy jenom toto říká, odvětil: Toť přikázaní Páně, a více nad to není třeba. Dosáhnuv vysokého věku, sešel Jan jako poslední z apoštolů r. 100 po Kr. tichou smrtí.

Oddíl čtvrtý.

Uspořádání církve skrze apoštoly.

§ 143. Přehled.

Apoštolé šířili církev nejen vně mezi židy a pohany, nýbrž dle vůle Kristovy uspořádali ji také uvnitř, což ukáže se, prozkoumáme-li církev v době apoštolské.

a) v její vnitřní podstatě,
b) v její vnější podobě a
c) v její svéráznosti čili zvláštnostech.

§ 144. a) Vnitřní podstata církve v době apoštolské.

Vnitřní podstata církve Kristovy záleží ve společném učení Kristově jakožto pravidlu života, ve společné, samým Kristem nařízené bohoslužbě a v prostředcích milosti od něho ustanovených, jakož i v ústavě od Krista jí propůjčené. Tyto podstatné

částky shledáváme ve všech křesťanských obcích, od apoštolův uspořádaných.

Nejprve apoštolé vštěpovali víru v učení Ježíšovo, zastávajíce úřad učitelský, svěřený jim od Krista. Podle návodu a příkladu svého Božského mistra zastávali úřad ten kázaním, t. j. ústním zvěstováním učení Ježíšova.*) Počavše v Jerusalemě, kázali všude po Judsku a Samařsku až do nejvzdálenějších krajin pohanských. Po vší zemi rozešel se zvuk jejich, a do končin okrsku země slova jejich. (Řím. 10, 18.) Obsahem jejich kázaní bylo slovo Boží, totiž to, co viděli a slyšeli od Ježíše Krista, a co jim vnukl Duch svatý; jejich kázaní bylo čirou a úplnou pravdou Boží, tak že na něm pranic měniti se nesmělo. Zastávali pak apoštolé úřad učitelský také prostředně, t. j. svými pomocníky; ale ani učení těchto nesmělo se od učení apoštolů nikterak lišiti (Gal. 1, 8.), a poslání své museli míti pomocníci od apoštolů. (Skut. apošt. 15, 24.) Výsledkem kázaní apoštolův a jejich pomocníků byla víra, kteráž pochází ze slyšení, slyšení pak z kázaní slova Kristova. (Řím. 10, 17.) Ale právě víry bylo především třeba všem, kdož chtěli církvi náležeti, a bylo jim zajisté veškeré učení apoštolů přijímati, ve víře setrvati a odvrátiti se od těch, kdož jiné učení hlásali. Z té příčiny byla ve všech obcích křesťanských od apoštolů zřízených jedna a táž víra a tudíž i totéž vyznání víry.

Po té apoštolé udíleli v jednotlivých obcích prostředky milosti Kristem ustanovené a konali od Pána nařízenou bohoslužbu. Udělovali křest všem, kdož přijali učení Ježíšovo (srov. §§ 113, 117, 119); vzkládajíce na pokřtěné ruce, modlili se nad nimi, aby přijali Ducha svatého, t. j. udíleli jim svátost biřmování, jako Petr a Jan v Samařsku (§ 117), Pavel v Efesu (§ 127). Taktéž podávali věřícím chléb života a kalich spasení, t. j. tělo a krev Páně, jak patrně vysvítá (§ 127) z napomenutí apoštola Pavla (I. Kor. 11, 20—29). Kajicníkům, vyznávajícím skroušeně hříchy své (§ 127), odpouštěli na místě Kristově hříchy i tresty, jako na př. učinil sv. Pavel Korintskému. (II. Kor. 2, 10.) Nemocní pomazáváni jsou od kněží olejem ve jménu Páně (§ 136). Apoštolé světili také služebníky církevní, vzkládajíce na ně ruce, a to jáhny, jako na př. v Jerusalemě (§ 116), kněze, jako na př. v obcích maloasijských (§ 122), i biskupy; tak ustanovil Pavel Timothea biskupem v Efesu a Tita biskupem na ostrově

---

*) Někteří z apoštolův a z jejich učeníků složili s přispěním Ducha svatého také spisy, které obsahujíce taktéž slovo Boží, mají do sebe touž pravdu a jsou téže úcty hodny jako jejich ústní kázaní čili podání. V jiném ohledu zůstávají však tato písma za podáním (tradicí); nebyloť jich tak potřebí, jako ústního slova, pročež ani Pán nepřikázal apoštolům psáti, ale velel jim kázati; bylať již církev, dokud nebylo ještě nic napsáno; mimo to neobsahují písma ta veškerého slova Božího (srov. § 126.); a konečně nejsou tak jasná a zřejmá, jako ústní podání čili učení dědičné.

Kretě (§ 137). Dále nedovolováno křesťanům vcházeti v stav manželský po způsobu pohanů, neboť jim bylo považovati tento stav za svátost — za veliké tajemství v Kristu a v církvi (Efes. 5, 32). Slavili Kristem nařízenou bohoslužbu, lámání chleba, t. j. nekrvavou obět, od Krista při poslední večeři ustanovenou, jako na př. apoštolé v Jerusalemě (§ 113) a Pavel v Troadě (§ 130), a s touto bohoslužbou spojováno též hlásání slova Božího, modlitba a zpěv ku vzdělání věřících. Slavení bohoslužby dálo se v domech křesťanských, a to zvláště první den v témdni (§ 113, 130).

Konečně apoštolé dali jednotlivým obcím též Kristem nařízenou ústavu, záležející v tom, že Kristus ustanovil apoštoly za představené, Petra pak učinil hlavou církve, a že všem věřícím uložil za povinnost jich poslouchati. Tento rozdíl mezi představenými a věřícími (mezi církví učící a církví slyšící), zakládající se na Božském nařízení jeví se také patrně ve všech obcích. Jako totiž apoštolé sami zastávali úřad učitelský a kněžský, tak zastávali též sami úřad pastýřský; nebo spravovali obce, buď bezprostředně nebo skrze své náměstky a pomocníky. jež sami ustanovili, t. j. skrze biskupy, kněze a jáhny; dále stanovili zákony, jako na př. zákon o nezávaznosti zákona Mojžíšova (§ 123), a dávajíce příkazy o bohoslužebných schůzkách i o soukromém životě v domácím kruhu (I. Kor. 11. a 7, Efes. 5, Kolos. 3, a j.), bděli nad ostříháním těchto příkazův a kárali jich přestupníky. V této správě církevní Petr zaujímal první a nejvyšší místo; užíval již tehdy při každé příležitosti přenesené naň svrchované moci (§ 111), a hle, ostatní apoštolé, nevidouce v tom žádné osobivosti, ochotně podrobovali se této jeho přednosti, i Pavel odebral se do Jerusalema, aby byl uveden k Petrovi (§ 118). Byli tedy věřící každé obce poddáni svým kněžím, a tito opět stáli pod biskupy od apoštolů postavenými. Biskupové pak byli závislí na apoštolích, a všickni vesměs stáli pod viditelnou hlavou apoštolů, sv. Petrem, středem jednoty církve na zemi.

§ 145. b) Vnější podoba církve v době apoštolské.

Vnější podobou církve vyrozumívají se vlastnosti, jimiž vnitřní podstata církve vně se ukazuje. Poněvadž těmito vlastnostmi lze církev od každého jiného spolku rozeznati, slovou tyto vlastnosti příznaky čili známky církve. Všecky obce, zřízené od apoštolů, mají na sobě známky církve Kristovy.

Církev Kristova jest jedna; nebo Kristus založil toliko jednu církev a před svou smrtí modlil se k Otci, aby všickni věřící byli jedno (§ 99). Tato jednota byla skutečně ve všech obcích od apoštolů zřízených, jevíc se vně vyznáváním téže víry, užíváním týchže svátostí a obcováním týmž službám Božím a konečně v téže ústavě, dle níž všickni věřící stáli pod jednou hlavou. Na zachování této jednoty vynaložili apoštolé svrchovanou péči: možno ji znamenati ve snažném napomínání k ostříhání jednoty ducha a pásky pokoje, jakož i v rázném zakročení, vzešly-li v jednotlivých obcích (jako na př. v Korintě) různice, kteréž mohly přivoditi trvalý rozkol. Tuto péči o jednotu lze znamenati též v důrazných výstrahách, aby se věřící varovali obcování s bludaři.

Církev Kristova jest svatá, nebo jejím účelem jest posvěcení člověka, jakož dokazují slova velekněžské modlitby Kristovy: »Posvěť jich v pravdě.« I svatost, tato druhá známka církve Kristovy, naskytá se v obcích od apoštolů zřízených. Jevíť se nejprve ve svatosti života. Kteříkoli před svým obrácením ku Kristu hověli všelikým nepravostem, hned jak přilnuli ku křesťanství, odřekli se nepravého života, žijíce svatě a spravedlivě, tak že i pohané tomu se divili. Víra, naděje a láska pronikaly jejich srdce, a z těchto Božských ctností vykvetly ve velebné kráse všecky ostatní ctnosti. Nejutěšeněji však jevila se v první církvi láska bratrská (§ 115). Všecky věřící k této svatosti života přivésti bylo účelem činnosti apoštolské, kteří tudíž křesťanům zhusta vznešené povolání k svatosti připomínají, nazývajíce je v písmech svých právě pro toto povolání svatými. Svatost první církve jevila se také ve viditelných účincích Ducha svatého; nebo nejen apoštolé, nýbrž i věřící činili mocí Ducha sv. divy a znamení, mluvíce cizími jazyky.

Církev Kristova jest všeobecná čili katolická; nebo Kristus, zjednav spásu všem, přikázal apoštolům, aby jdouce do celého světa učili všecky národy. Tato všeobecnost čili katolickost jevila se také zřejmě na první církvi, nebo potud neproniknutelná stěna hradby mezi židy a pohany byla rozbořena, a oba, žid i pohan, stali se stejnou měrou syny církve; mimo to slovo Boží nedošlo skrze aopštoly toliko k jednomu národu, nýbrž hlas evangelia rozléhal se až do končin země tak že věřící všech národů shromáždili se v církvi. Tu již není žid ani pohan, dí apoštol, ani cizozemec aneb Scytha, ani služebník ani svobodný, ale všecko a ve všem jest Kristus. (Kolos. 3, Gal. 3.)

Církev jest apoštolská; nebo Kristus, vyvoliv k šíření a uspořádání církve apoštoly, opatřil je též potřebným k tomu plnomocenstvím. Že první církev je v pravdě apoštolská, vysvítá ze všeho, co posud bylo řečeno, dosti zřejmě. Nebo jednotlivé obce byly zřízeny buď samými apoštoly aneb jejich řádnými pomocníky a taktéž byly jimi spravovány, zůstávajíce s nimi v nepřetržitém spojení, takže apoštolé sami dávají jim svědectví, že jsou vzdělány na základě apoštolském. (Efes. 2, 20.)

§ 146. c) Svéráznost čili zvláštnosti církve v době apoštolské.

Na církvi v době apoštolské shledáváme některé zvláštnosti, které jsouce jen v této době, později buď přestaly, nebo se změnily, jednak že už svou povahou byly pomíjející, jednak že potřeba jich přestala. Sem náleží nejprve:

1. Spravování církve skrze apoštoly. Dokud žili apoštolé, sami spravovali církev; po jejich smrti přešla správa její na jich nástupce, biskupy; úřad sv. apoštolů nepominul tedy jejich smrtí, nýbrž trvá v jejich nástupcích, biskupech, a jest zde jen ten rozdíl, že působnost biskupů jest omezena místem či obvodem (diecésí), kdežto plnomocenství apoštolů bylo neomezené, a působnost jejich dle slov Páně neznala žádných jiných končin, nežli končiny země. Apoštolé přijali Ducha svatého, který jim vnukal, čemu mají učiti a co psáti; za tou příčinou žádný z nich nemohl poblouditi, nýbrž každý byl vnukáním Ducha svatého (inspirací) neomylný. U nástupců sv. apoštolů nastoupilo místo inspirace ostříhání od bludů (neomylnost); ale tento dar neomylnosti není propůjčen každému jednotlivému biskupovi pro něho samého, nýbrž jest uštědřen biskupům společně v jednotě s papežem, Kristem ustanovenou hlavou veškeré církve. Ke svéráznosti církve apoštolské náležejí dále:

2. mimořádní milodarové Ducha svatého, jichžto dostalo se netoliko apoštolům, nýbrž i jednotlivým věřícím. Tak na př. sestoupil Duch svatý, když Petr kázal v domě Korneliově, na posluchače tou měrou, že počali mluviti cizími jazyky (§ 119). Týmiž jazyky mluvilo a prorokovalo dvanáct učeníků Janových, které křtil a biřmoval Pavel v Efesu. (§ 127.) Týž apoštol vypočítává také v prvním listu ke Korintským (I. Kor. 12, 8.) těchto několik darů Ducha sv. Mimořádní milodarové Ducha sv. dle svědectví apoštola sv. Pavla (I. Kor. 14, 22.) nebyli propůjčeni pro věřící, nýbrž byli dáni pro nevěřící. Byloť jich potřebí, dokud církev podobala se útlému stromku, jemuž třeba ještě zalévání a zvláštního ošetřování; stali se však nepotřebnými v pozdějším čase, když církev již byla rozšířena a na tuhých kořenech utvrzena, takže podobala se mohutnému stromu, který zvláštního ošetřování již nepožaduje. Avšak není občasí, v němž by se církvi bylo divův a proroctví s ostatními milodary naprosto nedostávalo; a byť se nevyskytaly tak zhusta a tak všeobecně jako v prvotní církvi, přece byly ještě později jednotlivým, zvláštními milostmi obdařeným světcům a světicím propůjčovány.

3. Třetí zvláštností církve v době apoštolské jest jednoduchost všeho zřízení církevního. Co se nejprve týká učení, tato obsahovala do sebe veškeru pravdu křesťanskou, tak že ve všech pozdějších časech nic podstatného nesmělo ani přibýti ani ubýti; ale tento obsah pravdy křesťanské nebyl ještě dle formy tak určitě vyjádřen, jak se to stalo v pozdějším čase proti kacířům. Prvotní církev neměla ani méně ani jiných svátostí nežli církev pozdější; ale významné modlitby a obřady, spojené s udělováním svátostí, přibyly na díle teprv později; na tutéž míru postaveno i slavení bohoslužeb; podstata jejich vyskýtá se již v době apoštolské; ale čas, místo a způsob jejich jsou teprve později zevrubněji určeny. Co do ústavy byli v první církvi představení, jakými byli apoštolé, biskupové, kněží a jáhnové i poddaní, jimiž byli všickni věřící, ale vývoj dalších stupňů svatovlády (hierarchie) od biskupa vzhůru a od jáhna dolů, jakož i zevrubné vyměření povinností a vespolných práv ustálilo se teprve v době pozdější.

Ze všeho toho vysvítá, cokoliv podstatného bylo v prvotní církvi, že trvá v církvi i nyní, a to: totéž učení, které neomylnou církví učící v přesnosti a neporušenosti se zachovává dále tytéž svátosti a táž bohoslužba, jejímž středem i nyní jest obět mše svaté; pak táž ústava, protože biskupové naší církve jsou řádnými nástupci apoštolův, a její viditelná hlava, římský papež, jest řádným nástupcem Petrovým. Vysvítá, že církev po všechna století podržela totéž zřízení, jež dali jí apoštolé vedle rozkazu Páně, a že během času nečinila nic jiného, nežli že, co podáno již na základech apoštolských, k novým poměrům a z nich plynoucím potřebám přiměřeně upravila a tak osvědčila vždy, že jest jedinou svatou, katolickou, apoštolskou církví.

Přídavek.

Dějiny církve v čase poapoštolském a její rozšíření v zemích naší veleříše.

§ 147. Šíření křesťanství v 2. a 3. století přese všechna jeho pronásledování římskými císaři.

Po smrti apoštolů jejich nástupci pokračovali v rozšiřování církve, rozmnožujíce kázaním počet údů v obcích již založených, aneb nové obce v nových krajinách zakládajíce. Tak z Říma rozšířilo se křesťanství do Afriky, kde čelnou církví stala se církev karthaginská, v nížto již na sklonku 2. století konán sněm sedmdesáti biskupův afrických a numidských. Z Malé Asie dostala se nauka spásy do Gallie, kde církev již v 2. století v Lyoně a Vienně utěšeně kvetla. Na počátku třetího století vznikly křesťanské obce v Britannii, a na konci téhož věku shledáváme i na Porýnsku, v Trevíru, Metách a Kolíně církve křesťanské. Záhy zářilo též světlo evangelia v zemích podunajských: V Noriku, Rhetii a Vindelicii, kde křesťanští vojínové v táborech svých aneb v římských osadních městech první zprávu o křesťanství šířili. První církev založena v Laureaku (Lorchu), majíc v čele biskupa Maxmiliana, jenž v rodišti svém Celi (Celji, Cily v Krajině) r. 285 došel koruny mučenické. Rovněž sv. biskup Viktorin oslavil církev ptujskou (Pettau ve Štýrsku) r. 303 smrtí mučenickou. Sv. Florian, vojín římský, byl pro víru křesťanskou r. 304 v Laureaku s kamenem na hrdle utopen v Enži. Podobně i sv. Kvirin, biskup sisecký (Siscia, Sisek v Chorvátsku) v Sabarii (v Kamenci, Stein am Anger), utopen v Kysku (Güns), řece mimo tekoucí. Počet křesťanů byl už na sklonku třetího století tak veliký, že pohané hlasitě naříkali nad úpadkem modloslužby.

Toto rychlé šíření se křesťanství jest tím podivnější, protože pronásledování,*) v čase apoštolském počatá, bez ustání v tomto občasí trvala, a že nejbolestnějších muk i utracování vymýšleno a používáno, aby křesťané od víry byli odvráceni. Přes to vše v niveč obráceno všeliké úsilí a vyhubení církve. Veselá stálost, se kterou křesťané každého věku, pohlaví a stavu nejtrapnější smrt podstupovali, bývala zhusta příčinou, že pohanští diváci obrátili se ku Kristu; a tak stala se krev mučeníkův úrodným semenem, z něhož víc a více křesťanů vzcházelo.

---

*) Císařové římští, pronásledovatelé církve, byli: 1. Nero. 2. Domitian. 3. Trajan (98—117), za něhož sv. Ignat, biskup antiochijský, předhozen dravým šelmám (107 po Kr.). 4. Marek Aurel (161—180), za něhož sv. Polykarp, biskup smyrenský, umřel na hranici. 5. Septimius Severus (193—211). 6. Maximin thracký (235—237). 7. Decius (249—251). 8. Valerian (253—260), za něhož papež Sixtus a jeho jáhen Vavřinec, jakož i Cyprian, biskup kartaginský, sešli smrtí mučenickou. 9. Aurelian (270—275). 10. Dioklecian (284—308). Za něho v proudech prolévána krev mučeníků po všech krajinách říše.

§ 148. Vítězství křesťanské víry nad pohanstvím v Římě. Boj církve proti bludařům.

(Století 4.)

Pronásledování za císaře Diokleciana bylo posledním úsilím pohanstva proti křesťanstvu. Když r. 305 Dioklecian zřekl se vlády, rozdělili se Konstantius a Galerius o říši. Konstantius učinil konec krutému pronásledování na západě. Umřel sice již r. 306, ale syn a nástupce jeho Konstantin klonil se neméně ku křesťanům. Ač v pohanství byl vychován, přece už tehdáž učiněn naň nejeden křesťanům příznivý dojem jednak křesťansky zbožnou matkou Helenou, jednak i jeho otcem. Dobyv však po kolísavém začátku bitvy spatřením zázračného kříže na nebi vítězství nad Maxentiem a jsa tím učiněn samovládcem na západě, vydal s Liciniem, císařem evropského východu, r. 312 edikt (provolání), jímž povoleno křesťanům volné vyznávání náboženství; roku 313 vydal v Miláně druhý edikt, jímž přestoupení na křesťanství zůstaveno každému na vůli. Od r. 323, když přemoh Licinia stal se vládcem v celé říši římské, vydal množství zákonů ve prospěch křesťanství, k němuž také sám přijetím křtu svatého před svou smrtí (337) přistoupil. Synovec Konstantinův, Julian odpadlík, pokusil se sice zničiti křesťanství více lstí a posměchem, nežli násilím, a obnoviti pohanství, avšak bez úspěchu; umřelť sám ve 32 létech věku svého ve válce s Peršany (363). S ním zvrácena poslední podpora pohanstva. Když naposledy císař Theodosius Veliký r. 392 všelikou modloslužbu ve veškeré říši římské pod trestem hrdla zakázal, stalo se, že na východě počátkem pátého století všechna stopa modlářství zmizela, kdežto na západě při zmatcích surovými národy (barbary) působených modlářství ještě poněkud déle, ponejvíce v jednotlivých odlehlých osadách (pagi) se udržovalo, odkudž pochodí též jméno jeho »paganismus« čili »pohanství«.

Mnohem nebezpečnější zápas nežli onen vnější boj proti nátiskům císařů římských nastal církvi ve vlastním domě proti bludařům, kteří šířili bludná mínění o jednotlivých článcích víry, jako na př. o nejsvět. Trojici (Antitrinitáři), o osobě Kristově (Ariáni, Nestoriáni, Monofysité), o Božství Ducha sv. (Macedoniáni) a j. Ale i v tomto zápase zřejmě se osvědčilo, že Pán jest s církví svou a nedopustí, aby zabředla v blud. Jako druhdy apoštolé v Jerusalemě pod předsednictvím Petrovým rozhodli spornou otázku na ně vznesenou, tak i tehda shromažďovali se biskupové pod předsednictvím římského papeže nebo jeho vyslancův a vynášeli na takových všeobecných sněmech církevních neomylné nálezy čili výroky, jimiž byli bludové odsouzeni. První takovýto všeobecný sněm byl konán v Nicei (325); mezi 318 biskupy tu shromážděnými bylo mnoho svatých mužů, kteří v čas pronásledování pro Krista strádajíce, rukou neb očí byli pozbyli. Jednomyslně vynesli tito biskupové klatbu na Aria tvrdícího, že Kristus není tak Bohem jako Otec; a hle, ačkoli sekta Ariánů velmi se rozmohla, přece ponenáhlu mizela, jakmile vtiskla jí církev známku zavrženosti, až naprosto zanikla. Podobného osudu došly i všecky pozdější sekty bludařské. Kromě toho Bůh vzbudil církvi svaté a učené muže, kteří slavně zastávavše pravou nauku, slovou učiteli neb otci církevními. K nim čítají se: sv. Athanas, patriarcha alexandrijský († 373); sv. Basil, arcibiskup cesarejský († 379); sv. Řehoř nazianzský († 390) a nysejský († 394); sv. Jan Zlatoústý, patriarcha cařihradský († 407); sv. Augustin, biskup hipponský († 430); sv. Jeronym, kněz a překladatel písma sv. († 420); sv. papežové Lev Veliký († 461) a Řehoř Veliký († 604).

§ 149. Účinnost křesťanské víry v dobách stěhování národů

Nová nebezpečenství nastala církvi stěhováním národů, když totiž loupežní národové pohanští, opustivše svá starobylá sídla, v přečetných houfech do zemí křesťanských se hrnuli, hubíce vše ohněm a mečem. Nejstrašněji zuřili Hunové pod vůdcem Attilou, jenž sám sebe nazýval »bičem Božím«. Když více než tisíciletá, druhdy tak mohutná říše římská divokým tlupám podlehla, tyto založily na jejích rozvalinách nové říše; byly však samy zkroceny církví, které zkázou vyhrožovaly, a přetvořeny křesťanstvím, jež přijaly.

Mezi germanskými kmeny, kteří od východu po Evropě se rozšířivše, sídel svých v ní hledali, Gotové poznali svými nepřátelskými styky s Římany nejprve víru křesťanskou; neboť už na sněmě nicejském byl přítomen biskup gotský. Později arianismus zjednav si u nich průchod, přenesen od nich také k Vandalům, Alanům, Burgundům, Suevům a Longobardům, kteří vzali s sebou arianské křesťanství do svých nových sídel, totiž Ostrogoti do Italie, Vandalové do Afriky a Visigoti do Španěl. Přece však musela nauka arianská nauce katolické ustoupiti. Nebo Burgundové, kteří usadivše se na začátku pátého století v severní Germanii římské a přijavše víru katolickou, zabředli později do arianismu, navrátili se už na sklonu 5. století zase do církve katolické. Království Vandalův, kteří pod králi Genserichem a Hunerichem africké křesťany katolické s největší krutostí pronásledovali, zničeno Belizarem (533); podobný osud zachvátil Ostrogoty v Italii. Longobardi přestoupili na sklonku šestého století na víru katolickou; tolikéž obrátili se k ní Visigoti ve Španělích (587) za krále Rekareda. Avšak nejvíce úspěšnou, dalekosáhlou a radostnou událostí pro církev bylo v této době obrácení Franků v. Chlodvík (481—511), král jejich, dlouho odpírav snahám své katolické choti Klotildy, zasazující se o jeho obrácení, slíbil v bitevní nesnázi s Allemany, že bude Boha křesťanův ctíti, propůjčí-li mu vítězství. Zvítěziv úplně, dostál svému slibu hned o následujících vánocích r. 496, kdy dal se v Remeši od biskupa Remigia slavně pokřtiti. S ním přijalo spolu křest 3000 francských šlechticův. Od Franků dostalo se křesťanství ku přemoženým Allemanům.

Na počátku století 5. zvěstoval sv. Patrik (Patricius), rodák armorický z Gallie, Irům nauku spásy. Z Irska byli mnichem Kolumbou r. 565 Piktové ve Skotsku na víru Kristovu obráceni. V Anglii však bylo křesťanství, které již na začátku 3. století se tu rozmohlo, skoro naprosto vyhlazeno od Anglosasů, když r. 449 tam vtrhli. Papež Řehoř Veliký poslal v 6. století benediktina Augustina se 40 pomocníky téhož řádu jako hlasatele víry do řečené země, a tito pracovali s takovým zdarem, že okolo polovice sedmého století nauka křesťanská skoro po všech anglosaských státech byla rozšířena.

§ 150. Obnovení křesťanství v Němcích a v zemích pohraničních.

Bouřemi stěhování národův opět zničeny církve, jež v 2. a 3. století v Porýnsku a v Podunají kvetoucí. Nenedostávalo se sice apoštolských mužův, kteří i v této době uprostřed divokých tlup o zachování aneb obnovení křesťanství v těchto končinách se zasazovali. Tak na př. zvěstoval v krajině pasovské (římské to tvrze Castra Batava) belgický missionář Valentin pohanům i Ariánům nauku katolickou (440); zahnán jsa od těchto, odešel s povolením papeže Lva Velikého do Tyrol, kde působiv s větším zdarem, došel koruny spravedlnosti. Brzy potom vystoupil v Pannonii a Noriku svatý Severin (ok. r. 454). Přibyv tam z dalekých zemí, usadil se při Dunaji u nynější Vídně, kde pro sebe a své tovaryše vystavěl klášter. Jako Vídeň, tak i Pasov byl zasvěcen jeho působnosti. Jsa přísný sám k sobě, byl velmi laskav, mírný a milosrdný k jiným a svými divy a proroctvími zjednal si úctu knížat barbarských. Tak na př. propouštěje bídně oděného vůdce Herulův Odoakra, jenž za požehnání ho prosil, doložil: »Jdi, synu můj! Teď ještě jsi oděn v bezcenné kůže, brzy však poklady Italie rozdávati budeš.« Třicet let podél Dunaje sem a tam putovav a o spásu obyvatelstva se snaživ, rozžehnal se (r. 482) uprostřed svých přátel, jsa jasné mysli a zpívaje žalmy, s tímto životem. Později působil v Podunají až do Pannonie sv. Rupert. Jsa biskupem vormským přišel na pozvání vévody Theoda II. do Řezna a pokřtil vévodu s mnohými předními muži té země. Pak podnikl missionářskou pout podél Dunaje až k hranicím Dolní Pannonie. Vraceje se Laureakem, obnovil rozbořenou Juvavii (později Solnohrad) a zřídiv tu sídlo biskupské, vystavěl zároveň chrám na počest sv. Petra i klášter s klášterní školou.

Avšak největších úspěchů při obnovování víry křesťanské po bouřném stěhování národův dosaženo skrze hlasatele víry chrám na počest sv. Petra i klášter s klášterní školou.

Sv. Fridolin, jenž prošed v prvé polovici šestého století Gallii podél Rýna, Allemanům a Rhetům Krista hlásal; pak sv. Kolumban s učeníkem Havlem (Gallem) na sklonku 6. a na začátku 7. stol., z nichž první kolem jezera Ženevského, druhý kolem jezera Bodamského s velkým úspěchem působil; nebo klášter svatohavelský, od soujmenného hlasatele víry založený, stal se ohniskem a středem vědy a vzdělání pro celé jižní Německo; dále sem náleží sv. Kilian, rodák irský nebo škotský, jenž na sklonku 7. století mnoho východních Franků, ano i samého vévodu vircburského Gosberta obrátil; tolikéž náleží k nim Anglosas Villibrord, jenž přibyl ještě s jedenácti jinými hlasateli víry do Frisska a v Římě za biskupa Frisů jsa posvěcen, v Trajektě (Utrecht) sídlo své zarazil. Největších zásluh mezi všemi dobyl sobě sv. Bonifác jednak rozšiřováním křesťanství mezi několika kmeny germanskými, víry Kristovy neznalými, jednak tuhým přivinutím církve německé k římskému papeži jakožto hlavě, čímž další trvání její postaveno v bezpečnost.

§ 151. Činnost sv. Bonifáce, apoštola Němcův.

Sv. Bonifác, dříve Vinfrid zvaný, narodil se v Kirtoně v Anglii. Vysvěcen byv na kněžství a uposlechnuv vnitřní po- v Anglii. Vynvěcen byv na kněžství a uposlechnuv vnitřní pobídky, aby rozžehl světlo evangelia pohanům, odebral se s dvěma druhy k německému kmeni Frisův; znamenaje však nezdar své práce, navrátil se zpět do své otčiny. Odtud putoval do Říma, aby mu hlava církve sama působiště k obrácení pohanů vykázala, a aby ze středu jednoty své veledílo opět počal, jejím požehnáním jsa obdařen. Na rozkaz papežův putoval přes Alpy skrze Bavorsko k Durinkům a Hesům a hlásal těmto i Frisům nauku Ježíšovu s takovým úspěchem, že se jich mnoho tisíc na víru Páně obrátilo. Oznámiv to papeži, byl od něho povolán do Říma, posvěcen na biskupství a jmenován Bonifácem. Jsa vroucí modlitbou na hrobě sv. Petra posílen, pracoval nový biskup Bonifác po svém návratu s obnovenou horlivostí o vyplenění pohanství; i obrátil skoro všechny obyvatele Hes a Durinska, podťav ku všeobecnému úžasu prastarý, pohanům posvátný dub v Geismaru v Hesích a vystavěv z jeho dřeva kostelíček sv. Petra. K utvrzení a pojištění tohoto obrácení lidu vystavěl kláštery, z nichž zejména klášter fuldský dosáhl největšího vlivu na vzdělání Němců. Pro tuto požehnanou působnost udělil mu papež Řehoř III. arcibiskupské pallium a povýšiv ho

na apoštolského vikáře (náměstka), vykázal mu Mohuč za stálé sídlo arcibiskupské. Odtud spravoval sv. Bonifác 13 podřízených biskupství a zařídiv pravidelné synody, pozvedl mravy lidu zvláště tím, že naléhal na to, aby se lid jednotlivým modlitbám v řeči německé přiučil, a v téže řeči aby se mu čtly epištoly a evangelia, i konalo se kázaní. Po více než třicetileté činnosti apoštolské odhodlal se svou poslední sílu vynaložiti na úplné obrácení Frisův, dílem ještě pohanských, i odebral se do Frisska, věda, že odtud již se nevrátí. Pokřtiv se svými průvodci tisíce Frisův a zřídiv mezi nimi obce křesťanské, byl, čekaje na návrat novoobrácených ku přijetí svatého biřmování, od rozhořčených pohanů přepaden a jsa bezbranným 75letým kmetem, byl s 52 druhy zabit. Tak dokonal veliký muž, jenž právem sluje apoštolem Němců. Mrtvola sv. mučeníka uložena v klášteře fuldském.

Doslov. Nezlomnou vůlí byl svatému Bonifáci podoben sv. Anschar (Ansgar), apoštol severu. Neohroženě putoval (827) k divokým Dánům a bera se odtud vždy dále k severu, vnikl do Švédska. Když král Ludvík založil v Hamburku arcibiskupství, dosazen Ansgar na to místo jako apoštolský legát pro celý sever. I šířil odtud za nesčíslných svízelů a nebezpečí světlo evangelia v krajinách pobaltických, v Holštýnsku, v Šlesvíku, v Jutsku, Dánsku a Švédsku, až po 34leté požehnané činnosti r. 865 život svůj skončil.

§ 152. Obrácení Slovanů. Sv. Cyrill a Method na Moravě.

Mezi Slovany nejprve přijali křesťanství Chorvaté, zarazivše za císaře Heraklia (610—641) svá sídla v krajinách mezi mořem Jaderským, mezi Dunajem a Sávou. Když kníže jejich Porga žádal na řeckém císaři Konstantinu Pogonatovi křesťanských missionářů, odkázal jej císař k hlavě církve do Říma. Hlasatelé víry odtud poslaní pokřtili knížete (670) a malou část jeho lidu.

Srbové, přistěhovavše se do Dacie, Dardanie, Dalmatska a na pobřeží albanské, byli brzo potom od Heraklia ku přijetí křtu donuceni. Odpadše od říše řecké (827), zamítli i křesťanství, až pak císařem Basiliem jsouce přemoženi opět ku křesťanství se navrátili (868).

Korutané, sídlící v krajišti vindickém (v Korutanech, Krajině a Štýrsku), docházeli poznání víry křesťanské svými styky se Solnohradem a zároveň závislostí na říši francké. Když knížec Chotimír, v Bavorsku křesťansky vychovaný, ujal se vlády (762), poslal solnohradský biskup Virgil biskupa Modesta s několika kněžími ke Korutancům, aby je na víru Kristovu obrátili.

Po Korutancích došli Slované pannonští poznání víry křesťanské. Karel Veliký, podrobiv svému žezlu Pannonii, kde za panování Hunův a později Avarů bydlelo přemnoho Slovanův, nařídil r. 798 solnohradskému arcibiskupovi Arnovi, aby obrátil Slovany na víru. Snahami Arnovými i jeho nástupců utěšeně zkvétalo křesťanství za knížete slovenského Priviny (830—861), pod Ludvíkem Pobožným pokřtěného, a za syna jeho Kocela. Chrám nitranský, od Adalrama, arcibiskupa solnohradského (821—836) posvěcený, jest dle paměti lidské nejstarším chrámem na Slovensku.

Na Moravu vnikalo křesťanství od počátku devátého století činností biskupů pasovských, do jejichžto obvodu Morava z počátku počítána. Biskup pasovský Rinhar čili Reginar křtil Moravany některé už r. 818, a už před rokem 850, za času vévody Mojmíra, ku křesťanství se přiznávajícího, stáli chrámové v Olomouci a Brně. Pro další pak utvrzení a rozšíření křesťanství působili zde obzvláště oba bratří, Cyrill a Method, kteří především ctí se jakožto apoštolé Slovanův.

Cyrill (nejprve Konstantin zvaný) a Method pocházeli ze šlechtického rodu v Soluni. Byli vysoce vzděláni a zběhlí ve všeliké vědě Řekův i tehdejších Latiníků, zvláště pak Konstantin, mladší bratr, jevil hned od pacholetství podivuhodnou bystrost ducha a nabyl i příjmí filosofa. Se vzděláním ducha spojovali bratří stejnou měrou pobožnost srdce; vstoupivše do kláštera, oddali se službě církevní v Cařihradě a v této službě postoupili až k důstojenství kněžskému. Konstantin poslán jsa jako missionář k Chazarům (Kozarům na Černém moři), prodléval nějaký čas v Chersonu, na hranicích země Chazarův, aby se jejich jazyku přiučil, a naleznuv na ostrově Pontském ostatky papeže Klimenta s kotvou, s kterou světec ten do moře byl uvržen, odebral se k samým Chazarům a odvrátil je šťastně ode všech bludů. Když se vrátil do Cařihradu, kníže moravský Rastislav (nástupce Mojmírův) poslal posly do Cařihradu, žádaje císaře (Michala) o věrozvěsty, jazyka národního znalé, aby křesťanské vzdělání mezi Moravany povznesli a k rozkvětu přivedli. Tento úkol vznesl císař na Konstantina, který vynalez pro jazyk slovanský zvláštní písmo, přeložil evangelium ve slovanský jazyk Moravanův, ale potom r. 863 se svým bratrem Methodem nastoupiv pout na Moravu, drahocenné ostatky s sebou vzal. S velikou úctou uvítáni byvše od Rastislava počali blahovolí knížete podporovanou úspěšnou působnost, požehnanou tím více i proto, že majíce úplnou znalost národního jazyka, netoliko v něm kázali, nýbrž v jazyk ten přeložili epištoly a evangelia, jakož i potřebné obřadní knihy. Působivše takto půl páta roku, byli od papeže (Mikuláše) povoláni do Říma (867), kamž i ostatky sv. Klimenta s sebou vzali. Papež (Hadrian II.) přijav je s velikými poctami, posvětil oba na biskupy. Konstantin tuše blízkou smrt, vstoupil do kláštera v Římě, kde brzo potom umřel (868). Method vrátil se pak jako arcibiskup (metropolita) na Moravu a do Pannonie. Poněvadž však arcibiskupové solnohradští v širých krajinách, kde Method jal se po svém návratu moc arcibiskupskou prováděti, k téže moci staré právo dosti odůvodněné míti se domnívali, znesnadněno tím Methodovi náramně jeho postavení. Obžalován byv u papeže Jana VIII., že hlásá liché nauky a bohoslužby v jazyku slovanském koná, byl k zodpovídání se opět do Říma povolán a došed tam (880) ospravedlnil se, dolíčiv shodu své víry s církví římskou k úplnému uspokojení papežovu, i dovoleno mu opět slaviti bohoslužbu v řeči slovanské tou měrou, aby vedle toho obřadu užíval i obřadu latinského. Navrátiv se působil v mnohých protivenstvích a svízelích na Moravě pod veleknížetem Svatoplukem, až r. 885 dokonav život, v chrámě velehradském jest pohřben. Když pak brzo potom velkomoravská říše se rozpadla, dovolávali se opět biskupové pasovští svého starého práva k těmto krajinám; ale r. 981 přivtělena jest církev moravská k biskupství pražskému, roku pak 1063 zřízena pro ni zvláštní biskupská stolice v Olomouci.

§ 153. Pokřesťanění Čech. Obrácení Polanů.

Na sklonu léta 845 objevilo se čtrnácte lechů čili pánů českých se svou družinou u krále Ludvíka v Řezně, prosíce o svatý křest. I přijati jsou skutečně v oktávě zjevení Páně (846) v lůno církve katolické. Od toho času počítány jsou Čechy do biskupského obvodu řezenského po více než sto let, až jim dán vlastní biskup. Avšak úplné vítězství víry Páně nad pohanstvím u Čechů postaveno v bezpečnost teprve obrácením vévody Bořivoje, který získán víře křesťanské a na dvoře moravského knížete Svatopluka svatým Methodem skutečně asi mezi r. 874—879 slavně byl pokřtěn. Příkladu chotě svého následovala brzo choť Ludmila a veliká část vévodova příbuzenstva. Když takto panující rodina k víře Kristově se přiznávajíc, ji spolu shůry mocně ochraňovala a podporovala, nemohlo se křesťanství ani v lidu s pokrokem vždy valnějším minouti. Synové a nástupci jeho Spytihněv († 912) a Vratislav († 926) všemožně pomáhali prospěchu víry křesťanské, v čemž je zbožnou horlivostí o vštípení a šíření víry podporovala jejich matka Ludmila, která přetrvavši syny, za víru svou padla v obět nenávisti pohansky smýšlející své snachy Drahomíry (15. září 927). Syn Vratislavův Václav, od své báby se vší pečlivostí křesťanské moudrosti a lásky vychovaný, vynikaje vzděláním ducha i srdce kráčel v šlepějích Ludmiliných a neznal jako panovník světější povinnosti nad tu, aby ke spáse lidu zjednal veškeré české zemi požehnání církevní. Pracovalť neúnavně s patrným požehnáním nebes o pokřesťanění Čech, ale krev jeho od vlastního jemu nepodobného bratra Boleslava prolitá (dne 28. září 935 či 936) stala se ještě hojnějším požehnáním pro vzrůst církve v Čechách, tak že za dlouhého panování bratrovraha (936—967) ostatky pohanství více a více mizely. Za jeho syna Boleslava II. Pobožného (967—999) zřízeno s povolením sv. Volfganga, biskupa řezenského, r. 972 neb 973 biskupství pro Čechy se sídlem v Praze a podřízeno metropoli mohučské. Prvním biskupem v Čechách ustanoven Sas Dětmar. Po něm následoval r. 982 Vojtěch, rodem Čech, jenž vzdělán byl v Děvíně (Magdeburku) a jako biskup s velikou horlivostí usiloval mravy lidu povznésti a naposledy jako hlasatel víry u pohanských Prusů došel koruny mučenické (997).

§ 154. Obrácení Maďarů v Uhrách.

Maďaři přistěhovali se na sklonku IX. století z Asie do staré Pannonie. První jich obrácení vyšlo z Cařihradu (950), při které příležitosti dali se knížata maďarská Bolosudes a Gylas pokřtíti. Vévoda Geisa (972—997), nabyv manželkou svou Saroltou, dcerou Gylasovou, lásky ku křesťanství, přijal křest. Potom poslali tam biskupové Piligrin pasovský a Vojtěch pražský mnichy a missionáře; ano Vojtěch, sám konaje cesty apoštolské na Slovensku, přišel až do Ostřihoma a pokřtil syna Geisova Štěpána. Tomuto chrabrému, spravedlivému, velkodušnému, až na světce povznesenému knížeti (997—1038) podařilo se církev křesťanskou v Uhrách na pevných kořenech utvrditi. Povolav z Italie, z Němec i z Čech kněze a mnichy, zakládal kláštery a založil arcibiskupství ostřihomské, jemuž ostatní též od něho založená biskupství se podřídila; a pro usnadnění putování vystavěl v Římě, v Jerusalemě a na jiných místech poutnické domy. Papež Sylvestr II., potěšen jsa těmito znamenitými pokroky křesťanské víry v Uhrách, propůjčil Štěpánovi důstojnost královskou a poslal mu kříž, aby jej dal před sebou nositi, i korunu kterou Štěpán r. 1000 (15. srpna) v Ostřihomě slavně jest korunován. Po smrti Štěpánově pozdvihlo pohanství ještě jednou své hlavy; ale král Bela potlačil i poslední jeho zbytky.

§ 155. Stav církve v době následující.

Zatím co křesťanství na západě s takovým zdarem se šířilo, že na konci prvního tisíciletí většina evropských národů byla na víru křesťanskou obrácena, vznikaly na východě zkázonosné zmatky. Hned na počátku VII. století vystoupil v Arabii Muhamed, který vydávaje se za posla Božího, z pohanských a z překroucených nauk židovských i křesťanských sestavil nové náboženství (islam). Toto náboženství šířeno pak brannou mocí po Asii, Africe, ano až do Španěl, a spolu s ním šířily se surovost, nepravost a nesnesitelné otroctví. Císařové řečtí neprávem míchali se do církevních záležitostí, až konečně nastal onen žalostný rozkol (schisma), kterým řecká čili východní církev odtrhla se od všeobecné hlavy, papeže; avšak odloučena jsouc od hlavy, brzy upadla v jakousi zmrtvělost a v hluboké snížení, v němž až posud úpí.

Muhamedáni dobyli také svaté země (Palestiny); jich loupeživost a ukrutnost ku křesťanským poutníkům ze západu dala na sklonku 11. století podnět ku křižáckým výpravám. Zrada Řeků, nedostatek pokory, kázně a svornosti mezi křižáky samými byly příčinou, že převaha Turků nebyla zlomena, nýbrž že tito rozmáhajíce se více a více, v 15. století (1453) dobyli i Cařihradu, hlavního města říše řecké, kteráž byla těžkou vinu na sebe uvalila. Ohnivá horlivost a rekovnost řádů křesťanských rytířů, jakož i patrné přispění nejbl. Matky Boží nedopustily, aby křesťanská Evropa stala se kořistí hrozné zběsilosti turecké. Křižácké výpravy nedosáhly sice svého účelu, ale za to probudily po veškerém západě nový ruch duchovní. Vědy, nalezše při zhoubném stěhování národův útulek v klášteřích, šířily se pak i mezi jiné vědychtivé muže. Vznikaly světové školy a university; muži s podivuhodnou učeností, jako na př. sv. Anselm († 1109), sv. Tomáš Akvinský († 1274) a j., zasedali na stolicích učitelských. Umění stavitelské, sochařské, malířské, hudební, jsouce ve službě církevní, dosáhly vrcholu svého rozkvětu. Avšak ještě více slávy přibylo té době leskem křesťanských ctností, skalopevnou věrou, dětinnou prostotou, vroucí láskou k Bohu a bližnímu. O hluboké zbožnosti, která ovládala tehdáž mysl, svědčí množství náboženských řádů, které byvše založeny Romualdem († 1027), Brunonem († 1101), Norbertem († 1134), Bernardem († 1153), Dominikem († 1221), Františkem z Assisi († 1226), vylily nejhojnější požehnání na zemi.

Vedle dobré setby nescházelo však v ornici Boží bohužel ani koukole. Bylo mnoho zhoubných válek, rozličných zločinův a pokušení. Povstávali bludaři, rozněcující oheň vzpoury nejprve proti vrchnosti duchovní, ale pak i proti občanské, jako na př. ve Francii Albigenští, v Horní Italii Valdenští, v Anglii Viklefité, v Čechách Husité. Ovšem nenedostávalo se též, ana zkáza mravů vždy větších rozměrů nabývala, i mužů, kteří jsouce ohniví slovem i podivuhodní ve skutcích, jako sv. Vincenc Ferrerský († 1419) a sv. Jan Kapistran († 1456), putovali po zemích, kážíce knížatům a lidu pokání. Ale jiskra ustavičně pod popelem doutnala; neblahé novotářství, jsouc jednou už probuzeno, nabývalo mnohými zlořády nové potravy; a nepotřebovalo leč podnětu, aby jiskra zhoubným plamenem vyšlehla. Takový podnět dán v Němcích na začátku století 16. Martinem Lutherem a přivoděn rozkol ve víře, jenž jako nakažlivý mor rychle vše zachvacuje, táhl za sebou krvavé války a nevýslovné pohromy.

§ 156. Vzmáhání se bludů. Nový rozkvět života církevního.

Martin Luther, r. 1483 v Eislebách narozený, později augustiniánský mnich a professor vittenberský, muž povahy prudké, horlil nejprve proti zneužívání odpustků, jehož se někteří nepovážlivci dopouštěli. Brzo však, veden jsa pýchou a vzdorovitostí, o své újmě učinil se reformátorem a oprávcem církve, a dorážeje potupami na vrchnost církevní, zejména na papeže, hlásal patrné bludy, pocházející z nepravého ponětí o hříchu dědičném a ospravedlnění. Stoje tvrdošíjně na svém bludu, byl vyobcován z církve; avšak přece získal mnoho přívrženců; nebo lehkomyslné třídě lidu byla nauka, hovící pohodlí a smyslnosti lidské, zcela po chuti, lakotným knížatům pak bylo velevítáno zrušení kanonií a klášterův a pobrání jich statků; bludné zásady a prudké nájezdy na papeže a katolické duchovenstvo i všeliké jeho zlehčování lživými spisy rychle se šířily; nad to na mnohých místech pácháno kruté násilnictví, a katolíci nátiskem i pronásledováním donucováni k odpadnutí od své víry. Na této dráze, nastoupené Lutherem, jehož přívrženci Lutheráni nazývají se protestanty vyznání augsburského, následovali Luthera i jiní, jako Cvingli a Kalvin, kteří vyvinujíce jeho bludy dále, stali se původci vyznání helvetského. Ale brzo rozpadl se protestantismus, jak to už jeho povaha sama sebou nese, v nesčetné sekty.

Přímým následkem tohoto rozkolu ve víře čili tak zvané reformace byly nesmírné pohromy. Nejprve přivoděno tímto rozkolem krvavé povstání sedláků, při němž byly páchány nejhroznější krutosti, a bylo více než 100.000 lidí pobito. Pak následovala válka 30letá, která pustošíc Německo se zeměmi koruny české, učinila je dějištěm největších ohavností. Tolikéž v jiných zemích, kam vedrala se nová nauka, vzplanuly zhoubné náboženské i občanské války. Ve Švýcarsku padl na bojišti Cvingli v krvavé bitvě, svedené proti vlastním katolickým krajanům. Ve Francii vedli Kalvíni (zvaní Hugenotty) po mnohá léta zhoubný válečný odboj proti trůnu a oltáři. I v Anglii nastalo odpadnutí od církve, ježto způsobeno králem Jindřichem VIII., jenž odloučil se od mateřské církve proto, že papež nedovolil mu řádnou manželku propustiti a jinou ženu za manželku pojmouti.

Čeho církev v Evropě odpadnutím mnohých pozbyla, nahrazeno jí hojně obrácením nesčetných pohanů v jiných dílech světa. Ve východní Indii a Japonsku kázal (1542) evangelium neúmorný apoštol Indie, sv. František Xaverský. Jest skoro víře nepodobno, co všecko tento světec vykonal. Po jeho smrti (1552) pokračovali jiní hlasatelé víry ve svatém díle a uvedli náboženství Ježíšovo do nesmírné, dotud nepřístupné Číny. I v Americe, v nově nalezeném to světě, šířilo se křesťanství, porážejíc modloslužbu se všemi jejími ohavnostmi; zejména utěšeně kvetla missie v Paraguaji v jižní Americe. Tímto způsobem bylo jednak odpadení mnohých od církve přírůstkem nově obrácených křesťanů nahrazeno, jednak zápas s bludem sloužil k vytříbení a povznesení samé církve; na církevním sněmě tridentském nejenom pravda proti bludu světle a zřetelně vystavena, nýbrž vydáno též mnoho výborných předpisův o církevních zřízeních a odstranění zlořádův; vznikli též noví řádové, z nichžto zvláště řád Jesuitský (tovaryšstvo Ježíšovo), založený (r. 1540) sv. Ignatiem loyolským, stal se mohutnou hrází proti protestantismu. Kapucíni, vzniklí v této době ze řádu sv. Františka, pracovali nejvíce ve správě duchovní; Piaristé vyučovali mládež; milosrdní bratří a milosrdné sestry ošetřovali nemocné. Hrdinové víry a ctnosti v tomto čase, jako na př. sv. Karel boromejský († 1584), sv. František saleský († 1622), sv. Vincenc paulanský († 1660) a mnoho jiných mužů, zářících svatým životem v 16., 17. a 18. století, dokázalo, že pravý duch křesťanství, duch lásky, pokory, sebezapírání, horlivosti pro čest a slávu Boží a pro spásu bližního jest jen v církvi katolické.

§ 157. Závěrek.

Reformátoři, zamítnuvše všelikou autoritu u věcech víry, vykládali písmo svaté zcela po své libovůli. Toto právo volného výkladu písma osvojovali si pak i jejich přívrženci. Protestantská, sektami všeho druhu rozervaná Anglie, nastoupivši nejprve na tuto dráhu svobodomyslnosti, brzy octla se na nejzazším okraji nevěry. Tento proti všemu kladnému křesťanství odbojný duch rozšířil se brzo z Anglie do Francie. Protináboženská díla anglická i francouzská dostala se i do Němec, vydávajíce zde své ovoce. Bezbožnými svobodnými mysliteli učiněný návrh, náboženství zcela odkliditi a víru Kristovu úplně zahladiti, byl (r. 1789) ve Francii uveden ve skutek. Zrušili letopočet křesťanský, odstranili slavení neděle a svátků, znesvětili a zpustošili chrámy, pronásledovali a vraždili kněze; a na místo bohoslužby křesťanské postavili modloslužbu rozumu. S náboženstvím zmizel též pořádek, blaho a veřejná bezpečnost, i sám trůn vyvrácen a ztroskotán. Počet zavražděných v této hrozné době páčí se na dva milliony. Ač revoluce francouzská dostatečně dokázala, kam vede odpadnutí od Boha a od víry křesťanské, přece tak nazvaná osvěta francouzských svobodných myslitelů zjednala si průchod i v jiných zemích, a nevěra se svými zkázonosnými zásadami všude vztyčila svou hlavu. Ale Všemohoucí nepřestal chrániti své církve; přes všeliké osočování a nevražení stojí církev pevně jako sloup a utvrzení pravdy, které nemohou zloba a moc lidská podvrátiti; a jako posud, tak i v čas příští osvědčí se pravda přípovědi Páně: »Na této skále vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou.«

OBSAH.

§ Stránka

Úvod.

1. Plnost času 1
2. Osoba Vykupitelova . . . 2
3. Palestina za času Krista Pána a apoštolův, hledíc ku poměrům zeměpisným a politickým 3
4. Obsah a rozdělení dějin zjevení Božího Nového Zákona 6

Část prvá.

Vykoupení člověčenstva Ježíšem Kristem neboli dějiny života Ježíšova od jeho vtělení až do jeho na nebe vstoupení.

5. Přehled a rozdělení . . . 7

Oddíl prvý.

Dějiny života Ježíšova od jeho vtělení až k jeho veřejnému vystoupení, čili skrytý život Ježíšův.

6. Přehled 7

I. Zázračné děje před narozením Vykupitele světa.

7. Zvěstování narození Jana Křt. 8
8. Zvěstování vtělení Syna Božího 9
9. Návštěva Panny Marie u Alžběty 10
10. Narození Janovo 11

§ Stránka

II. Narození Ježíšovo, jeho věk dětský a jinošský.

11. Narození Ježíše Krista . . 12
12. Mudrci od východu . . . 14
13. Obětování Ježíše v chrámě 15
14. Útěk Ježíšův do Egypta a jeho návrat do Nazareta . 17
15. Dvanáctiletý Ježíš v chrámě 18

III. Události nedlouho před veřejným vystoupením Páně.

16. Jan, předchůdce Páně . . 19
17. Křest Ježíšův 20
18. Ježíš pokoušen od ďábla . 21
19. Jan vydává svědectví o Ježíšovi 22

Oddíl druhý.

Prorocká neboli učitelská činnost Ježíše Krista, t. j. dějiny života a působení Ježíšova od jeho veřejného vystoupení až do večera před jeho umučením.

20. Ježíš Kristus jest prorok . . 24

Občasí prvé.

První rok prorocké neboli učitelské činnosti Ježíše Krista.

21. Přehled 25
22. První učeníci Ježíšovi . . . 26

§ Stránka
23. První zázrak Ježíšův o svatbě v Káně galilejské . . . 27
24. Ježíš čistí chrám 28
25. Nikodem u Ježíše 29
26. Učeníci Ježíšovi křtí v Judsku. Poslední svědectví Janovo o Kristovi a jeho vsazení do žaláře 29
27. Ježíš u studnice Jakubovy u města Sichar 30
28. Ježíš uzdravuje v Káně galilejské syna královského úředníka v Kafarnaum . . 31
29. Ježíš ve sbornici nazaretské 32
30. Ježíšovy zázraky v Kafarnaum 33
31. Hojné zalovení ryb 34
32. Šlakem poražený uzdraven. Matouš povolán 35
33. Kristus ospravedlňuje své učeníky, že trháním klasů nerušili soboty. Uzdravuje člověka s uschlou rukou . 36
34. Vyvolení apoštolův 37
35. Řeč na hoře 38

Obsah řeči na hoře.

36. 1. Osmero blahoslavenství. Úloha apoštolů v království Božím 38
37. 2. Zákon křesťanský — zdokonalený zákon Mojžíšův . 40
38. 3. Křesťanská spravedlnost jest opak spravedlnosti farizejské 42
39. 4. O pravých pokladech, čili křesťanská spravedlnost — poslední cíl náš 43
40. 5. Závěrečná napomenutí a výstrahy 45
41. Uzdravení malomocného a služebníka setníka pohanského 46
42. Vzkříšení mládence v městečku Naim; poslání Jana Křt. k Ježíši 47

§ Stránka

Občasí druhé.

Druhý rok prorocké neboli učitelské činnosti Ježíše Krista.

43. Přehled 48
44. Ježíš uzdravuje člověka 38 let nemocného a zjevuje se jako Syn Boží 49
45. Kající hříšnice 50
46. Hřích proti Duchu sv. Blahoslavenství Panny Marie . . 51
47. Sedmero podobenství o království Božím 53
48. Bouře na moři 55
49. Ježíš uzdravuje nemocnou ženu, křísí dceru Jairovu, uzdravuje dva slepé a posedlého, který byl němý . . 55
50. Ježíš rozesílá a poučuje apoštoly 57
51. Jan Křtitel sťat 59
52. Ježíš nasycuje 5000 mužů na poušti a chodí po moři. Připovědění nejsvětější Svátosti 60
53. Kristus kárá převrácená ustanovení fariseův . . . 62

Občasí třetí.

Třetí rok prorocké neboli učitelské činnosti Ježíše Krista.

54. Rozdělení 63

Období prvé.

55. Přehled 63
56. Žena chananejská 64
57. Ježíš uzdravuje hluchoněmého v krajině desíti měst a nasycuje 4000 mužů 65
58. Ježíš dává výstrahu před kvasem farisejským a uzdravuje slepého 66
59. Petr vyznává Krista Synem Božím, začež dostává se mu

od něho popřednictví. Ježíš předpovídá své umučení . 67
60. Proměnění Páně 68
61. Ježíš uzdravuje náměsíčného a po druhé předpovídá své utrpení 69
62. Ježíš platí daň chrámovou 70
63. Ježíš napomíná učeníků svých ku pokoře a vystříhá je pohoršení 71
64. Ježíš poučuje své učeníky o pokárání a smířlivosti . 72
65. Příbuzní Ježíšovi. Nehostinnost Samařských. Následování Ježíše 73
66. Vyslání a návrat 72 učeníkův. Ježíšova modlitba chvály . 74
67. Podobenství o milosrdném Samaritánovi. Maria a Marta 75

Období druhé.

Činnost Ježíšova od slavnosti stánkův až do slavnosti posvěcení chrámu.

68. Přehled 76
69. Ježíšovy řeči v chrámě . . 77
70. Ježíš světlo světa a vysvoboditel z poroby hříchu . . 78
71. Slepý od narození uzdraven 81
72. Ježíš dobrý pastýř . . . 83
73. Podobenství o nezbedném příteli. Výstraha před lakotou. Napomenutí ku bdělosti 84
74. Povzbuzení ku pokání; podobenství o fíku; shrbená žena uzdravena v sobotu . 86
75. Ježíš uzdravuje vodnatelného v sobotu. Předpisy o hostině. Podobenství o veliké večeři. Následování Ježíše 87
76. Troje podobenství o ztracené ovci, o nalezeném penízi a o marnotratném synu . 89
77. Podobenství o nevěrném vladaři, o bohatci a chudém Lazarovi 91
78. Očištění desíti malomocných. Napomenutí k modlitbě příkladem nespravedlivého soudce. O dvou modlících se v chrámě 92

Období třetí.

Činnost Ježíšova od slavnosti posvěcení chrámu až k večeru před jeho umučením

79. Přehled 93
80. Ježíš učí v chrámě . . . 95
81. Ježíš žehná dítkám. Bohatý mládenec 96
82. Odměna věrného následování: podobenství o dělnících na vinici 97
83. Lazar vzkříšen; velerada usnesla se Krista zabiti . . 98
84. Kristus předpovídá svou smrt a své vzkříšení. Salome vznáší prosbu na Ježíše 100
85. Slepý u Jericha. Zacheus 101
86. Ježíš v Bethanii pomazán 102
87. Slavný vjezd Ježíše Krista do Jerusalema 103
88. Ježíš v chrámě. Hlas s nebe 104
89. Kletba nad neplodným fíkem. Moc modlitby důvěrné 105
90. Ježíšova odpověď na úskočnou otázku knížat kněžských. Podobenství o dvou synech, o vinici a vinařích a o hodech svatebních 106
91. Peníz daně. Největší přikázání 108
92. O učení a skutcích fariseův a zákoníkův. O zkáze města Jerusalema. Obět vdovina 110
93. Proroctví Ježíšovo o zkáze města Jerusalema a o konci světa 111
94. Napomenutí ku bdělosti. Podobenství o desíti pannách 114
95. Podobenství o talentech (hřivnách). Poslední soud 115
96. Jidáš a vysoká rada . . 117

Oddíl třetí.

Poslední večeře, umučení a smrt Ježíše Krista neboli velekněžská jeho činnost.

97. Povaha velekněžské činnosti Ježíše Krista . . . 118
98. Poslední večeře 119
99. Kristus loučí se s učeníky svými 121
100. Ježíš na hoře Olivetské 123
101. Ježíš před velekněžími Annášem a Kaifášem. Petr třikráte jej zapírá . . . 127
102. Jidášova smrt. Ježíš před Pilátem a Herodem . . 128
103. Ježíš odsouzen na smrt . 130
104. Umírání Ježíšovo na kříži a pohřeb jeho 131

Oddíl čtvrtý.

Oslavení Ježíše Krista vzkříšením a na nebe vstoupením neboli úřad jeho královský.

105. Význam královského úřadu Ježíše Krista 134
106. Vzkříšení Páně a první jeho zjevení 135
107. Ježíš zjevuje se učeníkům jdoucím do Emmaus a apoštolům v Jerusalemě . . 137
108. Ježíš zjevil se u jezera genesaretského a na hoře v Galilei 139
109. Na nebe vstoupení Ježíše Krista 140

Část druhá.

Sprostředkování díla vykoupení skrze apoštoly neboli dějiny založení církve Ježíšem Kristem a její rozšíření a uspořádání skrze apoštoly.

110. Význam a rozdělení této části 142

Oddíl prvý.

Šíření církve skrze apoštoly.

I. Šíření církve mezi židy

111. Přehled 143
112. Matěj vyvolen za apoštola 144
113. Seslání Ducha sv. a první křesťanská obec v Jerusalemě 145
114. První pronásledování . . 147
115. Vnitřní stav církve. Ananiáš a Safira. Druhé pronásledování 149
116. Vyvolení jáhnův. Štěpán prvomučeník 151
117. Třetí pronásledování. Filip v Samařsku. Komorník mouřenínské královny Kandace 152
118. Šavel obrácen 154
119. Petr obchází církve. Pohanský setník Kornelius obrací se na víru křesťanskou 155
120. Církev v Antiochii a její obcování s Jerusalemem. Nové pronásledování za Heroda Agrippy a jeho smrt 158

II. Šíření církve mezi pohany.

121. Přehled 160

První missionářská cesta apoštola Pavla.

122. Šavel a Barnabáš posvěceni. Působení jejich na ostrově Cypru a v Malé Asii 162

§ Stránka
123. První sněm církevní v Jerusalemě (okolo r. 50 neb 47 po Kr.) 164

Druhá missionářská cesta apoštola Pavla.

124. Pavel v Malé Asii a ve Filippech 166
125. Pavel v Thessalonice, Berei a v Athénách . . . 167
126. Pavel v Korintě. První a druhý list k Thessalonickým. Návrat do Antiochie 169

Třetí missionářská cesta apoštola Pavla.

127. Pavel v Efesu. List ke Galatským a první list ke Korintským 171
128. Pavel odešel z Efesu do Macedonie. Druhý jeho list ke Korintským . . . 176
129. Pavel v Korintě. List k Římanům 177
130. Pavel jde z Korinta do Jerusalema 180
130. Pavel v Jerusalemě jat . 182
131. Pavel v Jerusalemě jat . 182 daři Felixem a Festem i před králem Agrippou II. 183
133. Pavel plaví se do Říma . 185
134. Pavel v Římě poprvé ve vazbě 186
135. List k židům (k Hebreům) 191
136. Mučenická smrt a list sv. Pavla 192
137. Pronásledování křesťanů za císaře Nerona. Další činnost apoštola Pavla; jeho list k Titovi a první list k Timotheovi . . . 193
138. Pavel po druhé vězněm; druhý jeho list k Timotheovi 195
139. Činnost apoštola Petra, jeho listy; mučenická smrt Petrova i Pavlova . . . 196

§ Stránka
140. Pozdější činnost ostatních apoštolů 198
141. Vyvrácení Jerusalema . 199
142. Poslední dnové apoštola Jana 200

Oddíl druhý.

Uspořádání církve skrze apoštoly.

143. Přehled 202
144. a) Vnitřní podstata církve v době apoštolské . . . —
145. b) Vnější podoba církve v době apoštolské . . . 204
146. c) Svéráznost čili zvláštnosti církve v době apoštolské . . . .— 205

Přídavek.

Dějiny církve v čase poapoštolském a její rozšíření v zemích naší veleříše.

147. Šíření křesťanství v 2. a 3. století přese všechna jeho pronásledování římskými císaři 208
148. Vítězství křesťanské víry nad pohanstvím v Římě. Boj církve proti bludařům 209
149. Účinnost křesťanské víry v dobách stěhování národů 210
150. Obnovení křesťanství v Němcích a v zemích pohraničních 211
151. Činnost sv. Bonifáce, apoštola Němců 212
152. Obrácení Slovanů. Sv. Cyrill a Method na Moravě . 213
153. Pokřesťanění Čech. Obrácení Polanů 215
154. Obrácení Maďarů v Uhrách 216
155. Stav církve v době následující 216
156. Vzmáhání se bludů. Nový rozkvět života církevního 217
157. Závěrek 219

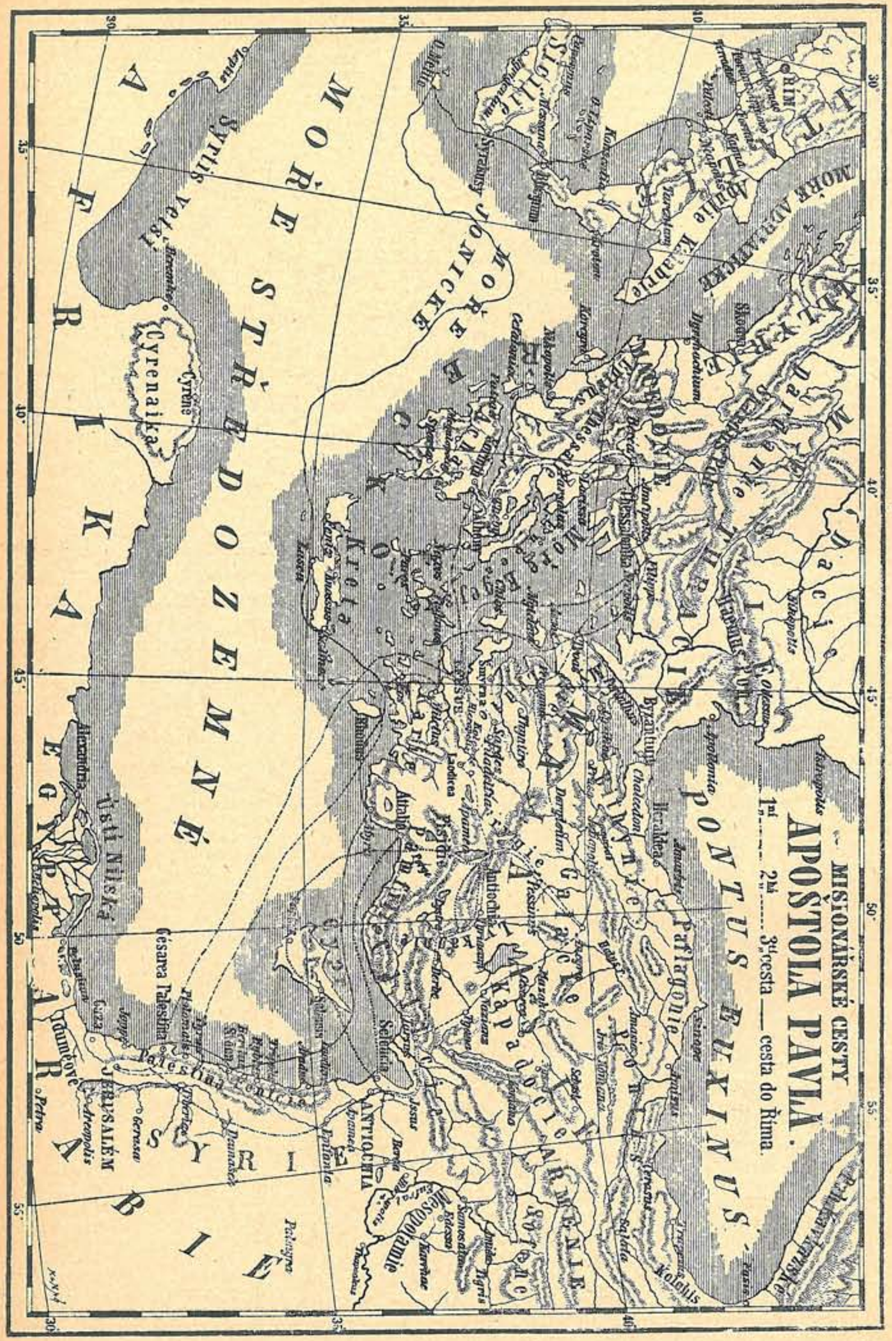
MOŘE STŘEDOZEMNÉ
AFRIKA
EGYPT
ARABIE
SYRIE
MOŘE JONICKÉ
MOŘE ADRIATICKÉ
PONTUS EUXINUS
ITALIE
ILLYRIE
MAKEDONIE
THRACIE
DACIE
ACHAJA
Kreta
Cyrenaika
Syrtis větší
Sicilie
Řím
Alexandrie
Ústí Nilská
JERUSALÉM
ANTIOCHIA
Cesarea Palestina
Tarsus
Efesus
Korint
Athény
Filippi
Thessalonika
Byzantium
Kapadocie
Galatie
Mesopotamie
Arménie

MISIONÁŘSKÉ CESTY
APOŠTOLA PAVLA.
1ní ------ 2hé ...... 3tí cesta —— cesta do Říma.

Palestina za času Ježíše Krista a apoštolův.

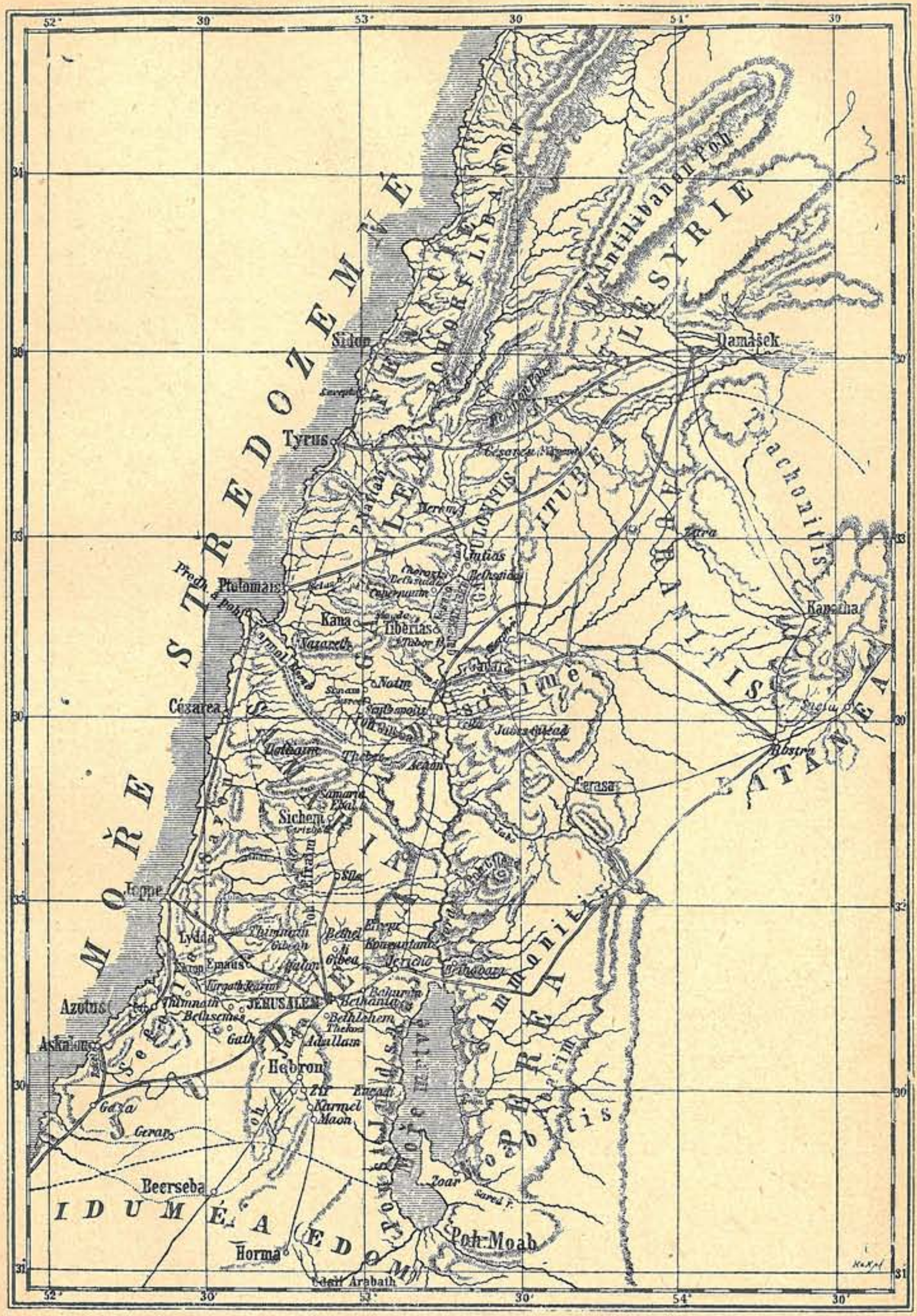
MOŘE STŘEDOZEMNÉ
SYRIE
FOENICIE
GALILEA
SAMARIA
JUDEA
IDUMÉA
EDOM
PERÉA
ITUREA
TRACHONITIS
AURANITIS
BATANEA
DEKAPOLIS
Sidon
Tyrus
Damašek
Ptolomais
Kana
Nazareth
Tiberias
Kafarnaum
Cäsarea
Sichem
Samaria
Joppe
Lydda
Emaus
JERUSALÉM
Bethlehem
Hebron
Azotus
Askalon
Gaza
Beersebà
Horma
Jericho
Gerasa
Bostra
Kanatha
Poh. Moab
Zoar

Národní knihtiskárna I. L. Kobra v Praze